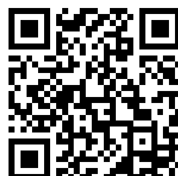
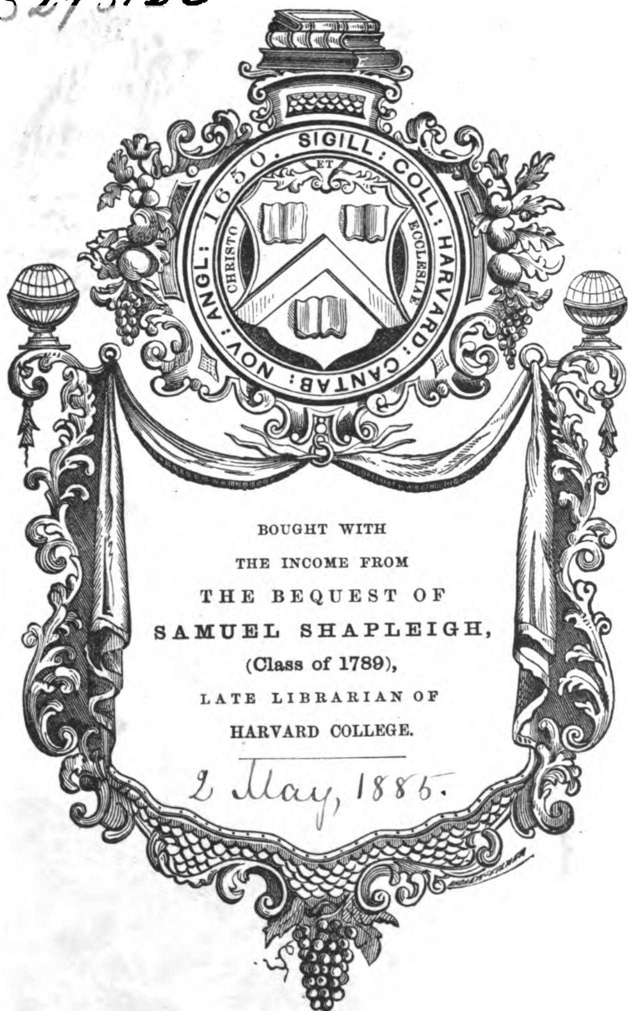
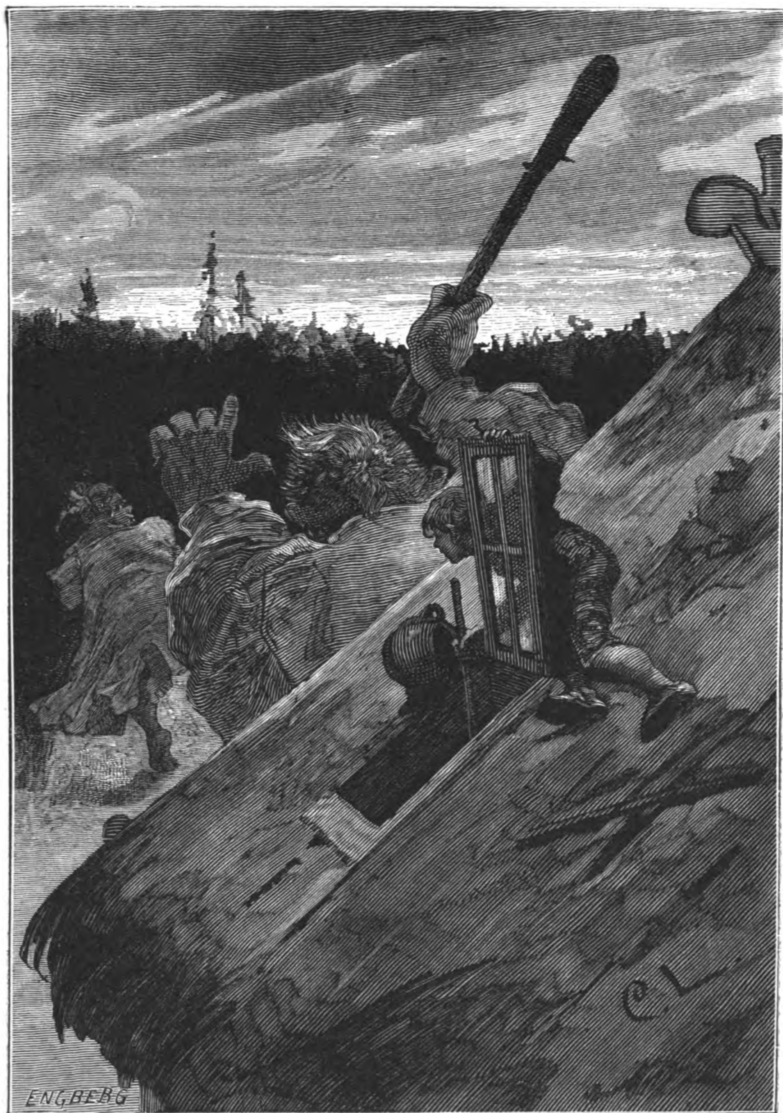

Sagor och äfventyr berättade på svenska landsmål

ENGBERG

SIGILL: COLL: HARVARD: CANTAB: NOV: ANGL: 1650.
CHRISTO ET ECCLESIAE
BOUGHT WITH
THE INCOME FROM
THE BEQUEST OF
SAMUEL SHAPLEIGH,
(Class of 1789),
LATE LIBRARIAN OF
HARVARD COLLEGE.
2 May, 1885.

ENGBERG

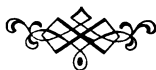
SAGOR OCH ÄFVENTYR

BERÄTTADE PÅ SVENSKA LANDSMÅL

AF

G. DJURKLOU

MED ILLUSTRATIONER AF **CARL LARSSON**

STOCKHOLM
C. E. FRITZE'S K. HOFBOKHANDEL
1880.

Dessa sagor må ej å annat språk — skriftspråk eller dialekt — öfverflyttas utan utgifvarens tillstånd.

STOCKHOLM, GERNANDTS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1883.

Inledning.

Den lilla samling af Svenska folksagor och äfventyr, som nu lemnas i allmänhetens händer, gör icke anspråk på hvarken fullständighet eller systematisk uppställning. Dess ändamål är endast att göra den form, hvarunder våra sagor lefvat och vandrat från slägte till slägte, närmare bekant äfven i de kretsar, der de förut endast fått visa sig i söndagsskrud och välskurna kläder. Af detta skäl hafva de mera högtidliga berättelser, som i vanligt tal företrädesvis kallas folksagor, och der lifvet rör sig i ett ständigt vimmel af troll, drakar och vidunder, här fått stå tillbaka för äfventyr af mera mensklig art, der fantasien från det hvardagliga lifvet såsom en fast grund svärmar ut i kretsar, mera åtkomliga för bondens uppfattning. Man må gerna kalla dem bondesagor, bondhistorier eller hvad man vill — folksagor äro de i allt fall, och dertill sådane, som bäst återgifva det egentliga folkets föreställningssätt och lifsåskådning. — Medan troll- och riddaresagorna, hvilka i allmänhet räkna höga anor, under sin fortgående utveckling rönt en ständig inverkan från det hem, der de — om icke födts — dock fostrats, eller herremännens borgar och gårdar, der de sedan ofta gästat och från sina besök hemfört aflagda herrekläder; hafva de senare först skådat dagen i bondens hem eller så tidigt skilt sig från riddaresalen, att detta, deras förnämligare ursprung, endast af den grannsynte forskaren kan uppspåras. Häraf följer, att om högspråket väl lämpar sig för de förra, måste landsmålen vara de senares tungomål. Endast uti denna, deras

naturliga klädnad kunna de åskådliggöra det egendomliga i olika bygders framställningssätt och folklynne samt bevara den djupa humor, som der rufvar under allvaret och ej sällan bryter fram med ett lif och en kraft, hvars djerfva frimodighet måste tilltala hvarje ungdomsfriskt sinne.

Örebro den 25 Sept. 1883.

SAGOR PÅ NERIKSMÅL

Ljudbeteckningar

för Nerikessagorna.

á uttalas nästan såsom i *far* men mera utdraget;

é, långt slutet e;

ó, ett vanligt mellanljud mellan u och a i många skiftningar, än med dragning mot å än emot ä;

å, likaledes ett mellanljud emellan o och å;

k, utmärker att k uttalas hårdt i sådana ord, der det är mjukt i vanlig svenska; och

s, ett lindrigt sch (der detta är skarpare skrifves sch).

Lille Prick.

Dä va en gång ett fattit fólk, sóm hvasken hadde ko häller so, men ändå hadde di tre pójkar, sóm alla va trifna te äta. Två utå' dóm va så pass för sej kumna, så di kunne stö' unner ett tag i hvararä[1] å hjälpa di gamla å raka te husä, men den treje, dä va en liten ömliger[2] stackare, sóm hölls hemma nästa morá för jämná å sått i spisen å spänta' sticker å raka' på elln. Honom kallte di Lille Prick.

Så dog gubben, å så, hva dä le, fick gummá hälsota[3] ho óg,[4] å når[5] ho drog di sista taga, qve' ho så illa för minsta pójken sin: »Stackare dej Lille Prick! Stackare dej! hur ska du kunna ta dej ut, når ja ä bórta?»

»Håh sörj inte för dä, mor», sa Lille Prick. »Dä blir nock rå för mej óg, för mångenstäns, där di store inte ta sej fram, där slinka di små i gynum», sa han; å så dog gumma.

---

[1] emellanåt — [2] svag, klen — [3] dödssjukdom — [4] också — [5] när.

Nu skulle pójkár byta smulera sej i milla. Älste pójken tog stugá, å millapójken[6] allt dä annra.

»Hva får ja då?» sa Lille Prick.

Jo någä skulle han fälle ha, han óg, tyckte di, å så ga' di honom bakätrógä[7].

»Dä här passar bäst för dej, för du ä densamma, sóm brukar hjälpa mor å baka julkusár[8]» — sa' di. »Å um du bara skaffar dej mjöl å gjäst, så kan du trilla hveteringar å baka bullar så myckä, du nånnsinn vill» sa di.

Dä va allt hva han fick arfva,[9] å myckä va dä fäll' inte, men når di, sóm hadde magta, inte unna' honom någä anna', så va dä fäll' inga rå mä. Han tog dä han feck, å så ga' han sej åf ner åt sjön. Der tog han sej ett par stakar å så skjöf[10] han ut trógä å satte sej te å ro för å kómma ut i väla[11].

På annär sia sjön va dä en stor kungsgål, å kungen sått själf på farstubroa i dä tagä. Rässum dä va fick han ögera på Lille Prick, sóm kafva' ute på sjön å styrde trógä mot lannä. Myckä kónstit hadde han fälle sitt i sina dagar, den kungen, men ett tóckä rovärk hadd' han aldri varscha'[12] fórr. Men mä han sått der å unnra kóm Lille Prick i lann, å senn han ha draji ópp farkósten geck han ópp te kungsgåln å rakt fram te kungen å hélsa' å fräga' um han kunne få sej tjänst.

»Hva hetter du?» sa' kungen.

»Lille Prick» sa' pojken.

[6] den andre af 3 söner — [7] bakträget — [8] julbröden — [9] ärfva — [10] sköt — [11] verlden — [12] se, blifva varse.

»Du va mej en kónstiger prick du» — sa' kungen. »Men hva ska du kunna tjänsta mej mä, du, sóm ä så liten å ömliger?»

»Ja vet ja?» sa Lille Prick. »Men en liten kan göra mången go' ting mä den store vänner króppen i kring; å *k*är[13] ä fälle ändå *k*är, um han ä allri så liten.»

Nock ä du kringer i käften,[14] dä hör ja, å då ä dä lickst[15] att du får dyfla[16] mä qvinnfólka; så du ska få bli kökspójke» sa kungen.

Ja Lille Prick tacka' å tog ve.[17]

Nu va dä på dä visä óg att kungen hadde bara ett endaste barn, å dä va e doter, sóm va så fager å fin, så dä va alldelest för obegriplitt. Å ätter ho va så rar å hemsamten[18] skulle arfva hela riké, så feck ho en tócken allmenskade[19] hop mä friare så bå' kungen å prinsessá va mest rålösa för dóm, för di gne jämt kring knutár[20] å va så enträjsna[21] å närsökna,[22] så dä va'nte likt någä.

Så kóm prinsessá ner i kökä en da å grufva sej för di många friára. Men dä va fäll' inte någä te vara lessen för tyckte pigera, för tóckna kunne en allri få för många, mente di; så utå dóm feck ho ingä mähåll.[23] Då vände ho sej te Lille Prick å fräga honom hur ho skulle bära sej åt för å bli åf mä dóm, för dä va just ingen ho ville ha, tyckte ho.

---

[13] karl (uttalas med hårdt k-ljud) — [14] munvig — [15] bäst, lämpligast — [16] tvista — [17] tog emot — [18] ensam — [19] talrik — [20] sprungo ständigt kring knutarne — [21] enträgna — [22] påträngande, oförskämda — [23] medhåll.

Lille Prick visste rå han.

»Um prinsessá säjer att ho inte vill ha nå'n ann te *k*är än den, sóm kan skaffa henne e *gullökta*, sóm ópplyser ett helt kungarike, en *gullbóck, sóm pälar gullpängar* å en *gullfäll,* sóm skiner sóm sola; så tänker ja hennas friare få te sköta mä, för dä ä bara en, sóm har dóm sakera, å dä en jätte, sóm inte ä go te tass mä.»

Dä tyckte prinsessá va ett gódt rå, å ho te kungen; Han lätte säja ifrå att ingen skulle få prinsessá anna den, sóm kunne skaffa e *gullökta,* sóm ópplyste ett helt kungarike, en *gullbóck,* sóm päla' gullpengar å en *gullfäll,* sóm sken sóm sola. Når friára feck tóckä bó, ble di långa i syna[24]. Sómma tacka för gódt qvarter å vände um mä däsamma, å sómma móttra'[25] å svor å lomma[26] sin väg utan te bju hajö,[27] å va dä nå'n, sóm ga sej ut för å leta ätter den begåfninga[28] så kóm han allri tebakars.

Så gick dä ett år häller två. Men når ingen åf di många friára hördes åf, så börja kungen te bli ånger,[29] för dä såg mest ut, sóm han ingen måg skulle få, å dä va inte fritt att inte prinsessá tog på å tycka att dä ble långsamt i entomiheta,[30] ho óg, för fast en kan spótta åt kål'n, når di bjur honom, så händer allt en vill supá'n når han inte kan fåss.

Hva dä le feck Lille Prick bó te kómma in te kungen.

---

[24] ansigtena — [25] knorra — [26] smyga sig skamflat undan — [27] farväl — [28] fästegåfvor — [29] ångra sig — [30] ensamheten.

»Ä dä du, sóm ha rått prinsessá te begära e *gullökta,* sóm ópplyser ett helt kungarike, en *gullbóck*, sóm pälar gullpängar, å en *gullfäll,* sóm skiner sóm sola?»

»Ja dä ä ja dä» — sa Lille Prick.

»Men nu ä alla friara te kos, å ingen ha kumma te bakars; så nu ska du skaffa mej dä du ha skicka annra te leta ätter» — sa kungen.

»Ska ja?» sa Lille Prick.

»Ja dä' ska du, å um du inte skaffar mej dóm, så tar ja hufveknóppen[31] åf dej i ställé, så myckä du vet dä» — sa' kungen.

»Ska fäll dä då» sa Lille Prick. »Men löckas dä för mej'; så ska ja óg ha prinsessá licka»[32].

»En kung ve sett ol å en tiggare ve sin póse» sa kungen.

Så geck Lille Prick ner i kökä å feck sej ett saltkar,[33] å så ner te sjön å laga trógä te ress. Så ga han sej i väg, för jätten, sóm rådde um gullöktá, gullbócken å gullfäll'n, bodde nämma ve hansas[34] hem.

Når dä le te natta geck han fram te jättens stuga å kröp ópp på takä å titta gynum[35] rökfångä,[36] å så varscha' han hur jättakäringa stog å koka gröt. Mä ho stog dännasse[37] å rörde, släffte han en saltnäfve allt då å då ner i grytá, å dä höll han i mä så länge dä fanns ett korn qvar i saltkarä: Käringa varscha' allri grånn,[38] ho bara rörde å mjöla på, å når gröten va teress,[39] slog

[31] hufvudet — [32] likväl — [33] ett större saltkar, ett vanligt kallas saltser — [34] hans — [35] igenom — [36] gluggen på taket af en ryggåsstuga hvarigenom röken utsläppes — [37] där — [38] grand — [39] färdig.

ho ópp'en å så satte jätten sej te äta. Men ve fórsta skia[40] ble han ilsken å tog te å spótta å grina för tócken gröt ha han allri spisa' fórr; så ettranne salt va han.

Han på käringa.

»Hva ä dä för'a svinaröra,[41] du ha laga te» — röt han.

»Dä ä tócken gröt, sóm du allti plär tycka um» sa ho.

»Ja så! du tröstar dej[42] te säja dä du» sa jätten, »då kan du självf spisá'n óg» sa han.

Käringa tog sej e ski, men ho måtte spótta å grina ho mä; så dä va inga anna rå än te koka ny gröt å så skicka' ho dotra si te källá ätter vatten.

»Dä ä så mörtt.[43] Ja kan'te gå, ja hittar'nte vägen» gnällde tösa.

»Nå du kan fälle ta gullöktá då så måtte du fälle si» sa jätten.

Dä gjole ho, å når ho kóm ut, sken dä så klart sóm um dä ha vari ljusande dag å myckä myckä klarare ändå. Men Lille Prick smög sej bakätter han, å så fort tösa fått byttá på källäkroken å huka sej ner, så boffa'[44] han te'na så ho stalp hófdes[45] ner i källá. Så högg han tag i gullöktá å ga sej åf.

Mäa trätte jätten å käringa um gröten; men når tösa inte kóm tebakars ble jätten ifriger för gullöktá, å

[40] skeden — [41] svinföda — [42] dristar sig — [43] mörkt — [44] knuffade — [45] föll hufvudstupa.

la åf ut, å då varscha' han att tösa låg i källá å Lille Prick kafva' ute på sjön å hadde tatt[46] löktá.

»Hócken[47] ä dä?» — skrek jätten.

»Lille Prick» — sa pojken.

»Ä dä du, sóm ha sutta'[48] mi doter i källá?» skrek jätten.

»Så ä dä» — sa pojken.

»Å så ha du stuli mi gullökta» — skrek jätten.

»Ja ha så» — sa pojken.

»Kómmer du tebakars?» — skrek jätten.

»Dä hänner dä» — sa pojken.

Mä di så språka' hadde Lille Prick kumma[49] te annra lannä, så jätten kunne inte göra honom någä. Vi råkas fälle, tänkte han.

Når Lille Prick kóm te kungsgåln mä gullöktá vart kungen så fäjen[50] så han gjole honom te en hög harre.

Men dä va'nt nock mä löktá någä. Han skulle ätter gullbócken óg, å den va'nte lätt te fånga för han hadde en bjälläring mä sju klinganne gullklócker um halsen å låg hvareviga[51] natt inne i stugá. Men Lille Prick skulle ha honom, dä va ingen frägan[52] um dä någä, å så fick han sej nåra ulltappar å ett stort kålhufvä, å så ga'n sej åf i trógä.

Når dä le' te natta geck han te jättens stuga, å når jättakäringa skulle låsa döra,[53] stack han en spjäle i milla, så hur käringa bösta'[54] å bråka' så feck ho inte

[46] tagit — [47] Hvem, hvilken — [48] kasta — [49] kommit — [50] glad — [51] hvarenda — [52] frågan — [53] läsa igen dörren — [54] bulta.

igenn'a. Ho nårle[55] stå då, för dä ä nock ingen sóm näschar[56] sej hit, tänkt' ho å geck å lag sej nästa gubben sin, å senn hjälptes di åt å snarka så dä gråna' ättert'. Men mä di snodde rep sóm bäst smög Lille Prick sej in, å stóppa sina ullsuddar i klóckera, å så lócka' han bócken mä kålhufvé så han fick honom mä sej i trógä, å senn så satte han sej' te å ro dä mesta han orka'.

Men dä bar'nte bätter te. än ullstóppen for ur den ena klócká, å ve ho klang vakna' jätten å ut på eviga fläck.[57]

Gullbóckens gullhorn å gullklócker lyste så rart i mörkrä, så han varscha' straxt Lille Prick hvar han kafva' ute på sjön.

»Hocken ä dä?» — skrek jätten.

»Lille Prick» — sa pójken.

»Äcke dä du, sóm ha sutta' mi doter i källá?» skrek jätten.

»Så ä dä» — sa pojken.

»Äcke dä du, sóm ha stuli mi gullökta» — skrek jätten.

»Så ä dä mä» — sa pójken.

»Å nu ha du stuli min gullbóck» — sa jätten.

»Ja ha så» — sa pójken.

»Kómmer du tebakars?» — sa jätten.

»Dä hänner dä» — sa pójken.

---

[55] Hon får väl — [56] sticker sin näsa hit — [57] genast, ögonblickligen.

Men mä di språka hadde Lille Prick kumma te annra lannä, så jätten kunne inte göra honom någä den gången häller. Vi råkas fälle än ett tag tänkte han.

Når Lille Prick kóm te kungsgåln, å kungen feck gullbócken å varscha den kónsta han kunne, ble han så fäjen, så fäjen, så dä va'nte likt någä. Han fora' på gullbócken utå alla di den, så han päla pengar alldelest obegriplitt, å kungen vart så riker, så ingen kung i hela väla va så riker sóm han.

Lille Prick gjole han till sin befallningsman, sóm skulle styra å ställa mä allt, sóm inte kungen själf orka' mä.

Men dä va'nte nock mä gullöktá å gullbócken inte. Lille Prick skulle skaffa gullfäll'n óg, å dä va dä värschta åf alltihopa, för jätten å jättakäringa låg hvar eviga natt unner den fäll'n.

Så tog Lille Prick å gjole sej en lång krokkäpp, så feck han sej e gjästakruka å så ga han sej åf te sjön å satte ut trógä å kafva' i väg.

Når de le te natta, geck han te jättens stuga å kröp' ópp på takä, för dä va så lökklit[58] att jätten hadde sitt sängaställe under takfansträ,[59] å når jätten å käringa ha sómna' å mä di snarka sóm värscht; latte han ópp fansträ, å löfte ópp fäll'n mä krokkäppen å så slog han ut gjästakruká mitt i milla dóm.

Rässum dä va börja jätten å stöta på käringa. »Här ä vått» — sa han »å hur kómmer dä te.»

---

[58] lyckligt — [59] takfönstret,

»Dä vet du fälle bäst själfver, sóm ä vaken. Ja ha sufvi ja» sa käringa.

»Ja så du vill skylla ifrå dej» sa jätten. »Men jag ska lära dej' ja» — å så sutta han käringa ur sänga.

Ho ut, å jätten ätter; å så bar dä åf inått skogen mä dóm' å nu va'nte Lille Prick sen te gno in i stugá å röcka te sej gullfäll'n. Så bar dä åf neråt sjön å i trógä mä'n å te å kafva å ro dä mesta han orka'. Men gullfäll'n sken så klart, så dä stog inte på fórrn jätten varschá'n. Nu vart han tvärt sams mä käringa å så la di åf åt sjön båga två.

»Ä dä du Lille Prick?» — sa jätten, han tog på å kännas ve honom.

»Så ä dä» — sa pójken.

»Äcke dä du, sóm har sutta mi doter i källá» — sa jätten.

»Så ä dä» — sa pójken.

»Äcke dä du, sóm ha stuli mi gullökta?» sa jätten.

»Så ä dä» sa pójken.

»Äcke dä du, sóm ha stuli gullbócken min?» sa jätten.

»Så ä dä mä» — sa pójken.

»Kómmer du tebakars?»

»När sjögár bli berg» sa Lille Prick.

»Dä ska bli' änna mä ens dä» — sa jätten. Så ropa han på käringa si, å så la di sej ner för å dricka ur sjön, å di drack å di drack, så di svällde ópp te

stora berg, å vattnä sjakk i milla ymse lann,[60] å dä vart en tócken streke[61] inåt käftár på dóm, så hur Lille Prick kafva' å rodde, så kóm han allt nämmer[62] å nämmer dit han inte ville, å dä va på ett hår att inte jätten ha nådd'en mä näfvár.[63] Men så rann sola ópp i däsamma. »Sicken[64] rar gullfógel!» sa Lille Prick.

Jätten å käringa titta ópp mä desamma å så feck di si sola, å så sprack di båga två.

Nu kóm vattnä te bakars, å dä mä en tócken fart, så dä sutta' Lille Prick mä trógä å gullfäll'n långt ópp på lannä å änna fram te kungsgåln. Trógä gick i traser förståss, men Lille Prick steg in te kungen mä gullfäll'n på armen å dä lyste så rart, så dä va mä nö en kunne titta åt en. Kungen vart så fäjen, så dä kan ingen säja hur gla han vart, å Lille Prick feck prinsessá å dä va'nte ho mot um[65] någä.

Må tro kungens fólk va'nte lessna di häller; för *Gullöktá,* ho stallde mä ópplysninga så di trängde inte um te löna hvasken prester häller skolämästare, å *Gullbócken* päla så myckä pängar, så di vart åf mä bå rustninga å roteringa å påpacksbevillninga[66] å alla skattera å dä i ett schas, å *gullfäll'n* va tócken, så hur di sträckte på fóttera så rack[67] han ändå te.

---

[60] sjönk emellan de motsatta ständerna — [61] ström — [62] närmare — [63] händerna — [64] Se sådan — [65] och det var icke henne emot — [66] tilläggsbevillningen — [67] räckte.

Lasse, min dräng.

Dä va en prins häller härting,[1] häller hva han nu va, men åf e okristlitt hög stämma[2] va han i alla fulla fall, å hemma ville han inte bli. Så drog han väla ikring,[3] å hvar han kóm, blef han väl gäten[4] å fick vara mä i värschta svängen,[5] för penningar, dä hadde han obegriplitt. Vänner å kómsänser[6] dä feck han hvar han drog fram förståss, för den, sóm har full ho, råkar allti på grisar, sóm villa i å snaska. Men hur han regera' mä penningár så tog di på å tryta, å han vart så pungsugen[7] på sista byté,[8] så han hadde inte så myckä sóm en bankovitten[9] en gång. Nu va dä slut mä di många vännera óg, för di gjole sóm grisár. Når hon va tom å han inte hadd' någä mer å gi dóm, börja' di grymta å grina, å så gne di hvar åt sitt håll. Där stog han nu långnäster å hemsamten. Alla va trifna te hjälpa honom åf mä penningár men ingen ville hjälpa honom

---

[1] härtig — [2] hög ätt — [3] verlden omkring — [4] omtyckt — [5] i de gladaste och förnämsta kretsar — [6] bekanta — [7] utblottad på penningar — till slut — [9] $\frac{1}{4}$ skilling banko.

tebakars, å så vart dä inte anna rå för honom än te knalla sej hemått å be um sina smuler[10] på vägen.

Så kóm han sent um en qväll i en stor skog, å visste raks inte hur han skulle få låna sej hus te natta; men hur han titta' å hur han leta', fick han ögera[11] på en gammal stugäkófve,[12] som stack fram milla bóskár.[13] Dä va fäll' inte qvartér för en tócken finer harre någä, men når en inte kan få dä en vill, får en ta tóck' sóm bjuss, å når dä inga anna rå' va, så gick han in i stugá. Inte en käft[14] fanns där, å inte så myckä sóm en fyrfotastol[15] te sitta på häller. Men dä stog en stor kista utmä långvägga. Hva kunne dä vara i den kistá? Tänk um dä vure nåra mögluga[16] bröbetar i'na! dä skulle allt smaka mums[17] dä, för kantänka han hadde inte fått ett endaste guschlån[18] på hela dagen, å va så hungruger å tommer så tarmár änna lådde ve sirefvár[19] på'n. Han ópp mä lókä. Men i den kistá va dä e anna kista, å i den kistá va dä óg e kistá, å så unna för unna, den ena minner än den annra tess di ble te små skrin å askar. Diss fler di va, diss värr' gnodd' han på, för någä innlitt rart va dä fäll' pócka' te vara, ätter dä va så fali väl unnagömdt.

Te slut kóm han te e lita lita äscha,[20] å i den äschá låg dä en papperslapp — å dä va allt han feck för sitt besvär. Nock va dä harmlitt förståss. Men så varscha' han att dä va läsa[21] på lappen, å når han titta'

---

[10] tigga — [11] ögonen — [12] förfallen stuga — [13] buskarne — [14] Ingen menniska — [15] pall med 4 ben — [16] möglade — [17] smaka godt — [18] guds lån, matbit — [19] refbenen — [20] liten ask — [21] något att läsa, skrift.

ätter så va han go' för å räkna ola[22] óg, fast di såg litä svårmodi'a ut i förstninga. Så lässt'[23] han.

»Lasse min dräng!»

å sóm han sajd[24] ut ola, så svarte[25] dä tätt ve örá på honom:

»Hva befaller hussbonn'?»

Han titta' sej ikring, men ingen käft såg han te. Dä va fäll kónstitt tänkt' han; å så lässt' han ett tag te:

»Lasse min dräng!»

å dä svarte på samma sätt:

»Hva befaller hussbonn'?»

men ingen varscha' han den gången häller.

Ä dä nå'a mens*k*a här, sóm vånnar hva ja säjer, så var bra å skaffa mej lite äta» sa han; å i däsamma stog dä ett bol mä allt sóm rart kunne vara dukadt i stugá. Han te äta å dricka, å smord' sej rektitt ätter orning. Så gódt hadd' han allri hatt dä i alla sina dagar, tyckt' han.

Når han så hadde äti sej väl mätter, kände han sej sómnuger,[26] å så tog han te lappen igenn.

»Lasse min dräng!» —

»Hva befaller hussbonn'?»

»Jo nu ha du gufvi[27] mej te äta å dricka, å nu ska du skaffa mej e säng te ligga i óg. Men e rektitt rar säng ska ja ha» sa' han — för kan veta han va litä styfvare i kórken[28] nu, senna han ha vurta óppstilla'r.[29] Ja, så ble dä óg; å e säng så fin å så rar, så maken

[22] stafva sig fram — [23] läste — [24] sagt — [25] svarade — [26] sömnig — [27] gifvit — [28] stoltare till sinnes — [29] mättad.

te liggäplass kunne kungen själf allt få titta ätter, stog dä i stugá. Nu va dä nock bra för den del'n förståss, men rart vill rarare ha, å når han väl hadde lajd sej, tyckt' han stugá va allmänt för uschel för e tócka rar säng. Så tog han te lappen:

»Lasse, min dräng!» —

»Hva befaller hussbonn'?»

När du ä krópp te[30] skaffa tócka fö'a[31] å e tócka säng så här i villane skogen, så ä du nock *k*är te gi mej en licker kammare óg, för sir du ja ä densamma, sóm brukar sófva i slótt mä gullspejlar å boningar[32] å kramascher[33] å donascher[34] utå alla di slag» sa han. Ja han hadd' inte sajd ut ola fórrn han låg i den grannaste kammare, en n*å*nsinn skull'a sitt.

Nu hadd' han dä bra tyckt' han, å va just nöjder, når han vände näsá mot vägga å la ihop ögälóka.[35]

Men dä va'nt' nock mä den grannl*å*tten någä, för når han vakna' um móran å titta' sej ikring, så va dä ett stort slótt, han ha sufvi i. Där va dä ena rummä jämter dä annra, å hvar han kóm va dä fullt mä krusiduller[36] å krokadyler[37] utå alla di slag, bå på väggar å tak, å di skulla'[38] så rart, når sola sken på dóm, så han va pócka'r te titta solhylla,[39] för så lyst dä utå gull å selfver, hvart han vänd' ögera. Så kóm han te titta ut gynum fansträ, å uj, uj, uj! så rart där va. Dä va anna slag än talläskog å enrisbóskar, för dä va

[30] är i stånd till — [31] mat — [32] väggbeklädnader — [33] prydnader — [34] beqvämligheter — [35] ögonlocken — [36] knippen af ornament — [37] slingrande ornament — [38] skimra — [39] hålla handen till skydd öfver ögonen.

den finaste trägål, en kunne önska sej, mä granna trär å roser utå alla di slag bå på bóskar å stelkar.[40] Men inga mens*k*a va han go för å varscha, nej inte så myckä sóm en katt en gång, å dä va allt söcknitt[41] förståss, når han haddet så rart å ha vurta harre igen.

Så tog han te lappen:

»Lasse, min dräng!» —

»Hva befaller hussbonn'?»

»Jo nu ha du skaffa mej föa å säng å slótt te bo i, för hännasse[42] tänker ja stanna, för här tycker ja um mej» sa han — »men si så här mol hemsamten[43] kan ja inte vara. Ja ä póckar[44] te ha bå drängar å piger, sóm passa mej å sóm ja kan si, hva di tar sej te», sa han. Så vart dä óg; å dä kóm såslöpare[45] å tallrickaslickare[46] å piger å mamseller utå alla di slag, å sómma bócka' å sómma neg, så nu tyckte härtingen att han va rektit nöjder.

Men nu va dä så óg, att dä låg ett stort slótt på annär si'a skogen å dännasse bodde kungen, sóm ågde um skogen å stora stora via äger rundter i kring. Når han nu geck hemma nästa sej[48] å kóm te titta gynum fansträ, så såg han dä nya slóttä, där gullflöjlár[49] svängde åter å fram på takä å satte solkatten i ögerna på'n[50] allt i hvararä.[51] Dä va kónstitt dä hära, tänkt' han å så ropa han på sina hófherrar. Di in på rappä å te å bócka å krusera.

---

[40] stjelkar, stänglar — [41] tomt, tarfligt — [42] här — [43] alldeles ensam — [44] tvungen — [45] betjenter — [46] lakejer — [47] somliga — [48] hemma hos sig — [49] de förgylda vindflöjlarne — [50] bländade hans ögon — [51] litet emellan.

J. ENGBERG

»Sir ni slóttä dännasse?» sa kungen.

Di spände ópp kórpgluggár[52] å te å titta.

Jo nock såg di dä allti'.

»Hócken ä dä, sóm ha trösta' sej te å bygga ett tóckä slott på mina äger?» sa kungen.

Di bócka' å di skrapa' mä fóttera, men dä visste di inte.

Så ropa kungen på sina krissherrar.[53]

Di in, å te stampa å skyllra.

»Sätt i väg vä alla mina suldater å ryttare» — sa han »å rif ner dä därä slottä dännasse å häng honom, sóm ha bygd dä, å dä änna på fläck[54].»

Ja di muntera' sej i röanste rappä,[55] å så bar dä i väg. Trumslagara di dunka på trummskinna, å trumpetara di tuta i trumpetera, å di annra spelikantera[56] di utfula sej på sitt vis di óg, så nock feck härtingen höra åf dóm långt inna han va go för å varscha dóm. Men han hadd' hört tócken låt fórr han, å hva den betydde, dä visste han óg, så han tog te lappen:

»Lasse, min dräng!» —

»Hva befaller hussbonn'?»

»Här kómmer krissfólk» sa han — »å nu ska du skaffa mej suldater å ryttare, så ja får dubbelt ópp mot di düra dännasse bórtä i skogen; å sablar å pistoler, å bösser å kanoner å allt tebehör — men rappa tag ska dä vara[57].»

---

[52] ögonen — [53] krigsherrar — [54] genast — [55] rustade sig i ordning största hast — [56] musikanterna — [57] men fort skall det gå.

Rappa tag vart dä óg, å når härtingen titta' ut, så hadd' han en allmenskade bróte[58] mä krissfolk óppställda runter i kring slóttä.

Når nu kungens *k*ärar kummo, så tvärstanna di å trösta' sej inte te gå fram. Men härtingen va'nte bóskablyger[59] han å geck rakt på självvaste öfversten för kungens fólk å fräga honom hva han ville.

Öfversten sa sett ärne.

»Dä nyttar ju intn*å* te»[60] sa härtingen. Du sir fälla hur myckä fólk ja har, å um kungen vill ly[61] på mina ol, så ska vi bli vänner i ställé, å ja ska hjälpa honom mot hansas fiender, å dä ska nock ta lag dä, tyckte han. Öfversten tyckte så mä han, å så bjö härtingen honom å alla krissherrár in på slottä å fólkä di feck sej bå' en å två[62] å myckä tetugg[63] åf alla slag. Men mä di nu åt å drack, så kóm di te språkas ve, å så feck härtingen höra att kónungen hadde e doter, sóm va enda barnä, å så innlitt fin å fager, så ingen visste sej n*å*nnsinn ha sitt hennas like. Å diss mer traktering kungens krissherrar fick, diss mer tyckte di att ho skulle passa te fru åt härtingen. Men hur di språka' di, så va dä'nte fritt att inte härtingen tog på tycka så mä han. Dä värschta va, sa krissherrár, att så fager ho va, så va ho så sufrän,[64] så ho ville allri titta åt någä manfólk. Men dä skratta' härtingen åt. »Va dä inte värr' än så» — ment' han »så fanns dä nock bot för den sjuká[65]».

[58] oräknelig mängd — [59] rädd — [60] Det tjenar till ingenting — [61] lyssna, höra — [62] både en och två supar — [63] tilltugg — [64] stolt — [65] sjukdomen.

Når nu krissherrár fått i sej så myckä di kunne husbergera,[66] så hurra' di så dä gråna'[67] i backár å gaf sej åf. Men må tro di strätte[68] så lagum mä bena för di va jussóm rankalösa i knäsvega,[69] å blann suldatera va dä allt många, sóm inte hadde tummen på skrufven den gången. Härtingen ba dóm hélsa te kungen. Han skulle kómma te honom dan derpå, sa han.

Når härtingen ble hemsamten igen, så b'ynnte[70] han på å tänka på prinsessá, å um ho va så fager å fin, sóm di gjole ut'a,[71] dä ville han gerna si; å når så myckä anna' kónstitt gått för sej den dagen, så bole fälle inte dä häller vara omöjlitt, tyckte han.

»Lasse, min dräng!» —

»Hva befaller hussbonn'?»

»Jo nu ska du skaffa mej hit konungens doter så snart ho ha sómna',» sa han; »men ho får'nte vakna hvasken på vägen hit eller häna,[72] hör du dä» — sa han. Ja dä stog inte på fórr'n prinsessá låg på sänga. Ho sóf så gódt å såg så innelitt rar ut där ho låg. Jo dä va sött sócker dä ska ja säja! Härtingen geck rundter i kring'a, men frå hóckendera si'á han såg'a va ho lika rar, så diss mer han titta', diss mer tyckte han um'a.

»Lasse, min dräng!» —

»Hva befaller hussbonn'?»

»Nu ska du bära hem prinsessá'» sa han »för nu vet ja hur ho sir ut, å i mórä ska ja begära'na[73]» sa han.

---

[66] få rum med — [67] gaf genljud — [68] sträcka ut benen i paradmarsch — [69] rankiga i knävecken, ledlösa i knävecken — [70] begynte — [71] beskrefvo henne — [72] härifrån — [73] begära henne till äkta.

Annra móran titta kungen ut gynum fansträ». Nu måtte ja fälle slippa te si dä dära slóttä» — tyckte han. Men va'cke dä hunnár[74] — dä stog där alldelest prisist[75] sóm fórra dan, å sola sken så rart på takä, å flöjlár di blänkte i ögera på'n.

Nu vart han sinnter[76] å skrek på alla sina herrar. Di in fortare än vanlitt. Hófherárr di bocka' å di skrapa' å krissherrár di skyllra' å di stampa'.»

»Sir ni slottä dännasse?»[77] skrek kungen.

Di sträckte på halsár å koxa' å stura'[78].

Jo nock såg di dä allti.

»Ha jag inte befallt er te rifva ner slóttä å hänga ópp byggämästárn?» sa han.

Jo dä kunne di inte neka för, men nu steg själfva öfversten fram å gjole beske' um hur dä ha gått te, å hur illa myckä[79] krissfólk härtingen hadde, å hur obegriplitt rart dä va på slóttä. Så talte han um hva härtingen ha sajd, å hva han ba helsa kungen å tóckä där.

Kungen ble rent kónsti'er i hufvé[80] å måtte ställa kroná på bolä å klå sej i skall'n. Dä här hva han inte go för å begripa — så kung han va, för han kunne mest gi sej sjelfvaste den på att alltihopa ha vurta' te[81] på e endaste natt; å va'nte dendäre härtingen den fule själf, nock måtte han kunna trólla licka.

Mä han så sått der å grunna[82] kóm prinsessá in.

---

[74] Men var det icke hundarne — [75] alldeles — [76] ond — [77] der borta — [78] spände upp ögonen och stirrade — [79] ofantligt mycket — [80] förvirrad — [81] uppkommet — [82] begrunda.

»Gussmórä Far» sa ho. »Vet ni ja ha hatt en tócken kónsti'er å innelitt rar dröm i natt» sa ho.

»Hva ha du då drömt, tösa mi» sa kungen.

»Jo, ja drömde att ja va på dädära nya slóttä å dännasse va dä en härting så grann å så rar, så allri ha ja kunna tänkt mej hansas like; så nu vill ja gifta mej, far!» sa ho.

Vill du nu gifta dej du, sóm allri ha våla' dej[83] te titta åt manfólk fórr; dä va besynnlitt!» sa kungen.

»Kan fälle vara dä» — sa prinsessá; »men nu ä dä dä tócken[84] ändå, så nu vill jag 'gifta mej licka, å härtingen ska ja ha» sa ho.

Kungen måtte rent storgrufva sej[85] för den härtingen.

Men bäst dä va, feck han höra ett fali väsen utå trummer å trumpeter å låtävärk[86] utå alla di slag; å så kóm dä bó att nu va härtingen här mä ett stort sällskap, å alla va di så granna, så di lyste åf gull å selfver i hvar eviga söm. Kungen brått på mä kroná å likksta kronklä'ra[87], å så ut på trappá; å prinsessá ho féck springskinn unner fóttera[88] ho mä.

Härtingen hélsa' så rart, å kungen gjole så mä förståss, å hur di språka um sina saker å ställningar, så vart di go'a kómsänser[89]. Dä vart storkalas åf å härtingen feck sitta jämter prinsessá ve bolä. Hva di språka' sej i milla ä fäll'. inte gódt å veta, men härtin-

[83] brytt dig om — [84] på sådant sätt — [85] blifva alldeles utom sig af förvåning — [86] musikaliska instrumenter — [87] bästa kronskruden — [88] bråttom — [89] goda vänner.

gen hadde så belefvada ol i sej[90], så hva han sa, dä va'nte prinsessá go te å säja nej för, å så geck han te kungen å begärd'na. Kungen kunne fäll inte just säja nej han häller, för att härtingen va en tócken sóm va bätter te äta mä än te träta mä, dä kunne han nock varscha, men gi sitt jakol[91] så der i ett tvärvre'[92] dä kunne han fäll' inte häller. Han va póckar te si härtingens slótt fórst å skaffa sej ressel på hur han hadd'et' vólä[93] bå i ett å anna — dä va e sak dä.

Så vart dä sajd att han skulle kómma te härtingen å ta prinsessá mä sej, så di kunne si hansas orningar å ställningar, å dämmä skeldes di åt den gången.

Når nu härtingen kóm hem, så vart dä te gno värre, för Lasse, för nu feck han många kumsjoner[94]. Men hur han gnodde å stalde, så vart allt så fint å rart, når kungen kóm mä si doter, så dä va för tusen omöjlitt[95]. Di geck gynum alla rumma å titta sej i kring, å där va allt sóm dä skulle vara, å myckä rarare ändå, tyckte kungen, så han va rektitt nöjder. Nu vart dä bróllóp[96] utå, å dä så dä braka' ätter't, å når härtingen kóm hem mä brua, så gjole han ett hej sjudunnranne kalas, han óg, å så va dä mä den saka.

Når dä le um en ti, så hörde härtingen en qväll di ola:

»Ä ni nöjder nu?» —

dä va Lasse förståss, fast härtingen inte kunne varscha'n.

---

[90] talade så höfviskt — [91] bifall — [92] hastigt, oförberedt — [93] beskaffadt — [94] kommisioner — [95] obeskrifligt — [96] bröllop.

»Måtte fäll' dä» sa härtingen. »Du ha ju skaffa mej allt hva ja har», sa han.

»Ja men hva ha ja fått i ställé», sa Lasse.

»Inte någä» — sa härtingen; »men kära hjärtannes! hva skulle jag kunna gi dej, sóm inte ä åf kött å blog, å sóm ja allri ä krópp te si heller» — sa han. »Men ä dä någä, som ja kan tjänsta dej mä[97], så säj ifrå hva dä ä, så ska ja göra't.»

»Jo ja vill så gerna be te få den dära lilla lappen, som ni hitta' i kistá» sa Lasse.

»Inte värr!» sa härtingen, »Kan ja hjälpa dej mä så litä, så går dä fälle an, för nu tar ja på å kunna ola utate» sa han.

Lasse tacka' å ba' härtingen lägga lappen på sängapalln[98], når han lag sej, så skulle nock Lasse hemtá'n fram på natta.

Härtingen gjole sóm saj'd va, å så gick han å prinsessá å lag sej å så sómna' di.

Men når dä le te móran, så vakna härtingen å frös så tännera skallra', å når han rektitt feck ópp ögera, så va han alldelest nakug[99] å hadde inte så myckä sóm en trå på kröppen en gång, å i ställé för den fina sänga å den rara sängkammárn å dä granna slóttä så låg han på den stora kistá i den gamla stugäkófven. Han te ropa:

»Lasse, min dräng!»

men ingä svar feck han. Han ropa ett tag te:

---

[97] betjena dig med — [98] pallen utmed sängen — [99] naken.

»Lasse, min dräng!»

men ingä svar feck han då häller. Så skrek han dä mesta han orka':

»Lasse, min dräng!»

men dä va lika fåfängt.

Nu tog han på å begripa hur dä stog te, å att når Lasse feck lappen, så vart han lidiger[1] ur tjänsta mä däsamma, å nu hadde han tatt mä sej alltihopa. Men nu va dä tóckä dä va å dännasse stog härtingen i den gamla kófven alldeles nakug. Mä prinsessa va dä fälle inte stort licker, fast ho hadde klä'ra i behåll, för dóm hadd' ho fått åf far sin så därvelag hadde Lasse inte någä te säj'a te um[2].

Nu måtte härtingen tala um alltihopa för prinsessá å be'na gi sej' ifrå honom; Han feck fälle frakta sej själf bäst han kunne, tyckte han. Men dä ville ho inte. Ho hóga'[3] bätter än så hva presten sa, når han vigd' dóm, å ho skulle allri allri skeljas ve'n — sa ho.

Mäa så vakna kungen på sitt slótt han óg, å når han titta gynum fansträ, så såg han inte så myckä sóm ett solgrann åf dä annra slóttä, där dotrá å mågen hansas bodde. Han ble ifriger[4] förståss å ropa på sina hófherrar.

Di in å bóckå å krusera'.

»Sir ni te slótta dännasse bakum skogen?» fräga' han.

Di te å sträcka på halsár å stinnstura[5].

Nää dä varscha' di inte.

---

[1] ledig — [2] befalla öfver — [3] mindes — [4] orolig — [5] stirra af alla krafter.

»Hvart ha dä taji vägen då?» sa kungen.

Ja dä visste di raks inte.

Nu stog dä inte på häller fórrn kungen satte i väg mä hela sitt hóf gynum skogen, å når han kóm te plassen, där slóttä mä di granna trägålár skulle vara, så varscha' han inte anna ljung å ene- å talläboskar. Men så feck han ögera på den gamle stugäkófven, sóm stog der blann bóskár. Där geck han in, å stackare han för hva han nu feck si! Dännasse stog mågen hansas alldelest nakug, å dotra hadde inte värscht[6] myckä på sej ho häller, å ho gränga[7] å ho lipa, så dä va för obegriplitt.

»Kära hjärtannes, hur ä dä nu vólä?»[8] sa kungen. Men ingä svar feck han, för härtingen ville fórr dö än tala um hur dä va.

Kungen dyfla'[9] fälle mä honom bå mä lóck å póck men han va lika ebänder[10] å teg allt i ett. Då vart han ilsken, å dä kan fäll ingen unnra på dä häller, för nu kunne han förstå att dendäre fina härtingen inte va densamma, sóm han skulle vara, å så befallte han att härtingen skulle hängas, å dä änna på fläck[11]. Prinsessá ba så vackert för honom, men nu hjälfte hvasken te be häller gränga; för en skójáre va han å sóm en skójáre skulle han óg dö — mente kungen.

Så ble dä óg. Di satte ópp en galge, å så la di snará um halsen på härtingen. Men mä di rusta' mä galgen, feck prinsessá tag i mästerman[12] å ga bå honom

[6] särdeles — [7] gråta — [8] hur står det nu till? — [9] ansatte honom — [10] motsträfvig — [11] ögonblickligen — [12] bödeln.

å rackárn[13] drikspenningar för di skulle ställa så må hängninga, så härtingen inte skulle gå åt; å når dä le te natta, så skulle di skära ner honom, å så skulle han å prinsessá rymma sin kos. — Så va dä agederadt[14]. Millerti så hissa di ópp'en, å så ga kungen sej utåf mä hófvä å hela fólkamarschen.

Nu va dä sóm sämst för härtingen. Men så hadde han óg goa stunner te tänka på, hur illa han gjort, sóm inte tatt vara på smulera, når han sått[15] i fulla bröbingen; å att han kunne vara så illa dummer, så han latte[16] Lasse få lappen, dä harma' honom allämest. Hadde ja bara den tebakars, så skulle di allt få si att ja köft mej vett för allt ja vurta åf mä,[17] tyckte han. Men en får fräsa lagum, når näsá ä bórta. »Hå, hå! ja, ja!» å så dingla'[18] han mä bena, för någä anna kunne han just inte ta sej te.

Dä va allt en långsam[19] da' för honom, å inte vart han lessen någä, når han varscha, att sola sjakk[20] bakum skogen. Men just i självfva solagången feck han höra ett för faschelitt hójtanne, å når han titta ner åt backen, kóm dä sju lass fulla mä utslitna skor, å högst på dä ättersta lassä sått en liten gubbe i grå klär mä e rö pikolamössa[21] på hufvé. I syna såg han ut sóm den värschta skråpuk å inte va han för rar för resten häller.

Han körde änna inté galgen, å når han kóm midt

---

[13] bödelsdrängen — [14] accorderadt — [15] satt — [16] lät — [17] jag blifvit af med — [18] svängde hit och dit — [19] besvärlig — [20] sjönk — [21] piklufva, toppmössa.

unner, så stanna' han å titta' på härtingen å så skratta' han — gubbafulingen.

»Så dummer du va» sa han, »men hva skulle token mä ovettä[22] um han inte gagna't»[23] — å så skratta' han igen — »Ja dännasse hänger du nu, å hännasse kör ja mä alla di skor, ja ha sleti ut för dina ópptóger.[24] Unnrar just um du ä krópp te läsa, hva dä står på den härä lappen å um du kännes ve'n» sa han å så storglina'[25] han igen å räckte ópp lappen för ögera på härtingen.

Men di ä'nte döa alla sóm hänga, å den gången va dä allt Lasse sóm va dummer licka.

Härtingen käckte te[26] å så röck han lappen ifrå honom.

»Lasse, min dräng!» —

»Hva befaller hussbonn'?»

»Jo att du skär ner mej ur galgen å ställer slóttä å allt i orning prisist sóm dä va, å når dä lir te natta så för du prinsessá tebakars.»

Dä gick i fläng, å snart va allt på samma vis sóm dä va inna Lasse gick sin kos.

Når kungen vakna' annra móran, så titta han gynum fansträ, sóm han bruka' göra, å där stog slóttä igen å flöjlár di skulla så rart i solaskinä. Han te ropa på sina hófherrar, å di in, å te å bócka å skrapa.

»Sir ni slóttä dännasse?» sa kungen.

Di gjole halsár så långa di kunne å koxa' å stura'.

---

[22] brist på vett — [23] begagnade sig deraf — [24] upptåg — [25] skratta under fula åtbörder — [26] ryckte till.

»Jo nock såg di dä allti.»

Så skicka kungen ätter prinsessá, men ho va bortá. Så geck han ut för å titta ätter um mågen hång[27] qvar, men dä fanns hvarsken måg häller galge.

Han va pócka'r te löfta på krona å ta sej en hufveröschare.[28] Men dä vart inte anlessare för dä någä, å hur dä hängde ihop mä bå de ena å de annra dä kunne han stört inte begripa. Bäst dä va så satte han i väg mä hela hófvä gynum skogen, å når han kóm dit, där slóttä skulle stå, så stog dä där óg. Trägålár å rosera va alldelest sóm di bruka vara, å härtingens fólk myllra' öfver allt milla träna. Mågen självfver å dotra kóm klädda i di finaste klär i mot en på trappá.

Dä va fälle óg självfvaste den, tyckte kungen, å han trösta sej knafft te[29] tro sina öger, så kónstitt tyckte han dä va.

»Gussfre å välkummen Far» — sa härtingen.

Kungen storstura' på'n.

»Ä du mågen min du?» fräga' han.

»Måtte fäll dä» — sa härtingen; »hócken skulle ja hällest vara?» sa han.

»Latte ja inte hänga dej i går sóm en ann tjyfstryker?» sa kungen.

»Nu menar ja far har gått öfver villgräs»[30] sa härtingen å skratta! »Tror far ja ä densamma sóm lätter hänga mej? — Häller ä dä nå'n här sóm tröster[31] å

---

[27] hängde — [28] klia sig i hufvudet — [29] han vågade knappast — [30] blifvit förvildad under sin färd — [31] dristar.

tro dä?» sa han å så satte han ögera i dóm, så di rektitt kände att han titta' på dóm.

Di bócka', å di krusa' å di skrapa'.

Hócken kunne tro tóckä? Va dä möjlitt dä?

»Nå ä dä nå'n, sóm tröster å säja att kungen ha villa' mej så illa, så säj ifrån», sa härtingen, å så spände han ögera i dóm etter värre än i fórrsta tagä.

Di te bócka sej å te å krusa å skrapa.

Hur skulle nå'n trösta sej' te å säja tóckä? Nää — di hadde allt bätter vett än så, mente di'.

Nu visste kungen raks inte hva han skulle tro. För når han titta' på härtingen, så tyckte han att allri i väla skulle ha kunna' villa honom så illa, men han va'nte rektitt säker ändå.

»Kóm inte ja hit i går, å va'nte då hela slóttä sin kos å en gammal stugäkófve i ställé, å va'nte ja inne i den stugäkófven, å stog inte du alldeles nakug midt för ögera på mej?» fräga' han.

»Så far talar» — sa härtingen. »Ja menar tróllа ha vändt syna på er å villa' er i skogen — häller hva tror ni?» sa han å vände sej te hóffólkä.

Di bócka' sej' å slog ryggár i femtan bugter, å di höll mä härtingen allihopa, dä va e sak dä.

Kungen gnodde sej i ögera å titta' sej i kring.

»Dä ä fälle så, sóm Du säjer då» sa han te härtingen »å väl ä dä óg att ja nu fått igen ögera å ha kumma' te verätta.[32] För nock skulle dä ha vari bå'

---

[32] återfått mitt förstånd.

synn å skam, um ja hadde latt hänga dej» sa han, å så vart han gla igen, å så tänkte ingen mer på den saka.

Men åf skaen blir en vis, plä di säja, å härtingen tog nu te å styra å ställa själf för dä mesta, så dä va sällsamt att Lasse trängde um å slita på skona. Kungen ga honom snart halfva riké óg, så nu feck han allt te rusta mä, å för allmänt[33] sa di att maken te *k*är te regera mä reson va dä långletannes ätter.

Så kóm Lasse en da in te härtingen, å han såg inte stort licker ut än når han sågen fórsta hvarfvä men nu va' han mjuker förståss å trösta sej inte te å grina å flina någä.

»Nu tränger ni inte um min hjälp länger» sa han »för slet ja skor i fórstninga, så ä ja nu allri krópp te slita ut ett endaste par, å tar mest på te bli móslupen[34] på bena. Så nu kunne ja fälle få min olóf-sedel» sa han.

Härtingen tyckte allt så mä han. Nock ha ja fresta' te spara dej, å ja tycker ja tror ja skulle kunna åvará dej óg» sa han. Men slóttä å allt dä annra, dä vill ja inte mista, för en tócken byggämästare sóm du, dä kan ja allri få, å inte vill ja klä galgen ett tag te häller, dä kan du fälle begripa, så gi dej lappen tebakars, dä vill ja inte på vilkór» sa han.

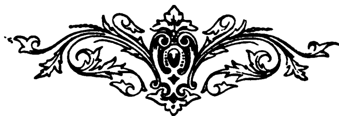
»Så länge ni har honom' så ä dä fälle ingen fara för mej» sa Lasse, men um nå'n ann får tag i'n, så blir

[33] allmänt — [34] mossbelupen.

dä te kula å gno igen, å dä ä dä, ja ville slippa, för når en ha gnott tócken sóm ja i tusen år, så tar en på te tróttna», sa han.

Men hur di språka', så vart di sams um att härtingen skulle lägga in lappen i äschá å så gräfva nera sju alnar unner jola unner en självväxter[35] sten. Så tacka' di hvarann för godt sällskapp å så skeldes di åt. Härtingen gjole sóm öfverenskummä va, å inga ännring va han go för å varscha. Han lefde löckliger å nöjder te hopa mä prinsessá å feck bå sönjer å döttrar. Når kungen dog feck han hela riké óg å må tro han stog sej inte sämmer för dä, å dännasse lefver å regerar han fälle än um han inte ha vurta döer.

Men den dära äschá mä lappen i, den ä dä många sóm gnia å leta ätter.

Di båga skrina.

Dä va en gång e käring, sóm hadde två döttrar, e rekti doter å e sty'doter. Käringa va le' å stygg sóm själfvaste skam, å sóm morá va tócka va hennas doter óg, men sty'dotrá, ho va så innelitt go å snäll, så allri gjole ho så myckä sóm en mask för när. En kunne allt si på dóm óg hurdana di va, för den rätta dotrá va e tócka lortlarpa[1] sóm morá å såg ut sóm en skråpuk i syna, men sty'dotrá, ho va så fin å rar sóm e lita sóckerdufva på e sóckerkaka.

Når käringa varschá' tócken skelne[2] dä va på båga tösera, så kóm åfvunna mä, dä förstår sej, för blogen,[3] um dä óg ä svinablog, så ä han allti tjóckare än vattnä. Allt dä licksta käringa hadde i husä å kunne raka sej te, dä skulle hennas doter ha, å henna ga ho rara klär å stallde te så grann, ho kunne, men sty'dotrá, ho feck stryk å kält,[4] å bara getragg å blaggarn te slita på. Den rätta dotra vart fäll inte licker för dä någä, å hur

[1] sluskig, orenlig menniska — [2] skilnad — [3] blodet [4] ständiga förebråelser.

käringa pynta' te'na va ho lika lortug å ful, så alla spótta' åt'na. Ho va lagum åt källäbusen[5] sa di, men sty'dotrá ho feck milla öger åf hvareviga en, sóm såg'na för sócker dä ä sócker dä', um en óg *slår* gråpapper i kring'ä.

En da skicka käringa båga tösera till källá ätter vatten, för ho skulle ha byk kantänka. Den rätta dotrá ga ho e ny bytta, men sty'dotrá feck bara ett gammalt såll te utre' sej mä. Ho, sóm hadde byttá, feck'a snart full, fast ho va så egennytti å latsmidi',[6] så ho latte systrá dra ópp'a åt sej. Men sty'dotrá, ho måtte vänna sej hur ho ville, så va allt vattnä bórta, når ho feck ópp sållä på källäbroa. Då ho inte kóm, så ble käringa sinnt å la åf ner åt källá.

»Du ä ett rektitt åhälle»[7] sa ho. »Ha ja inte skicka dej ätter vatten, å allri kómmer du tebakars.

Flecká sa, sóm sanninga va, att hur ho bar sej te, kunne ho inte få ópp en vattätår mä sållä; men feck ho bara läna[8] byttá, så skulle ho allt kómma mä vatten ho óg.

»Ja så du kasserar käla[9] mina» — sa käringa. »Jojo nock förstår'en dä allti. Vänna ut å in på ögera å skepa dej så fólk inte tittar åt dä sóm licker ä (ho mente si doter förståss) dä kan du nock, å säja ifrån, dä kan du mä; men når dä blir frägan um te göra nytta, då ä dä mi doter, sóm får släpa å träla bå för sej å dej.

---

[5] ett troll, som bor i källor — [6] lätjefull — [7] olycksfall — [8] låna — [9] kärlen.

Flecká satte sållä på källäkroken än ett tag, å fast ho va så qvick te röcka ópp'ä, sóm möjlitt kunne vara, feck hon allri en vattätår.

»Nu sir ni själf» — sa ho.

»Sir ja? Ja nock sir ja att du ä tócka du ä å inte dóger[10] så myckä sóm te ta ópp en vattätår en gång, dä sir ja'» — sa ho, å dämmä skuffa' ho te flecká så ho stupa' hófdes[11] ner i källá.

»Löcka te» — sa käringa. »Nu kan Du gifta dej mä källäbusen, um han hällest vill ha dej, men inte ä ja densamma, sóm kómmer på bróllóppä» — sa ho å så skratta' ho, för nu hadd' ho gjort-ä bra tyckte ho.

Sty'dotra dómna' åf når ho kóm i vattnä, å sjakk[12] allt länger å länger ner, men når ho kóm te verätta[13] å *slóg* ópp ögera, så låg ho på e äng, å dä va så många rara roser så så vackra trär på den änga, så deras like hadde ho allri sitt på jola. Ho steg ópp för å titta sej ikring. Då kom dä e ko knallannes emot'a, sóm hadde ett så stort ju'r, så dä mest släpa ätter'a å e stäfva hadd' ho hängande på hornä.

Mjó-ó-ólka, Mjó-ó-ólka!
Mjólka å drick!
Häng stäfvá
på hornä,
på hornä!

böla' koa. Flecka gjole så. Ho mjólka koa å drack,

---

[10] duger till — [11] föll hufvudstupa — [12] sjönk — [13] kom till sans.

å hängde stäfvá på hornä; å koa ho vart så fäjen, så ho *s*log än'n i värä å gjole kytt på kytt.

Når ho senn gått en bete, mött' ho en bagge, sóm hadde så lång ull, så ho släpa ätter'n å e ullsax hadd' han um hornä.

Ta pä-ä-ä-älsen!
Ta pä-ä-ä-älsen!
I-i-i-inte u-ulla
Hä-ä-äng ópp sa-a-axa!

bräkte baggen. Flecka gjole så. Ho kliffte baggen å latte ulla ligga, å hängde saxa um hornä. Å baggen vart så lätter, når han ha vurta åf mä pälsen, så han gjole kast på kast så fäjen va han.

Bäst dä va kóm ho te e grinn, å dä va e kónsti grinn ändå, för ho va utå glas den grinna, å spjälár å hamrár[14] va så fina, så ho toles inte ta i'na en gång. Dä sått e gammal gumma ve grinna, å ho hadd' ett så långt å tofvutt hår, så en kunne mä nö si att dä va e menni*sk*a en gång. En kåm[15] hadd' ho i näfven, å den räckt' ho åt tösa å ba så vackert:

Löska mej! Löska mej!
för åten[16] äter ópp mej.

Ja flecka gjole sóm ho ba. Ho löska' gummá å gjol'na så finer i hufvé, så ho såg rektitt ut sóm anna fólk, å gummá tacka'na óg dä mesta ho kunne å latte ópp grinna för'a.

Når flecká va kummen i gynum grinna så va där

[14] slåarne — [15] kam — [16] ohyran.

en trägål, sóm va full' utå di grannaste äpler å pärer, å bär utå alla di slag.

Rör inte! Rör inte!

hvyscha'[17] dä i träna. Nej flecká gjol'int dä häller, Ho knalla' vägen fram ho, å så kóm ho te en grann herrgål. Där geck ho in i kökä för å söka tjänst, å frua stog själf ve spisen, når ho bar fram sitt ärne.

»E piga ä ja just nu nödig um» — sa frua, »å dä spörs fälle hva du dóger te. Men du ha fälle gått en lång väg kan ja tro, så du tör vara hungrug» — sa ho, å så ga ho henna e ostabröskifva[18] te aftäval[19]. Flecká geck ut på trappá mä ho åt, å dä kóm en hel svärm mä småfóglar i kring'a, å hva di ville dä kunne ho nock begripa. Ho sutta' den ena smulá ätter den annra åt dóm, å di va så trifna te plócka, så ho glömde alldelest åf hur suganne[20] ho själf va, å når di fått sej mätte,[21] så sjang[22] di å qvittra' så rart, så ho tyckte just dä va nöjsamt å höra't.

Frua hadd en fali hop mä katter, bå stora å små, hvita å grå, å enletta[23] å krusuga[24] utåf alla di slag. »Di här ska du passa» — sa frua, å lä' mej si att du gör dä ätter orning.»

Flecká tyckte dä va ett lätt göra, å ho ga dóm nymjólka mjólk å strök å smekte dóm, så bara di såg'na så jama' di allihopa å sköt rómpera i värä å skubba' sej mot'na.

---

[17] susade, hviskade — [18] en skifva bröd med ett stycke ost — [19] aftonvard — [20] hungrig — [21] blifvit mättade — [22] sjöngo — [23] enfärgade — [24] brokiga.

En da sa frua. »Passa katter, dä kan du, dä sir ja; men nu spörs dä um du kan anna' óg. »Si här!» sa ho å ga'na ett fång svart ull. »Den här' ulla ska du tvätta så han blir kritanste hvit.

Flecká tog ulla å geck åt bäcken, men hur ho gnodde å tvätta', å hur ho bösta'[25] å klappa', så va ulla lika svart för dä. Ho såg inga vån[26] å få'na anléssare[27] å så satte hon sej på en sten å gråta. Då hörd' ho e liten fógel sóm sjang i en trätópp.

Smeta ler,
Smeta ler,
ler på,
ler på,
dä blir hvitt,
dä blir hvitt,
hvitt! hvitt!

Ho lydde hansas ol å smeta ler på ulla å så te å blaska å tvätta igenn. Å diss mer ler ho kleta på, diss hvitare vart ulla, å ho ga sej inte fórr'n ho feck'a sóm den hvitaste snö. »Dä va väl gjordt» — sa frua »å ho va nöjder mä'a» — sa ho.

Annra dan sa frua. »Passa katter å tvätta ull, dä kan du, dä sir ja. Nu spörs dä, um du kan mer än så. Si här!» sa ho. Den ulla, du tvätta' i går, den ska du kala[28] å spinna i da, å lä mej si att du brukar flita, så du löktar te qväller» sa ho.

Ja, flecká tog ulla å bynte[29] å kala, men ho kunne

[25] bultade — [26] möjlighet — [27] annorlunda — [28] karda — [29] begynte.

raks inte få nåra ressel på'na, å så måtte ho ta te ögera.[30] Då kóm kattera te'na å strök sej imot'a.

Mää um!
Mää um!

jama' di. »Ja kära ni, vill ni vara mä um dä här så gerna för mej» sa ho: å kattera, di ópp i ulla å spände ut klo'na å te raka å rifva mä tassár. Så tog di te å spinna på sitt vis, å hur di kọrra' å mórra',[31] så vart dä dä raraste garn, en kunne villa si. »Dä va väl gjordt» — sa frua, å ho. va riktit nöjd mä'a.

Treje dan sa frua: »Passa katter å tvätta ull å kala å spinna, dä kan du. Nu spörs dä um du kan mer än så. Si här!» sa ho — Dä garnä, du spann i går, dä ska du varpa å väfva i da, å lä mej si att du brukar flita, så du löktar te qväller» sa ho.

Ja flecká tog garnä å satte ópp bobinera å skulle börja sitt arbete, men ho såg inga vån te hinna mä't å så måtte ho ta te ögera igen. Då kóm kattera å skubba sej imot'a:

Mää um!
Mää um!

jama' di.

»Ja kära ni, vill ni vara mä um dä här, så gerna dä» — sa ho. Å kattera di flög in i bobinera å gnodde ikring mä tócken fart, så flecká hann mä nö te å trä e härfva på nystäfoten fórr'n di hadd'na kringsnodder. Så gne di in i varpá å dä geck mä samma skjuss. Så

[30] gråta — [31] kurrade och murrade.

trädde di varpen gynum sólfva å skia mä klona, å så kytta' di stora ópp å ner på trampera å di små gnodde mä trå'ár gynum skäla, så flecká kunne knafft si hur dä gick te fórr'n väfven långe va utväfder. »Dä va alldelést obegriplitt väl gjort» — sa frua, når ho kóm för å klippa ner väfven, å ho va rektitt stornöjd mä flecká.

Når årä le um, så ville frua ha-na qvar förståss, men flecká ville tebakars te jola igen, å så vart dä óg. Sista dan, ho va qvar, skulle ho ha ut löna, å så tog frua henna mä sej in i en kammáre, där ho hadd' en för faschli hop mä skrin, sómma stora å ellanste röa å sómma små å himlanne blå. Frua tog ett åf hvandera slagä. »Hóckädera vill du ha?» sa ho.

Kattera strök sej kring bena på flecká å jama':

Ta dä blåa!
Ta dä blåa!

å dä gjol' ho óg, för ho tyckte dä rö'a va alldelest för grannt å för stort för så lita tjänst, sóm ho gjort frua. När ho tog skrinä, nicka' frua å sa »dä va rätt; men öppna inte lókä fórr'n du kómmer hem» sa ho, å så skeldes di åt.

Flecká geck samma väg sóm ho kóm dit. Käringa ve grinna önska'na löcka, å baggen å koa gjolä så mä di fast på sitt vis förståss, å bäst sóm sty'morá å hennas doter sått der hemma å vänta' på friare, kom ho in i stugá.

Käringa va nämma[32] ve å tappa ögera.

---

[32] nära,

»Ä du nu här igen ditt åbäke»[33] — sa ho. »Ja trodde så visst att ja ha vurta åf mä dej'. Källäbusen ville fäll' inte ha dej då kan ja tänka. Men här nästa óss får du inte hålla te. Ut i hönshusä mä dej, dä kan vara lagum åt e tócka tófshöna,[34] sóm du ä» — sa ho.

Flecká gick dit ho vart visa', å ho sqpa' å ho fäja' å skura' bå gólf å tak å väggar, så der vart så fint, dä nann'sinn kunne bli i ett hönshus. Så skull' ho titta ätter hva dä kunne vara i skrinä, å må tro ho ble storöjd', når hó feck ópp lókä. Dä flög fullt mä granna fóglar ut ur skrinä, å di sjang så rart, så allri ha en skulla' hört tócken fóglalåt; å blänkanne gullbla'r yrde runter i kring å fäste sej på väggár å i takä, så hela hönshusä vart gullförgyldt. Fast skrinä va litä, så fanns dä myckä anna där óg. För dä va gullbälten å gullringar utåf alla di slag å små små dóckäklär; Men når ho tog ópp di klära, så öka' di sej te stora klänningar, sóm va alldelest, sóm um di ha vari gjorda åt-a, så nu vart ho fin, sóm den finaste prinsessa.

Dä stog inte länge på fórr'n käringa å hennes doter kóm' sulannes.[35] Di hadde varscha skrinä å hva dä va i dä skrinä, dä ville di gerna si. Men når di feck ópp döra vart di mest solblinna å måtte gi sej lefvannes öfver förallt dä rara, di nu fick si.

»Kära hjärtannes!» sa käringa »hur ha du kumma' um all den hära grannlåten?»

---

[33] din vanskapliga fuling — [34] fåfäng qvinna — [35] springande med släpande fötter.

»Den va i skrinä den» — sa flecká.

»I ett tóckä litä skrin?» sa käringa. — »Å hvar feck du dä skrinä?»

»Dä feck ja i lön nästa källäfrua» sa flecká.

Feck du? ack, ack, ack! kära barn! sa käringa å slog ihop näfvár. »Hör du!» sa ho te si ega doter. Ja menar du gir dej åf dit du óg.

Ja dä va ho inte imot um någä,[36] för ho ville visst inte ha dä sämmer[37] än den annra, va dä lickt dä, å så bar dä åf ner åt källá mä dóm. Dotra stack ner hufvé å morá feck tag i fótt'ra å sköf på.

»Löcka te nu» — sa käringa, »å lätt nu si du rakar te dej allt hva du kan.»

Plums! sa dä i källá, å så bar dä åf mä'na.

Dä geck mä den rätta dotrá sóm mä sty'dotra. Ho kóm på änga ho óg, å dännasse mötte ho koa mä dä stora ju'rä å stäfvá på hornä.

Mjó-ó-ólka, Mjó-ó-ólka.!
Mjólka å drick!
Häng stäfvá
på hornä!
på hornä!

böla' koa. Flecká gjole så, men mjólka' inte ur ju'rä mer än ho själf ville dricka, å så sutta' ho stäfvá långt te kos. »Den sóm vill mjólka, får själf skaffa sej stäfva» sa ho.

Så mötte ho baggen mä den långa ulla å saxa på hornä.

[36] deremot hade hon intet att invända — [37] sämre.

Ta pä-ä-ä-älsen!
Ta pä-ä-ä-älsen!
I-i-i-inte u-ulla!
Hä-ä-ng ópp sa-a-axa

bräkte baggen. Ja ho kliffte honom, men ulla tog ho i fórrklä'e[38] å saxa sutta'[39] ho te kos. »Den sóm vill klippa ull, når själf skaffa sej sax» sa ho.

Så kóm ho te glasgrinna å gummá mä dä tofvuga hårä å kåmmen i näfven.

Löska mej! Löska mej!
för åt'en äter ópp mej!

»Löska dej ditt gamla käringaskrälle, dä ska stackar' den göra. En kan ha nock å sköta mä den åten, en själf har, utan te tränga um[40] å ta annras» sa ho. Men kåmmen kunne vara bra te ha, så den tog ho. Så spände ho te glasgrinna så ho geck i tusen bitar, å så ga ho sej åf inåt trägål'n.

Rör inte! Rör inte!

hvyscha' dä i träna, men dä akta' ho inte um. Ho plócka' di raraste äpler å pärer, ho såg, å åt så ho va nära te stórkna, å så sutta' ho bórt ulla å tog hela fångä fullt te massäck.

Så kóm ho fram te herrgål'n å geck in i kökä å bar fram sitt ärnä.

»E piga behöfver ja nu sóm bäst» sa frua. »Um ja bara kunne få mej e tócka mens*k*a, sóm ho va, ho sóm flötte här i sisterse,[41] för dä va rektitt e rar tös dä» sa ho.

[38] förklädet — [39] kastade hon bort — [40] behöfva — [41] senast.

»Dä va mi syster dä» sa flecká.

»Åh nää! va dä di syster dä?» sa frua. »Då ä ni allt bra olika licka. Men en får'nte döma hunn ätter hårä någa, så dä tör'le hänna du ä bra du óg, fast du just inte sir tócken ut, så du ska'le få stanna här då, så spörs dä hva du dóger te» sa ho.

Så fick flecká e ostabröskifva, å mä den gick ho ut på trappá. Fóglár di flög i kringa, å når ho varscha' att dä va bara ost å brö, ho fått, men inte någä smör i milla, vart ho ilsken å sutta' bórt ä. Men fóglár di höll te go'ä mä-t å di plócka' å åt, å va så fäjna å glada.

Ho fick samma göra sóm systrá å skulle passa fruas katter. Men må tro di fick-et så lagum di. Kattämjólka den glömde ho bórt allt i hvarare, å sparka' å spände di stackars kräka, så dä va'nte lickt någä.

»Inte dóger du te passa katter, dä sir ja då» — sa frua. »Men di syster va så snäll i sina hänner, så du tör-le vara så du óg. Si här har du ett fång svart ull, å den ska du tvätta hvit» — sa ho.

Ja flecká tog ulla å gaf sej åf åt bäcken å te å skrubba å gno. Dä sått en fógel i trätóppen å sjang:

Smeta ler!
Smeta ler!
ler på,
ler på,
dä blir hvitt,
dä blir hvitt,
hvitt! hvitt!

»Du ä mej just lik »smeta ler» du, men ja ska lära dej te hålla tytá[42] din uschling» sa fleckå å så tog ho en sten å sutta' ätter fógeln. Så tog ho te å gno å tvätta igen, men ulla va lika svart.

»Dä ska stackar' den stå här länger å skrubba skinnä åf fingrár, å vill frua ha denhära beksvarta ulla snöhvit, når ho[43] tvätta-na själf», tyckte ho å la sej å sófva.

Så kóm frua å såg på ulla.

»Inte dóger du te passa katter å inte dóger du te tvätta ull, men di syster ho va snäll te kala å spinna, så du tör fälle vara dä du óg» sa frua. »Si här» — sa ho å ga-na ett fång ull. »Den här ska du kala å spinna åt mej i mórä, å lätt si att du brukar flita, så du löktar te qväller.»

Ja flickå tog ulla å skulle te å kala, men ho va så tofvuger å hopagnodder, så ho feck inga ressel på'na å inga katter kóm å bjö sej te hjälp häller.

»Dä ska stackar' den hållas mä ett tóckä armadänge»[44] sa ho å sutta kalera i vägga. Vill frua ha di här martofvera redda, når ho re' dóm själf tyckte ho, å så la ho sej te sófva.

Så kóm frua å skulle si på garnä, men dä fanns hvasken kaler häller garn.

»Inte dóger du te passa katter, å inte dóger du te tvätta ull, å inte dóger du te kala å spinna häller, dä sir ja, så dä så gódt vi skills åt mä däsamma» sa frua.

---

[42] munnen — [43] må hon (är hon ej för god att) — [44] armarne plågande arbete.

Nej dä ville flécká raks inte. Ho va pócka te tjäna årä ut, för um ho kóm hem å inte hadde ett tockä skrin sóm systrá hennas, så ble dä allri väl — sa ho.

»Ett skrin kan du fälle få, bara ja blir åf mä dej» sa frua, å så tog ho flecká mä sej ópp på kammárn. Di röa skrina skulla'[45] rarast i ögera, för di va di grannaste å storrsta, så i dóm bóle dä fälle finnas mer rart än i di små blå, å ett tóckä va allmänt för litä för allt hennas besvär tyckte ho. Ho ba um ett åf di röa. Dä feck ho, å så ga ho sej åf å kóm hem te mora fórr än ho va vänta.

Når käringa feck si att ho kóm så snart te bakars å hadde ett skrin, sóm va bå stórr[46] å grannare än sty'-dotras, så ble ho rektitt styf i kórken.[47] Dä hadde hennas doter fått å ändå inte trängt um te tjäna årä ut. Ja dä va någä te tös dä mot dä annra tróllä. Nu skulle fólkä fälle få si hócken åf dóm, sóm va lickst — tyckte ho.

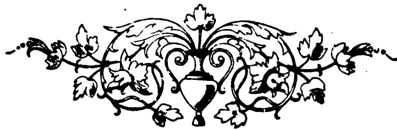
Di feck brått å sopa å feja i stugá, å så skicka' käringa bó te alla grannár att di skulle kómma å si hur rart hennas doter hade fått, å mä di vänta' på främmaten slog di ópp skrinä för allt skulle vara fint å i ordning. Men mä däsamma di feck ópp lókä, va dä slut mä den glädjen. Dä kóm inga gullfóglar ur dä skrinä någä, men ormar å fyrfoter[48] å klosser[49] å otyg utåf alla slag välte sej ur-ä å myllra' i kring dóm; å i ställé för gullblara flög dä ópp fullt mä ellflager mot bå väggar å tak. Mä

[45] lyste — [46] större — [47] stolt — [48] ödlor — [49] grodor.

allt otygä smög sej kring króppár på dóm å bet dóm bå där å hvar,[50] fräste elln i alla hörn å knutar, så når grannár kóm, va dä bara en glöhög, å dä va hela härliheta.

Men sty'dotrá ho sått i ro i dä rara hörnshusä å hur ho hadd-et där dä vart berykta' vidt ikring så självfva kungen feck höra talas um-ä. Då tyckte han dä kunne vara nöjsamt te si dä han og, å ga sej i väg. Um hönshusä va te måtter ha ja allri hört, men nock måtte tösa ha vari dä licka, för han ok inte däna fórrn han feck-a te drónning.

[50] öfverallt — [51] åkte.

Jätten å Ekórr'n.

Dä va en gång en jätte, sóm hadd' äti ópp sju fat gröt å sju fat mjólk, men ändå va han lika hungruger, så han måtte ut för å raka sej te mera fö'a. Så råka' han e ko. »Godagen *kokåpa*» — sa jätten. »Ja ha äti ópp sju fat gröt å sju fat mjólk å nu ska ja äta ópp dej mä du kokåpa».

»Ja kåpar fäll' unna ja» sa koa.

»Men ja kåpar ätter ja» — sa jätten, å så åt han ópp'a.

Så mött' han en kalf.

»Godagen *kalflåpa*» sa jätten. »Jag ha äti ópp sju fat gröt å sju fat mjólk å e kokåpa, å nu ska ja äta ópp dej mä, du kalflåpa.»

»Ja låpar fäll unna ja» — sa kalfven.

»Men ja låpar ätter ja» — sa jätten å så åt han ópp'en.

Så mött' han en räf.

»Godagen *räfslänga*» sa jätten. »Ja ha äti ópp sju fat gröt å sju fat mjólk, e kokåpa å e kaflåpa å nu ska ja äta ópp dej mä du räfslänga.»

»Ja slänger fäll' unna ja» — sa räfven.

»Men ja slänger ätter ja» — sa jätten, å så åt han ópp'en.

Så mött' han en häst.

»Godagen *hästdänga*» sa jätten. »Ja ha äti ópp sju fat gröt å sju fat mjólk, e kokåpa å e kalflåpa å e räfslänga, å nu ska ja äta ópp dej mä du hästdänga.»

»Ja dänger fäll' unna ja» — sa hästen.

»Men ja dänger ätter ja» — sa jätten å så åt han ópp'en.

Så feck han se fem gubbar i e lergrop.

»Godagen *gropagräfvare*» sa jätten. »Ja ha äti ópp sju fat gröt å sju fat mjólk, e kokåpa, e kalflåpa, e räfslänga, e hästdänga, å nu ska ja äta ópp er óg ni gropagräfvare.

»Vi gräfva fäll' unna vi» sa gubbár.

»Men ja gräfver ätter ja» — sa jätten å så åt han ópp dóm.

Så råka' han på sju piger i en dans.

»Godagen *dansmajer*» sa jätten. »Ja ha äti ópp sju fat gröt å sju fat mjólk, e kokåpa, e kalflåpa, e räfslänga, e hästdänga, fem gubbar i e lergrop å nu ska ja äta ópp er mä, ni dansmajer.»

»Vi dansa fäll' unna vi» — sa pigera.

»Men ja dansar ätter ja» — sa jätten, å så åt han ópp dóm.

Så varscha' han en ekórre, sóm kóm kyttannes öfver vägen.

»Godagen *ekorräsvans*» sa jätten. »Ja ha äti ópp sju fat gröt å sju fat mjólk, e kokåpa, e kalflåpa, e räfslänga, e hästdänga, fem gubbar i e lergrop å sju piger i en dans, å nu ska ja äta ópp dej mä du lilla ekórresvans.»

»Ja svansar fälle unna ja» sa ekórr'n.

»Så svansar ja fäll' ätter då» sa jätten.

Men ekórr'n sula' i väg ópp i tóppen på e hög tall, å når jätten titta' ópp ätter'n, feck han si sola å då sprack han.

Å ekórr'n te svansa,
å pigera te dansa,
å gubbár te gräfva,
å hästen te dänga,
å räfven te slänga,
å kalfven te låpa,
å koa te kåpa,
å gröten å mjólka rann ut
å så vart sagá slut.

»Allt hva ja har! Allt hva ja har!»

Dä va en gång en bonne, sóm många ä fälle dä, å han va så górsnåler,[1] så han nändes[2] mä nö[3] äta själfver; å te unna en ann någä mä, dä kóm allri på frägan.[4] Gummá, han hadde, skull' han vänga åf[5] å äta, men dä geck mä henne sóm mä väschöttens märr, ho stórkna'[6] på den lärdomen, så han måtte söka sej e anna e i ställé. Å fast han va tócken han va, så va dä ändå många, sóm gjole bó te'n[7] å ville ta ve där gummá släffte,[8] för si han va riker kantänka gubbafulingen, å hansas rikedomar, dóm ville di åt, um di óg skulle svia[9] någä för dóm. Men dä va inga, sóm va te lags åt'en, för um di va allri så grånnätna,[10] så ville di ändå ha någä i säj. Di sóm va trinna å rotadryga[11] va för hålfödda, å di sóm va skräna[12] å skatasmala[13] va för hungruga, så han va'nte krópp te[14] få sej tag i e tócka, sóm han ville ha,

[1] genomsnål — [2] ha hjerta till — [3] med nöd, knappast — [4] i fråga — [5] vänja af — [6] egentligen qväfvas — dö — [7] läto förstå att de voro hugade — [8] släppte, slutade — [9] svida — [10] lättfödd — [11] breda öfver höfterna — [12] magra — [13] smärta i öfre delen af kroppen — [14] var ej i stånd att.

fast han kula'[15] ikring hela sockna, å lette.[16] Men drängen hanses visste bättre rå han, för han hadde spordagar på[17] att i e utå grannsocknár skulle finnas e flecka, sóm allri va go' för[18] å äta så myckä sóm e hel arta[19] i ett mål utan måtte ta'na i två vänner. Dä tyckte boen um, å den fleckå ville han ha; å fast ho va litä lomhörd,[20] så ho allri hörde mer än hälta[21] åf hva di sa, så va han inte sen te begära'na. Morá å far hennas ga sett jakol[22] mä däsamma för friárn va så riker, å fleckå van'te nöbjudd[23] ho häller. — Ho skulle ju nå'n *k*är ha å så vart di sams um den saka, å boen geck i brustol för annra hvarfvä.

Men når dä le um en ti, börja' boen å grunna på hur dä kunne vara mä matlusta hos gummá hansas, för allri såg han att ho smaka' någä guschlån[24] häller tärde[25] så myckä sóm en vattädrick en gång, å dä va fäll' ändå allmänt[26] för litä, tyckte' han. Men ändå såg ho trifven[27] ut, å dä va'nte fritt han tyckte ho öka' sej[28] senna mer.[29]

Vet ja[30] um ho inte luxar[31] mej, tänkt' han.

Så bar dä så te en da, når han körde hem ifrå gälé,[32] att gummá kóm ur fäghusä[33] mä mjólka. Unnrar just um inte ho tar sej en silsup[34] ändå, tänkt' han å så ba han drängen hjälpa sej ópp på takä å skjufva

---

[15] småsprang — [16] letade — [17] hade fått underrättelse om — [18] var i stånd att, förmådde — [19] ärta — [20] döf — [21] hälften — [22] bifall — [23] länge tveksam — [24] Guds lån, föda — [25] förtärde — [26] alldeles — [27] välbehållen, frisk — [28] tillväxte, blef fetare — [29] till och med — [30] Hvad vet jag, månne — [31] lurar — [32] gärdet — [33] fähuset — [34] smakedryck då mjölken silas upp.

unna spjällä[35] för han ville titta ner gynum kórsten ett tag för å si hur ho bar sej åt. Så gjol' han óg. Han ópp på takä å ner i kórsten mä hufvé före å dännasse hång[36] han å titta'!

Drängen in te matmora.

»Nu tittar far ner i spisen» sa han.

»I spisen» sa gummá. »Ja där ska du sutta ris å ella' på» sa ho.

»Törs inte» sa drängen.

»Törs inte du, så törs fälle ja» sa gummá, å ho te ella å blåsa på.

Boen te å skrika för röken va nämna ve[37] å köfva[38] honom.

»Kórs i alla mina dagar ä dä du far?» sa gummá.

»Ja visst ä dä ja» sa boen.

»Hva hänger du dännasse för» sa gummá.

»Håh ja längta så förfaschelitt ätter dej mor, så ja måtte gå ginaste vägen» sa han, å så damp han ner i spisen å svedde sej just bra ändå.

Så le dä um några dagar, å gummá hvasken åt häller drack, men hva hon inte ble trinnare inte ble ho tönnare[39] än fórr.

Unnrar just um inte ho äter fläsk, når ho går åt bo'a, tänkt' han, å så smög han sej in i bo'a å sprätte hól[40] på en bulster[41] di hadde liggannes dänna. Så kröp

---

[35] skjuta undan spjället, som i äldre tider var en trälucka ofvanpå skorstenen, som öppnades och slöts med en stång nedifrån — [36] hängde — [37] nära vid — [38] kväfva — [39] tunnare — [40] hål — [41] bolster.

han in i bulstern å sa te drängen å nästa ihop[42] varä. »Drängen gjole sóm han va tesajder, å så geck han in te matmorá.

»Nu ligger far i bulstern i bo'a» sa han.

»Bulstern i bo'a» sa gummá. »Den ska du piska, så dä inte kómmer mótt å mal i'n» sa ho, å tog ett par redia haschläkäppar[43] i näfven å ville gi dóm åt drängen.

»Törs inte» sa drängen.

»Törs inte du, så törs fälle ja», sa gummá, å ho te å dåmma på[44] utå alla di hunnár, så fjärár[45] te ryka å bo'en te å skrika, för *s*laga tog midt öfver snoka[46] på'n.

»Kórs i alla mina dagar ä dä du far?» sa gummá.

»Ja visst ä dä ja» sa bo'en.

»Hva ligger du dännasse för?» sa gummá.

»Skulle fäll' en gång ligga på annä än bara halmen» sa bo'en. Så sprätte di ópp bulstern, å når gubben kóm fram, så änna sqvalrann[47] blogen ur syna på honom.

Så le dä um nåra dagar igänn, å gummá hvasken åt häller drack, men gubben tyckte ho ble trinnare å frimodiare[48] än fórr. Vete hunnár, hur dä bär te, um inte ho dricker dricka, når ho går åt källárn tänkt' han. Dämmä geck han ner i källárn å slog bótten ur e tom drickästunna, å dännasse kröp han in å sa te drängen att han skulle *slå* fast bótten igänn. Ja drängen

[42] sy med långa stygn och löst — [43] dugtiga hasselkäppar — [44] slå så att dammet ryker — [45] fjädern — [46] näsan, ansigtet — [47] forsade — [48] kryare, gladare.

gjole sóm han vart tesajder, å så geck han in te matmorá.

»Nu ligger far i tunná i källárn» sa drängen.

»Tunná i källárn?» sa gummá. »Den ska du *slå* kokhet enälag[49] i, för ho tar på å surna å gissna» sa ho.

»Törs inte» sa drängen.

»Törs inte du, så törs fälle ja» sa gummá, å ho te å koka enälag å hälla på. Bo'en te å skrika; men ho hällde på en hel kittel å så ätter mä den annra.

Gubben te å skrika värre.

»Kórs i alla mina dagar! ä dä du far» sa gummá.

»Ja visst ä dä ja» gnall[50] bo'en.

»Hva ligger du dännasse för?» sa gummá.

Men nu orka' inte bo'en te svara. Han bara qve' å lät illa för han va rakt skållar,[51] å når di feck ut'en ur tunná va han mer dö än lefvannes, så di måtte bära honom i sänga.

Nu ville han ha presten te sej, å mä drängen ok ättern[52] börja' gummá te rusta te fägna'[53] å göra ostäkaka å koka gröt å tockä för å bju kära far, så han inte skulle kómma dän fastannes. Men når bo'en varscha' hur ho rusta' å ställde mä maten, skrek han värre, än ve skållninga.

»Allt hva ja har! Allt hva ja har!» skrek han, för nu trodd' han di skull äta ópp allt hva han hadde, å han visste att bå kära far å klockárn hanses va disamma, sóm kunne hålla te goer å ta rätta på smulera.[54]

---

[49] enlag, afkok på enris — [50] gnällde — [51] skållad — [52] åkte efter honom — [53] tillreda välfägnad — [54] taga reda på smulorna, göra rent hus.

När nu presten kóm, skrek han allt i ett på samma sätt! »Allt hva ja har! Allt hva ja har!»

»Hvad är det han säger gubben din?» sa presten.

»Håh kórs kära far! Gubben min han ä så innlitt go å rarer» sa gummá. »Han menar att ja ska ha allt dä han har» sa ho.

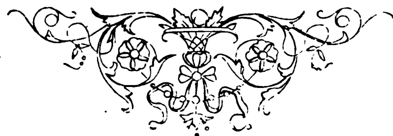
»Hans ropande är således att anse och betrakta såsom ett tillkännagifvande af hans yttersta vilja» sa presten.

»Ja visst ja» sa gummá.

»Allt hva ja har! Allt hva ja har!» skrek bo'en, å så dog han.

Gummá feck'n te jola,[55] å så geck ho te tingä. Å sóm bå presten å klockarn kunne vitna att boens sista ol va att ho skulle ha allt han hadde, så feck ho dä óg, å når årä le um så gifte ho sej mä drängen, men um ho va lika lomhörder senna,[56] dä ha ja allri hört.

[55] lät begrafva honom — [56] sedermera.

Lärdom å bra men lagum ä bäst.

Dä va en gång ett rikt fólk, sóm hadde fyra pojkar. Den älste åf dóm ble hemma nästa far sin å skulle ta ve gål'n å bli bonne; men di annra drog ut i väla, å ätter gubben hadde't så vólä så dä kunne gå för sej, så feck di gi sej te hva di ville, för bönner dä ville di inte bli på vilkór.[1] Den ene gick hit, den anner dit å så kummo di i dóktärelära[2] alla tre, fast di feck hvan sin mästare. Hva dä le, ble di fullärda óg å börja å dóktärera[3] för egen räkkning.

Så dog gubben, å då ga di sej hemått för å följa honom te jola å byta smulera han hadde sej imillá. Han, som hemma va, gjolä graföl förståss å dä på *k*äravischen i banko[4] ändå; å diss mer di rörde på sölfkappár[5] å stopa, diss trifnare ble di te skróppa[6] å säja ifrån, å så kummo di te språkas ve um hócken, sóm va lickst[7] utåf dóm. Att boen, sóm inte va någä lärder, va sämst, därom va ingen frägan, å han hadd' fäll'

---

[1] på något vilkor — [2] studera medicin — [3] utöfva läkarekonsten — [4] på ett storslaget sätt — [5] silfverbägarne — [6] tala högljudt, skryta — [7] bäst.

intnå 'te prostera på[8] han häller, men hócken sóm va kusen[9] utå dóktärs*k*ärár[10] dä va dä di käfta' um.[11]

»Ja kan rifva ut båga ögera på mej» sa den ene, »å sätta dit dóm igän, å så sir ja lika bra för dä», sa han.

»Skäli fäl[12] mä den kónsta» sa den anner. »Men ja ä värr'» sa han »för ja kan sprätta ópp buken på mej å ta ut hela räntá[13] å lägga dit'a igen å bli lika go *k*är för dä. Gör mej dä ätter» sa han.

»Dä dära tycker ni ä te skräppa åf»[14] — sa den tre'je, »men dä ä då raks inga kónst, når en har hännera te utre sej mä. Nää då ä ja allä värscht, för mej ska ni få hugga åf båga näfvár på, å ja ska sätta fast dóm igen, så ingen ska vara go för å varscha att di ha vari åftajna. Tócken *k*är ä ja.»

Boen måtte grufva sej för all den lärdomen, för han kunne inga tócka kónster han.

Um natta låg alla tre dóktärs*k*ärár på nattstugá,[15] å dännasse gjol' di sóm sajd va. Den ene ref ut ögera, den anner skar ópp buken. å den tre'je latte di annra hugga näfvár åf sej, å så la di alltihopa på bolä.

Når dä le te móran, kóm pigá in för å si um di va så pass ve'orna'[16] så morá kunne gå ópp te dóm mä ottäsupen, å så varscha' ho all den uschelheta[17] sóm låg på bolä. »Tvij för tóckä älänne!»[18] å ho brått ätter e bytta för å' raka bórt'ä å så i svinhon mä't.

---

[8] pocka på — [9] den förnämste — [10] läkarne — [11] tvistade om — [12] måttlig sak — [13] alla inelfvorna (egentligen på kreatur) — [14] skryta af [15] sofrum och klädkammare i öfre våningen af en större bondstuga — [16] så pass vakna — [17] uselheten — [18] elände.

»Hur ä dä mä mina dóktärs*k*ärár?» sa gummá når pigá kóm te bakars.

»Ja, vet ja», — sa pigá, »hur dä kan vara. Nock sóf di allti, men Gu vet hva di hatt för sej på ätterminatta.[19] Ja menar di ha vari sta å taji ópp gammel far å skuri' ópp'en» sa ho — »för tócken såg dä ut på bolä.»

»Kära hjärtannes!» sa gummá å vart just ifriger.[20] »Kära hjärtannes! hva du gör, så rör inte ve't, Dä ä dóktärskónster di ska göra» sa ho.

Dä va så dags å säja te um tóckä nu, når grisár fått hela kalasä. Men pigá va inmari'[21] ho, å teg å ga sej på döra. Så tog ho tag i kattá å henne ref ho ögera ur, så ätter e hel svinaränta,[22] di hadde qvar senn di slagta' te grafölä, å så ut på galgbacken, för dä va så löcklitt att där hång en tjyf, å honom tog ho näfvár åf, å så bar ho in alltihopa å la't på bolä. Nu kunne dóktärs*k*ärár göra sina kónster bäst di gitte, tyckt' ho, å så gjól' di óg. Mä däsamma di vakna' tog di hvan sitt — sóm di trodde förståss — å va'nte litä storaktia[23] öfver sina kónster; men honom, sóm bonne va, honom ynka' di allihopa för han inte va någä lärder. Dämmä skeldes di åt hvan te sitt.

»Når dä le um ett år häller någä, så skulle boen' gifta sej, å då bjö han brö'ra sina te bróllóppä, å di kummo allihopa. Så börja' di te språkas ve um hur di hadd'et å hur di hatt'ä senna di sist råkas. Pengar dä

[19] tiden efter midnatt — [20] orolig — [21] listig, fyndig — [22] inelfvorna efter ett svin — [23] stolta, stormodiga.

hadd' di afla'[24] — dä förstår sej, för en dóktare rakár lika qvickt in pengar mä ena näfven, sóm han dóktärerar mä den annra; så nock va dä bra för den del'n allti. Men så allvärscht bra va dä inte ändå.

»Ja kan allri begripa» sa den ene, »hur dä ä vólä mä mej. När dä ä natt sir ja lika bra sóm um dagen, å hör ja e rótta pipa å gnälla, får ja inga ro, å mä ja vill häller inte, ä ja pócka'r ä kytta ur sänga å gir mej inte fórr'n ja får tag i'na. Kan ni veta någän bot för tóckä ni?»

Nä dä visste di inte.

»Mä mej ä dä värr' ändå» sa den anner. »För kött å fläsk å fólkamat ä ja inte lysten på nu någä, men all uschelhet, ja sir, vill ja ha i skrófvä[25] på mej; å ja må spänta[26] imot så myckä ja orkar, så ska ja ändå ha't i buken på mej. Kan ni veta bot för tóckä ni?»

Nä dä visst' di inte.

»Kan ni inte bota er själfva, så kan ni fäll' inte bota mej häller» — sa den treje», för mä mej ä dä allä sämst. Ja' ha fått en tócken klåe[27] i näfvár, så ja kan allri hålla dóm från dä, sóm inte ä mitt, å fast ja ä den ärli'aste menniska unner sola, så raka di sta å stäl[28] i mot min velje, så dä ä mä nö ja kan hålla mej unna galgen» sa han.

Nu måtte boen ynka dóm för den stora lärdomen.

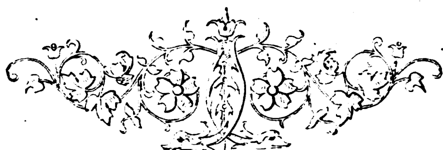
---

[24] förvärfvat — [25] kroppen — [26] spjärna — [27] klåda — [28] stjäl.

»Stackare ni» — sa han. »Nä, då har ja't licker. Rótter å möss lätter ja katten hållas mä, skuler[29] å lort gir ja grisár, å allri lägger ja näfvár där di inte ska vara.

---

[29] affall i köket.

Titta Grå.

Dä va en gång en gubbe å e gumma, sóm samsades[1] så innelitt väl, så allri hade ett ondt ol falli' dóm imilla allt senna[2] di kummo ihop;[3] för allt hva gubben gjole, dä tyckte gummá va bra, å allt hva ho tog sej te, dä va dä licksta gubben va krópp te tänka sej. Inte hadde di myckä te utre' sej mä,[4] så nock feck di vänna på smulera,[5] men hóckä dä bar häller brast,[6] så va di fäjna[7] å nöjda ändå.

Men åfunna,[8] ho ska då vara mä i alla vrår, um di ä allri så trånga; å ä dä ingen ann, sóm messunnar fólk te vara mä ro, så frestar allti skam te få vara mä på ett hörn; å han låg å lura' hur han skulle få in e gnatta[8] ofre' i husä. Han fresta' på ett sätt, å han fresta' på ett anna', å han fresta' på alla de vis; men hur han smet å smög ikring dóm, så höll di så väl ihop, så han va'nte go för å hitta nåra springa, där han kunne smita sej in, så liten han än kunne göra sej.

---

[1] enades — [2] sedan — [3] blefvo gifta — [4] reda sig med — [5] hushålla — [6] så i med- som motgång — [7] glada — [8] afunden — [9] smula.

Men hva inte själfvaste skam mägtar mä, dä kunna elaka qvinnfólk sätta i gång. I samma by bodde dä e, som hette Titta Grå, å va just utåf den rätta ulla. Te henne geck han å fräga' um inte ho kunne vara go te å ställa ihop dóm, så di kummo i lufven på hvarannra. Dä va fäll' måttli kónst, mente ho, å feck ho bara e

ny ullträja å en rånnug[10] kjortel mä rögrönblåa ränner, så skulle ho nock ställa mä den saka, så skam skull' inte själf kunna görat bätter, ment' ho. Ja dä va skam nöjder mä, å så skeldes di åt.

Tvärt på móran så fort gubben hade gitt sej åf åt skogen, kula' Titta Grå in te gummá.

---

[10] randig.

»Guss mórä å tack för sist» sa ho å såg så mill ut i ögera.

»Guss mórä å tack själf» sa gummá.

»Ni har allt en bra rarer *k*är ni!» sa Titta Grå.

»Ja Gu ske lóf för gubbastuten» sa gummá. »Når fórsta snön faller i höst, så ä dä sex å tretti år senna vi kummo ihop, å allri så myckä sóm ett endast ondt ol ha kumma' ur hanses mun på alla di åra» sa ho.

»Titta Grå höll mä ho — förståss. »Ja dä ä allt en mä di licksta, sóm nånsinn i väla ha stucki ben i ett par böxer» sa ho. »Men hällest vet ja fólk, sóm ha samsas lika bra sóm ni, å ändå ha dä kumma' smólk i mjólka[11] på sista byté.»[12]

»Stackare dóm då» sa gummá. »Men fórr tänker ja musa ska yngla' i örá på kattá än tóckä ska spörs óss imilla» — sa ho.

»Ja dä förståss dä.» Titta Grå va fäll inte densamma, sóm ville tro tóckä ho häller. Men före var ä bätter än ätter snar, å den, sóm känner bota, dör allri åf sota, mente ho; å ätter ho visste bot för tóckä älände, så tyckte ho just ho va pócka te tala um'ä óg, för når en ha lefva' sóm so i samma skinn[13] i sex å tretti år, så vure dä fälle bå synn å skam um en skulle ta på å käftas[14] å träta, når en ha kumma' på det sjunne å trettine — tyckte ho.

Gummá kunne fäll' inte neka för dä ho häller.

»Jo sir ni» sa Titta Grå — för nu hadde ho fått

[11] uppstått misshälligheter — [12] till sist — [13] enigt — [14] munhuggas.

nåm[15] på gummá tyckte ho — »um ni tar en rakäknif å drar honom ansyls[16] tre drag å så skär utåf tre skäggstrår på halsen på gubben eran e natt mä han sófver, å så tar å bränner ópp di stråra, så kan han allri i lifvä bli onn på er» sa ho.

»Gummá mente att den lärdomen trängde ho visst allri um å bruka; men ho tacka' för välmeninga i alla fall.

Nu la Titta Grå åf åt skogen, där gubben hölls å svedde hånck.

»Guss mórä å tack för sist far» sa ho.

»Guss mórä å tack själf» sa gubben.

»Ni har allt e för inlitt rar å snäll gumma ni» sa ho.

»Jo jo men ditåt lutar dä allt» sa gubben. »Licker käringakritter finns inte på här si'a sola å allri ha dä funnas[17] häller.»

»Kan fälle vara dä» sa Titta Grå, »men Eva va tócka ho óg inna den onne fick tag i'a» sa ho.

»Ja ja dä förståss dä, men sir ni mi gumma ä'nte åf dä fólkaslagä ho någä, för ho sätter allri sin fot där tóckä otyg vankar» sa han.

»Lit' inte på dä ni, för skam han kan smita sej gynum ett nålsöga» sa ho, »så för honom går ingen säker. Å inte för ja ä densamma, sóm vill maka ondt milla fólk — nej tycker nån dä! — men den, sóm kan råka i fara, den bör en förvara. Allt sóm glingrar[18]

---

[15] tag, insteg — [16] motsols — [17] funnits — [18] glittrar.

ä'nte gull någä, å utapå mill, innate vill,[19] dä kan föls åt» sa ho.

»Ni pratar sóm ni har vett te» sa gubben å vart just sinnter.[20] »Fórr ska dä bli natt på ljusa dagen än gummá mi kan villa mej någä illa, så myckä ni vet dä,» sa han.

»Tro å tänka, kan ingen kränka» — sa ho· »Men ja tänker ni gör klokast, um ni inte lägger ihop ögera i natt, når gummá kómmer å sätter rakäknifven på strupen på er. Men allri ett ol um den saka, hör ni dä» sa ho, å så la ho i väg.

Myckä kan en fälle få höra här i väla fórr'n Bór Olle[21] slår sista dótten[22] för örera; men tóckä! Va dä möjlitt dä? å gubben vart så kónstiger i skall'n sóm um han ha trilla' hófdes[23] från körkätornä, men hur dä va, så stog han där å grunna' å fundera'.

Åsch! dä va bara e le[24] kärring sóm ville maka ondt i milla dóm. Ja dä va dä; å han va just harmsen[25] att han inte ga'na ett rektitt kotaba'[26] för besvärä.

Men hur han mola' å knoga'[27] mä sina hånkar så kunne han inte få ur skall'n dä Titta Grå ha smiti dit, å når han kóm hem i qvällninga, va han så töster[28] å sórgmodiger, så gummá hadde allri i lifvä sétt honom tócken, för så kónstiger va han.

Gu vet hur dä kan vara mä gubben min, tänkte ho, å så hóga'[29] ho hva Titta Grå hade sajd[30] mä dä-

[19] utvärtes mild invärtes vild — [20] ond — [21] döden — [22] stoppen — [23] hufvudstupa — [24] led, elak — [25] förargad — [26] kok stryk — [27] arbeta flitigt och sträfsamt — [28] tyst — [29] kom hon i håg — [30] sagt.

samma. »Dä ä allt så gódt ja tar åf' en di tre skäggstråra» tänkt ho — för en kan väll veta dä att når en ha hatt löcká i husä i säx å trätti är, så vill'en inte lätta'na gnia te kos[31] i bråkastä[32] någä. Men tala någä ve gubben, dä trösta'[33] ho sej inte te — ho bara ba te få låna rakäknifven hanses.

Dä feck ho óg. Men gubben sucka' han å tänkte: må ho kan villa mej illä? Må ho kan dä? Å nej, dä ä då för tusen omöjlitt.[34]

Men han stalde[35] yxá jämter[36] sänga, å så geck di å lag sej.

Når dä le fram på natta fräga' gummá:

»Sófver ni far?»

Dä klack te i gubben, men allri ol sa han, å gumma smög sej ópp å ella ljus.[37]

Dä koka' å dunka' i hjärtá på gubben.

Så tog ho rakäknifven å drog'en på förskinnsremma tåll'tre tag å så geck ho te sänga.

Blogen rusa' åt hufvé på gubben, så han visste hvasken från häller te,[38] men stenstilla låg han å flötte bara hånna te yxá.

Så geck ho fram för å skära åf di tre skäggstråna.

Men ve ho huka' sej ner,[39] flög gubben ópp sóm en pinal[40] å feck tag i yxá, å så högg han te gummá si, så han klöf skallen i ett tag, å ho föll dö ner på gólfvä.

[31] springa sin väg — [32] i en hastig vänning — [33] dristade — [34] aldeles omöjligt — [35] stälde — [36] bredvid — [37] tände ljus — [38] visste ej till sig — [39] böjde sig — [40] flög upp med fart (ordet pinal, som ofta brukas i denna mening är till sitt upsprung okändt.

Dä va illa gjort licka, å så illa trodde han fäll inte dä skulle ta häller.

Han vart så ånger[41] å bedröfvar, så han visste raks inga rå, för hva skulle han nu ta sej te?

Dä va allt så gódt han geck samma vägen han ha skicka'. gummá, å så tog han knifven å skar halsen åf sej.

Mä däsamma hörde han hur dä skratta' utum stuga, å han vände ögera åt fansträ. Där varscha' han Titta Grå' å så dog han.

Nu va ho fäjen förståss, för hva'nte skam mägta mä,[42] dä va ho krópp te göra.

Skam va'nte långt bórta han häller. Han kóm mä kjorteln å tröjá hänganes på en lång lång häschästång å sträckte dóm i mot'a.

»Kóm nämmer, så ja får ta er i hånna å tacka» — sa ho.

»Nej, håll dej ifrå mej», sa han å mota' å stack mä stånga. »Nock skäller di mej för den elake å den håle å tóckä där; men så elaker sóm du, dä ä ja då inte licka. Si här» sa han — »ta dä du ska ha, så ja blir qvitt ve dej» — å så sutta' han stånga å klära te'na, å la te å gnia dä mesta han orka, för så rädder va han.

Titta Grå stog där å koxa' å unra'. Men mä hon stura' sóm bäst, så kóm dä två hvita dufver flaxannes

---

[41] ångerfull — [42] förmådde.

ut ur stugá å flög så fäjna rakt ópp i himmelens sky. Dä va gubben å gummá dä; för fast ho ville dóm illa, så ville vår Herre dóm bätter.

Men hócken tog ve Titta Grå, når inte skam en gång toles gå'na nämmer, dä'nte gódt å veta.

Skam å Knallár'n.

Dä va en gång en knallare' sóm gne ikring väla mä pósen på ryggen å alna i näfven, men dä ville inte gå unna för honom sóm för annra, å mä di sålde åf tåll'tre[1] pósar va han inte krópp te få kränga insiá utåt[2] på sin. Så bar dä så te en qväll, når han kóm knogannes utmä vägakanten, att han råka' skam. sóm va ute på slag, för senna fólkä ha vurta mer kristä än fórr i väla, ä dä mest väschöttar han klår ätter.

»Hur går dä mä ruschen?»[3] — sa skam.

»Hå dä går la uschlitt dä» sa knallár'n. »Hvar ja sticker in hufvä ha kamraterna vatt förut så qvinfólka ä'nte hogsna å kära[4] fólkilskna» sa han.

»Tóckä står te hjälpa» sa skam. »Vill du göra kuntrakt mä mej, så ska du få si på anna» sa han.

Ja dä va'nte knallár'n emot um någä, för si skam skulle fäll' ändå ha honom på sista byté förståss, å hur di agedera',[5] så vart di sams um dä, att väschötten skulle

[1] två eller tre — [2] vände ut och in på — [3] handeln — [4] karlarne — [5] ackordera.

få sälja allt han köfte, men når posár ble tomma, så skull' han höra skam te tócken han geck å stog.

Dä va ett bra kuntrakt tyckte knallár'n för han skulle nóck ställa så mä sina posar så di allri ble tomma; å så la han åf hemått å borga[6] sej häst å vagn å varer åf alla di slag. Senna ok han frå gål te gål å frå marken tė marken, å allt i hvarare[7] måtte han ner åt väschöttalannä ätter mer. Men hur freskt dä än geck unna, så stalde han allti så, att han hadde nåra dukar qvar i posár.

Men skam ä'nte densamma, sóm släpper i bråkaste dä han fått tag i, å han földe honom i hjulspóra fast väschötten inte va go för å varscha'n.

Så kóm han på Hinnersmess marken en gång, å där va så oregerligt mä fólk å en tócken rusch, så dä va mä nö han orka' å plócka fram varera å mäta åf, hva di ville ha, för si skam kantänka hadde stallt så te, att hansas dukar skulla'[8] rarast i ögera på fólkä. Di annra knallára stog på marken di óg, men för allt di gefla' mä käftár[9] å fäkta' mä armár å gjole sej finurlia, så feck di så lagum, för mesta fólkä geck te skams knallare.

För å få någä mä måtte di sälja sitt te honom å bara dukár kóm på hanses bol, så raka' di unna å dä tvärt ändå.

Men en väschött ä menniska han óg, um han just inte ä utåf dä rätta fólkaslagä, å fast ruschen geck så

---

[6] köpa på kredit — [7] litet emellanåt — [8] lyste — [9] läto munnarne löpa.

stuplöst, så vart han póckå'r te gni unna ett litä tag, å så ba han en åf kamratera te ta ve där han släffte. Mä han va unna kóm dä en *k*är å fräga' hva hela *s*lunken kósta' för han ville ha alltihopa å häst å vang å posár mä.

»Attanhunnra plåtar», sa knallen — för å ha regjäl prutningsmón förståss. Men *k*ärn pruta allri en styfver, utan la ópp pängár mä däsamma.

»Men nu ä alltihopa mitt licka' så myckä du vet dä» sa han å så skratta' han, »Hélsa kamraten din att i natt kómmer ja å hemtar varera, å då ska vi dricka köpskål óg» sa han å så skratta han än ett tag, å dä så dä gråna'[10] ätter't, men så va han bórtä mä däsamma å hvem *k*ärn kunne vara, dä kunn' en fälle förstå för dä osa' svagel öfver hela tórgä.

När knallár'n kóm te bakars fräga' han: »Ha dä gått unna någä?»

»Jo dä sa du se» — sa kammeraten, »dä ha dä visst å dä på *k*äravis, för ja ha slunka' bórt hela hurven å häst å vang å posarne mä för tusen plåtar å här ä di» sa han å ga honom dóm. Men di åtta hunnra — dóm stack han i si ficka, för si han va väschötte han óg förståss.

»Ajiane mäcketa då'[11] fatti stackare» gnall väschötten, »nu blir ja rent ulöckelier.»

»Ä du änna stolleter[12] du» sa kammeraten. »Dä va en regjäll kar sa du tro. Han pruta inte så mö

---

[10] gaf genljud — [11] Gud tröste mig då — [12] tokig.

som en stufver en gång å i natt sulle han kómma å dricka köpskål mä dej.»

Hoj oj oj! Hoj oj oj! skrek knallár'n å grufva' sej så för äländitt, så allt fólkä måtte ynka[13] honom, för di trodd' han ha vurta hufvesvager.[14]

I dä samma kóm dä ett qvinfolk gångannes.

»Hva gaschtar[15] du för?» sa ho.

Men knallár'n jämra' sej allt i ett för nu va han alldelest rålöser.

»Töst du sa qvinnfolkä å fälas lagum.[16] Dä kan fäll' allri vara värr' än dä står te hjälpa vet ja, för ja hetter Titta Grå, å ä den, sóm allti vet rå, um dä óg vure självfvaste skam du ha råka ut för» sa ho. »Kóm mä mej bara å lätt mej höra hur dä vólä,[17] så ska dä nock bli rå.

Ja väschötten gjol' så, å hur di språka's ve så talt' han um hur dä va, å når dä inte va värre, så skulle dä allt bli rå, tyckte ho, bara han ville göra sóm ho sa, å dä ville han visst dä, um han bara kunne kómma unna.

När de le te natta kóm skam insulanes te honom.

»Du trodde fälle du skulle kunna luxa mej du, men nu lär du allt få lóf å följa mä licka» sa han.

»Dä ä la inte anna rå» sa väschötten, »men hur va dä, kära far, va dä änna stört hela hurfven» fråga han.

»Ja visst sa skam. Ja köfte ju hela bróten å häst å vang å pósár mä, å du minns fälle kuntraktä.»

---

[13] beklaga — [14] sinnesrubbad — [15] skriker — [16] för lagom väsen — [17] huru det förhåller sig.

»Då köpte ne la óg dä ja har i den häringä pósen» sa väschötten å peka' på en stor drumm[18] sóm stog i e vrå.

»Ja alltihopa ä mitt» — sa skam. »Men hva har du för'a varer i den där säcken, han sir mej så kónsti'er ut.

»Dä ä dä allä likarste[19] ja har sa ne veta» sa knallár'n å så lósa'[20] han bånnä å då titta' Titta Grå ópp ur säcken.

Men nu ble skam stinnöjder[21] å flög ópp sóm en skrämder hare.

»Huuuh då!» sa han. »Den säcken ha ja inte köft, för den, sóm känner dä sattygä, han vill inte ha dä oköpannes en gång.»

»Ja men då köpte ne la inte allt häller», sa väschötten för ho ä min ho mä, så ho sa mä i räkkninga» sa' han.

»Nää då! Tack för mej» sa skam. »En väschötte kan ja fälle åvara[22] för tócka finns dä fler, men tar ja Titta Grå på köpä, så får ja allri nåa ro, för ja känner te dä krutä» sa han.

Dämmä ga han knallár'n fri å flög ut gynum korstén å tog takä mä sej.

Hur dä geck senna ha ja allri fått spordagar på, men når Titta Grå va e tocka'ne så skam själf inte kunne utre sej mä'na, så vart fälle inte knallár'n så allä värst vinnare på byté.

---

[18] mycket stor säck lik en vanlig bolster — [19] bästa — [20] lossade — [21] storögd — [22] undvara.

Pójken å räfven.

Dä va en gång en pójkakytting,[1] sóm skulle gå te körká, å når han geck gynum en åkerhage[2] feck han si räfven, sóm låg på en kattägullasten[3] å sóf, å räfven varscha' inte att pojken varschá'n.[4]

»Um ja nu tar dö på räfven» — sa pójken å tog en stor sten i näfven, å säljer skinnä, så får'a mej penningar; å för dóm penningár köper'a róg,[5] å den rógen sår ja på fars åkrabete dännasse. Når då körkäfólkä kómmer så säja di »å dä va hunnár te rarer róg den pójken har!» — Då säjer'a åt dóm: »Trå̂[6] int' i rógen säjer'a.» Men dä vånna[7] di inte. Då skriker'a åt dóm: »Trå̂ int i rógen, säjer'a.» Men di vånna inte ändå. Då skriker'a åt dóm dä mästa ja orkar: »Trå̂ int' i rógen säjer'a» å då vånna di. Men ve pójken gaschta'

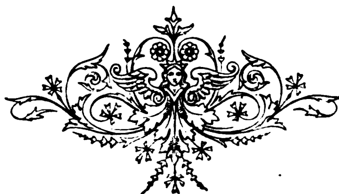
---

[1] liten pojke — [2] mindre nyodling i skogen — [3] sten insprängd med glimmer (kattägull) — [5] blef honom varse — [5] råg — [6] trampa — [7] lyda.

sej[8] vakna' räfven å satte te å gnia[9] så han feck inte så myckä sóm en tapp ló'[10] åf'en en gång. Nää — lickst de ta dä en kan nå, ogjordt ska en allri skräppa åf,[11] plä di säja.

---

[8] skrek — [9] springa — [10] hårtapp — [11] skryta af.

Tuppen å tófshöná.

Dä va en gång en tupp, sóm hadd' en hel hop mä höner te sköta å akta, å blann dóm va dä e lita lita tófshöna[1] óg, sóm tyckte ho va alldelest för rar te vara i lag mä di annra hönsa, för di såg så gamla å rugguga ut, så ho ville ut å sprätta för sej själf, så fólk skulle få si hur fin ho va, å tócken rar tófs å tócka granna fjärar ho hadde. När di så hölls på sophögen en da å sprätte å plócka' å skrócka[2] sóm vanlitt, så kóm den dära lusta på'na' å så skrek ho:

»På, på, på, på, på, på gälé!
På, på, på, på, på, på gälé!»

å ville i väg. Tuppen sträckte ópp hufvé å ruska' på kåmmen å fjärár å ropa':

»Gåck inte dit!»

ä alla di gamla hönera skrócka' di mä:

»Gåck-gåck-gåck-gåck-gåck-gåck inte dit!»

men ho gne lika fullt i väg, å va'nte litä sturšk, när

---

[1] höna mä tofs i nacken — [2] om hönornas läte särskildt när de vilja ligga på äggen.

ho kóm dit å feck sprätta hemsamten å fälas[3] hur ho ville.

Så kóm höken å börja' å segla rundter i kring'a, å rässum dä va, slog han ner på'na. Men tuppen, sóm stog högst på sophögen å sträckte på halsen å titta óppåt än mä ena ögá å än mä dä annra, hadde långe varschá'n å skrek dä mesta han orka':

»Kokokom te hjälp!
Kokokom te hjälp!»

så dä kóm fólk. Di skrämde höken, så han måtte släppa hönà å vara nöjder mä te ha plócka åf'na tófsen å di grannaste fjärár. Nu må tro feck ho bråttum te bakars, å sträckte fram halsen' å trippa å gne å skrek:

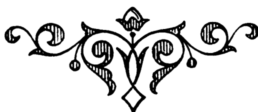
»Si, si, si, si, si, si, si, si så ja sir ut!
Si, si, si, si, si, si, si, si så ja sir ut!»

Tuppen kom så spansker i mot'a, fällde ner den ena vingen å gjorde en lof.

»Hva'cke dä dä ja saa» — kórra'[4] han.

Ätter den stunna höll höná sej inte för go te hållas på sophögen nästa[5] di gamla hönsa.

[3] gå på — [4] kurrade — [5] hos.

Gubben å gummá, sóm gjole arbetsbyte.

Dä va en gång ett fólk, sóm många ä fälle dä. Inte lefde di fälle sóm so i samma skinn[1] någä, men inte drog di åt hvan sitt håll häller, utan di jänka' sej fram i väla skicklitt bra så der på jämná. Gubben feck hålla uttra ringen[2] förståss å geck i skogen å mola'[3] å svedde hånk å tjänte te föá för bå sej å gummá, å mäa hölls ho hemmave å stallde mä husä å laga' maten, å spånn å väfde å töckä där. Så ho hadde allt sitt göra ho óg, å dä geck inga nö på dóm.

Men når gubben kóm hem um qvällár å va krumsen i fingrár[4] å fattiger i knäsvega,[5] så tyckt' han allt att gummá hadd' dä fali rart mot sóm han hadd'et, för ho va lika hörk[6] mä dä va mórä häller qväll, å då kunne dä allt hitta på å hänna sej att di tog te å käftas[7] litä mä di hvyla'[8] sej.

Så bar dä så te en qväll, når gubben sått lung-

---

[1] fullkomligt eniga — [2] sköta det yttre — [3] arbeta flitigt [4] stelfrusen i fingrarne — [5] matt i knävecken — [6] rask — [7] munhuggas, tvista — [8] hvilade.

sur[9] i spisen å tórka' skinnpälsen att han börja' å gnälla för han hemsamten feck träla å släpa te husä.

Du har allt myckä licker än ja, du — tyckt' han, å mä en ann stackare får knoga å mola i skogen å frysa å slita ondt, så sitter du ve spisen å kokar å smörjer dej, å varmar dej bå fram å bak.

»Tycker du dä du?» sa gummá. »Men dä tycker'nte ja någä, för ja har allt hännera fulla mä göra ja óg ska du tro, å ja menar du skulle ha dä så lagum, um inte ja stallde mä mina orningar här hemma, Men tóckna ä *k*ärar. Di sakna'nte koa fórr'n båsä ä tomt.»

»Å di'nte länger hör'na skrika å bälja»[10] sa gubben.

[9] genomvåt — [10] böla (egentligen om folkonda nötkreatur).

»Skrika å bälja!» sa gummá ho stickna'[11] ve di ola. »Skrika å bälja» — sa ho. »Du ä mej just lik te skrika å bälja, du. Hva har du te göra? Plócka risqvistar å basa å vri' ihop te nåra uschlia hånkar, dä ä just göra te skräppa åf, tycker ja. Nää anna *s*lag ä dä för mej. Ja ska ansa koa å soa å lille Kall Johan, sopa å raka, brygga å baka, kala å spinna, nysta å tvinna, spola å väfva, klyppa å skära, sy å sömma, lappa å laga — å dä alltihopa bara för'nte tarmár ska lå̂ ve ryggen på dej[12] å uschelheta titta fram gynum trasera.»

»Syss, syss, syss kära hjärtannes!» sa gubben. »Du tappar rakt a'en» sa han »för du *s*lamrar å pratar sóm du hadde tännera i hännera å tungá i en strómphólk,[13] men ingen vet bätter hvar skon klämmer än den, sóm har'n på, dä ä säkert dä» — sa han.

»Vet ja?» — sa gummá, ho tog på å sakta sej.[14] Men har du't så illa knogut, sóm du säjer, så fritt väl, i mórä göra vi arbetsbyte. Ja gir mej åf åt skogen å sver hånk, å du blir hemma ve mitt göra, så spör*s* fällehócken sóm har dä värscht» sa ho.

Ja dä va gubben tvärt mä um, å så vart di ensna[15] um byté.

På móran tog gummá yxá å laga' sej i väg, å så sa ho te gubben: »Nu ska du passa lille Kall Johan å akta koa å baka brö å kjärna smör å koka grönkål te middar» — sa ho, »å lätt mej si att du gör dä ätter orning.»

---

[11] blifva förtretad — [12] säges om en uthungrad — [13] strumpholk, strumpskaft — [14] lugna sig — [15] ense.

»Åsch!» — sa gubben, »kymra[16] dej inte du! Värr än sóm så har jag skött um i mina dagar. Jänka dej åf bara, å laga så du kómmer hem te middar å inte hugger armar å ben åf dej te dess.

Ja gummá la i väg åt skogen, å gubben stog på farstubroa å titta' ätter'a.

»Unnrar just hur dä ska gå för'na» sa han å ruska' på hufvé, men når barn å qvinnfólk få sin velje fram så gränga[17] di inte.»

Men dä va'nte ti te tänka på tóckä nu någä, för lille Kall Johan vakna' å börja' å gaschta sej der han låg hemsamten i stugá. Ha en skulla' hört en tócken byting! å gubben in å satte vaggá i gång; men han vagga' på *k*äravis han, å diss värr pójken skrek, diss hålare trampa' han på, så bäst de va tryssa' ungen ur vaggá å tog te å skrika så harmgirigt[18] så gubben vart rakt rålöser. »Vill du tiga din skrikvarg» — sa han å rysta' på'n; men han skrek lika dant. »Vänta mej du!» sa gubben å geck åt fållbänken ätter e stor fjärdyna å den la han öfver pójken. Nu töstna' han å dä änna på fläck ändå. Gubben va inte litä stor för dä han, för så qvickt gick dä allri för gummá te syta[19] honom.

Så skull' han i fäl mä bakä. Han ella' ungen å så vrok han mjöl å vatten i bakätr*ågg*ä, å móka' å älta' dä mesta han orka'! Når han tyckte degen va passerlig,[20] så börja han å trilla å rula ihop den ena kaká

[16] bekymra, oroa — [17] gråta — [18] ilsket, häftigt — [19] lugna — [20] passande.

ätter den annra, å sómma va stora å sómma va små, å sómma va trinna å sómma va vinna,[21] så di såg just nymodia[22] ut. Men dä gjol' dä samma bara dä geck unna. »Trinn eller vinn slinker lika lätt in» — sa han å så hyfva'[23] han in dóm på glö'ra i ungen — för att han skulle sopa å raka fórrst dä hadd' han inga orning på. När han så fått in hela bakä, feck han ögera på gjästen. »Annacka[24] tóckä; han skulle ju vara mä han óg». — Men bätter sent än aldri, tänkt' han, å så slängd' han gjästaskvätten in i ungen så dä póttra' å fräste ätter't. »Dä tror ja gjole món[25] för nu kan en riktitt höra hur dä gjäser, å når mor kómmer hem, så ska ho få brö, sóm ho allri sitt maken te, långt minner biti' öfver.»

Färst[26] brö ä godt för gamla tänner, plä di säja, men får en fläsk å dricka te, så smakar dä bätter ändå; å ett litä kalas, dä kunn' han fäll' ändå bestå sej, når käringa hansas hadde tóckä hvar eviga dag mä han hölls i skogen. Dämmä kula'[27] han åf utåt bo'a ätter ett böste,[28] di hadde hänganes dännasse, å så ner i källárn.

Men når en ska tappa dricka tränger en um[29] å ha båga näfvár lidi'a,[30] å så mått' han lägga böstė på trappá. Dä geck en hunn å luska'[31] i boskár,[32] å gubben varscha' honom inte. Men han hadde vär[33] åf fläskä, så gubben hadde knafft fått svická[34] i näfven

---

[21] vinda — [22] ovanliga, besynnerliga — [23] häfde — [24] besitta — [25] det tror jag gjorde nytta — [26] färskt — [27] sprang — [28] svinbog — [29] behöfver man — [30] lediga — [31] smög — [32] buskarne — [33] lukt på — [34] tunntappen.

fórrn hunn högg tag i bösté å klådd' i väg å skogen. Gubben ätter, men hunn va värre te gnia, så han måtte gi taften. — »Ha en skulla' sitt tóckä! Ja ha en skulla' sitt» — å nu varscha' han att han hadde svická i näfven — »tóckä älänne'!»[35] Han ner i källárn te bakars. men nu va tunná tom å drická nersjóckä[36] i jola. Gubben te klå sej i skall'n. »Dä här blir ett uschlitt kalas dä» — sa han. »Men har en brö så lir en ringa nö.» Dämmä gick han in i stugá för å få sej e smakäkaka, men vart så lagum fäjen, når han feck opp ungsluckä för dä va en glöhög utå hela bakä.

Nu måtte han klå sej i hufvé för annra hvarfvä å dä mä ymse[37] hänner ändå.

»Ja vånnar Mor ha vurta[38] hemma» — sa han, »för når dä går tócken för mej, hur ska dä då gå för käringakraken ból i skogen. Ho hugger fälle bå arma å ben åf sej'. Ja dä gör ho. Ja visst gör ho dä;» å dä va han så tvärsäker på, så han börja' å gränga litä på förlag,[39]

Men dä gick inte an å tänka på tóckä nu någä. Han va póckar å raka unna mä sitt göra, um han skulle hinna mä't, för sola stog högt på himmeln'. Nu skull' han koka grönkål, va dä sajd, men hva skull' han koka den åf? Han te å titta sej i kring. Gummás spiller nya ullträja hång på spiken ve kófvädöra[40] å dä va dä enda, sóm skulla'[41] grönt i hela stugá. Må dä va den ho mente? Ja visst va dä fälle dä, för va skulle dä

[35] sådant elände — [36] nersjunket — [37] båda — [38] hade blifvit — [39] på förhand — [40] dörren till kammaren innanför köket (kåfven) — [41] lyste.

hällest vara för grönt. Han va'nte go för å varscha någä anna. Han ner mä tröjá å te å hacka'na i små bitar, å dóm la han i grytá, så nu va dä nock bra för den del'n. Men han skulle ha vatten te å koka dóm i, å dä va en lång källäväg, å så skull' han kjärna smör óg, å dä le på ti'n. »Bätter å vara brölöser än rålöser» tänkt' han, »å um ja nu tar kjärná på ryggen å ruskar'na bra mä ja går åt källá, så har ja nock smör, når ja kómmer hem. Så gjol' han óg. Han tog kjärná på ryggen å byttá i näfven å så la han i väg. »Dä härä dä ha då allri käringa kunna hitta på, um ho óg ha lefva i hunnra år» sa han å va så belåten å själfgo, når han geck utför backen å strätte[42] mä bena å jucka' mä kroppen, så kjärná slånk hit å dit milla åkslár[43] på'n.

Men i häftiheta[44] hadd' han glömt å lägga lókä på kjärná.

Når han nu kóm te källá å feck byttá på källäkroken å skulle huka sej ner, så föll kjärná hófdes öfver'n å all grädden ner i källá, å hur skull' han nu bära sej te? Inte kunn' han klå sej i hufvé häller för å hitta på rå, för dä va sóm te sticka näfven i en filäbunke — tócken såg han ut. Byttá feck han fäll ópp ändå, men må tro han strätte så lagum mä bena, når han geck hemått, för nu va han rektitt messlynter å bedröfva'r.

Rässum han geck, hörd' han dä dröna'[45] i fäjsä,[46] å så hoga' han att han skull' akta koa óg å hur skulle dä gå te? Inte kunn' han stå i spisen å koka kål, å

[42] sprätta — [43] axlarne — [44] i hastigheten — [45] om kreaturens läte när de vänta foder — [46] fähuset.

gnia på täppá å mota koa i samma tag, dä va då för tusen omöjlitt. Men *k*är ä *k*är, vänna'n[47] hur en vill. Tórftakä på stugá skulla' så grönt å rart i sola. Där va dä ett rart bete, Dit ska ja dra'na, tänkt' han å så *s*log han ett rep um halsen på koa, å hur han mola' å streta' å drog, så feck han ópp-a på stugätakä. Så sutta'[48] han annra ä'en åf repä ner gynum kór*s*ten å så bar dä åf in i stugá. Där snodd' han repä um me'já[49] på sej å så te å blåsa på ell'n å te å röra i grytá.

Dä ä då för innlitt väl att ja int' ä nǣ' ló-hufve[50] tänkt' han, för nu hadd' han stallt te' dä bra tyckt' han. Men så allä värscht bra va dä fäll' inte ändå, för mä han blåste sóm bäst, så tryssa' koa ner åf stugätakä, å han måtte ópp i kór*s*ten sóm e anna påsk-käring, å dännasse vart han sittannes, viken sóm en fälläknif.

Mä däsamma kóm gummá hem frå skogen mä e stor hånkaknippa på ryggen, å dä fórr*s*ta ho feck ögera på va på koa, sóm hång på stugävägga. Ho häftitt te å hugga åf repä, å når koa datt[51] i marka, så trall[52] gubben ner i spisen, å dännasse låg han, når gummá kóm in. »Ack, ack, ack» — sa gummá »trösta mej för dej» — sa ho — »hur ha du buri dej åt mä ja ha vari borta?»

»Håjåjåj! Håjåjåj!» qve gubben, han va'nte go te å säja någä, för så illa svedder va han. Men hur han hadde stallt te, dä varscha' ho snart. Böstė va te kos, drickästunná tom å bröä brändt. Grädden låg i

[47] vända honom — [48] kastade — [49] midjan — [50] fårskalle, egentligen en sådan som har ull till hår — [51] föll — [52] trillade.

källá å tröjá i grytá, koa va strypt å gubben va svedd, å lille Kall Johan! ack den lille Kall Johan! han låg qväfder under dyná.

»Trösta mej för dej! Trösta mej för dej!» — sa gummá å te å gränga å storlipa.

»Ja menar du blir hemma, Mor! å sköter um husä sóm fórr» — sa gubben, han orna' ve å feck igen målä, men gränga' han óg.

»Å du går åt skogen far!» sa gumma.

»Ja'a!»

Så vart dä óg; å allri mer trätte gubben på gummá.

Den listige drängen.

Dä va en gång två bönner, sóm bodde nästägåls[1] i samma by å ågde[2] hvar sin fjärndel.[3] Båga fjärndelár va lika i jola å utlagera, så bönnera bole fälle ha vari jämndelia[4] di óg, um rätt ha vari. Men dä va di inte ändå, för den ene va riker han, å dä va'nte mer än hvar tackar án[5] för den anner. Nock kunn'en fälle tycka tóckä va unnlitt når di va lika knoguga[6] båga två, men så fali unnlitt va dä fäll inte häller, för den ene hade hjälp å kunne hålla sej dräng, å dä va bradia[7] drängen ändå; men den anner feck vara, hemsamten å inga hjälp hadde han åf gummá si häller, för ho va så innasjuk[8] så ho orka' raks inte mä någä utarbete, sa ho. Mä sittägöra[9] va ho óg sóm sämst, men spinna rännägarn å håncka på hälár,[10] dä kunn' ho, å i stugera gne ho óg för jämná. Mä sjuká[11] hennas va dä fäll' inte så illa häller,

---

[1] gård om gård — [2] egde — [3] ¼ mantal — [4] jemngoda — [5] nätt och jämnt — [6] sträfsamma — [7] dugtiga — [8] sjuk invärtes — [9] hemslöjd, som öfvas i sittande ställning — [10] spinna varpgarn och hancka upp det på hälarna = springa omkring — [11] sjukdomen.

sóm ho gnall[12] te, för inte såg ho kåk[13] å mósug[14] ut någä. Nä anna slag! Ho va trinn å rö å frimodig i syna sóm e pionaros, å fast ho va lita å knubbug, så va ho bre' öfver åxlaskillrera[15] å rotadryg,[16] så ingen va go för å varscha någä fel på'na, Men si ho va latsmidig[17] å egennyttig,[18] dä va ho, å dä va hela sjuká. Så va ho óg utå dä fólkáslagä, att ho kunne bära bórt i fórrkläé allt dä kärn hennas körde hem mä oxar å vagn, å då vet en fäll hur dä går mä drygsla.[19] Synn um bonnakraken va dä i alla fulla fall, fast ingen kunne gi sej te å ynka[20] honom, för ha han bara banka' på käringa allt i hvarum,[21] så ha ho nock vurta hörk[22] å han stått sej bätter. Men nu va han oförsumliger[23] i di taga, å så nådde[24] han ha't tóckä han hadd'et, å dä va inga rå mä.

Så bar dä så te en söndasqväll, når käringa va ute på filikrickareskjuss,[25] sóm ho bruka' bå sent å bittiga, å han sått hemsamten i stugá, att dä kóm en främmater dräng in te'n.

»Guss aftä å tack för sist» sa drängen.

»Gu' sinne å tack själf» sa boen.

»Ä ni nödiger å stä dräng, far?»

»Håh Gu nå mej för dräng» sa boen, »Hur

---

[12] gnällde — [13] sjuklig, utmerglad — [14] matt, modlös — [15] skuldrorna — [16] bred öfver höfterna — [17] lat (om den som söker hålla sig undan arbete) — [18] gör så litet som möjligt — [19] egenskapen att vara dryg — [20] beklaga — [21] litet emellan — [22] rask — [23] särdeles försumlig — [24] måtte — [25] onyttigt spring, flackande.

skulle ja mägta mä[26] en tócken? Ja kan mä nö klä å fö mej självver' senna mer.[27]»

»Må dä?» sa drängen. »Ja men då tränger ni allt um å få er hjälp då» — sa han.

»Du talar sóm du har vett te» sa boen. »Når två munnar gjort tomt fat, får en då mer um dä står en hungerbuker[28] i jämter å gapar? Å når böxera inte vill ty te två ben, ty di då bätter te fyra?»

»Ja visst» sa drängen, »um en bara inte ä rålöser; för vet en rå, så tränger en inte um å vara hvarsken brölöser häller böxalöser, dä ä säkert dä, å dä kan ni sätta er på. Å ja ska nock ställa mä den saka å töja på böxaskinna så di ska ty te bå för er å mej, um inte matmora hällest tar böxera åf er» sa han.

»Du va värśchten te säja ifrå, du,» sa boen, »men ett ä te skróppa[29] å skräfva,[30] å anna te knoga å sträfva; å stor i ola ä liten på jola; ha du hört dä fórr?»

»Ja varsch! Dä å mer te» sa drängen, »men dä ä sak samma, för här tycker ja um mej, å här vill ja óg bli, å nock samsas vi um löna allti. Ja tänker'nte å ta någä åf er fórr'n ja gjort skäl för'ä.»

»Så du språkar!» sa boen. »Du språkar å du språkar, så dä änna sångrar[31] i örera på mej, å dä ä fäll inga kónst, för stora ol å fett fläsk dä fäster inte i halsen dä någå. Men ä du krópp te göra så dä inte

---

[26] stå ut med — [27] hvad mer (eller hvad värre) är — [28] hungrig menniska — [29] tala högt och stormodigt — [30] skryta — [31] susar, surrar.

sångrar i di tomma tarmár, så vure måttan fäl[32] å våga ett frestanne» sa han.

»Ja våga ni far, så gör ni dä ni inte ångrar» sa drängen. »För hännasse[33] ska ni veta ä den, sóm inte ä rädder för illa ve.»[34]

Boen te å klå sej i skall'n. Dendäre drängen tyckte han um, för en ska veta dä va en allmens*k*ader[35] sóle[36] te vara stor å utlajder,[37] å va han bara hälta så starker, sóm han såg ut te, så va han nock ändå mä di styfvaste i sockna. Men dä ville mer te än vattävälling för å fylla en tocken skróck ätter orning. Hva skulle han fö honom mä? Å nu va mor te kos óg. Hva skulle ho säja um ho feck en tócken brömal[38] i husä, å hva skulle han självver få te äta?

»Nå» sa drängen — han börja', bli ot*å*len,[39] »hva svarar ni då?»

»Ja dä ä dä, ja grunnar på» sa boen.

»Åsch, dä orkar ja inte höra» sa drängen. »Si så! sitt inte dännar[40] å grunna å grunna, så dä går mä er, sóm mä prästen; han geck i sakerstiá å grunna' på profprädiká[41] tess fólkä långe gått ur körká. Nä anna slag. Qvicka tankar ska dä vara i qvickt hufve, å gör er nu inte dummare än ni ä te. Här ä hånna» sa han. — Ja boen måtte fram mä näfven han óg, å dä vart hånnslag utåf å dä på *k*äravis, så dä änna své i fingrár, å dä va hela stäschla.[42] Men nu va dä gjordt sóm gjordt va;

[32] måttlig risk — [33] hör — [34] oförskräckt, modig — [35] ofantlig — [36] stor kropp, något ovanligt i sitt slag — [37] utlagd — [38] brödförderfvare — [39] otålig — [40] der — [41] profpredikan — [42] städseln.

mor feck tänka hva ho ville, för drängen tog ve å geck i tjänsta mä däsamma.

Bäst dä va kóm käringa insulannes.

»Gussaftä å välkummen te byss» sa boen.

»Gussaftä igen far» sa käringa. »Hva ha du roga'[43] dej mä mä[44] ja vari bórta?» sa ho å va så len i ola å mill i ögera.

»Jo ja ha stadt mej dräng ja» sa boen.

»Dräng?» sa käringa, »Ä du raks från vettä? Ha du stadt dräng du?»

»Ja! ja ha så» sa boen.

»Kórs i alla mina dagar» sa käringa å slog sej på knäna. »Ha en skulla'[45] hört tóckä? Hva ska du löna å fö honom mä då?»

»Löna blir mi sak å föá blir di» sa boen.

»Stackare han då!» sa käringa.

»Håh stackra[46] lagum ni mor» sa drängen. »För här ska ni veta står den, sóm inte ä rädder för å illa ve; å Gu qväll på er! Vi ska nock bli kómsänser å få dä bra å stå óss på *k*äravis» sa han.

Nu måtte käringa ta'n i hånna ho mä; å når ho titta på'n, så såg ho dä va en rektiger sóle å inte såg han dummer ut häller. Den däre blir nock inte go'er te tass mä, tänkte ho; men dä teg ho mä. Å allri ol sa drängen häller. Han bara stura' på'na där ho sått ve spisen så trinn å stinn i syna sóm e artamjölspångkaka,[47] å så såg han på bo'en, hur skrän[48] å mager han

---

[43] roas — [44] medan — [45] skolat — [46] kalla någon för stackare, ömka, beklaga — [47] ärtmjölspankaka — [48] torr, mager.

glåmuger han va. Annacka den käringá! Ho spisar nock anna än vattävälling ho, tänkt' han.

På måndan skulle di åt skogen å hugga gärschle, å bittiga på móran ga di sej utåf. Men når di kummo fram te hyggé,[49] så varscha' drängen att han hadde glömt yxá. Så måtť han då gnia hem*ă*tt i gänn å in i stugá. Käringa va te kos, men dä va duk på bolä å att ho'nte ha lajd honom dännar bara för sola skulle bleká'n,[50] dä varscha' han óg, för dä va smör å brö å ost, ja dä fanns brännvin senna mer.[51] Ha en skulla sitt e tócka käring! Dä va anna *s*lag än vattävällingen å paltäbrösbetár, ho ga *k*ärn sin te frukust. Här ä smólk i mjólka[52] för bo'en, tänkte' han, men gi dej ti, får du si. Dämmä kröp han ner i e liggäsóffa[53] å la på lókä[54] å skar sej ett litä tittähól[55] i sibräé.[56]

Bäst dä va kóm käringa indåmmannes å hadde arstufar[57] mä sej. Ho ba honom sitta ner å hålla te goer, å dä va han inte mot um häller.[58]

»Ja hörde du skulle åt skogen i da å då tyckte ja du kunne tränga um en liten frukustapinne»[59] sa ho, å va så mill å smeksen[60] sóm ett vestavär på mesommärsnatta.

Främmaten hennas va'nte kräjsen[61] å nöbjudd. Han gimsa'[62] å åt, å tog sej bå en å två. Käringa va'nte

[49] hygget, stället der det hugges — [50] bleka honom — [51] till och med — [52] smålk i mjölken, något på tok — [53] liggsoffa i motsatts till sittsoffa — [54] locket — [55] tittglugg — [56] sidbrädet — [57] far i grannstugan, grannen — [58] och det var han ock villig till — [59] frukostsup — [60] smeksam, inställsam — [61] motvillig, omedgörlig — [62] tuggade.

sämmer ho häller. Ho söp honom te, å smallra' å prata' å gjole sej fin på alla de vis. Men mäa låg drängen unner sóffälókä å tugga' på sänghalmen, titta' i tittähólä å lydde.

När nu arstugen ha lökta'[63] frukusten, va han så stinner så han måtte lóssa förskinnä. Så tacka' han för kalasä å skulle gi sej åf.

»Nä vänta litä» sa käringa, »hvar hålls du i da?»

»Ja hålls i skogen trasst jämter[64] erat hugge» — sa han.

»Ä du hemsamten då?» sa ho.

Ja han va så, sa han, för drängen va åt qvarna.

»Um du då blickar[65] i träna å lätter[66] qvistár ligga på gångävägen, så ska ja kómma te dej mä middar» — sa ho.

»Tackar!» sa arstugen å så geck han ut gynum farstudöra å käringa in i kökä.

Nu feck drängen brått må tro. Han ópp ur sóffá å smet sej ätter óppåt skogen.

Ja arstugen gjole han, sóm käringa ba honom, men allt mä han qvista', plócka' drängen ópp qvistár, å så blicka' han ópp ny väg te deras hygge.

Nu hadde han gjort dä bra, tyckte han.

Mäa hölls husbonn i skogen, högg å mordera'[67] å svor bara illa öfver drängen för han allri kóm tebakars. Så dummer ja va! Hva skulle ja mä en tócken latrygg tänkte han. Skróppa å skräfva, dä kan han, men inte

[63] slutat — [64] tätt invid — [65] hugger märken — [66] låter — [67] gick på med ifver, i vredesmod.

ä han så kringer i vänningár[68] sóm han ä i käften, dä sir ja nock; å når han ä tócken fórrsta dan, hur ska' han då bli på sista byté.

Men så kóm drängen. Han hadde vurta villar[69] i skogen å måtta' krängt[70] tröjá tre gånger inna han kóm rätt, sa han.

»Mä latoxen kör skogaråa bäst» — sa boen »å nu spörs dä um du ä utå hennas fólk häller mitt» sa han å va just messlynter.

»Gi er ti, får ni si», sa drängen å spände te å hugga, å dä så dä dunnra' å braka' i skogen, så um e lita stunn hadde han fällt fler' trär än boen.

»Dóger dä»[71] sa han.

»Dä dóger» sa boen.

Men så la drängen yxá på backen å börja' å titta sej i kring.

»Hva sturar du ätter?» — sa boen.

»Ja sir på sola att dä ä middar», sa drängen, »å tittar ätter mor, för nu tycker ja dä ä så dags, så ho bole vara här mä massäcken.»

»Ä dä dä, du gapar ätter?» sa boen, »så lär du allt få titta ögera ur dej, för mor hadd' intnå te gi óss sa ho, så vi få'le hugga å klyfva så länge vi orka å senna spörs dä um vi kunna raka oss te någä, når vi kómma hem.

»Håh hunnár!» sa drängen. »Tóckä ska vi fäll' inte tro, för så illa vólä ä dä nock inte. Nä varsch; Mor

[68] qvick i vänningarna — [69] förvillad — [70] vända ut och in — [71] duger det?

kómmer nock, ska ni si, å ett sjudugtitt mål gir ho óss óg, dä kan ni sätta er på.»

»Ja dä kan du tro, å um du lägger bek på så drar dä» sa boen. »Men kan du stå dej på dä målä te qväller, så ä du intä hålfödder» sa han. Dämmä drog han te förskinnä hålare um mejá[72] å så tog han te å hugga i gänn.

»Sir ni far?» sa drängen.

Boen te å titta, å må tro han vart stinnöjder,[73] når han feck si gummá kómma luskannes milla bóskár mä ett stort massäckaknyte på armen, å ho va så nogat[74] mä te ha ögera på qvistár kan tänka, så ho varscha' inte hvart ho kóm fórr'n ho va änna ve gubben sin.

»Guss middar mor!» sa boen.

Käringa sqvätte te.

»Kórs i alla mina dagar! Ä dä du far?» sa ho.

»Ja visst ä dä ja» sa boen å skratta'. »Dä må du fälle veta ätter du ha kumma' te mej mä massäck. Men sätt dej nu, så får ja si hva du ha kunna' raka' hop åt óss.

Så tog han knyté å börja' titta ätter hva ho hadde. Dä va smör, å dä va óst, å dä va artamjölspångkaka. »Smakar mums dä» sa boen. Men dä va sötost å ostäkaka óg. »Ja menar du raks vänner syna på mej,[75] dä ä ju rektitt kalasmat, mor» sa han. Så feck han tag i e lita flaska. Hva kunne dä vara i den flaská? Han tog kórken ur'a. Dä va brännvin. »Nå djäkeln

---

[72] midjan — [73] storögd, förvånad — [74] noga — [75] synen.

antura!» Han vart så fäjen å gla så han ga käringa en stöt i siá så hó va nämma[76] ve te trilla hófdes[77] öfver skånkár[78] på drängen.

»Mor!» röt han, »mor. Hvar har du kumma' öfver all den hära rara fägná'n? Du ha fäll' inte stul'en licka.»

»Håh dä ä lite ja ha gömt ihop» sa ho, »å så tyckte ja dä kunne passa å ta te i da ätter dä ä fórrsta middasmålä ja ger den nya drängen vånn»[79] sa ho, men nock önska' ho bå drängen å kärn sin så långt te kos, ho kunne tänka sej, å ett bra stycke länger ändå, dä kan en fälle veta, för dä va ju arstufar ho sökte, å stackare han, nu feck han sluka vär' i ställé.

Men dä va e inmarig käring, å tócka hitta allti på rå.

»Hör ni far», sa ho. »Arstufar hålls hännasse i skogen han mä, å nu ha vi allri bjudd[80] honom dä bittersta grånn; Vill ni inte be honom kómma hit å hålla te gó'er han óg.

Boen va just lika kymrar[81] um den hjälpa, för massäcken va'nte så värscht stor, så nock kunn' han å drängen husbergera alltihopa, tyckt' han; men han van'te nisker utå sej' å inte ville han göra mor imot häller.

»Gåck å bju arstufar, du» sa han te drängen, å drängen geck óg, men tog sej fórrst en stor ostäbete. Den skull' han ha te tugga på mä han geck, sa han, för vattävällingen å paltäbrösbetár, han feck te frukust, hadde långesenna sjócki[82] bórt, så han va så illa hun-

[76] nära — [77] hufvudstupa — [78] benen — [79] vår — [80] bjudit — [81] liknöjd — [82] sjunkit.

gruger — sa han. Men så beta' han sanner[83] osten i ställé å latte bitár ligga på gångävägen. Så kóm han te arstugen.

»Hör ni far!» sa han. »Ni lär allt å akta er för våran far, för nu har han fått spordagar[84] på att våra[85] gör kalas för er, når han ä te kos, så nu kómmer dä allt å osa katt för er?»

Dämmä språng han te bakars.

»Far!» roft' han. »För alla di hunnár far! Skynna er å ta yxá mä er! Arstufar ha fällt ett stort trä öfver sej!»

»Kära hjärtannes, tóckä älänne!» å boen te å gnia mä yxá i hånna.

Når nu arstugen varscha' honom springannes tócken, kóm han ihóg hva drängen ha sajd, å klådde i väg dä mesta han orka'. Boen vart bå storöjd å gla' att han va oskadder. »Vänta litä! Vänta litä hör du! Ja vill bju dej på litä kalas hännasse i skogen.»

Bju på kalas? Nä dä kalasä va arstugen lika kymrar um, dä tacka' han för å dä va nock lickst te vara ifrån, tänkt' han. Han te gnia värre, men allri ol sa han, han bara gne.

»Ja menar han ha vurta' viller,[86] ja» — sa boen, »för så kräjsen plär han fäll' inte vara hällest. Men gnia köttä åf sej för å pócka fólk te äta ópp massäcken för en, når en själfver ä hungruger, dä ská stackar den göra» å så geck han tebakars.

---

[83] sönder — [84] spaning — [85] förkortning för *våra mor*, matmodern — [86] tokig, förvillad.

Men nu varscha' han ostäbetár, sóm drängen släfft på gångävägen. »Tócken ovuling!»[87] å så plócka' han ópp guschlåna.[88]

Mäa sått drängen hos käringa å gimsa' å åt å smorde sej ur massäcken.

»Hvá ä dä far plóckar dännasse?» sa käringa.

»Småsten» sa drängen.

»Småsten?» sa käringa. »Hva ska han mä den å göra?»

»Ja, vet ja?» sa drängen. »Men i alla fulla fall ä dä bäst att ni aktar er, mor, för nu vet far hur ni kalasar mä arstugen, når han ä te kos. Å att dä va åt honom å inte åt honom, ni lajd denhära massäcken, dä vet han óg, så nu lär dä allt bli anna utåf.

Nu vart käringa rädd å ifrig må tro. »Gu nå mej! Gu nå mej!» å så la ho åf hemått ho óg.

Boen ropa' ätter'a, men ho vånna' inte,[89] ho bara gne.

»Ja menar ho ha vurta tokug, ho óg» sa han, »häller hva gnir ho ätter?»

»Vet ja?» sa drängen, »um inte ell'n ha vurta lös der hemmave.»

»Hva säjer du?» å så feck boen fótter han óg.

Men käringa va kringare i fotlagä å så vart ho forsten. Ho in i kökä å lag sej i bakungen. Boen te källá å feck sej e full vattäbytta, å så in i kökä han óg. Men ingen ell' va han go för å varscha. »Må dä kunne vara i bakungen?» Han ópp mä ungsluckå å

[87] ovårdsam menniska, slarf — [88] gudslånen — [89] gaf ej derpå, lydde icke.

vrok in hela vattäbyttá. Käringa te å skrika. »Kära söta, kära söta, kära far, varn'te sinnter på mej! Ja ska allri mer göra kalas för arstufar, når ni ä te kos, å allri ska ja lägga massäck åt honom häller.»

»Håh hunnár!» sa boen. »Ä dä på dä lilla visä? Då ä dä ingä unner du'nte har nágä anna än vattävälling åt mej då. Ha en skulla hört tóckä! Men, men, men dä tåls inte, sir du, nä dä tåls inte!» Å han fram mä käringa å te å bre på'na dä mesta han orka.'

Käringa skrek förståss, men dä hjalp inte, å diss mer ho skrek, diss värre dåmma' han på, för nu va han rektitt i taga.

Men så kom drängen in.

»Ja tror dä ä lickst ni hvylar[90] er litä, far» sa han, »för nu ha ni nock sakta[91] tacka' mor för kalasä.»

»Tycks du?» sa boen. »Nähäj! Mer ska ho ha» å så ville han på'na igen.

»Nä hållt!» sa drängen. »Dä ä nock nu.»

»Ä dä?» sa boen. »Får'le dä då. Men honom ha ja'nte gitt någä än.»

»Dä ska ni inte häller» sa drängen.

»Ska'nte ja? Jo si dä ska ja, å dä så dä ska knaka i tjyfvaryggen på'n.»

»Nä då» sa drängen. »Honom vil *ja* sköta.»

»Vill *du?*» sa boen, å dä va han inte messlynter för någä. För så myckä hadd' han sitt, så han visste

---

[90] hvilar — [91] alldeles tillräckligt.

drängen orka' mer än han, å dä va inga falska tag någä, når han tog i.

Får le dä då» sa han.

Så geck drängen te arstugen.

»Guss aftä å tack för sist» sa han.

»Guss aftä igen! Nå hur ä dä nu vólä?» sa arstugen.

»Å dä ä allt sóm sämst dä», sa drängen. »För nu kan ja hélsa er från våran far. Han sitter å henar[92] yxá, å ä så ilsken på er, så um ni inte aktar er, så blir dä allri väl. För nu ha han gitt sej hunnár på att han ska *slå* skånkár utåf på er för ni kalasar tócken mä våra, når han ä te kos.»

»Ja säj dä! Kära hjärtannes tóckä älänne ja ha råka' för. Stackare ja, hur ska ja bära mej åt?»

»Jo ni ska vånna hva ja säjer» sa drängen. »Sir ni di ä mest säslidia[93] nästa óss, å nu ska ni gi mej två tönner róg, e halltönna arter å en fjäling hvete, så ska ja nock hålla honom i pastyr[94] allti.»

»Ä du tokug du? Så myckä för så litä?»

»Vet ja um dä ä för myckä häller för litä» sa drängen, »men dä ska ja språka ve era mor um, så spörs dä fälle.»

»Nä hållt» sa arstugen. »Sir du gummá mi, ho ä så obegriplitt hastmodig[95] så. Å e tönna róg, dä kunne fälle vara måttan fäl, bara inte våra får höra någä låte[96] um dädär' annra.»

---

[92] hvässa med bryne — [93] utan säd — [94] styr — [95] häftig — [96] hviskande, tal.

»Två tönner» sa drängen.

»E tönna» sa boen.

»Två», sa drängen, »hällest så — —»

»Nää hållt! Du ska'le ha dóm då.»

Men drängen van'te nöjder mä dä någä. Å hur han dyfla'[97] å kilta'[98] mä'n, så feck han hvetefjälingen óg, men utå artera kunn' han inte få mer än en fjäling, för hällest ha di vurta strånnsatta[99] på pångkakamjöl, nästa arstugens. Den annra fjälingen skull' han ha te fordra så länge, å dä va han óg nöjder mä. På ätterminatta skull han kómma å ta sä'a, så inte arstumor skulle få vär um' ä;[100] å så skeldes di åt.

Når drängen kóm hem, fräga' bo'en: »Nå ha du gitt'en dä han skull' ha?»

»»Ja lit på dä» sa drängen. »Nu har han fått så dä svir i skinnä på'n, å mer tör han fälle få unna' för unna. Men nu lär ni hålla tätt[1] mä dä licka, å ni får raks inte låss um någä, hvasken för honom häller hanses.[2] Hör ni dä? Å inte för våra häller.

»Ja dä lófva' boen.

»Hör ni far», sa drängen. »Nu tänker ja ni ha lärt mor å kytta maksyss[3] å te ta vara på smulera; men ho har ju knafft någä guschlån te vänna mä, så ja ärnar mej te qvarna så ho ska få sina stånner[4] å hólkar[5] fulla.»

---

[97] tvista — [98] envist fordra — [99] strandsatta — [100] få aning derom — [1] vara tyst — [2] hans husfolk — [3] lyda — [4] tunnor — [5] kärl af urholkade trädstammar.

»Te qvarna?» sa boen. »Hva ska du mala då? Vi ha ju knafft anna än bingäsopä[6] qvar.»

»Dä ska ja nock ställa mä» sa drängen. Gåck ni å lägg er å kymra er inte um den saka.»

Dä va någen te dräng dä, tänkt' han, å så gjol' han sóm drängen sa, men drängen geck åt sköfvé[7] å smorde vangen å redde sej te, å når dä le på natta feck han sä'a utåf arstugen, å så ok han åt qvarna.

Men nu vet en hur dä ä mä qvinfólka. Um di óg inte plär gnia värschtens länger än milla fåtastegen[8] å spisen, så veta di i alla fulla fall, hur dä står te bórt i stugera. Å veta di't inte, så unnra di, å gi sej inte fórr'n di fått vär um'ä. Nu visste mor i arstugá nock hur di haddet nästgåls,[9] å når di hadde städt sej dräng, så unnra' ho hva di skulle fö' honom mä, å når ho feck höra att di hatt fullt lass te qvarna, så mått' ho te å unnra värr' ändå. Ja ho unnra' å ho unnra', så ho kunne raks inte gi sej fórr'n ho fått spordagar på hvar di ha fått säa ifrån. Ho hadd' morá si nästa sej, å dä va en gammal käringaskrótt[10] på sina modia åtteti eller nitteti år, hva dä nu kunne vara. Men så gammal ho va, så va ho lika katig[11] te unnra sóm dotrá. Å hur di unnra', så hitta di på rå, å så geck arstumor te boens.

»Guss móran å tack för sist» sa ho.

»Guss móran igänn å tack själf» sa boen.

---

[6] den sista säden, som sopas tillsammans i sädesbingen — [7] vedskjul invid logen der åkdonen ha sin plats — [8] hylla med slåar hvarå fat och tallrikar uppställas — [9] i granngården — [10] skrynklig och utgammal qvinna — [11] dugtig, kry, morsk.

»Vi ska allihopa på gästbó»[12] sa ho, »å kära hjärtannes, kan ja'nte få ställa in e kista nästa er mä vi ä bórta, för si ja ä jussum ifrig för[13] den kistá, ska ja säja, för vi ha allt dä, sóm rart ä, i'na» sa ho. Men att dädär rará va morá hennas, sóm skulle dit å ly ätter, hva di kunne ha te språka sej imilla — dä teg ho mä.

»Håh dä går fälle an» sa boen, »å så bar arstumor å hennas piga in kistá i stugá, å så for di te gästbós.

Bäst dä va kóm drängen hem från qvarna, å nu feck mor mjöl utåf alla di slag, å ho te å baka bå brö å pångkaker.

Men så feck drängen si kistá.

[12] gästabud — [13] rädd om.

»Hva ä dä för'a kista?» sa han.

»Dä ä arstugens» sa boen. »Di ä bórta på gästbó, å ha satt inn'a här, för di ha rart i'na.»

»Mådä» sa drängen. »Unnrar just hva dä ä för rart, men dä går'le an å titta ätter» sa han å så tog han yxá å bröt ópp kistälokä.

Så feck han si käringa.

»Tvij för tóckä rart» sa han. »Titta ska ni få si.»

Boen å gummá hanses te å titta å unnra för käringa låg änna sóm ho ha vari dö.

»Ja menar ho ä dö ja» sa boen.

»Ja menar så mä ja» — sa drängen, »men dä går'le an å fresta um ho ä qvick än, häller hur dä kan vara,» å så dromma' han yxá i kistägafveln för å si um ho kunne vakna ópp å kómma te verätta.[14]

Men käringa rörd' allri e le. Ho låg där stel sóm en stóck.

Så *slog* han ett *slag* te, men ho sqvätte[15] inte ändå.

»Dö ä ho», sa han, »men lefvannes ha ho kumma' hit licka, »för ho har artamjölspångkaka å fläsk mä sej.» Dämmä tog han en pångkakabete å stack i munn på'na å så la hán lókä i lag igänn, så ingen kunne varscha att dä ha vari óppe.

Rässum dä va kóm arstumor å ville ha kistá, å den feck ho óg. Nu skull' hó få veta bå ett å anna tänkt' ho' å dä va ho gla åt. Men må tro ho vart så lagum fäjen, når ho feck ópp kistälókä å varscha' att morá hennas va dö å hadde pångkakabeten i munn på sej.

---

[14] sans — [15] röra sig hastigt af rädsla, bli förfärad.

»Aija mej! Aija mej! Ho ha stórkna'»[16] sa ho. »Å hur kunn' ja vara så dum óg å inte gi'na så myckä sóm en drickestår mä sej. Tóckä älänne!» å ho ga sej så illa, så illa, så dä va förfaschelitt.

Men nu va dä gjordt sóm gjordt va, å når ho inte kunne gränga[17] lif i käringa, så vart dä å rusta te graföl. Ett graföl skulle dä óg bli, dä va lickttté dä,[18] för dä skulle morá ha för allt dä ho fått lia för'a. Så vart dä óg, å klóckárn sjang[19] för likä, så dä braka' i alla sömmar, å presten gjole personalja, så dä tjöt i hvareviga vrå i körká. Kalasä va'nte sämmer dä häller, å hela likroten[20] va te gästbós så när sóm nästägålsdrängen, för honom hadd' di inte någä te tacka för, tyckt' di.

Men drängen han tyckt' anna han, å når han inte feck äta å dricka mä likroten, så tog han sej anna göra.[21] Han geck åt körr'gåln når dä le te minatta å grof ópp käringa, tog'na i fångä å satt'na i källárn imilla drickästunnera. Drická bar han på husbonns tunner men svickera[22] dóm satt' han i näfvár på käringa, å så geck han.

På móran skulle arstumor ner ätter dricka för gästera va tórstuga förståss å trängde um å få någä te släcka åf bränvinsosä mä.

Men må tro ho vart någä hemsk[23] licka, når ho feck si morá sittannes tócken.

»Ajiane mej! Ajiane mej! Dä har ja för ja latte mor ligga i kistá å inte få någä vått» — sa ho.

---

[16] hon har blifvit qväfd — [17] gråta — [18] det var naturligt det — [19] sjöng — [20] den husförhörsrote, inom hvilken den aflidne varit bosatt — [21] göromål — [22] tunntapparne — [23] förfärad.

Ho ópp te *k*ärn sin, å han te presten för å be honom styra te rätta mä svärmora. Presten ba honom stilla sej, å um han ville lófva ny likstol, så skull' han läsa tócka böner öfver gummá, så ho skulle allt få lóf å bli där ho va, sa presten; å klóckárn skulle sjunga så dä hördes öfver hela sockna, å dä skulle allt göra món[24] dä og, sa klóckárn.

Så vart dä nytt graföl te söndan, å di glömd' inte å sy ihop strumpera på likä å lägga en govigg[25] i kistá den gången. Ja ho feck e hel drickäsflaska mä sej i jola senna mer, så nu kunn' ho fäll' inte há någä te söka ätter i grafölsgåln, tyckt' di. Hva inte grafölsstassen va licker, inte va han sämmer än fórsta tagä för allt va så på *k*äravis, så käringa bole fälle vara nöjd tyckt' di; Å dä ha ho fälle vurta óg, um bara nästgålsdrängen ha vari på kalasä. Men nu hadd' di inte bett honom denhära gången häller, å så geck han å tog ópp-á igen å bar'na te grafölsgåln. Där satt' han käringa i artabingen i säsboa mä kastäskóflar i ymse[26] hänner. Artera tog han däna, för dä va'nte stort mer än den fjälingen, boen va skyldig honom, å så geck han, å latte döra stå på vi' gafvel.

Um móran varscha' di att bodöra va óppe, å arstugen in för å titta ätter hur dä kóm te. Men han vart mest ifrå sej, når han feck si svärmorá sittannes i artäbingen å varscha' hur ho ha hushålla' dännasse. »Ha en skulla' sitt tóckä! Nu vill ho gi óss så gódt igän

---

[24] hjälpa till — [25] åskvigg, stenvapen från forntiden — [26] båda.

för artamjölspångkaká, som köfva' na,»[27] sa han. »Dä va då e för obegriplig käring te vara omissnöjder.»[28]

Men nu sått ho dännasse i alla fall, å når ho inte ville gå däna,[29] så va dä fälle inga anna rå än te ty te[30] presten igen. Han måtte storunnra öfver e tócka käring, sóm inte ville vånna allt di läste å sjang öfver'a. Men ville boen gi honom dubbel likstol, så skulle han allt göra e tócka läsning, så ho skulle bli qvar i jola, dä va ingen frägan um dä någä, sa presten. Å klóckárn skulle skaffa sej hjälp, å di skulle sjunga så di skulle hörá't i sju körksocknar, å dä skull' allt göra món dä óg, sa klóckárn. Så vart dä graföl utåf för tre'je hvarfvä, å nu va så testaldt, så käringa skulle vara pócka te hålla sej där ho skulle vara, mente di. Ja presten han las å klóckárn han sjang å hela slägta från alla di håll, bå in- å utsocknas, va bedda te grafölä.

Men va'cke dä hunnár! Nästägålsdrängen feck inte vara mä den gången häller.

Når dä le te minatta, sa arstugen te presten: »Ja ä just ifriger för svärmorá mi att ho inte ä nöjd nu häller, å får ja inte skjussa kära far te körká å be honom läsa öfver'a ett tag te, för då mått' ho fälle gi sej. Presten va lika kymrar um den kumsjon[31] för han tyckte just han hadd'et bra i grafölsgåln, men bóen ba så vackert, så presten lófva' honom dä, å så ok di i väg. Når di kummo te körr'gåln, så ha drängen länge vari där å tatt ópp käringa, men han vante länger kummen

[27] qväfde henne — [28] omöjlig att göra till lags — [29] dädan — [30] söka hjälp hos — [31] uppdrag, kommission.

än bakum körká, å dänna sått han i e vrå å hadde likä i fångä.

Dä va månaskin um natta, å boen hadde en fólunge, sóm gne mä märra. Mä nu prästen gjole sina läsningar geck drängen å feck tag i fólungen, å så tog han sej en gärschlästör å trädde ätter ryggen på käringa för ho skulle hålla sej rak, å så satte han ópp'a på fólungen.

När nu presten hadde lökta', så skulle di åka te bakars. »Nu tänker ja allt att svärmora di blir där ho ä» sa presten; men mä däsamma stack käringa förbi sóm en pinal[32] å fólungen hadd' ho i skrefvä. Nu vart presten rålöser; å arstugen visste sej raks inga rå han häller, når hvasken klóckárn häller presten rådde på'na. Hela gästabóslagä ga sej lefvannes öfver å ynka' honom dä mesta di kunne, men inga rå visste di häller.

Te slut sa grann' åt honom. »Ja menar du gör bó ätter drängen min. Tro han hjälper't, för han ä densamma, sóm allri ä rålöser.»

»Åsch! Hva kan en tócken göra? Ä han för mer än klóckárn å presten han då?» tyckte di allihopa.

Men boen mente tro på att drängen hanses va'nte bórtkummen[33] någä, å når dä nu inga anna rå va, kunn'en fälle fresta hva han dógde te. Så gjol' di óg; di skicka bó ätter honom å så kóm han.

»Kan du säja mej du, hur ja ska få fre för svärmorá mi?» fräga' arstugen.

---

[32] någonting stelt och rakt, se ordlistan — [33] bortkommen, rådvill.

»Måtte fäll' dä» sa drängen. »Dä ä fäll inga kónst. Lätt mej få käringa, så ska ja nock läsa tócka böner öfver'a, så ho ska bli stilla» sa han. »Men hunnra plåtar ska ja ha för besvärä licka.»

Dä va många pengar dä, men um han bara feck vara mä fré'n för'a, så kunn' dä fäll ändå vara måttan fäl, mente arstugen.

Nu tog drängen käringa å bar'na te körrgåln å grof ner'a; å sóm han inte tog ópp'a igen, så vart ho qvar där ho skulle vara; å så sa di för allmänt i sockna att drängen va styfvare i si läsning än självfva presten deras.

Di hunnra plåtár, dóm feck han óg, å dóm hadd' han gjort skäl för tyckte arstugen. För um inte drängen ha vari, så ha svärmora regera' så mä honom, så han vurta' rent ödelajder,[34] trodd' han. Men di många likstolár te presten, dóm va han lagum nöjder mä, för di raka' rent på kistäbótten för honom.

Ätter di taga vart dä umslag[35] i byn. Den rike boen stog sej inte mer än jämt han, men den fatti'e hadde fått drygsla in i husä å framfäl i vänningár,[36] så han va många hunnra daler licker når årä löckta! Dä skulla' han drängen för,[37] sóm óg sanninga vá, å han ville ärlitt förskylla[38] honom óg, sa han.

Men dä va en kónstiger krópp den däre drängen. Han hadde sitt hufve för sej han, å så ville han inga lön ta för all den hjälpa, han gjort bo'en.

---

[34] ruinerad — [35] omslag, förändring — [36] drift och fart i sina rörelser — [37] stod han i skuld för hos drängen — [38] vedergälla,

»Hunnra plåtar ä nock sakta drängalön dä» sa han, »å den löna ha ja taji utåf arstufar, så mej skullar ni inte någä» sa han.

Dä ä allt sällsamt te råka en tócken dräng; å boen ville' inte lätta honom gå häller.

»Ja menar du blir här åt årä óg» sa han.

Men drängen tacka' för gódt tebó.[39] Han kunn' inte stanna länger sa han.

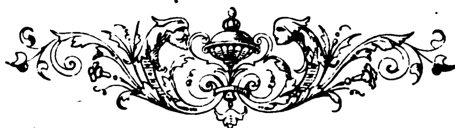
»Hóckä för då?» sa boen.

»Jo kära far ha lejt mej te hjälpäprest»[40] sa han.

Hur dä geck senna ha ja inte hört någä tal um, men vart inte den drängen bå körkherre, prost å biskópp, så ha ingen án vurta' dä häller.

---

[39] tillbud, anbud — [40] adjunkt.

Sante Pär å kăringár.

På den ti'n, når Sante Pär geck i kring här i väla, kóm han sent um en qväll te en stor bonngål å ba te få låna hus. *K*är'n va'nte hemma, så käringá sått hemsamten, å fast ho va rik utå allá di hunnár å hadde fullt ópp utåf allt, en kunne villa ha, så va ho så nisk, så dä va för obegriplitt alldelest. Ho kunn' inte husbergera[1] honom — va dä möjlitt dä — för hva skull' ho gi honom te äta å hva skull ho lägga honom på? Nä — han feck söka sej um på anna' håll, sa ho, å når dä inga anna rå vart, så gjol' han så óg.

Når han gått en bete, kóm han te e lita stuga, där dä bodde e fatti enka, sóm fäkta' å knoga' å spann å väfde för å raka ihop nägä te föa åt sej å barna, ho hadde. Sante Pär geck in i stugá å bar fram sitt ärne. Gummá sa, sóm sanninga va, att inte hadd' ho myckä te vänna mä, men dä lilla ho hadde, dä ville ho gärna dela mä honom, ätter han va en tócken, sóm geck milla

[1] herbergera, hysa.

gålár å ba um sina smuler[2] — för att dä va Sante Pär dä visst' ho inte, å inte talt' han um' ä häller.

Så feck han bli där um natta, å hva gummá kunne gi honom te bästa, dä feck han óg. Bittiga på móran tacka' han för godt qvarter å skulle gi sej åf. »Nåra penningar te betala er mä, dä har ja inte» sa han, »men dä ja kan gi,[3] dä gir ja; å dä forsta ni gör i da, dä ska ni få hållas mä hela dagen» sa han.

Gummá kunn' inte begripa hva han mente mä dä någä; men så snart han gått tog hon te alna, för ho hadd' en väf, sóm ho hadde klifft[4] ner um qvälln, å hur långer han va, dä ville ho veta. Ho te å mäta å räkna, å kóm bå te sjötti, åtteti, nitteti å hunnra; men dä va den kónstiaste väf ho nånsinn ha sitt, för diss mer ho mätte diss länger blef han. Hela stugá vart full, så ho feck gi sej ut i farstá[5], men väfven tog inte slut för dä någä. Farstá ble full ho óg, så ho måtte gi sej ut på täppá. Ho mätte å ho mätte, å fast väfven vart myckä myckä länger än ho va go te å räkna, så släffte[6] ho inte ätter å höll på i e köra[7] helästa dagen.

När dä le mot solagången, kóm den rika bonnkäringa knallannes förbi, å når ho varscha' hva enká hadde för sej, så tvärstanna' ho å måtte storunnra öfver hva ho såg, för en töcken väf ha fäll' inga menska skulla' sitt fórr.

---

[2] som gick omkring och tiggde — [3] gifva — [4] klippt — [5] förstugan
[6] släppte — [7] utan uppehåll.

»Hva i alla mina dagar ä dä du hålls mä dännasse?» fräga' ho.

»Tjugetre, tjugefyra, tjugefem! mäter väf» sa enká — ho va långt inne på trettanne hunnrá.[8]

»Hur i all värschens[9] tider ha du fått en så långer väf» sa käringa.

»Tjugetolf, tjugetretton, tjugenittan», sa enká — ho villa sej i räkkninga, men mätte ändå. »Dä må ni fälle fräga?» sa ho å gnodde mä alna. »Dä va en *k*är här i qvällse, sóm feck låna hus, å når han geck häna[10] i mórse, så sa han att dä fórsta, ja tog i håll mä,[11] dä skulle ja få göra hela dagen, å nu ha ja mätt en väf, sóm ja menar allri tar änne.

»Akakakack[12] så dum ja va, så illa dum ja va;» sa bonnkäringa, »sóm latte honom gå, för kan tänka han sa te nästa vårat óg.[13] Men kära söta välsignade», sa ho, »um han skulle kómma den härа vägen än ett tag[14] å titta in nästa dej, så kan du gärna visa honom te mej, når du nu ha vurta så löckli»[15] sa ho.

»Ja dä skulle gärna vara» sa enká; ho unna' annra så gódt sóm sej själf, fast ho inte hadde någä te tacka käringa för.

Så myckä väf, sóm ho nu fått, kunn' ho inte själf göra mä,[16] å så geck ho utåt byn för å leja sej kritter[17]

---

[8] hundradet — [9] all verldens — [10] hädan, härifrån — [11] började med, sysselsatte sig med — [12] ack, ack, ack! — [13] han sade till (var inne) hos oss också — [14] än en gång — [15] lycklig — [16] behöfva, använda — [17] skaffa sig dragare.

för å få'n in te stan; å kan tänka dä ble tre redia[18] oxalass. Så myckä väf hadd' di allri sett på tórgä på en da. Men ho vart ändå åf mä hvarevi'a[19] aln å kóm hem mä så myckä pengar, så nu trängde ho allri um te grufva sej hvasken för klär häller föa.

Men den rika bonnkäringa' ho geck hemma å rusta' å stöka' för ho skulle kunna traktera' den där främmate kärn rektitt ätter orning, um han skulle kómma te bakars, — men att dä va Sante Pär dä visst' ho lika lite sóm enká. Ho geck där å vänta', å trösta' sej[20] knafft te å gå ur stugá; så ifriger va ho att han skulle kómma å ho inte få tag i'n, Ho hadde köft sej en obegriplitt fin lärsväf,[21] å alna låg på väfven, så nock va ho rusta; men den ena dagen geck ätter den annra, å den ena vecká kóm på den annra, å ho svor å górma'[22] öfver en tócken rackare, sóm inte hadde vett å jänka sej dit.[23]

Sent um en qväll banka' dä på döra.

Käringa brådt ut i farstá å unna mä låsä.

Dä va Sante Pär, sóm ba te få låna hus.

Ja för all del dä feck han visst dä! å käringa neg å antura' sej,[24] så dä va för obegriplitt. Så bulla' ho ópp állt dä licksta ho hadde, för han skulle bli rektitt nöjder.

Um móran tacka' han för gódt qvarter å den myckna fägná'n å skulle gi sej åf.

»Men hör ni kära far», sa käringa. »Når ni länte

---

[18] fullkomliga — [19] hvardera — [20] dristade sig — [21] lärftsväf — [22] väsnades, trätte — [23] begifva sig dit — [24] skepade sig, gjorde sig till.

hus nästa grannas[25] här i sisterse,[26] så ga ni grannmora ett löfte» sa ho »å dä kunne ni fälle gi mej óg» sa ho, å så neg ho å såg så mill ut i syna.

»Hva kunne dä vara för ett löfte?» fräga' Sante Pär.

»Jo dä va, att hva ho börja' mä, dä skull ho få hållas mä hela dagen» sa käringa.

»Vill ni dä óg?» sa Sante Pär.

»Um ja dä vill? Kära hjärtannes! dä vill ja visst dä» sa käringá. »Ja har länge alna i hånna[27] å väfven teress»[28] sa ho.

»Ja dä ska fälle bli för Er sóm för henne då» sa Sante Pär, »att dä fórsta ni börjar mä senn ja ha gått, dä ska ni få hållas mä hela dagen. Men hva ni gör, så tänk er för» sa han.

Käringa neg å tacka', å va så gla, så gla. »Nu ska ja mäta väf, så ja får mer än den där annra kraken, tyckte ho å vände um in i stugá.

Så hóga'[29] ho att den främmatte *k*ärn hadde sajd: »hva ni gör så tänk er för», å så va dä någä enkómmes,[30] sóm ho tyckte va bäst å skelja sej ve för å kunna mäta allt i ett senna. Men nu va dä dä fórsta ho gjole. Å dä sqvala' å dä rann så dä va ingä håll mä't. Snart stog dä öfver hela gål'n å vart allt värr' å värr diss länger dä le. Ho ropa' på hjälp, men ingen kóm, å dä kunne fäll' ingen hjälpá'na häller. Ho gränga'[31] å gaschta'[32]

---

[25] hos grannens — [26] för en tid sedan — [27] handen — [28] till råds — [29] kom ihog, erinrade sig — [30] alldeles särskildt — [31] grät — [32] skrek som en gast.

sej dä mästa ho órka', men dä va inga rå mä.[33] Vattnä steg, så ho måtte gi sej ópp på stugätakä, men dä vart inte bätter för dä, å når sola sjack[34] ner bakum skogen, så sjack ho ner i sjön; men alna å väfven, di flöt på vattnä, å sjön han ä qvar än i dag.

---

[33] men det blef ingen hjelp — [34] sjönk.

Gussfre! — Yxeskaft.

Dä va en gång en bonne, sóm många ä fälle dä, å han va lomhörder[1], den boen. Så va dä en jolajänkare[2] óg, sóm hölls å bytte[3] där i krokár.[4] Bo'en hadde e doter, å ho va rektitt fin å rar. Så hadd' han e märr óg, å dä va bradiga[5] kriträ[6], å så hadd' han e eka, sóm va skicklitt bra ho mä, Men jolajänkárn låg ätter dóm alla tre. Dotra va han fäjen åt, för ho va så vacker förståss å snudi[7] i tal å svar; märra ville han ha, når han va ute på sina kumsjoner[8] å filikrickareskjussar,[9] å eká länte han, når han va ute å meta' abórräpinnar.

Men bo'en va lika kymra'r um dä där han, å en kunne fäll' inte säja nágä um dä häller, för jolajänkárn va densamma, sóm inte ville släppa där han fått tag.

Så bar så te en da, att boen stog å kreta'[10] på ett yxäskaft, å då varscha' han jolajänkárn, sóm kóm lommannes[11] ätter vägen. Ja så, där kómmer han nu igänn

---

[1] döf — [2] landtmätare — [3] hade någon skiftesförrättning — [4] der i trakten — [5] dugtiga — [6] kreaturet — [7] qvick, fyndig — [8] kommissioner, förrättningar — [9] lustresor — [10] täljde — [11] sakta gående.

tänkte bo'en, å hva han vill, dä kan ja fäll' óg veta. Fórst frägar han hva dä ä ja gör, å då svarar ja yxäskaft, så vill han läna märra, å då säjer'a att den ha ryttára ri'i ryggen åf, så vill han fäll ha eká óg, men då säjer'a att ho ligger för rak å rest[12] å håller hvasken vär häller vatten.

Så kóm jolajänkárn.

»Gussfre!» sa han.

»Yxäskaft!» sa bo'en.

»Hur står dä te mä dotrá di?» sa jolajänkárn.

»Den ha ryttára ri'i ryggen åf» sa bo'en.

»Hur ä dä mä gummá di?» sa jolajänkárn.

»Ho ligger alldelest för rak å rest, å håller hvasken vär häller vatten,

Nu trodde jolajänkárn att bo'en ha vurta tokuger å geck sin kos, men bo'en va gla han.

Den gången feck han svar licka, tyckt' han.

[12] är alldeles obrukbar.

Stengubben.

Dä va en gång två *k*ärar, sóm geck öfver en körrgål, å dä va fäll' inte någä besynnlitt dä förståss; men når den ena löfte på mössá å sa, sóm en ska säja, når en går öfver en tócken plass, »Gud fröjde allas själar, sóm här hvyla;» [1] så sa den anner — å hann löfte inte på mössá han. — »Di når le ligga, sóm di ha bädda', å få hvar sóm di förskyllt». Dä va stor synn te säja på dä visä, å han ha'nte väl sajd ut ola häller fórr'n han vart vänder te en stengubbe mä däsamma, å tócken stog han i många många år. Dä kóm den ena presten ätter den annra, å di las [2] å di sjang öfver'n, men dä va ingen, sóm va go för å läsa själa ur stenkróppen.

Så bar dä så te, att dä vart ny präst der i sockna än ett hvarf, å dä va en, sóm va bätter lärd än alla di annra, å en rektitt sjuduktiger prest i alla sina tag, fast han va litä hastmodiger [3] åf sej å hadde ett katigt [4] qvinnfólk te hustru. Når han feck ögera på stengub-

---

[1] hvila — [2] läste — [3] häftig — [4] morskt.

ben å feck höra hva han stog där för, ville han fresta han óg um han inte skulle vara go te å få honom te ro Han latte föra in'en i sin kammare, för å kunna läsa öfver honom hvar eviga dag, bå mórä å qväll å tätt därimella. Dä gjol' han óg. Men fórsta gången han läste qvällsböna å kóm te di ola: »Gud förvise allt ondt från detta hus» så hörd' han just sóm ett fnissanne bórt i vråa där stengubben va óppstalder,[5] men hvar dä kóm ifrån, dä kunne han då inte begripa. Annra qvälln, når han kóm te di samma ola, geck dä på samma sätt, men han feck inga ressel[6] på't den gången häller.

Treje qvälln va dä likadant, men han va nu mera aktiver,[7] så nu varscha' han, att dä va stengubben, sóm fnittra' i vråa.

»Kan du skratta du» sa presten »så kan du fälle óg säja hva dä ä du fnittrar åt.»

Dä kunne han óg.

»Jo si kära far» sa stengubben. »Ni ä allt förgrufveligen lärder i allt gussolsläsa[8], å nóck lefver ni tócken sóm ni lär óg, men ni käftar[9] allt väl myckä mä kära mor, å så kräller[10] dä fullt mä smådjäklar här i husä um dagár. Når ni nu läser qvällsböna å kómmer te di ola: »Gu förvise allt ondt frå detta hus», så ä di pócka te gi sej åf; å då ä dä en liter halter en, sóm stöter[11] å anturar sej[12] så förfaschlitt når han stabbar[13] i väg, så en kan int' anna än glina åt'en för

---

[5] uppstäld — [6] reda — [7] uppmärksam — [8] religiösa skrifter af alla slag — [9] träter — [10] vimlar — [11] linkar — [12] hafva underliga later — [13] gå med möda.

tócken bär han sej te. Men fast di gir sej åf, når ni läser böna, så står dä inte på fórr'n di ä tebakars igen, å dä fórrsta kära far å kära mor tar te å träta, så skuttar den där haltäbolinken[14] in, å så jänkar sej dä annra smågrolä[15] så smått ätter.

Di ola, di sve i hjärtá på presten, för når stenár börja tala, så ä dä allt lickst å ly te.

Så gjol' han óg. Han vart mera ätterlåten mot gummá, å sóm ho va lagum fäjen åt dä dära sällskapä, sóm ho inte va go för å si, men sóm myllra'[16] ikringa, så sökte ho te styra sej dä mästa ho kunne, ho óg; å hur di jänka' hvar mä án, så tog di på å samsas smått ätter hånna.[17] Hva dä le, hörd' di intnå te stengubben häller, å når dä gått um en ti', så fräga' presten honom um han inte varscha' den däre haltäbolinken å hansas följe. »Fälle ha ja sitt'en stå å glänta på döra, fast han inte ha trösta sej öfver tröskeln» sa stengubben; »men nu måtte han ha tróttna' licka, för ja ha'nte varschá'n på många dagar, å nu sir ja inte anna Guss englar ikring er.

Presten vart fäjen åt di ola, å tacka' Gu för han aa vurta' qvitt all den ofrea.[18]

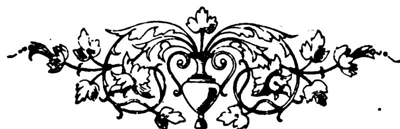
»Nå hur ä dä mä dej själfver då» sa han.

»Jo nu får ja ro, ja óg» sa stengubben — »för nu ha ja gjort e go gerning», sa han — »å ja väntar bara på den sista böna» sa han.

---

[14] benämning på en halt menniska — [15] det smärre packet — [16] vimla — [17] efter hand — [18] ofreden.

Dä töfva' inte fórr'n han feck den óg. Presten las den lickst bönan han kunne, å når han lökta' mä läsninga, vart stnngubben te kött å blog igen, men drog sista pusten mä däsamma. Presten latte lägga honom i e kista å ga honom e hederlig begrafning, å så vart di hjälfta båga två.

Kórfven.

Dä va en gång e käring, sóm geck å móla'[1] hemsamten[2] i stugá en qväll mä ho vänta' på gubben sin, sóm va ute på arbete bórt i skogen; å mä ho geck där å roka'[3] kóm dä e så fin å grann fru in i stugá, så käringa måtte niga sej rankalös[4] i knäsvega[5], för e så grann menniská ha ho allri sitt fórr.

»Ja skulle be så gärna te få låna eran bryggäkittel» sa frua »för ja ska te å ha bróllop åt mi doter å väntar långväga främmat» sa ho.

»Ja för all del, dä skull' ho visst få dä» sa käringa fast ho inte va go för å dra känsel på frua[6] att ho ha sitt'a fórr; å så gick ho ätter kitteln.

Frua tog emot'en å tacka'; ho skulle ärligt förskylla'na[7] för lånä, sa ho, å så geck ho.

När dä le um nåra dagar, kóm ho tebakars å käringa va hemsamten då óg.

---

[1] sysslade — [2] ensam — [3] knallade — [4] ledlös — [5] knävecken — [6] erinra sig, känna igen — [7] ersätta, betala.

»Tack så myckä för hjälpa» sa frua »å nu ska ni få önska er tre önsketing i ställé» sa ho. Så geck ho, å dä så tvart, så käringa kóm sej inte te å fräga'na hvasken hva ho hette häller hvar ho hadde hemma.[8] Men dä kunne fälle vara däsamma dä óg, för nu feck ho ju önska sej tre ting, så nu måtte ho grunna[9] ätter, hva ho skulle önska sej.

Gubben hennas skulle snart kómma hem, å dä va nock lickst[10] att han feck vara mä um dä, han óg. Men en sjudugtiger gåladel,[11] den licksta i hela sockna å e kista pin packanne full[12] mä penningar, dä va då fälle dä minsta, di kunne ta te; å tänk så löcklia di skulle bli, å hur di skulle kómma te sitta i Guss kålgål[13] di, sóm ha hatt dä så knalt[14] i alla sina dagar. Uj, Uj, Uj! Nu skull' allt grannfólka få te unnra på, för en kan fälle veta hur stinnöjda[15] di skulle bli, når di fick si allt dä rara, ho hadde.

Men når di nu va så rika, så va dä allt söcknitt[16] te inte ha nägä anna än litä skäll[17] mjólk å nåra håla bröbetar te bju gubben, når han kóm hem, han sóm va så trótter[18] å tyckte så myckä um sóggel.[19] Ho hadde vari inne nästa grannmora, å der såg ho en för innlitt rar å stor kórf, sóm di skulle ha te qvällsmat.

»Hå hå ja ja! Um ja hadde den kórfven ändå!» sa ho, å tvarrt[20] låg kórfven på bolä. Käringa skulle

[8] bodde — [9] tänka, utgrunda — [10] bäst — [11] en präktig hemmansdel — [12] öfverfull — [13] i lyckliga omständigheter — [14] uselt, fattigt — [15] förvånade, storögda — [16] torftigt — [17] blåsur — [18] trött — [19] sofvel — [20] tvärt, genast.

just te å lägga honom i grytá då gubben kóm in mä däsamma.

»Far! Far!» sa gummá. »Nu må tro ä dä slut mä te knoga å mola,[21] för nu ska du veta att ja ha länt[22] bórt bryggäkitteln, å når han kóm te bakars, så feck ja löfte att vi skulle få tre önsketing för'en. Så nu ä du póckar[23] te hjälpa mej te önska någä rektitt rart — du, sóm ä så påhittuger.[24] Sir du! Sir du tócken rarer kórf ja ha önska' dej» — sa ho, å visa' honom kórfven.

»Hva säjer du gamla käringaskrälle» sa gubben å vart just sinter. »Ha du önska' dej en kórf? Ha en skulla' hört tóckä! Når du ha kunna' fått allt rart i väla, så vill du ha en kórf. Jag vånnar[25] den kórfven sutte på näsá på dej, når du'nte har bätter vett» — sa han.

Käringa skrek te i däsamma för nu sått kórfven på näsá på'na, å hur ho ryckte å hur ho slet, så sått han lika fast. Ho va'nte go för å få dän'en.

»Du säjer ja önskar sóm ja har vett te, hihihi!» sa ho å gränga'. »Ja tycker du har'nte bätter vett du häller, sóm kan villa mej så illa för ja ville dej väl, hihihi!» å så gränga' ho allt i ett.

Gubben fresta' fälle å få dän kórfven han óg, men han orka'nte mer han än käringa, å fast han röckte å drog, så han va nämma ve å röcka hufveknóppen åf

---

[21] arbeta och sträfva — [22] lånat — [23] tvungen — [24] fyndig — [25] önskar.

käringa, så va han inte krópp te rugga[26] honom dä minsta grånn.

Men di hadde ett önskanne qvar, å hva skulle di önska?

Ja hva skulle di önska? för um di óg önska' sej allt dä licksta i väla fanns, så hva skulle di göra mä't, når korfven sått på näsá på käringa, så ho allri kunne visa sej för fólk.

»Önska du» — sa käringa å gränga.

»Nej önska du!» sa gubben — han måtte gränga han óg, når han såg på gummá si mä kórfven midt i syna.

Men hur dä va, så önska' han ändå.

»Ja vånnar mor vure åf mä den uschla kórfven» sa han, å så flög kórfven te kos mä däsamma; å di vart så fäjna, så di tog te å kytta ópp å ner, å rundter kring i stugá, för en kan fälle veta dä, att um en kórf ä allri så go i munn, så ska en ha'n på näsá, fälle vill en då åvara'n.

---

26 rubba.

Hur dä kómmer te att Mästerman' ska skällas Assessor.

För många många år senn — ja dä ä nu så illa långe senna,[1] så ingen ä krópp te säja, når dä va en gång, för så långesenna va dä — tog en hoper storfólk sej te å sätta sej ópp mot kungen. Men hur pass kräfstinna[2] di än va, så högg han dóm allt i kalufven[3] ändå, å di, sóm inte strasst[4] ville kytta maksyss,[5] skulle mista hufveknóppen allihopa; å dä va fälle rätt å billigt dä óg, för når en inte har mer vett i hufvé än sóm så, så kan en óg åvara't.[6]

Men ätter dä va ideligen storkusar,[7] så ville kungen själf si att dä geck ätter orning, å så ga han sej i väg dit, där afrässplassen va, å dä va långt ner åt lannä. Mästerman skulle dit han óg, dä förstår sej, men han va'nte en tócken herr*k*är sóm nu, å inte feck han åka hvasken mä kronskjuss heller gäschifvar'skjuss. Nää anna slag; han feck palta å gå han, um vägen va allri

[1] så ofantligt länge sedan — [2] stolta, öfvermodiga — [3] i håret — [4] straxt — [5] blefvo underdåniga (se ordlistan) — [6] undvara det — [7] stormän.

så lång. Så bar de så te, att han kóm midt i en stor skog just sóm dä le te natta, å når dä inte fans någä ställe, där han kunne få läna hus, så titta' han sej ikring ätter en liggäplass. Mä han geck där å leta', feck han si en rök, sóm steg ópp ur jola, å så varscha' han e lucka i marka mä tórf öfver, å ha'nte röken kumma' fram milla fogár, så ha han allri kunna' sitt'a.

Mä han stog å unnra på hur dä kóm te att dä va tócken, löfte sej lämmen,[8] å dä stack ett sotugt å tofvugt qvinnfólkahufve ópp ur jola.

»Kära hjärtannes mennis*k*a» sa qvinnfólkä »ä du frå vettä du, sóm står å glommar[9] tócken» sa ho. »För hva då lir[10] kómma röfvára hem, å får di ögera på dej, så lär du allt få för titta, så du allri hör gök mer» — sa ho' å så sjakk ho ner i jola igänn.

Mästerman' va'nte åf dä rädda fólkä, men den sóm ä var[12], han säkrast far — tänkt han, å så jänka' han sej smått unna; men mä han geck blicka'[13] han mä bilá i träna, för når en vet hvar ulfven har lyá,[14] tränger'n inte um[15] å gå te bundtmakárn[16] för å få skinnä — tyckt' han.

Hur han senn knalla' å geck, så kóm han dit han skulle, å hva han skulle göra där, dä gjol' han óg, å dä så regjält, så han feck stora drickäspenningar, å kungen själf tacka' honom för go hjälp. Men når kungen va så gemen[17] så han ga sej i tal mä en tócken en,

[8] luckan — [9] gapar, stirrar — [10] lider — [11] få för din nyfikenhet — [12] försigtig, uppmärksam — [13] hugga märken — [14] bo, tillhåll — [15] behöfver man ej — [16] körsnären — [17] nedlåtande.

sóm anna fólk inte ville vara i lag mä, så tyckte mästermann' att han kunne töras å säja ett ol han óg, å så talte han um hva han sitt i skogen. Kungen vart så fäjen öfver dä, för di dära röfvára hadde gjort honom å anna fólk stor ska'e, så han ville gerna ha tag i dóm.

»Får ja bara fólk mä mej» sa mästerman, »så ska ja nock fånga dóm» sa han, »för nu vet ja hvar di hålla te.»

Ja dä va fälle gódt och väl dä, tyckte kungen, men han ville ha dä på anna vis han, för han va en obegripliger en te vara starker å *k*äravulen.[18] Ja han va så stark, så dä va fåfängt för någen te ta ett krafvatag[19] mä'n; för vara hvem dä ville, så la han honom på fläck.[20]

»Hva ska vi mä fólk å göra?» sa han. »Vill du bara följa mä å visa vägen, så menar ja vi kunna våga ett kast mä dóm,[21] vi två» sa han, »för du sir mej inte så spesker[22] ut du häller.» Ja dä va'nte mästerman' mot um, för dä va allt sällsamt för honom te å kómma i tóckä sällskapp, å så samsas[23] di um hur di skulle bära sej åt.

Kungen tog åf sej kroná å all grannl*å*ten, å så spöka' di te sej sóm di värschta tiggägubbar å sota' sej i syna å stallde te sej, så trasera hang å *s*lang i kring dóm. Kungen stack ett svärd inum böxera å mästerman' gömde yxá unner tröjá, å så ga di sej i väg.

---

[18] karlavulen, manhaftig — [19] kragtag — [20] genast — [21] våga en dust med dem — [22] spenslig, svag — [23] enades — [24] stycken.

Når di nu kummo in i skogen, så stog dä inte på fórr'n di mötte röfvára, å di va ändå tólf styckna[25]

»Hva ä ni för ena?» — fräga' han, sóm anförárn skulle vara.

»Vi ä ett par fatti'a stackare, sóm får be um våra smuler» sa mästerman' — »å allri guschlån ha vi fått på helästa dagen, å inte vet vi nå̧'ra rå för natta heller» sa han.

»Inte ä dä fälle någä te vinna utå er, era uschlingar» sa röfvárn; »men dä ä óg däsamma mä dä, för ätter ni ä kumna på skogen, så ska ni i alla fall dö» sa han.

»Gu sinne honom, så rart han talar» sa mästerman' å gjol' sej så ömli'er[25] sóm möjlitt kunne vara — »å tócka löçka dä va, att vi råka' honom, för må tro dä ä allt långsamt[26] å lefva, når tarmár skrika ätter föa, å en inte får dä bittersta grånn te tösta[27] dóm mä. Men når han ä en tócken mägti' herre, så kunn' han fäll óg gi óss ett mätte[28] fórrst, för hur dä ä, så ä dä lett[29] te dö fastanne» sa han.

Dä tyckte röfvárn um, å han te skratta; å di skratta' di annra óg, å dä så dä gråna'[30] i skogen.

»Ha ni allri fått äta er mätta, era stackare» sa han; »så ska ja fälle ta spendérböxera på mej[31] en gång ja óg. Kómma mä bara, så ska ni få så myckä, sóm går i skróckár[32] på er. Hällest tränger ingen um

---

[25] eländig, beklagansvärd — [26] besvärligt — [27] tysta — [28] ett mättande mål — [29] svårt — [30] gaf genljud — [31] visa mig frikostig — [32] kropparne.

å kymra' sej[33] för brö te dödagar, sóm råkar mej,» sa han, å så skratta' han igänn, å så skratta' di annra röfvára óg, å dä så dä gråna' i skogen.

Dämmä bar dä åf åt kulá, å där löfte di ópp lämmen å *s*lank ner i jola, den ene ätter den annra, å tiggägubbár mä.

Dä va e stor stuga därnerna,[34] å ett långt bol stog dä i midten, å dä va dukadt å fint. Dä sotia qvinnfólkä bar fram maten på selfverfat te röfvára, sóm sått i ett ra' på bänken utmä vägga. Di åt å smorde sej å drack bränvinsglögg[35] ur stora körkäkalkar å skróppa'[36] å skräfva'[37] um alla sina bravater[38] mä di fora sej.[39]

Senn röfvára fått bå mat å fyll,[40] så feck tiggägubbár sätta sej di óg på anner sia bolä. Qvinnfólkä bar te dóm bå kött å fläsk, å hvan sin körkäkalk mä glögg feck di óg. Men ho ha knafft dela' te dóm dä di skulle få, fórrn dä ble anna kalas utåf. Di tog häftitt spänntag[41] å sköf[42] unna bolä, så alla röfvára sått sóm fastspikate vi vägga. Så *s*log di glöggen i ögera på dóm, å så drog kungen fram svärdä å mästerman' yxá, å inna röfvára feck glöggen ur ögera, så va di döa allihopa.

Dä va styfva tag dä, å kungen va óg nöjder. Allt sóm fanns i kulá ville han gi åt mästerman', men dä tacka' han för. Dä va någä anna han ville ha, sa han.

»Nå hva skulle dä kunna vara då?» fräga' kungen.

---

[33] oroa sig — [34] der nere — [35] glödgadt brännvin — [36] talade högt och öfvermodigt — [37] skröto — [38] bedrifter — [39] togo till lifs — [40] fylla — [41] häftig ansatts sedan de vunnit säkert fotfäste — [42] sköto.

»Jo nådige kónung!» sa han, »um en mästerman blir allri så riker, så håller di honom ändå inte för anna än en fólkaslagtare å spóttar åt honom prisist sóm åt bosen[43] å rackárn,[44] å dä ä mä nö han får vara i lag mä ärlitt fólk — vara hur ärli'er han vill. Så ja skulle så gärna be, att ni ville göra tócka orningar, så en mästerman blir exmera'r[45] sóm anna fólk» sa han.

»Ja dä ä billit» — sa kungen »å så ska dä óg bli». Så ble dä óg å han latte gå ut e förorning att ingen skulle trösta sej te å spótta åt mästerman, för hansas handtverk va fullt så ärlitt, sóm någä anna, å för dä ingen skulle skämmas te vara i lag mä'n, så skulle han skällas[46] för assessor å få ha båthatt[47] på hufvé, når han skulle vara finer. Tócka förorning ble dä, å tócken ä dä än i dag.

Men når mästerman inte ville ha dä röfvára ha draji ihop, så ga kungen dä åt qvinnfólkä; å når ho feck kåmma[48] hårä ur ögera å tvätta sotä ur syna,[49] så va ho e rektitt snygg mennis*k*a. Då tyckte mästerman' att ätter kungen ha vari så spendérsammer[50] mot honom, så ville han inte vara sämmer[51] på sitt vis han häller, å så gjol han henne te assessorska, å så ble dä ändå han sóm vart ve[52] dä röfvára hadd' afla'.[53]

---

[43] hudafdragaren — [44] bödelsdrängen — [45] estimerad, aktad — [46] tituleras — [47] trekantig hatt — [48] kamma — [49] ansigtet — [50] frikostig — [51] sämre — [52] behöll — [53] förvärfvat.

Boen å skogaråa.[1]

Dä va en gång en bonne, sóm va lika jämn å tvärsäker hóckä dä bar mot häller mä,[2] så ingen va krópp te rugga[3] honom häller få honom hvasken te skratta häller gråta; å säjä hva di ville, så va han tvarrt te ress mä svarä å tog sista olä. Så hadde han hållis på skogsarbete hela vecká å skulle hemått på löjdasqvälln, å då mötte han skogaråa, sóm ville dåra honom.[4]

»Ja ha vari nästa dej» — sa skogaråa.

»Då va du inte nästa dej den gången» — sa boen.

»Gumma di ha fått barn» — sa skogaråa.

»Dä va så hennas ti» — sa boen.

»Ho ha fått tvillingar» — sa skogaråa.

»Två fóglar i ett ägg» — sa boen.

»Den ena ä dö» — sa skogaråa.

»Slipper å qvia för brö» — sa boen.

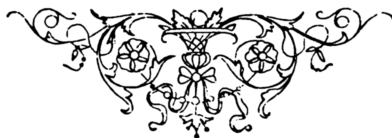
»Di ä döa båga två» — sa skogaråa.

»Blir bara e kista ändå» — sa boen.

---

[1] skogsrået — [2] i mot- och medgång — [3] bringa ur fattningen — [4] bedraga, lura.

»Gummá di ä dö, ho óg» — sa skogaråa.
»Slapp å sörja barna» — sa boen.
»Stugá di ha brännt» — sa skogaråa.
»När rómpá syns ä tróllä kändt» — sa boen.
»Um ja hadde dej på hafvä!» — sa skogaråa.
»Mä skepp unner» — sa boen.
»Mä hól i» — sa skogaråa.
»Mä tapp i» — sa boen.

Store Pelle å lille Pelle.

Dä va en gång två bönner, sóm bodde i samma by, å båga hette di Pelle. Den ene kallte di store Pelle, inte för han va stórr' än den anner te króppen någä; men si han hadde fullt gålatal,[1] så han va stórr' bå i jola å utlagera;[2] å den anner fick heta lille Pelle, för han hadd' int mer än en sextendel.

Store Pelle va ogin å egennyttiger, som rika bönner plä vara, men lille Pelle va en obegriplitt beskedeliger å hjälpsammer *k*är, så hadd' han en styfver, fälle va han te ress å växlá'n[3] um han kunne tjänsta[4] någen mä't. Store Pelle hadde många hästar, men lille Pelle bara e gammal märr, å inte va dä jusst myckä mä den märra häller, fast ho nóck va go te ha i vissa tag. Store Pelle tyckte så han óg, å allti, når han hadde tungt köra,[5] länte han märra utå lille Pelle, men allri feck han någen utå store Pelles granna kampar i ställé

---

[1] helt hemman — [2] både i egovälde och utskylder — [3] vexla honom — [4] betjena — [5] körsla.

um inte för nån enka gång te en lättskjuss på en herdasqväll.[6]

En da hadde store Pelle lille Pelles märr, å då la han på ett tóckä lass, så når den gamla gulá[7] högg i å skulle dra i väg, så stöp ho i mark å vart dö mä däsamma. Nu ville lille Pelle ha betalt för märra, men store Pelle ville inte höra på dä örá någä.

»Dä vet ja visst dä» sa han. »Den där uschla märakraken va'nte värd mer än hua,[8] å den tänker'a inte te ta ifrå dej. Sälj den, så får du nóck sagta skäl för gulá,»

Lille Pelle tyckte på sitt vis han att dä va allmänt[9] för litä, men når dä nu inga anna rå va, så måtte han ta den rå'a. Han feck vara nöjder mä hua å vara bose[10] själf på köpä.

Så la han hua i en säck å ga sej åf åt stan; å kan tänka store Pelle va så pass egennyttiger, så han latte honom inte få läna en häst en gång, fast dä va han sóm gjort'en hästalidiger.[11] Dä va en lång stassväg di hadde, så lille Pelle, sóm va gångannes, måtte säja te på vägen i en stor bonngål å be te få läna hus öfver natta. Boen va'nte hemmave, för han va borta på en marken, så gumma regera' hemsamten i stuga, å ho ba'n tvarrt[12] gå te grannas. Men dä va'nte nästgålsväg dit någä, å hur lille Pelle dyfla'[13] å kilta'[14] mä gummá, så feck han stanna öfver natta å ligga på ett sóffälók[15] ból ve döra. Nu va lille Pelle åf dä fólkä,

[6] helgdagsafton — [7] sto — [8] huden — [9] alldeles — [10] afdragare — [11] utan häst — [12] genast — [13] bevisas — [14] pocka — [15] sofflock.

sóm hadde ögera mä sej, å han varscha' snart att bå gumma å drängen va lagum fäjna åt sällskappä, så han hadd' inte väl kumma ikull fórr'n han drog te å snarka så dä gråna' i stugá.

»Ja menar han sófver» hviska' gummá.

»Fälle låter dä tócken» sa drängen.

Men nu må tro vart dä anna åf. Gumma bredde duk på bolä å satte fram bå ost å brö å öl å bränvin å sötost å ostäkaka å annat rart, å så satte di sej te äta å dricka så dä klia' i kaksta'n[16] på lille Pelle, för honom hadd' di inte bjudd[17] så myckä sóm en vattädrick, å inte bjö di honom nu häller. Men han låddes inte um någä fast han löfta' litä på ögälóká[18] allt i hvarare[19] å tog sej en tjyftittare[20] mä han snarka' å dunra' dä mesta han orka'. Diss värr'[21] han släpa' å drog mä sina timmerstóckar,[22] diss trifnare[23] vart di annra te äta å språka, så han feck full ressel på tóckna orningar dä va där i husä. Når di hadde lökta' kalasä bar gummá bórt maten å hvar ho stallde'n dä såg han óg å mer te.

Når dä le te ottá kóm boen hem.

»Guss mórä mor» sa han.

»Ä du långe hemma» sa gumma — »å hur geck dä på marken?» sa ho.

»Dä geck änna stuplöst»[24] sa boen »å ja har e hel skäppa mä selfverpengar mä mej hemåt» sa han. »Men

[16] kliade i magen — [17] bjudit — [18] ögonlocket — [19] litet emellan — [20] tittade i mjugg — [21] ju värre — [22] skämtsamt uttryck om den, som snarkar — [23] desto flitigare — [24] alldeles ovanligt bra.

massäckäskrinä, dä ha ja för långe senna skrapa rent så nu vill ja allt ha litä i skrófvä» sa han.

»Dä va värschtens» sa gummá »ha du långe äti ópp allt dä ja la i massäcken; å här kóm dä i qvällse en främmater *k*är, å han ha raka' rent allt ja hadde, så ja får' le gi mej ut åt boa å göra på ell'n å ställa mä mat åt dej» sa ho.

Ha en skulla' hört e tócka käring? men boen va mera beskedliger han.

»Å kära hjärtannes så kinkutt[25] ska dä fäll' inte vara häller, för nock kan ja stå mej te frukustadags» sa han.

Når dä le te móran steg lille Pelle ópp å hélsa' Gussmórä å tacka' för gódt qvarter. Boen ba'n vänta litä te han fått frukust, så han inte ga sej ut fastanne, för ätter dä va på våra, så kunne göken dåra[26] honom hällest.

Gumma kóm óg mä frukusten å dä va ett jolpärä-fat å nåra sillstjärtar. Så satte di sej te bols.

Bäst dä va drog lille Pelle te sej säcken där han hadde hua, å så huka' han sej ner å titta' i säcken.

»Töst! Töst!» sa han.

»Hócken töstar du åt» sa boen.

»Jo ja har en spirtuss[27] i säcken, å han hålls å språkar mä mej» sa lille Pelle.

»En spirtuss? Åh näj en spirtuss!» Tócka hadde boen hört mycken talan um, men allri hadd' han vari nån så nämma. »Än kära hjärtanes hva säjer han för slagen?»

[25] kinkigt — [26] göra honem skada — [27] en ande.

»Å han säjer myckä han» sa lille Pelle å huka'[28] sej ner.

»Han säjer att mor har bå ost å smör i skåpä.»

»Å nääj, säjer han dä? Mor du, mor! Spirtussen säjer att du har ost å smör i skåpä.»

»Åsch» sa gummá »tóckä prat! ja måtte fälle själf bäst veta hva ja har i skåpä» sa ho.

»Ja men titta ätter» sa boen.

Käringa måtte gå te skåpä för'nte boen skulle gå dit; å ho fram mä bå ost å smör.

Boen vart fäjen. »Nu skulle dä allt vara gódt te få sej en sup óg, men brännvin ha dä'nte funnas i husä allt senna jul» sa han.

Lille Pelle huka' sej ner å stack hufvé i säcken än ett tag.

»Spirtussen säjer att mor har bå brännvin å öl i skåpä» sa han, å gummá måtte gå ätter båga delár.

Boen söp lille Pelle te, å di tog sej bå en å två å öl te släcka åf mä. »Dä va en för obepriplitt rarer spirtuss du har» sa han.

Men lille Pelle huka' sej ner å stack hufvé i säcken ett tag te.

»Spirtuss säjer att mor har bå ostäkaka å sötost i skåpä» sa han.

Ja dä kóm fram dä óg; å boen vart så fäjen, så dä va'nte lickt någä, för han trodde dä va spirtussen, sóm skaffa' fram all den rara maten. Men gummá ho

---

[28] böjde.

va så lagum nöjd, för ho tyckte den däre spirtussen visste allmänt för myckä, å dä va va'nte gódt å veta allt hva han kunne hitta på te språka um för boen.

»Hör du» sa boen, å stötte lille Pelle i sia. »Ja menar du säljer mej den däre spirtussen ja.»

»Nääj tycker nån dä? En tócken spirtuss kan inte betalas mä penningar» sa lille Pelle.

»Ja ja, kan så vara dä, för nóck ä han bra allti. Men hör du» sa boen å hviska' honom i örá. »E skäppa selfverpenningar du, hva! tvart! kuntant! Dä ä allt någä dä óg. Hva!» sa han å stötte lille Pelle i sia mest för hvart anna' ol.

Nóck va dä ett hedlitt[29] bó[30] förståss, dä kunne inte lille Pelle neka te; men i alla fulla fall, den sóm hadd' en tócken spirtuss, han va just inte så allä värscht nödiger um penningar, ment' han. Men boen va ifriger, å hur han móka'[31] mä lille Pelle å stötte honom i sia å plira' mä ögera å geck på mä: »åsch, si så, gi mä dej, ta ve!» å tóckä där, så latte[32] lille Pelle honom få hua, för dä va i den spirtussen låg förståss, fast ingen va go för å varscha'n.

»Nu ska du hvareviga mórä spótta åt honom dä fórrsta du vaknar, för dä ä dä han ska ha å hålla lifvä mä» sa lille Pelle, »å tänk inte dä att han vånnar[33] dej någä, fórr'n han fått dä han ska ha utåf dej.»

Ja visst ja, dä va e sak dä, å dä skull' han nóck kómma hóg. Så vart dä hånnslag[34] utåf å så va köpä

[29] hederligt — [30] bud, anbud — [31] enträget ansatte — [32] lät — [33] lyder — [34] handslag.

gjordt. Så drucko di köpskål. »Skälm den sóm blir ånger»[35] sa boen, å så tacka' di hvanán, å så tog lille Pelle penningasäcken på ryggen å geck ut.

I farstá[36] kóm gummá ätter'n.

»Hör ni; Ja ä just lika nöjder um den däre spirtussen ja» — sa ho.

»Säjer inte um dä» sa lille Pelle.

»Språkar han um prisist allting?» sa ho.

»Ja dä, å mer te.»

»Ja men dä ä just dä, ja inte tycker um» sa gummá — »å kan ni inte ställa så han tiger mä sómt.»

»Å dä går le för sej» sa han.

»Kära hjärtannes gör dä då, så ska ni få den härä selfkappen[37] åf mej» — sa ho.

»Tackar!» sa lille Pelle, å så tog han selfkappen å la honom i säcken.

»Nu tänker'a allt spirtussen vet å tiga» sa han så åksla' han ópp[38] säcken, å så bjö'n hajö,[39] å så geck han.

När han kóm i grinnhólä[40] mött' han drängen.

»Ä dä sanning att vånn Far höpt eran spirtuss» — sa drängen.

Jo, han hadde så.

»Språkar han um allting» — sa drängen.

»Ja väl dä, å mer te.»

»Ja men dä ä ja just lika kymrar um» — sa drängen »å kan ni inte göra så han tiger mä sómt.»

---

[35] skälm den som ångrar sig — [36] förstugan — [37] silfverbägaren — [38] axlade upp, d. v. s. flytta säcken högre upp så att den ligger stadigt på axlarne — [39] adieu — [40] grindöppningen.

»Å dä går' le för sej» sa lille Pelle.

Kära hjärtannes gör dä då, så ska ni få mi klócka» sa drängen.

Lille Pelle tog klócká, å dä va ändå en äkta vardare[41] mä dubbla fotteral å kjeja å peschafter.

»Nu tänker'a allt han vet å tiga» — sa han. Så stóppa' han klócká i böxsäcken, å så bjö han hajö å så geck han.

Dä va i alla fall en dummer bonne dä där, å inte va gummá hansas å drängen stort slugare di häller — tyckte lille Pelle. Men va skulle tókár mä ovettä[42] um di inte gagná't?[43] så dä va fäll' inga rå mä't. Nu hadde di fått'ä, sóm di ville ha't allihopa; å ville di gränga öfver komärsen,[44] så nådde[45] di självfva tórka sej i ögera å snyta näsá — tyckt' han.

Dä va allt bradiga böla[46] han bar på, så han va pócka'r te säcka ópp[47] allt i hvararä å hvyla[48] sej litä imälla, men ändå va dä'nte fritt han tyckte att penningasäcken va jussum[49] lättare te bära än den gamla märahua.

Stånkannes å knäjannes[50] kóm han i bygatá, å dännasse mötte han Store Pelle.

»Feck du'nte sälja hua?» fräga' han,

»Feck inte ja?» sa lille Pelle. han måtte ta róckskörtä å tórka svetten ur ögera. »Jo dä ska du si. Dä gick allt, sóm du sa, att ja feck fullt skäl för den gamla märakraken, för dä va ett tóckä ref ätter häst-

[41] ett ur af John Ward — [42] brist på vett — [43] begagnade det — [44] handeln — [45] fingo — [46] bördan — [47] lyfta upp säcken, ändra säckens läge på ryggen — [48] hvila — [49] just som — [50] med svigtande knän.

huar, så allri ha en skulla' sitt maken. Å tack, å tack å många tacker ska du ha, för nu kan ja köpa mej så många hästar ja vill i ställé» sa han.

»Jo ja tycker ja sir dä» sa store Pelle. »Hva pass feck du då?»

E skäppa selfverpenningar sa lille Pelle.

E skäppa selfverpenningar! Ä du tokug? E hel skäppa sa store Pelle.

»Ja di mäter dóm inte mä annra målkäl[51] nu för ti'n» sa lille Pelle, för nu kantänka va han styf i kórken[52]. »Titta får du fälle si» — sa han, å så knöt han ópp säcken å latte store Pelle titta.

[51] målkärl — [52] stolt.

»Ack, Ack, Ack!» sa store Pelle' å titta, i säcken »å allt dä här feck du för hua?»

»Ja visst ja, men dä va'nte nóck mä dä någä, för ja feck den häre selfkappen å klócká på köpä» sa han, å så latte han store Pelle si dóm óg.

»Ack, ack, ack!» sa store Pelle »så myckä rart. Å allt dä dära bara för e uschel märahu. Men når du fått så myckä för hua ätter di lilla kratta, så tycks dä ja bole få mer för huár ätter mina kampar, för di ä bra myckä stórr' di.»

»Tycks fälle dä —» sa lille Pelle, »men sir du ja hadd' en spirtuss i hua ja, å ha ja'nte hatt dä, så vete hunnár, um ja fått så värscht många plåtar för'a.

»Fanns dä en spirtuss i den hua, så finns dä allt i mina mä —» sa store Pelle, å så la han åf hemått å slagta' alla sina hästar så när sóm på én, å så ok han te tórgs å va'nte litä stursk öfver hur skróppriker[53] han skulle bli. Når jag nu kómmer hem, så kan ja mest köpa hela sockna, tänkte han.

Når spekelantera[54] kummo te honom på tórgä å fräga' hva hua kósta', så begärd' han e skäppa selfverpenningar för styckė.

»E skäppa selfverpenningar för e hästhu? ha en skulla' hört tóckä» å så glina'[55] di åt'en.

»Ja dä ä ingen prutmón[56] på dä någä —» sa store Pelle för dä finns spirtussar i dóm, sa han, å så glina'

---

[53] ofantligt rik — [54] spekulanterna, köparne — [55] hånlogo — [56] något att pruta på.

di värr ändå, å trodd' han ha vurta tokuger å geck sin väg allihopa, å ingä bó feck han.

Men nu bar dä'nte bätter te än boen, sóm köft spirtussen åf lille Pelle va på tórgä han óg, å når han hörde hur store Pelle skräppte[57] åf huár, trodd' han dä va lille Pelle.

Han brått te honom.

»Har du hästhuar du?» fräga' han.

»Ja dä har jà, å utå licksta slagä ändå —» sa store Pelle.

»Har du spirtussar i dóm óg» sa han.

»Ja i hvareviga en» —

»Ja här ska du få för hästhua» — sa boen å ga honom en tórfvare[58],» å här ska du få för spirtussen» sa han å ga honom en te, å hit mä mina penningar bara» — å så klabba'[59] han på honom dä mästa han órka', å dä va inga falska slag han slog.

Fólkä måtte ta i sär dóm. Men når boen talte um hur han ha vurta beluxar'[60] på spirtussen, så kunne di inte messunna store Pelle trakteringa han fått.

Han måtte jänka sej åf mä sina huar, å va så pass teklådder, så dä va mä nö han kunne frakta sej hemått igen.

Mäa[61] geck lille Pelle å unra' hur dä gått för store Pelle å hva han fått på tórgä. Går dä nu på spök[62] för honom, så lär han allt kómma på mi hu, så dä

[57] skröt — [58] örfil — [59] piskade — [60] lurad — [61] Emellertid — [62] på tok, illa.

ä nóck lickst ja aktar mej te sinné ha runni åf'en[63] tänkt' han.

Nu va dä så, att fast lille Pelles gåladel va liten, så va dä fördel[64] på'n ändå, å fördelsgummá bodde i brygghuskammár'n. Lille Pelle geck té'na å ba att ho skulle ligga um natta i stugá å lätta honom få läna hus i kammár'n, å dä feck han óg.

Fram på ätterminatta[65] kóm store Pelle te byss[66] å va så ilsken, så dä va'nte lickt någä, å han ha'nte kumma' ur vagnen fórr'n han feck sej e yxa å la i väg te lille Pelles, å in i stugá å fram te sänga, å så dromma' han gummá i skall'n mä yxhammárn så ho dog mä däsamma.

Nu måtte ja fälle få vara mä fre för lille Pelle tänkte han.

På móran geck lille Pelle in i stugá, å når han varscha' hur där va, så tyckt' han allt dä va synn um gummäkraken. Men nóck va dä löcklitt för honom licka, att dä va ho å inte han, sóm låg i sänga den natta.

Så ga han sej åf te store Pelles.

»Guss mórä å tack för sist» — sa han.

Store Pelle va nämma ve[68] å tappa ögera.

»Ä du lefvannes du?» sa han.

»Ja Gu ske lóf för hélsá» sa' lille Pelle.

»Dromma'nte ja yxá i skall'n på dej i natt» sa han.

Nää, tycker nån dä, att du skulle villa mej så illa. Näj du vill mej allt bättre än så du, för du vill mej

---

[63] till dess vreden har stillat sig — [64] undantagsförmån för en äldre egare — [65] tiden efter midnatt men före ottan, d. v. s. em. kl. 12 och kl. 4. — [66] till byn — [67] slog — [68] nära vid.

allti väl, å tack, å många tacker» — sa lille Pelle »för dä va fördelsgummá, du slog i· hjäl. Men illa va dä allt ändå, för um länsman får vär um ä[69], så ställer han allt så att du allri tränger um å klaga dej för hufvävark» — sa han.

»Ack, ack, ack! tóckä älänne» sa store Pelle, för nu hadd' han sufvi på saka, å homörä[70] hade slakna' på'n. Hur ska dä nu bli?»

»Dä kan allt bli sóm sämst dä», sa lille Pelle, »men ätter du ha hjälft mej åf mä unnatagä[71] så ska ja fälle hjälpa gummá te jola, å inte ska ja vara en tócken hunn, så ja går te länsman någä».

»Tack för di ola» sa store Pelle å så skeldes di åt.

»Nu skulle lille Pelle ha sej e kista åt gummá, men snickár'n i bynn hadde nyliga vurta dö'r[72] så dä va inga anna rå än te ge sej te stan å köpa sej e. Te tórgä skull' han i alla fall mä jolpärer[73], för dä va just sättningstin å värschsta refvä[74] ätter dóm; å kantänka han va'nte gångkar[75] nu länger. Dä ä så gódt ja tar gummá mä mej, så kan ho själf profva fotteralä[76] tyckt' han.

Så gjol' han óg. Han rusta' mä gummá å klädde på'na herdasklära[77] å satt'na jämter sej i stoln[78], å så ok[79] di.

Når han kóm te tórgä, knöt han ópp pósár å så gick han bórt för å få sej tag i en snickare.

---

[69] får spaning om det — [70] sinnet — [71] undantaget — [72] död — [73] potatis — [74] rifvandet — [75] en som blott färdas gående — [76] fodralet, kistan — [77] helgdagskläderna — [78] vagnssätet — [79] åkte.

Mäa sått gummá på lassä å akta' jolpärera, å så kóm dä en finer herre*k*är å fräga':

»Nå mor lilla, hva kóstar potätera?»

Allri ol sa gummá.

Herre*k*ärn trodde ho sóf, »vakna ópp mor!» sa han å tog'na i armen. »Hva kóstar potätera?»

Allri ol sa gummá.

Nu ble Herre*k*ärn ilsken. »Vakna ditt gamla käringaskrälle å hör hva fólk säjer» skrek han å boffa'[80] te'na så ho trilla' ur stol'n å *s*log hufvé i stenár.

Herre*k*ärn vart ifriger att ho ha gjort sej illa å gne fram för å hjälpa ópp'na, men ho va stel sóm en stóck. »Ja menar raks ho dog» — sa han.

I däsamma kóm lille Pelle tebakars.

»Där ä han, sóm rår um gummá» — sa fólkä.

Herre*k*ärn geck imot'n.

»Kära hjärtannes! ja ha kumma' i stor olöcka för era gumma ja» — sa han »för ja kóm å boffa tena så ho föll i gatá, å nu menar ja ho ä dö» — sa han.

Lille Pelle löfte på'na. »Dö ä ho allt, um ho inte har två lif hällest» sa han, »å tänk så löcklitt dä va att vi har en snickare här, sóm kan ta mått åf'a mä däsamma.»

»Ja kära hjärtannes» — sa herre*k*ärn »gör dä, å kistá ska ja betala, å här ska du få te föra'na te jola mä, bara du inte ställer mej i någä besvär» sa han, å så ga han lille Pelle tusen plåtar te mansbot å grafölä.

---

80 knuffade.

Lille Pelle tacka' förståss, å la gummá i kistá, å så ok han hemått.

När han kóm te byss mött' han store Pelle i bygatá.

»Nå hur geck dä för dej?» sa han.

»Å inte anna bra» sa lille Pelle. »Ja ok te stan ja mä gummá, å mä ho sått hemsamten på vangen så slog di i hjäl'a för annra hvarfvä, å så feck ja kista tena å 1000 plåtar i mansbot» sa han. »Så tack å tack å många tacker ska du ha för hjälpa» sa han.

Dä ä då för kónstitt dä här, tänkte store Pelle. Först kör ja ihjäl märra för honom å så säljer han hua å får e hel skäppa selfverpenningar å anna rart. Så vill ja slå ihjäl honom å så gör ja'n qvitt ve unnatagä i ställé, å så får han 1000 plåtar åf en opartisker[81] för han ha peka' på likä. Men når dä gått så pass bra för honom, sóm ä bara en sextändelsbonne, så tycks dä fälle att dä bör gå bätter för mej, sóm ä helgålskär[82], tyckte han.

Nu va dä så, att store Pelle hadd' e fördelsgumma han óg, men dä va svärmora hanses. Dä nyttar just inte någä te att ho lefver länger — tyckte han, å um ja nu tar dö på dä gamla skrällé å åker te stan mä'na, så tör dä nock gå lika så bra för mej sóm för lille Pelle, för nu vet ja te minstingen[83] hur ja ska bära mej åt tänkt' han.

Så slog han yxhammárn i skall'n på svärmora, å så

---

[81] främling — [82] som eger helt hemman — [83] åtminstone.

satt' han ópp'a på vangen, å så ok` han te tórgä mä jolpärer han óg.

Käringa sått i stol'n å hällde[84] mä hufvé, å store Pelle geck där å lura'.

Bäst dä va' kóm densamma herre*k*ärn. Han skulle köpa jolpärer nu óg, å så geck han fram te käringa.

»Nå mor hva ska ni ha för potätera?»

Allri ol sa käringa.

Men når herre*k*ärn inte feck nå svar, så skulle han gi sej åf te ett anna lass.

Nu kóm store Pelle fram han. »Ho sófver gummá» sa han »poffa[85] tena, så vaknar ho fälle» sa han, å han hadde stallt så te mä vangsstol'n att dä minsta di rörde ve'n, så skull' han stälpa[86] å käringa dimpa i backen.

»Nä'ä tack!» sa herre*k*ärn »ja poffa' te e käring här i sisters, å dä gör'a inte um nägä.»

»Å jo, si så, försök!» sa store Pelle å så trängd' han herre*k*ärn mot lassä så han måtte unra hva han va så enträjsen[87] för. Så geck han på anner sia å drog hufkläe[88] åf gummá, å så varscha' han å allt fólkä att ho va dö. Nu trodde herre*k*ärn dä va lille Pelle, sóm ha kumma' te bakars mä si käring, å vart ettranne viller[89].

»Ja så din skójáre!» sa han. Ä du ute å kör på förtjänst mä di döa käring? Ja unnrar just um inte du gjole' dä fórra gången óg. Men nu ska dä då bli anna åf». Han kalla' på stassbetjäntera, å di fick tag i store Pelle, å så bar dä åf te bórmästár'n mä dóm. Han

[84] lutade — [85] puffa — [86] stjälpa — [87] enträgen, påträngande — [88] hufvudklädet — [89] alldeles ursinnig.

styrde tvarrt te mä ransakning å, store Pelle måtte stóppa fullt mä penningar i fickera bå på bórmästar'n å masteraten[90] å feskaln å stassbetjäntera bara för han skulle få behålla lifvä. Men förti par spö, dä skull' han ändå ha, å dä feck han óg, å dä någälunda ätter orning, så dä va just synn um kraken, når han ok hemått igen.

Han kóm inte te byss fórr'n långt fram på ätterminatta, å nu va han så ilsken på lille Pelle, så uj, uj, uj! så ilsken han va. Men nu skull' han óg gi honom betalt för allt han fått lia. Dä va ingen frägan um dä någä. Men ta te yxá, dä toles han inte, för då kunne dä gå mistum[91] sóm förriga gången. Nej nu skulle han ta te säcken å dränka honom, å dä på självfva söndan ändå, för dä sve, så i skinnä på'n, så han kunne rakt inte vänta te måndan.

Tvärt på móran geck han te lille Pelle, å hur han bösta'[92] å bråka' män, så feck han honom i säcken te sist, å nu skulle han sänka honom i åa.

Lille Pelle va lagum fäjen förståss. Men han hadd' inte ondt gjort, tyckt' han, å når dä gått så löcklitt förut når store Pelle ha villa' honom illa, så kunne löcká nock vara mä nu óg, tänkt' han. Han va'nte häller åf dä fólkä, sóm qvir[93] fórr'n dä svir[94]. Dä ä bradiga beten te åa, å myckä kan ske fórr'n dä sista bär te, så han når le fresta, tyckt' han.

Store Pelle ga sej åf å kånka'[95] å bar, å må tro

[90] magistraten — [91] miste — [92] brottades — [93] qvider — [94] svider — [95] kankade.

dä vark allt i den nyspöade ryggen på'n, för lille Pelle va'nte så allä värscht stillsammer i säcken å gjole sej så tung han möjligtvis kunne. Men han hadde gitt sej hunnár på att lille Pelle skull' i åa, så dit skulle han. För å komma te åa måtte di förbi körká, å når di kummo dit, va fólkä långe där, å di hörde hur di sjang. Store Pelle va så trótter, så han orka'nte gå länger, å så tyckt' han att han bole gå in, för han va allt hemsker[98] i hógen. Inte för dä att inte lille Pelle skulle i åa, för dit skull' han, men han tyckte ändå att dä skulle jussum lätta honom e smula i körká. Så stald' han säcken ve körkäbacken å så geck han in körká.

Presten präddika' så inlitt rart å hadde så vackra ol i sej, så han va póckar te stanna qvar, å dännasse stog han ve våckenhusdöra[99] å lydde.

Mäa sått lille Pelle i säcken utmä vägen å sjang på samma ton, han hörde körkäfólkä sjunga. Bäst dä va kóm en gammal gubbe drifvannes mä en hel hop oxar. Gubben mota' å pusta' å qve', men lille Pelle sjang å va glader.

När gubben hörde dä sjang i säcken, stanna' han å lydde.

»Ä dä någa menniska här?» fräga' han.

»Jo jo men» — sa lille Pelle.

»Hur kan du sjunga å vara så förnöjder, når du sitter inknuten i en säck?» sa gubben.

---

[96] så särdeles — [97] redan — [98] dyster — [99] dörren till vapenhuset.

»Skull' inte ja vara nöjder å gla» sa lille Pelle »ja ska fara te himla um e lita stunn.»

»Ja då må du fälle sjunga då, når du ä så löckliger» sa gubben — »Ack, ack, ack! um ja vure i ditt ställe, så skulle ja villa ge te mina oxar å mer te» sa han.

»Vill ni?» sa lille Pelle.

»Ja visst vill ja dä» sa gubben.

»Då kan ni få byta mä mej, för ja har'nte så allä värscht brått mä den resá, så ja kan fälle tåla mej än ett år häller fler, um så skulle vara.

»Ä dä möjlitt dä? Kan ja bli så löckliger?» sa gubben.

»Ja för all del, dä kan ni visst dä» — sa lille Pelle. »Knyt bara ópp säcken, så ska ja nóck ställa mä den saka. Men qvicka tag får dä lóf å vara, för han, sóm ska skjussa, kómmer änna på fläck[100]» sa han.

Gubben knöt ópp säcken, å lille Pelle va'nte sen te kytta ur, å så stóppa' han in gubben i ställé. Men når han skulle te å knyta igen, vart gubben ånger[1] å stack ópp hufvé. »Men må dä inte ä synn å tränga unna dej på dä här visä» sa han.

»Kymra er inte um dä ni» sa lille Pelle — »ner mä hufvé bara, för dä ä brått ska ja säja, å um vi står här å agedera[2], så kómmer hvasken ni häller ja i väg» — sa han.

---

[100] straxt — [1] ångrade sig gubben — [2] accordera.

»Tack, tack!» sa gubben, å så kröp han ner, å lille Pelle knöt väl igen um'en, å så skeldes di åt.

Rässum dä va kóm store Pelle ut ur körká, å presten hadde präddika' så vackert, så ett hvarf tänkte han mest på te å gå ut å knyta ópp säcken, men når präddiká va slut, å presten tog i håll mä pappera, så börja' dä å skära å svia i ryggen, så dä tog bórt allt dä presten ha sajd. Han måtte ut ur körká, å så feck han säcken på ryggen, å så bar dä åf åt åa å ut på broa. Där bånn[3] han en stor sten ve säcken å hyfva' ut'en i värschta strekken. Plums, sa dä, å så sjack säcken te bótten.

Nu måtte ja fälle få vara mä fre för lille Pelle licka, tänkt' han, å så geck han hem*ä*tt.

Når han kóm i bygatá feck han si en *k*är, sóm dref en stor krittramarsch,[4] å dä va di raraste fäkritter en nånsinn ha skulla' sitt, så han måtte fram å titta. Men han ha så när taft vettä, når han feck si hócken dä va, sóm mota' dóm.

»Tack för sist» sa lille Pelle.

»Ä du lefvannes du?» sa store Pelle å stinnstura'[5] på'n.

»Ja Gu ske lóf för hélsá» sa lille Pelle.

»Hva tackar du mej för då?» sa store Pelle.

»Jo för du allti vill mitt bästa» sa lille Pelle »å

---

[3] band — [4] hop af kreatur — [5] såg på honom med stirrande ögon.

tack å tack å många tacker ska du ha för di inlitt rara krittera ja ha fått» sa han.

»Skyllar[6] du mej för dóm då?» sa store Pelle.

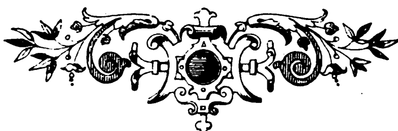
»Ja visst» — sa lille Pelle, »för um inte du ha sutta' mej i åa, så ha ja fäll allri kumma dit, å då ha ja'nte fått oxár häller. Men du kan allri tro så många rara fäkritter, dä finns där ner'na. Ja feck inte så värscht många mä mej nu, för ja va hemsamten, men i mórä ska ja skaffa hjälp å mota ópp di annra» — sa han.

Dä ä då för kónstitt dä här, tänkte store Pelle. Fórst kör ja ihjäl märra för'n, så säljer han hua å får e hel skäppa selfverpenningar å annat rart; så vill ja slå ihjäl honom, å så gör ja'n qvitt ve unnatagä i ställé å skaffar honom 1,000 plåtar, å så dränker ja honom i åa, å så kómmer han ópp å har en stor krittramarsch mä sej.

Men så hóga' han att dä skulle finnas fler kritter i åa, å att lille Pelle ärna' sej ätter dóm på måndasmóran. Dä ska han då äntligen bli fel för[8] licka, å dä vure väl óg hunnár um ja inte skulle rå för'n dä här hvarfvä bara ja passar mej, tyckt' han. Han hemått å feck gummá å barna mä sej, för di skulle vara många te hjälpa å kunna mota hem allihopa, så lille Pelle skulle få så lagum, når han kóm. Di ga sej åf te broa. Plums! Plums! Plums! sa dä i åa, når di ga

6 står du i skuld hos mig — 7 kastat — 8 gå miste om.

sej i väg. Men di mått' inte ha kumma' på rätta ställé, för store Pelle kóm allri te bakars mä nåra kritter. Men lille Pelle ble en betydliger *k*är dä. Han köfte store Pelles gål å fler därte å ble värschten i hela sóckna.

Presten å Klóckárn.

Dä va en gång en prest, som va så illa snål, så han unna' inte en tiggare ett mål mat en gång, å allri lät han en fatti' stackare läna hus nästa sej. Men präddika — dä gjol han sóm en *k*är, å når han kóm rektitt i taga å tog te å górma[1] å dundrera[2] å *s*log näfven i präddikastol'n, så töt[3] dä i hvareviga vrå i körká, så inte kunn' en klaga på'n för den del'n någä; men för snålhetas räkkning tyckte di allmänt i sockna att dä va just skamlitt att di skulle ha ett tóckä Gussolsfotteral.[4] Prestafrua va allt lessen för dä ho óg, för dä va e lita snäll å regjäll[5] mennis*k*a, han hadde fått sej tag i, men ho kóm inga stäns mä'n.

Når dä le te jula, å di fattia va sóm värscht närsökna,[6] klädde presten ut sej te tiggägubbe å sått i kökä um qvällár; å kóm dä en stackare å ville läna hus, så va prestfrua pócka te säja att di långe hadde

---

[1] skrika — [2] dundra — [3] tjöt — [4] Guds ords fodral — [5] reel, dugtig, redbar — [6] närgången.

en te husbergera[7] å visa honom te klóckárs, sóm va näst bre've. Klockár'n va lika kymrar um den främmaten förståss, för han tyckte, sóm sanninga va, att presten va mer värskyldi'er[8] te fö å husbergera di fattia än han.

Men han va en finurlier maschin, den klóckárn, å full utå skälmstycker å ópptóger, sóm klóckare plä vara.

Dä vure väl óg hunnár, um inte dä skulle finnas bot för snålsjuká[9] óg så väl sóm för annra sjuker tänkte han, å når dä le te jula, passa, han på en qväll å klädde sej te tiggägubbe, å så geck han ner te prestägål'n å ba te få läna hus.

---

[7] herbergera — [8] pligtig — [9] fiffig, slug.

Ja dä skulle han visst gerna få, um di inte långe fått en främmat te husbergera, sa prestfrua å så peka' ho på en ann tiggägubbe, sóm sått i spisen — dä va presten själf förståss, fast dä låddes di inte um — men ätter dä nu va sóm dä va, så feck han allt lof å gi sej åf å säja te nästa klóckárs, för di hadde nóck ingen di, ment' ho.

»Har'nte di?» sa klóckárn. »Jo di har stugá så full, så di får mä nö rum självfa senna mer, för si ja kómmer just derifrån» sa han, »å inte kan fälle frua villa att ja ska ligga ute på marka å frysa ihjäl häller» sa han.

»Näj för all del, så okristli kunne ho fäll' inte vara, men när ho inga stäns hade te lägga honom, så kunne ho fäll' inte göra någä ve dä häller» — sa ho.

»Åh dä vet ja vist» sa klóckárn. »Kan ni husbergera en, så kan ni allt husbergera två óg, för ja tänker den häre kammeraten får fäll' inte ligga i prestasänga han någä» — »Häller hva säjer du» sa han å slog te presten på åksla[12] så han va nämma ve å trilla hófdes[13] ur spisen.

En får vara nöjder här i väla å tacka hur en får'ä sa presten.

»Där sa du ett sannt ol» sa klóckárn »å så får prestfrua óg, fast ho får två gubbar i natt i ställé för en. För på dä visä lär dä allt bli den häre gången. Å du å ja vi ska bli sóm so i samma skinn[14]» sa han.

---

[12] axeln — [13] — hufvudstupa [14] förtrogna vänner.

Prestfrua spänta' fäll imot i dä längsta, för ho tyckte att den däre tiggárn hadde tócka tag i sej, så han kunne vara en fali kammerat för gubben hennas; men klóckárn ga sej inte på vilkór, så ho måtte gi taften.

Di skulle få ligga i brygghuskammárn ätter drängen va bórta åt qvarna; presten i liggäsoffá å klóckárn på soffälókä.

Så skulle dä vara ätter fruas befallning. Men klóckarn va'nte nöjder mä den orninga någä, å når han kóm in i kammárn, så va han den samma, sóm vrok sej i soffá, å presten feck hålla te goer mä soffälókä.

Rässum dä va, smet klóckárn sej ut, å når han kóm te bakars så väckte han presten.

Nu ha ja gjort den snåla presten e go hjälp ska du tro, för nu ha ja bóra' hól i takä i vesköfvé[15] så all tina-säa,[16] sóm ligger på lóftä, sqvalrinner öfver vekastár.

»Oj, oj, oj!» lät presten.

»Hva våller dä dej?» sa klóckárn.

»Ja har så ondt, så ondt» sa presten, å så ga han sej åf utåt sköfvé.

Nu tänker ja allt du har å göra e stunn, å då må svina ligga hännasse på den murskna[17] halmen för en ligger allt bätter i prestens säng, tyckte klóckárn, å så pila' han åf in te frua å härma' ätter presten, så ho kunne inte anna veta än dä va hennas gubbe, sóm kóm.

»Ja ha ligga' så illa, så illa» qve han — för den

---

[15] vedskjulet — [16] tionde säden — [17] murkna.

häre tiggägubbarackárn körde mej tvärt på sóffälókä, så nu kan ja fälle få hvyla[18] mej e stunn nästa[19] dej» sa han.

»Kära hjärtannes gubben min, dä får du visst dä» sa frua. »Men hva ska du óg vara så nisker[20] för, dä ju bå synn å skam å inga löcka[21] ä dä mä't häller.

»Å nej, dä nóck så dä» sa klóckárn — han härma' ätter presten allt för ett[22]. — »Å ja ha allt sliti så pass i natt, så ja ska bättra mej hänna ätter» sa han.

Gussinne dej för di ola» sa frua å kysste honom, å så lag han sej i sänga.

Mäa så gnodde presten åf alla di hunnár[23] i ve' sköfvé å stog hófdes många gånger blann vekastár inna han feck tag i hóla å så te stoppa å plugga, så svetten rann um en. Men dä va så dags dä i alla fall, för all säa låg långe[24] i sköfvé.

Um e stunn sa klóckárn: »Nää nu lär ja allt bórt te tiggägubben igen, så han inte får vär um hvar ja ha hålli te. Så ga'n sej åf, å dä va mä nö han ha kumma kull[25] i sóffá fórrn presten kóm stönannes å stånkannes sóm en blåsbälj. Men når han väl såg honom på sóffälókä mä vepá[26] öfver sej, så smet han ut igen.

Når han kóm tebakars väckt' han presten.

»Nu ha ja gjort presten e bätter hjälp ändå» sa han, »för når ja kóm ut å hörde vargár yla[27] bórt i backár, så geck ja in i fäjsä[28] å mota' ut alla krittra hanses.»

---

[18] hvila — [19] hos — [20] snål — [21] lycka — [22] utan afbrott — [23] med stor ifver — [24] redan — [25] kommit omkull — [26] ylletäcke, filt — [27] tjuta — [28] fähuset.

»Oj, oj, oj, oj!» skrek presten å for ópp sóm en pinal.

»Hva våller dä dej?» sa klóckárn.

»Ja har så ondt, så ondt», sa presten å så bar dä åf ut mä'n.

Nu menar ja du har å sköta mä bradiga stunna[29] tyckte klóckárn, å så geck han in te frua.

»Ä du nu här igen gubben min» sa ho.

»Ja kära du» — sa klóckárn — han härma' ätter presten allt i ett — »dä ha löckas mej å narra ut den däre tiggägubben; å ja ha sliti så för illa ondt på soffälókä, så nu kan ja fälle få hvyla mej e stunn nästa dej» sa han.

»Kära hjärtannes, dä får du visst dä» sa frua å så lag han sej i sänga.

Mäa så skala'[30] presten i mörkrä kring alla backar å stalp ikull många gånger mä han gne där å lócka' å mota'. Å han hadde ett förfaschelitt besmi[31] inna han feck alla krittra båsade,[32] för dä va bradiga marschen han hadde.

Um e stunn sa klóckárn: »Nää nu lär ja tebakars te tiggägubben igen så han inte får någä vä'r um hvar ja ha hålli te, å så geck han. Men han hadd' inte ligga' lång stunn i kammárn fórr'n presten kóm stönannes å stånkannes så illa, så dä va stor ynka[33] å höra honom, för han hadde mest alldelest tafft án.[34]

---

[29] en lång stund — [30] sprang — [31] besvär — [32] förda i bås — [33] beklagansvärdt — [34] tappat andan.

»Du ha rusta' dej länge den här gången» sa klóckárn. »Men mä du ha vari borta, så ha ja gjort den snåla presten än e hjälp» sa han.

»Hur så?» sa presten å vart så te sej, så han vante go för å stå på bena en gång.

»Jo sa klóckárn — men den gången lög han licka. — »Ja ha vari nere i källárn, å i den yttersta drickästunná ha ja slaji två bytter mä gysschelvatten[35] för ja tyckte presten bole ha någä te bju klóckarn på unner jula.

»Oj, oj, oj, oj, oj, oj!» skrek presten.

»Hva våller dä dej?» sa klóckárn.

»Ja har så ondt, så ondt!» sa presten.

»Ja ja kan mest höra dä» sa klóckárn, »å ja tycker just dä ä synn um dej, så nu ska du få ligga i sóffá i mitt ställe, för dä lir på ottá, så nu tänker ja gi mej åf, för nån frukust lär ja fälle inte få nästa den häre snålvargen» sa han. Hajöss mä dej! å så geck han.

»Puuuuh» sa presten, dä va sóm en hel körksocken ha trilla' åf ryggen på'n, å klóckárn va inte väl i väg fórr'n han knoga' åf in te frua.

»Ä du nu här igen gubben min» — sa ho.

»I-i-i-igen» sa presten, han órka' mä nö tala, för så illa trótter va han.

»Ja du ha ju vart här två gånger förut i natt» — sa frua.

---

35 gödselvatten.

»Tvåå gånger?» sa presten å stånka'.

»Ja visst» — sa frua.

»Du ha drömt», sa presten.

»Hå! ja brukar fäll' inte drömma, når ja inte sófver» sa frua, »men käraste gubben min, ställ inte te tockä spetakel en gång te» sa ho.

»Näää» — sa presten. — »Bätter å gi di fattia än tóckä älänne sóm i natt» sa han å stötte fram ola, å så sómna' han..

Rässum dä va sqvatt han te.[36]

»Mor!»

»Far!» sa frua.

Den yttersta drickästunná — ska du — gi — klóckárs, sa han.

»Håh bevara mej väl, dä ä då alldelest för myckä» sa frua.

»Nää — lagum!» stönte presten å så somna' han igen.

Annra móran latte frua bära drickästunná te klóckárn, å gla va han å tacka för skänken, för han visste nóck att drická va oskämdt.

Presten hadde fälle ett falit göra inna han feck rätta på tinarógen[37] blann spänera[38] i vesköfvé. Men hur di knoga'[39] å hur di mola'[40] å harpa' å vanna',[41] så vart dä sä' åf spänaraka[42] ändå, så han geck inte så

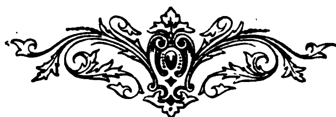
[36] for han upp, ryckte till — [37] tionderågen — [38] spånorna — [39] ansträngde sig — [40] sträfvade — [41] skaka i så kallad vanna, dryfta — [42] det som rafsats samman bland spånorna.

värschtens i förlor[43] på tönntalä. Men den natta glömde han inte i bråkastä någä.

Han feck bot för snålsjuká å vart sóm e anna menniska; allri neka han någen fatti hvasken föa häller qvarter, å når bönnera kóm mä tinasäa på hösten gjol' han ett tóckä stor-kalas, så di sa för allmänt att licker prest kunn di allri önska sej.

Dä va allt värt e tönna dricka te ha en tócken klóckáre.

[43] förlorade ej så mycket.

Gummá å fisken.

Dä va en gång e käring, sóm bodde i en rótkófve[1] ból på falla.[2] Kärn[3] hennas va dö'er för långe senna å barna tjänte där å hvar utåt socknár, så nock va dä fälle trókutt å trälitt för'a, där ho sått hemsamten i stugá. Å inte hadde ho dä så värscht aflitt[5] häller. Men når en ä ödna'r[6] te lefva, blir en inte bråfeger,[7] å så får'en ta väla tócka ho ä, å vara nöjder åndå; å dä va fäll inga anna rå för käringa häller. Men att ho hadde en tócken óppförsbacke, når ho kånka'[8] hem vattäbyttera frå källá, å att öxá hennas va så trubbug i egga, så dä va mä nö ho orka' hugga sanner[9] skräptappen,[10] ho feck, å att väfven, ho väfd', inte på vilkór ville ty[11] för'a', dä va ho letter[12] åt, å dä gnall[13] ho för allt i hvararä.[14]

---

[1] förfallen backstuga — [2] fall kallas afrödda skogsbackar i närheten af byn, dit backstugorna förläggas — [3] mannen — [4] tråkigt — [5] synnerligt bra — [6] af ödet bestämd — [7] som snart dör — [8] bor — [9] sönder — [10] risbränslet — [11] räcka till — [12] ledsen — [13] gnällde — [14] litet emellan.

Så bar dä så te en da, når ho drog ópp byttá ur källá, att dä låg e gäddäslänga[15] i'a, å dä va ho fälle inte messlynt för. »Tócka ha'nte vari gängsna[16] i mi gryta» sa ho, å nu feck ho rekti kalasmat, tyckte ho. Men dä va ingen dummer fisk, ho feck den gången; Han hadde fólkamål i munn[17] han.

»Släpp mej!» sa fisken.

Käringa ble stinnöjd må tro. En tócken fisk ha ho allri i väla sitt fórr.

»Ä du för[18] mer än annra fiskar du» sa ho — »å för go te äta ópp?»

[15] liten gädda — [16] vanliga — [17] kunde tala som folk — [18] förnämligare.

»Klok ä den, sóm inte vill äta ópp allt han får tag i» sa fisken, »å släpp mej du, så ska du inte blį olönt för besvärä.»

»En fisk i byttá tycker ja mer um än alla dóm, sóm dyka löskna[19] ikring i sjögár»[20] sa käringa. »Å dä en kan ta mä hanna, dä kan en óg få te tanna» sa ho.

»Får le dä»[21] sa fisken. »Men um du gör, sóm ja säjer, så ska du få tre önskäting åf mej i ställé.»

»Önska i ena näfven å spótta i den annra, så varschar du snart hvar du får mest» sa käringa. »Lóf-ven ä nock bra, men hållen ä licker,[22] å ja tror dej inte mer än jämt, fórr'n ja har dej i grytá» sa ho.

»Käfta lagum[23] du» — sa fisken, »å vånna[24] mina ol. Öska dej tre önskningar, så får du fällan[25] si hur dä går» sa han.

Ja nock visste käringa, hva ho ville önska, å dä kunne fäll' óg vara måttan fäl[26] å fresta hur pass olhål-len[27] han va, den däre fisken — tyckte ho.

Så tänkte ho på källäbacken.

»Ja önskar att vattäbyttera ska gå själfva åt källá å hemått igänn» — sa ho.

»Så ska dä bli» — sa fisken.

Så tänkte ho på öxá, hur slög ho va.

»Ja önskar att hva ja slår på ska gå åf» — sa ho.

»Så ska dä óg» — sa fisken.

---

19 lösa och lediga — 20 sjöarne — 21 låt så vara — 22 löfte är godt men uppfyllandet bättre — 23 styr din tunga — 24 lyd — 25 väl — 26 måttlig risk — 27 ordhållig.

Så kóm ho i hóg att väfven, ho hadde óppe, inte ville ty för'a.

»Ja önskar att hva ja drar på ska bli långt» sa ho.

»Så ska dä óg bli» — sa fisken, »å släpp mej nu tebakars i källá.»

Ja dä gjole ho, å mä däsamma börja' vattäbyttera te å lanka[28] ópp för backen.

»Håh! kära hjärtannes!»

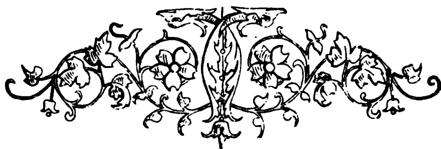
Käringa vart så fäjen å gla, så ho slog sej på knäna.

Kraks! Kraks! sa dä i däsamma, å så geck båga bena utåf på'na, så ho vart sittanes på källäbroa.

Nu ble dä anna utåf. Ho te lipa å gränga, å ögera te rinna å näsá óg, — för ho rinner ho mä, når en grängar rektitt ätter orning. Så måtte ho te å snyta sej i fórrkläé. Men nu vart dä gamla snuskammartakä[29] hennas så långt, så långt, så dä va änna förfaschelitt. Dä hadde ho för sina önskningar. Ja där sått ho nu, å dännasse sitter ho fälle än på källäbroa. Men ä du nödiger[30] um te veta, hva dä ä te få e lång näsa, så gåck dit å fräga'na, för dä kan ho tala um för dej.

---

[28] gå med vacklande steg — [29] snuskammartak, näsa — [30] i behof.

Qvistmuntus, Kobäljantus, Abórrnäsius.

Dä va en gång en kónung, sóm va så förfaschelitt lärder så ingen prest i hela väla va värr' än han. Ja han va så lärd, så gement[1] fólk va'nte go te å begripa hva han sa, å inte kunn' han förstå dóm häller. Men för å ha någa menni*sk*er te tala ve, så skaffa, han sej sju visa mästare, sóm inte va så lärda sóm han någä, men sóm va så pass ändå, att di kunne lägga ut hanses lärdom, så dä geck i anna fólk, å vänna um va di gemena sa, så dä vart så lärdt å kónstitt, så kungen kunne begripa't.

Han hadd' ingen són, den kungen, men e doter hadd' han, å för ho skulle bli löcklitt gift å riké regeradt ätter lärdomsfundamenter,[2] så latte han gå ut e förorning att den, sóm va så lärder, att han va krópp te göra honom å hansas mästare svarslösa, han skulle få dotrá

[1] vanligt, simpelt — [2] lärdomsregler.

hanses å halfva riké mä däsamma. Men den sóm näscha' sta[3] i ogjordt vär, han skulle mista hufvé för han ha trösta' sej te å käfta[4] mä kungen.

Dä va fäll' inte någä lekvärk dä; men prinsessá va så innlitt vän å fager, så dä van'te gódt å titta dit, där ho va. Kungen höll'na inte i bur häller, utan hócken sóm ville fick han si på'na. Dä kóm prinsar å grefvar å annra baroner, å prester å dóktare å lärda parsjoner[5] frå alla värschens kanter, å bara di fick si prinsessá, så ville di fresta löcká. Men hur väl skolate[6] di än va', så når di skulle fram för kungen å profva, så rack[7] allri lärdomen dóm länger än te åxlár[8], så hufveknóppen den vart di åf mä hvareviga en.

Bórt i änn' på kungens rike bodde dä en bonne, sóm hadd' en pójk. Han va'nte så värscht dummer den pójken, för han hadde gódt nimme[9] å va qvicker bå i tankár å vänningár, å inte va han rädder för illa ve[10] häller. Når nu kungens bó kóm dit bórt i krokár å presten hadd' läst ópp förorninga i körká, så ville pójken fresta si löcka han óg. Den intnå' vågar, han intnå' vinner, tyckte han, å så geck han te presten å sa att um han ville läsa mä honom um qvällár, så skull' han arbeta åt en för inte um dagár; men så pass skolater ville han bli, så han kunne gi sej i kast[11] mä kungen å hansas mästare.

---

[3] stack fram sin näsa — [4] byta ord — [5] personer — [6] undervisade i skola — [7] räckte — [8] axlarne — [9] fattningsförmåga — [10] orädd i hvarje fara — [11] våga en dust med.

»Den sóm ska slänga käft[12] mä dóm får allt kunna mer än mala brö»[13] sa presten.

»Kan fälle tro dä» sa pójken, men våga ett frestanne vill ja.

Presten tyckte dä va tokugt förståss, men te få en så dugtiger arbetspójk för bara föá, dä tyckt' han va just inte någä te säja nej för, å så feck pójken sóm han ville.

Han arbetá' åt presten um dagár, å presten läst' mä honom um qvällár, å på dä visä bytte di sej i milla en ti' bórtåt. Men hva dä le, ble pójken letter[14] åt läsninga.

Dä ska stackar den sitta här å läsa å mola[15] så en tappar dä lilla vettä en har, tyckt' han, å inte nyttar dä någä te häller, för ä löcká go, kalfvar så snart oxe sóm ko, å um inte löcká ä mä, blir dä allri kritter utå fä. Dämmä slog han boka i vägga å ga sej i väg.

Rässum han geck kóm han te en stor skog, å där va så tätt mä trär å bóskar, så dä va mä nö han kunne ta sej i gynum. Mä han så trängde sej fram grunna' han på hva han skulle säja når han kóm te kungsgåln, å hur han skulle bruka den lärdom, han ha slicka' ópp[16] ätter presten. Bäst dä va slog en qvist honom för munn så tännera kytta' ópp å ner i käften på'n.

Dä va *Qvistmuntus* dä — tyckt' han.

Så hva dä le kóm han te e äng, å där stog dä e ko

[12] byta ord — [13] tugga — [14] utledsen — [15] sträfvade — [16] uppsnappat.

å bälja'[17] så harmgiritt[18] så han va nämma ve å bli lomhörder.

Dä va *Kobäljantus* dä — tyckt' han.

Så kóm han te e å; å dä fanns hvasken bro häller spång öfver den åa, så han va pócka'r te ta klär'a på hufvé å simma öfver. Mä han sam, kóm dä en abórre å bet honom i näsa'.

Dä va *Aborrnäsius* dä — tyckt' han.

Så kóm han te kungsgåln å där såg dä allri för rart ut, för där sått dä fólkahufven óppträdda på långa stakar rundter ikring, å di grina' så illa så en kunne mest bli rädder för dóm. Men pójken va'nte utå dä fólkä han.

»Guss fre!» sa han å löfte på mössá. Här sitter ni å grinar åt mej, å dä spörs fälle um ja får tacka er för sist inna qväller å hjälpa er å grina åt annra, men ä ja ödna'r te lefva, så ska ni allt *s*lippa å sitta dännasse å gapa länger» tyckt' han.

Så gick han fram te kungsgåln å banka' på porten. Vaktkarn ut å fräga' hva han ville.

»Fria te prinsessá» sa pójken.

»Du?» sa vaktkarn. Jo du sir mej just ut för en tócken du! Ä du alldelest tokug? Här ha vari bå prinsar å grefvar å annra baroner, å prester å dóktare å lärda parsjoner, å alla ha di fått *s*läfft te hufvé på den kumsjon, å hur tycker du dä skulle kunna löckas för dej då» sa han.

---

[17] böla, ryta af ilska — [18] ilsket.

»Dä tycker ja just kan qvitta dej lika» sa pojken; ópp mä dörra bara för här ska du si på den, sóm inte ä rädder för illa ve».

Men vaktkarn ville inte släppa in'en.

»Gör sóm ja säjer» sa pójken »för hällest ska här bli anna åf.»

Nej vaktkarn vånna'[19] intä ändå.

Då tog pójken honom i kraven[20] å dängd'en i vägga så dä braka' ättert, å så klef han in te kungen där han sått i storstugá mä alla sju mästára ikring sej. Di va så långa i syna, å skräna[21] å skrångliga, å såg just ut som annra skråfällingar[23], där di sått[24] å hällde mä hufvera[25] å grunna' mot gólfvä[26].

Så titta en ópp å fräga' pójken på fólkamål[27]. Hva ä du för en?

»Friare» sa pójken.

»Vill du fria te prinsessá då?»

»Jo ditåt lutar dä» sa pójken.

»Ä du alldelest tokug? Här ha vari bå prinsar å grefvar å annra baroner, å prester å doktare å lärda parsjoner, å alla ha di kumma hufvelösa härifrå, så dä ä bäst du vänner um å jänkar dej åf, mä du har hufvé qvar» sa han.

»Kymra er inte um dä ni, utan tänk på hva ni själfva kan ha milla åkslár» sa pójken. »Sköt ni erat, ja ska nock sköta mitt. Spänn nu te[28] utå alla di hunnár; får

[19] lydde — [20] kragen — [21] tunna — [22] utmerglade — [23] af sjukdom utmattade menniskor — [24] sutto — [25] höllo hufvudena på sned — [26] och ögonen begrundande rigtade mot golfvet — [27] vanligt språk — [28] börja nu på.

ja höra hur pass vett ni har, för ni sir mej just inte för *s*luga ut» tyckt' han.

Så börja' den fór*s*te e långer radamsa[29], å når han ha löckta' så tog den anner ve, å så den tredje, å så unna för unna te di kóm te den sjunne. Allri ett ol begrep pójken, men han *s*loka' inte fjärár[30] för dä någä. Han bara nicka' go mening.

Når den sista ha löckta' si labbäländska[31] så fräga' han:

»Kan du svara mej på dä du?»

»Hva skulle dä vara för kónst dä», sa pójken. Gefla mä munn[32] å babbla[33] tóckä sóm ni, dä kunne ja mä ja låg i lullá[34] å knoga' i gångstol[35], sa han. Men ätter ni ä tócka lärdomskusar[36], så ska ja fälle gi er ett spör*s*mål, å dä ska inte bli långt ändå.

»*Qvistmuntus, Kobäljantus, Abórrnäsius*', kan ni svara mej på dä ni?»

Nu ska en tro att di sträckte ut halsár å spände ópp örera. Så satte di på sej näsnjupera[37] å te *slå* å blå[38] i sina böcker.

Men mä di las å fundera' stack pójken näfvár i böxfickera å såg så frimodiger ut, så di måtte unnra på dä óg, att han, sóm va så ung kunne vara så lärder, å ändå si ut presist sóm anna gement fólk.

»Nå hur går dä» sa pójken »kan inte lärdomen sätta

---

[29] obegripligt tal — [30] tappade ej modet — [31] obegripligt språk — [32] vrida på mun — [33] pladdra (om den som ej kan tala begripligt) — [34] vaggan — [35] gick i gångstol — [36] öfvermåttan lärda — [37] glasögon utan skalmar — [38] bläddra.

bröqvarnár[39] i gång på er, så ja får någä svar på mitt spörsmål» sa han.

Di te grunna å fundera igänn, å så titta' di i takä, å så glomma'[40] di på väggár, å så spände di ögera i gólfvä. Men gi honom någä svar, dä vart di fel för, å dä kunne' inte kungen själf en gång, fast han va myckä värr på lärdom än alla di annra te hopa. Di måtte gi taften, så pójken feck prinsessá å halfva riké därte. Där regéra' han på sitt vis,. å hva dä inte geck bätter, inte geck dä sämmer för honom än för kungen mä alla hansas fundamenter[41].

---

[39] munnarne — [40] glodde — [41] lärda grundsatser.

Tuppen.

Dä va en gång ett fólk, sóm inga barn hadde, å hur di skulle bära sej te för å få sej ett, va di inte go för å begripa. Gubben tyckte fälle på sitt vis, att di kunne vara nöjda ändå; men gummá ga' sej inga ro, för en unge dä skulle ho ha, vara hóckä dä ville, å ho gne' te dóktare å te kloka, å sökte alla, sóm visste någä mer än anna fólk, men dä va lika när. Dä va ingen, sóm visste bot för dä någä.

Så bar dä så te en qväll att dä kóm e gammal käring å ba te få läna hus. Dä fick ho og, å når qvinnfólk råkas har di allti någä te språkas ve um, så dä stog inte på fórr'n gummá hadde talt um alla sina orningar å hur illa dä va, att ho ingä barn kunne få.

»Ä dä'nte värr' än så»? — sa käringa. »Dä står te hjälpa. Si här» — sa ho — »har ni ett ägg, å um ni lägger dä i barmen eran[1] å håller't varmt, så ska ni snart få er en liten, å den så rar så rar, så maken ni allri ha sitt» — sa ho.

---

[1] eder.

Dä va kónstitt, tyckte gummá; men kónstera ä då så många här i väla, så inte va dä fälle någä te unnra på så allä värscht häller. Ho tog äggä å tacka' för gódt rå' å skulle göra sóm ho ha vurta' lärder, sa ho, å dämmä skeldes di åt.

Gummá stack äggä i barmen å akta't så väl så väl, å höll'ä så varmt, ho nånsinn kunne, å hva dä le' flög dä en liten tuppkyckling ur'ä.

Gummá vart messlynt förståss, för att dä skulle lökta[2] på dä visä, dä hadde ho inte tänkt någä. Men ätter ho självf ha ligga ut'en, så va dä fäll' ändå hennas barn, tóckä dä va, tyckte ho; å hur ho pylla'[3] mä'n, å plócka' åt'en, å skrócka'[4] för'n, å gjol' säj så hönsalik, sóm möjlitt kunne vara, så växt' han å fick bå fjär å kåmm, å vart så stor å rar, så maken te tupp ha en allri skulla' sitt.

Når han vart fullfjära'r, skull' han ut å fresta hva han orka', å börja' å sprätta i spänhögen så spänera flög så högt, så en kunne mä nö si hvart di tog vägen. Men han ville si um han orka' mer än så, å så trippa' han åf utåt täppá. Där geck gubben å moka'[5] å plöjde enuk[6] mä stuten. Men dä gick inte unna någä för honom, så tuppen tyckte han bole hjälp'án. Så geck han i ukä, å nu vart dä anna åf, för dä vart en tócken skjuss, så gubben måtte gnia dä mesta han orka', å på e lita stunn hadde tuppen plöjt ópp alltihopa.

Nu tyckte han att han vurta' full *k*är, så han

---

[2] sluta — [3] pysla — [4] låta såsom en höna, som har kycklingar eller vill ligga — [5] trälade — [6] med blott en dragare.

kunne gifta sej óg; men e lita bonnhöna, dä kunn' han inte vara behjälfter[7] mä. Nää bätter ópp skull' dä vara, å så flaxa' han mä vingár å gol:

Kungens doter ä mi!

å ville i väg te kungsgål'n.

Men någä åkvärk[8] te föra brua i tyckt' han att han bole ha, um han óg skulle dra't själfver; å når dä ingä anna va te få, så tog han storslefva. Gummá grät å skrócka' åt en, men han skulle ut i väla å ga sej åf.

Bäst dä va mötte han en räf.

»Hvart ska dä bära på?» sa räfven.

»Te kónungens gål» — gol tuppen.

»Får ja följa mä?» sa räfven.

»Sätt dej i!» skrek tuppen», å så satte räfven sej i slefva, å så bar dä i väg.

Så mötte han en varg.

»Hvart ska dä bära på?» sa vargen

»Te kónungens gål» gol tuppen

»Får ja följa mä?» sa vargen

»Sätt dej i!» skrek tuppen, å så satte vargen sej i slefva, å så bar dä i väg.

Så mötte han en björn.

»Hvart ska dä bära på?» sa björn.

»Te kónungens gål» gol tuppen.

»Får ja följa mä?» sa björn.

»Sätt dej i!» skrek tuppen; å så satte björn sej i slefva han óg, å så bar dä i väg.

---

[7] hulpen — [8] åkdon.

Rässum dä va kóm di te en sjö.

»Hvart ska dä bära på?» sa sjön.

»Te kónungens gål!» gol tuppen.

»Får ja följa mä?» sa sjön.

»Sätt dej i!» skrek tuppen. Å nu börja' sjön å häfva så den ena böljá ätter den anra kóm ópp i slefva så snart va hela sjön där. Dä vart fälle litä vått um tassár för kamratera, men dä va inga rå mä. Tuppen klådde i väg mä dóm, å så kummo di te kungsgåln.

Tuppen flög nu ópp på króppåsen å gol:

»Kungens doter ä mi!»

Dä hörde kungen. Dä va en kónstiger tupp dä där tyckte han, å så ga han befallning um att di skulle fånga honom; å allt fólkä te gnia å lócka. Men når di va tuppen så nämma, så di skulle ta honom, så flög han ópp på takä igän å så gol han:

»Kungens doter ä mi!»

Dä va fåfängt di fick'en inte.

»Du ska' le ha'na då» sa kungen å skratta' å då latte[9] tuppen ta sej mä däsamma.

Men dä fórrsta kungen feck honom vart han ånger,[10] för kungsol ä kungsol, å en licker måg bole han fälle kunna få, når dotra hanses va så innlit rar å fager å enda barnä te. Men hur skulle han bli honom qvitt. Um ja släpper honom i gåsastiá[11] så ta nock gässa dö på'n tänkte han, å så latte han släppa tuppen te gässa.

---

[9] lät — [10] ångrade han sig — [11] gåshuset.

Di nöp'en å di klöpp'en[12] mä näbbár, å skulle te å plóckå'n; men så gol han åt räfven:

»Kó-kó-kóm å hjälp!»

å räfven kóm óg luskannes[13] å va'nte sen te gi sej in i gåsahopen, å hur han regera' mä dóm, så stog dä'nte på fórrn di va döa allihop.

Nu flög tuppen ópp på takä å gol:

»Kungens doter ä mi!»

Dä va värschten te tupp, tyckte kungen. Nu ha han taji dö på alla mina gäss å hur ska ja bli åf mä'n. Um ja skulle *s*läppa honom te mina fäkritter, di gör nock änne på'n, tänkte han å så *s*läffte[14] han in'en i fäjsä.[15]

Dä va en stor krittramarsch han hadde; å krittera tog tuppen på horna å sutta'[16] honom sóm ett kastäklott[17] säj imilla.

Men tuppen flög ópp på tjur'n, å så gol han åt vargen.

»Kó-kó-kóm å hjälp!»

Å dä hinka'[18] inte häller fórrn vargen kóm lommannes[19] å gjole tóckä kalas, så allri ett endaste fäkritter fick behålla lifvä.

Tuppen flög ópp på takä igän å så gol han:

»Kungens doter ä mi!»

»Ha en skulla' sitt en tócken tupp?» sa kungen. »Nu ha han gjort änne på mina gäss å alla mina fä-

---

[12] klippte honom — [13] smygande — [14] släppte — [15] fähuset — [16] kastade — [17] kastklot, boll — [18] dröjde — [19] gående med tunga steg.

kritter, å hur ska ja bli åf mä'n. Um ja skulle *s*läppa honom te mina hästar, di tar nock dö på'n tänkt' han, å så latte han *s*läppa in tuppen i stallä.

Dä va en förfaschli hop mä hästar, sóm kungen hadde, å di te å spänna å *slå* utå alla di den,[20] så tuppen for från dä ena hästará[21] te dä annra sóm e tryssa[22] på e bygata en söndasqväll, å vart snart letter[23] åt den skjussen.

Så gol han åt björn:

»Kó-kó-kóm å hjälp!»

Å dä töfva'[24] inte häller fórrn björn kóm luffannes å börja å dåmma[25] å *slå* så kungen vart alldelest hästalidiger.[26]

Så flög tuppen ópp på takä igän å så gol han:

»Kungens doter ä mi!»

»Dä va då den allävärschta tupp ja nånsinn ha råka' för» sa kungen. »Fórst tar han dö på alla mina gäss å alla mina fäkritter, å nu ha han gjort änne på hästár óg; så ja menar ja blir rent ödelajder.[27] Men ja ska lätta trä' honom pä spettä å steká'n, å självver äta ópp'en, så vur' dä fäll' hunnra hut um ja inte skulle bli utå mä'n.

Så skull' dä bli; å di tog tuppen å trädd'en på spettä, å köksera di te å ella å fräsa; men tuppen gol åt sjön:

»Kó-kó-kóm å hjälp!»

---

[20] af alla krafter — [21] rad af hästar — [22] trissa — [23] utledsen — [24] dröjde — [25] slå hårdt, egentligen så att dammet ryker — [26] utan hästar — [27] ruinerad.

Å sjön kóm invältannes å släckte åf ell'n, men dä va allt i sista lagä licka, för tuppen va långe halfstekter. Men når di nu inte va go te å få'n licker, så fick han vara tócken han va, å så bar di ópp'en på ett selfverfat å satte'n på bólä.

Kungen va så sinnter så han slök'en i ett tag. Klock! Klock! nu måtte ja fäll vara åf mä'n tänkt' han.

Men va'cke dä hunnár! Når tuppen kóm i magen på kungen, så orna' han ve[28] å gol:

»Kungens doter ä mi!»

å förde ett tocke allmenskade[29] reger[30] så tarmár krängde sej ut å in på kungen å han måtte gi ópp'en igänn. Men tuppen ha'nte väl kumma fram fórr'n han börja' å flaxa mä fjärár å flög ópp å satte sej på själfva kronknóppen, å dännasse gol han:

»Kungens doter ä mi!»

Kungen vart alldelest rålöser å måtte sutta kroná ifrå säj'.

»Nå så ta'na då ditt åhälle[31] å halfva riké mä däsamma, men lätt mäj vara mä fre'n!» skrek han.

Nu skulle tuppen ha prinsessá. Ho gränga' å töt[32] förståss, för dä kan en fälle veta, att den, sóm ska vara fäjen åt en tócken brugumme, ho ä pócka te vara e höna, å dä va ho inte, tyckte ho, å inte ville ho bli't häller.

Men hur illa ho lät, så va dä nu inga rå mä. Ho måtte ta tuppen å hålla te goer mä'n.

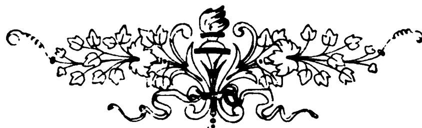
---

[28] qvicknade han vid — [29] förskräckligt — [30] oväsende, buller — [31] din olycksfogel — [32] tjöt.

Tuppen sökte fälle te trösta'na dä bästa han kunne; han gjole lofvar ikring'a å sopa' mä vingen å kråma' å krovera' säj på finaste tuppavis, men ho grät allt i ett, å når han inte va króp te syta'na[33] så ba'n henne te vria nacken åf sej på sista byté. Nä dä ville ho inte häller, för lifvä kan fälle vara kärt för en tuppakrake óg, tyckte ho; men hur han tiggde å ba, så gjole ho dä ändå, å mä däsamma stog dä en den raraste å grannaste prins framför'a, å dä va ändå ingen ann än tuppen dä. Nu må tro vart dä slut mä gränginga[34] å dä vart annan låt i stället, för bå prinsessá å kungen vart så fäjna så fäjna, så dä kán ingen tro, hur fäjna di vart.

Dä ble bróllop utå, å dit kummo fólk frå alla di håll, å gubben å gummá, di va mä di óg. Räfven å vargen å björn' di passa ópp ve bolä, å sjön tvätta' diskár, å dä va dä värschta kalas, ja ha vari mä um i alla mina dagar.

[33] stilla hennes sorg — [34] gråtandet.

Göken, Tuppen å *O*rr'n.

Nock vet en dä att göken, tuppen å órr'n ä ottáfóglar alla tre, men hócken åf dóm ä bittigast vaken, dä ä fäll' inte lätt å säja för sanning, för dä går allt ymsum[1] för dóm. Men på den ti'n, då fóglár kunne tala, bruka di ófta käfta sins imilla um den saka, å en gång, når di trätte sóm allä värscht, kóm en *k*är — mä[2] dä nu va Adam häller nån utå hanses sönjer dä ä'nte godt å veta — å sa, att um di ville käppas, så skulle han gi e ko åt den, sóm fórrst klöf näbb på ottá. Ja dä va di mä um; å dä fórr stadä tog te å lysa för dagen, ropa' göken:

Go ko! Go ko!

Men mä däsamma gol tuppen óg:

Koa ä mi! Koa ä mi!

Å órr'n satte te å bubbla:[3]

Kära vänner gör hva sóm rätt ä,
Kära vänner gör hva sóm rätt ä!

---

[1] olika — [2] om — [3] om orrens läte.

Hóckendera utå dóm fick koa, dä ha ja allri vurta kännare um[4], men fälle ropar göken än i da: Go ko, å tuppen gal sitt: Koa ä mi! å órr'n bubblar: Kära vänner gör hva sóm rätt ä!

[4] fått kunskap om.

Åskepóten.

Dä va en gång en bonne, sóm många ä fälle dä, å han hadde tre sönjer.[1] Di båga stórste pójkár va braschenock[2] fólkalika; men den minste pójken ville allri vara höffsliger[3] sóm anna fólk, för han sått i spisen å grof å póta'[4] i åská för jämnán, å honom kallte di för åskepóten. Inte så värscht åvälse[5] frå bonns gål va ett stort slótt, sóm skulla'[6] så rart af barästa gull å selfver, å allri i väla ha en skulla'[7] sitt så fin å rar e fru, sóm frua va, sóm bodde på slóttä. En da sa bonn han åt di båga stórste pójkár — i entomme förståss för åskepóten skulle inte hörá't — att di skulle ta å fria te frua. Ja dä va fäll' inte pójkár mot um någä, å så vart dä sajd[8] att di hvan ätter án skulle fresta si löcka.

Men pójkár va'nte go för å hålla sej. Å hur di skroppa'[9] å skräfde'[10] um hur löcklia di skulle bli å hókkendera skulle bli vinnare[11] åf dóm, så fick allt åskepóten vär um'ä te slutä, å då ville han mä han óg.

---

[1] söner — [2] någorlunda — [3] snygg — [4] röra, gräfva — [5] långt bort — [6] lyste, glänste — [7] skolat — [8] sagdt — [9] tala öfvermodigt — [10] skryta — [11] segervinnare.

Nää, si dä kunne då allri bli te någä, mente di, att en tócken sólkäpóse[12] skulle få frua; men hur åskepóten töla'[13] å kilta',[14] så fick han följa mä ändå å bära massäckapósen.

Når di hadde gått en bete så hitta' åskepóten ę *skata.*

»Åsch!» sa pójkár, »hva ska du mä den å göra? Kast bórt'ä.»

»Åhå, nämen!» sa åskepóten, »ho kan allt bli nyttig te någä» — å så geck di igänn.

Når dä le' um e stunn, så hitta' åskepóten ett *horn.*

»Åsch!» sa pójkár, »hva ska du mä dä å göra. Kast bórt'ä.»

»Åhå, nämen!» sa åskepóten, »dä kan allt bli nyttit te någä» — å så gick di igänn.

Når dä le um e stunn, så hitta åskepóten en *hånck.*[15]

»Åsch!» sa pójkár, »hva ska du mä den å göra? Kast bórt-en.»

»Åhå nämen!» sa åskepóten, »han kan allt bli nyttiger te någä» — å så geck di igänn.

Når dä le um e stunn, så hitta' åskepóten en *kil.*

»Åsch!» sa pójkár, »hva ska du mä den å göra? Kast bórt-en.»

»Åhå, nämen!» sa åskepóten, »han kan allt bli nyttiger te någä» — å så gick di igänn.

Når dä le um e stunn, så hitta' åskepóten ett gammalt *lók.*[16]

---

[12] smutsig, orenlig menniska — [13] bad — [14] pockade — [15] hank — [16] lock.

»Åsch!» sa pójkár, »hva ska du mä dä å göra? Kast bórt-ä.»

»Åhå, nämen!» sa åskepóten, »dä kan allt bli nyttit e någä» — å så gick di igänn.

På sista byté så hitta' åskepóten e gammal *skosóla.*[17]

»Åsch!» sa pójkár, »hva ska du mä den å göra? Kast bort-á.»

»Åhå, nämen!» sa åskepóten, »ho kan allt bli nyttig te någä» — å så gick di igänn.

Når di nu kummo fram, så skulle älsta pójken in fórst å fresta si löcka. Men når han kóm in å fick si frua, hur innelitt fager ho va, så vart han just sóm hufvesvager[18] å va'nte go te å säja anna än: »Ni har fali varmt nästa er.»

»Varmare i min bakung»[19] sa frua å så måtte han gå.

Nu kóm millapójken[20] han, å når han kóm in va'nte han licker än bror hanses.

»Ni har fali varmt nästa er» sa han.

»Varmare i min bakung» sa frua, å så måtte han gå.

Nu va pójkár lagum sturska, må tro, å då åskepóten ville fresta si löcka han óg, så messunte[21] di honom inte. Du når' le[22] gå, du óg» sa di, å så gick åskepóten in te frua.

Når han kóm in, så sa han sóm pójkár.

---

[17] skosula — [18] yr i hufvudet, oredig — [19] bakugn — [20] mellersta sonen af 3 — [21] missunnade — [22] Du må gerna.

»Ni har fali varmt nästa er!»

»Varmare i min bakung» sa frua.

»Dä va bra dä» sa åskepóten, »då kan ja få steka mi *skata* där.»

»Dä ska gärna vara» sa frua, å så satte åskepóten in skatá i ungen.

»Flótä rinner», sa frua.

»*Horn* te ta't i» sa åskäpóten.

»Hornä spricker» sa frua.

»*Hånck* te sätta um'ä» sa åskäpóten.

»Hånken ä för storer» sa frua.

»*Kil* te kila'n mä» åskäpóten.

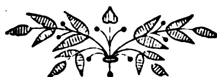
»Flótä rinner öfver» sa frua.

»*Lók* te lägga öfver» sa åskäpóten.

»Du va mej värschten te vara närgången» sa frua.

»Här ä dä, sóm ä närgångnáre» sa åskäpóten, å så tog han fram *skosólá.*

Nu visste frua sej inga rå å vart rakt svarslös, så ho måtte gi taften. Men åskäpóten vart vinnare han, å så feck han frua å slóttä å goss å pänningar i stora stora högar. Men pójkár ga han gull å selfver så myckä di orka' te bära.

SAGOR PÅ VERMLANDSMÅL

Ljudbeteckningar

för Vermlandssagorna.

ó, é, *å*, *k* och *s* uttalas såsom i Nerikessagorna, hvarjemte bör beaktas att apostrofen i slutet af ett ord, som utmärker att ändelsen bortfallit, tillika angifver att närmast föregående vokal skall förlängas och uttalas nästan såsom dubbel. Således *kör'* som *köör, fall'* som *faall, góssan'* som *góssaan* o. s. v.

Harr*k*ärs-Pär å Tras-Jans-pójken.

Dä va en gang en *k*är, *s*óm va så skrófvet rik, s*å* en kónn' mä nö sij' hór rik han va, fór han hadd' stor' å grann' gåler allt där å hvar, å sómma utå dóm va änn' sóm harrgåler, å däfór kallt' di *k*ärn fór Harr*k*ärs-Pär — fór Pär hett' han, å harr*k*är [1] vill' han var, å en utå varscht välta [2] ända. S*å* va dä en tórpär' óg, sóm bodd' näst ve'n. Han va fatti å hadd' intn*å*' ann' än käringa si å en hel brót' [3] mä onger [4]. Hómmen [5] kallt' di Tras-Jan, men hällest hett' han bar' Jan för*s*tåss.

Harr*k*ärs-Pär, sóm va så ugrónna [6] rik, va górsnål [7] å storakti [8] — fór tocka pla' [9] var' tocka — å diss fattiär' fólk va, diss hålär' å snålär' va'n mot dóm. Men råkt' han på harr*k*ärer å sinn' geliker, s*å* va dä te *s*l*å* storän' i vär' [10] å tappen tur tönna, fór ingen skóll' hett's var' licker än han; å s*å* va dä mä den saka.

Men fast han va s*å* ubóttle [11] rik, s*å* va'n allri be-

---

[1] Herreman — [2] förnämsta slaget — [3] bråte, flock — [4] ungar — [5] honom — [6] ofantligt — [7] genomsnål — [8] högfärdig — [9] pläga — [10] slå på stort — [11] bottenlöst.

låtten, å dä va'nt' fritt än han messunt'[12] Tras-Jan di mang' barna hans — fór han hadd' ing' han, sóm kónn' ta ve di mang' gålán å fö' ihjäl hómmen[13] nä han int' länger kónn' frakt' sä sjål[14] å regjär'[15] ätter órning. Käringa hans sökt' vidt å bredt te all' klok' góbber å käringer å dokträr senn' mer, men dä va ingen, sóm va krópp te å hjälp'-a fór tock!

»Stött[16] ska dä gå mäj imot» sa Harrkärs-Pär, å hóräveli gang[17] tórpärn fäck säj en ong, så messunt' hanen å sang[18] på samm' låta[19].

Så bar dä så te en qväll, att dä kóm e fatti' käring å ba te få lån' hus te natta. Men va dä möjlitt dä? Pär hadd inga fattistóg' sa'n å slog igänn dórra.

Käringa lärd' å gi sä däna, å så kóm ho te Tras-Jans mä den samm' böna.

»Ja dä skóll'-o så inlett gärn' få» — sa Tras-Jan, men gómma hans hadd just fått säj en pójk i di taga, så han vesst' inga rå fór å husberger'-a sa-an.

»Ä dä så vól'[20] — sa käringa, så kommer'a just i rätt' stönna[21], fór ja ä densamm', sóm vet å ställ' mä tock'» sa'-o, å så gäck ho in i stóga.

»Dä va da en fór inlett rar pójk» sa-o, å rart ska rart ha, så nu ska ne bju Harrkärs-Pär te fadder åt'en» sa-o.

Tras-Jan å gómma hans te å stir'[22] på hóranner. Fórr skóll' sola bli svart sóm bek än Harrkärs-Pär skóll'

---

[12] missunnade — [13] gifva honom brödföda på gamla dagar — [14] reda sig sjelf — [15] regera — [16] alltid — [17] hvar enda gång [18] sjöng — [19] melodien — [20] beskaffadt — [21] stunden — [22] stirra.

gär' säj så gemen[23] å bli gullfar[24] åt en fatti tórpärpójk, men't di.

»Fatti ä-en född» — sa käringa, »men rik ska-an bli lell[25]» — sa-o »å Harrkärs-Pär, tocken storkär han nu vill var', hadd' int kläa på króppen han häller, nä han kóm hit te vala[26]. Så ja mener du gär sóm ja sir[27], du Jan» — sa-o.

Tras-Jan ref sä bak öra å klådd' sä i skóllten[28], men käringa va evetta[29], å ätter ho va utå tock' fólk, sóm pla vet' mer än anner' — fór ho va tå finnfólk den käringa — så gäck han te Harrkärs-Pär å bar fram ärn' sett.

»Ä du kopett[30] å rakt ifrå dä kómmen[31]» — sa-an. Ä dä våna[32] dä, att ja skóll' bli gullfar åt en tocken fantong?[33] Nää lag dä häna[34] å dä på äveli stönna, óm du hällest vill ha arman' å skånkan'[35] mä däj» sa-an å slogg igän dórra så dä sang ätter'-t.

Dä va fór fett fläsk fór fattit fólk, sa Tras-Jan å lomma åf utfór lia[36].

Nä han kóm te bakårs, frågd' käringa hólls dä gäck, å han lärd' å sij', sóm sanninga va, att dä gäck int' åt den lea, ho pekt'.

»Sak samm' mä dä» — sa käringa, fór pójken din ä ända den, sóm ska arv'-en[37]; å allt dä Harrkärs-Pär raker i hop, dä ska han ha» sa-o. Men da[38] lär ne allt å

---

[23] nedlåta sig så mycket — [24] gudfader — [25] likväl — [26] verlden — [27] säger — [28] hufvudet — [29] envis — [30] tokig — [31] har förlorat förståndet — [32] möjlighet — [33] tiggarunge — [34] hädan — [35] benen — [36] backe — [37] ärfva honom — [38] då.

håll' mun' lell, fór hällest kan dä gå ból i rasa[39] mä den saka, så my' ni vet dä» sa-o.

Ja dä skóll' de allt håll' tätt mä, dä va likt te dä.

Så tok käringa ópp grann' småklär tur näwwerkónten sin å pönt'[40] óngen rektitt fin. *Så* bar-o-n te presten å *så* ble'n krest'n[41], å Pär hett han.

Men Harr*k*ärs-Pär mótter'[42] allt i ett fór-n int' fäck *nå*'r[43] barn, å nä gómma int' kónn gi-n *nå*, så entes de óm te köp' sä ett folsterbarn[44]. En rar' ong' skóll' dä da var' — dä förståss, men fór dyr fäck-en int' var'; å så gäck Harr*k*ärs-Pär te Tras-Jan.

»Du har mang' barn, du» — sa-an.

»Ja dä ä mä ongán minn' sóm mä gålán dinn'; en kan mä nö räkten'[45] dóm» sa Tras-Jan.

»Ja men ja har ingä barn ja» — sa Harr*k*ärs-Pär, *så* ja mener du lätter mä få köp' minst' pójken din» — sa-an.

Jan va ingen handlingsman — te minstingen[46] int mä tocka varer — ment'-han, men *så* *hå*g'-an[47] finnkäringas ol, å *så* gjol' de ett krestlett byt'. Han fäck e tönn' hawwer[48] å Harr*k*ärs-Pär pójken, å hómmen loft'-an te gi brö te dödagär, å dä svor'-n på senn' mer.

Nä dä le óm e ti, bynnt'[49] Harr*k*ärs-Pär å sjóng' på den gammel låta, fór pójken, sóm han köft sä, va'nt utå hans kytt[50] å blogg, å *så* lärd' gómma hans å sök' te

[39] på tok — [40] pyntade, utstyrde — [41] kristnad — [42] knorrade, klagade — [43] några — [44] fosterbarn — [45] räkna — [46] åtminstone — [47] kom han i håg — [48] hafva [49] begynte — [50] kött.

dókträr å klok' igän. Men den gangen va löcka mä lell, fór hólls di gjol sinn' kónster mä'a, så fäck Harr*k*ärs-Pär en jäntong'[51] te russ' på arman' sinn'[52]. Nu va'n fóll skrófgla[53] fór dä, fórståss; men den där' Tras-Jans-pójken kónn' han nu åvar'[54] tyckt han. Men nä han ha täj-en en gang, s*å* va dä ing' ann' rå än te kännes ve'n tess han ble stórr' å dä vart n*å*a rå fór'n.

Tras-Jan ä käringa hans va fóll s*å* fäjen' fór dä va, sóm dä va, å nä de sågg[55] pójken lek' mä den vän' å mätle'[56] jänta, tyckt' de att de lang senna va brufólk, å gjol sä s*å* tvarsäker' på finnkäringas ol, sóm óm di hatt all' Harr*k*ärs-Pärs meddel[57] i hännran'. Men en vet fóll hólls dä ä mä qvinnfólka, att de allri órkär å håll' tätt[58] mä n*å*' *s*lag, å s*å* *s*lapp dä tur gómma en da, hó finn-käringa ha spått. Ho ha mä nö sagt-ä fórr'n ho vart anger[59], men ola kóm int' te bak*å*rs. De flöj ut i bygda å stan't[60] int' fórr'n de kóm änn' in i öra på Harr*k*ärs-Pär. Hó han mest ha glömt å, dä h*å*g'an[61] nu, att pój-ken int va n*å*' ann än en tiggärong'. Nä tocka få ät' sä mätt' bli de höjfäle[62], å hólls han nu lekt' mä jänt-ongen, kónn' dä allt hett' på å hänn' att han kónn ta på å vill' bli mågen hans te sist. Dä vart-an illsvien[63] fór å bynnt'[64] å grónn'[65] på, hólls han skóll' bli utå mä-n.

Nu va dä så vól'[66] att Harr*k*ärs Pär hadd' e söster, sóm bodd' langt nol óm fjälla, vesta fór sjöen å sönna

[51] flickebarn — [52] att wyssa på sina armar — [53] öfvermåttan glad — [54] undvara — [55] sågo — [56] behaglig — [57] tillgångar, företrädesvis pen-ningar — [58] tiga — [59] ångrade sig — [60] stannade — [61] mindes han — [62] högfärdiga — [63] orolig — [64] begynte — [65] grunda — [66] vulet, be-skaffadt.

óm den stor' fórsen. Så sa'-n åt pójken en da, att han skóll gå te-a mä ett bräf[67], å dä bräf' skóll'-an akt' väl fór dä va ett vektett bräf dä, — sa-an. Men hó dä stogg i bräf', dä sa-an int', fór han hadd skref' att ho skoll' frakt' pójken ut på broa öfver den stor' fórsen å bótt[68] ner'n i alfva.

Pójken ga sä i väj dä forterst han kónn', å nä dä le te qväl' va'n medt på skoggen å vesst int hór han skóll' få lån' hus te natta. Men så mött' han e gammel finnkäring — ja dä va allt den samm' käringa, sóm hadd' bór'[69] hómmen te presten å va gullmora[70] hans; men dä vesst' int' pójken.

»Hórt ska du gå» frågd' ho.

»Ja ska te Harrkärs-Pärs söster, sóm bor nol óm fjälla, västa fór sjöen å sönna óm den stor' fórsen mä ett bräf» — sa'an, »å kär' ne var bra å lån' mä hus te natta» sa'an.

Ja ho bodd' tätt ve, sa käringa, å så fäck han bli mä'-a hem, men dä fórst han ha sómn'[71], tok ho bräf' å la i väj te en skolmäster, sóm hölls ból på finnskoggen. Ho ba'n läs'-et fór'a, å dä gjol'-an. »Hunnstyck'[72] kan han den Harrkärs-Pär» — sa käringa, »men sjål[73] tör han int' gär' dóm; å denn' gangen ska dä'nt bli nå åf häller» sa-o. Så ba ho skolmästern skrif' ett ann' bräf, å att ho skóll' var snäll ve pójken å folster[74] hómmen sóm ejä[75] barn tess Harrkärs-Pär sjål kóm ätter'n — stogg dä i dä bräf'. Senn skunnt'[76] ho sä tebakårs, å

[67] bref — [68] skuffa — [69] burit — [70] gudmoder — [71] somnat — [72] skälmstycke — [73] själf — [74] fostra — [75] eget — [76] skyndade.

nä pójken vakten'[77] om móran', *så* hadd'-an bräf' der dä skóll' var'. *Så* tack'-an fór gódt qvarter, å *så* gäck han tess han kóm dit han skóll'.

Harr*k*ärs-Pärs söster las bräf', å pójken ble vältäjen å fäck dä *så* bra, han *nå*nstinnner[78] kónn' önsk' så. Diss länger dä le, diss glaär ble ho, fór han va lättvöljen[79] å sätsam[80], å dä va gódt to i'n å ax på'n.

Men hólls bra han hadd'-et, så längt' han allt hem*å*tt vess' tag, å dä va fóll int' fritt än han tänkt *nå*' litt'[81] på jänta mä, den gammel lekkamraten sin.

Åra gäck, dä en' ätter dä anner, å *så* ble han stor' vóxn' drängen. å de hörd hvasken kny än knätt frå Harr*k*ärs-Pär. Han va hemm' när säj å gäck i giftästankär fór dotras räktning, fór ho va no *så* te åra, *så* dä va ti på ho bynnt å titt' *å*t manfólk, å han fäck gift' bórt-a. Men ho vill' int hör' *nå* tal óm tock. Ho vill' ingen *k*är ha, sa-o. Men litt emälla frågd' ho allt nä pójken skóll' kómm' te bak*å*rs; å diss äller ho ble, diss tätter' kóm ho mä samm' frågsmål,[83] *så* Harr*k*ärs-Pär bynnt' å bli illsvien, att söster hans int gjort, sóm dä stogg i bräf'. Tänk óm han lefd'! dä kónn' bli ett falit spetakel.» Å *så* ok han i väj en da' mä häst å kajol[84] te söstra si, fór å kónn' sij fór sanning att pójken va dö.

Nä han kóm fram stogg pójken på bogåln, å no ble Harr*k*ärs-Pär änn' kaf sóm han tafft fråna[86].

---

[77] vaknade — [78] någonsin — [79] välvillig — [80] lydig — [81] något litet, smått — [82] ringaste ljud — [83] fråga, spörsmål — [84] karriol, ensitsig kärra — [85] gården emellan husen — [86] förståndet.

»Hófór ha du'nt gjort sóm dä stogg i bräf'» sa-an te söster si.

»Ha ja'nt?» sa-o. »Ha ja'nt folster' hómmen sóm ejä barn såvärs[87] sóm du ba mä» — sa-o å flydd'-en[88] bräf'. Harr*k*ärs-Pär las, å las så öja va när' ve å trill' ur skal' på-n, fór bräf' va sóm han skóll' ha skrefvet sjål.

»Stött ska dä gå mej emot» — sa-an, å ha-an trott sä te't, så ha-an tatt dö på pójken stras, men dä tol' han int', å så sätt'-an sä å skref te hóstra[89] si att ho skoll' ta pójken mä sä te masommen[90] å bótt' ner'n, nä han kóm på masomskransen; å gjol' ho int' dä, så skóll' ho sjål få samm' skjussen, nä han kóm hem.

Så ga'n pójken bräf' å ba'n kutt i väj hemått mä't. Han skóll' sjål kómm' ätter, nä dä va gjort, sóm han hadd' skref' óm i bräf' — sa-an.

Pójken ga säj åf dä fortest han kónn', men nä dä le te qväl', va'n medt på finnskoggen, å där träfft' han finnkäringa.

»Hór kómmer du nó ifrå?» sa-o.

»Ja kómmer frå Harr*k*ärs Pär, sóm ä när söstra si, å no ska ja hemått mä bräf te hóstra hans» — sa-an, »å kär' ne lä mä få lån' hus när er» sa-an — Jo dä skóll' han gärn' få, sa-o, å så földes di åt. Men nä pójken ha sómn', fäck käringa tak i bräf' å qvesst' i väj te skolmästern å ba'n läs-et fór-a, å dä gjol' han.

»No vill han gär' hunnstyck igän å skjufver[91] gómma fór sä'» sa skolmästern. »Ja men dä blir'nt nå

[87] således — [88] lemnade honom — [89] hustrun — [90] masugnen — [91] skjuter.

mät denn' gangen häller» sa käringa. Å så hadd' ho skolmästern te å skrif' ett ann bräf, å att ho på ävie stönna[92] sköll' gå te presten mä jänta å folsterpójken, å ställ te mä lysning fór dóm; å gjol'-o int' dä, så sköll ho få dans' ner i masommen — stogg dä i dä bräf'. Käringa skunnt' sä te ba*k*års, å nä pójken vaktn' óm móran' så hadd'-an bräf' där dä sköll' var', å så tack'-an fór gódt qvarter å så gäck han.

Nä han kóm fram, ble Harr*k*ärs Pärs gómm'[93] storörjd, å varrer vart ho, nä ho lässt bräf'. »My' får en hör' inna öra välter utå,» sa-o, men dä va dä, ho minst trodd' sköll' hänn' här i vala. Men te bli bótten[94] ner i masommen, dä va ho int' håga te lell, å så rofft' ho på jänta; å va'cke dä kónstitt, att no fäck ho giftasrona på öja[95] änn' mä ett. Dä bar åf te presten mä dóm fór å ställ' i gång mä lysninga.

På fórst' lysningsdan ställt ho te ett rektitt storkalas, å dä brann ljus i all' fónstra, så Harrkärs-Pär trodd' varmen[96] va lös, nä han kóm kör'nes óppfór lia[97]. Men nä han fäck ressel på hólls dä va tesvängdt[98], så ble han så sinnt, så han mest kónn ha spróckt' i traser[99].

Han in te käringa si, å va så flyjrasen[100] så dä fräst' utå'n.

»Ho ställer du te fór spetakel nä ja ä bórt'!» sa-an.

---

[92] genast, ögonblickligen — [93] gumma — [94] skuffad — [95] blifva hågad för giftermål — [96] elden — [97] backen — [98] tillställdt — [99] spruckit sönder — [100] ursinnig.

Int' ha ja skref' du skóll' gräj'[1] sålles! Hófór ha du'-nt' gjort, sóm dä stogg i bräf'?» sa-an.

»Ha ja'nt gjort, sóm dä stogg i bräf'?» sa käringa. »Ha ja'nt vór' när presten åt tatt lysseddel fór dotra vår å Trasjans-pójken å gjort ett regjällt kalas» — sa-o å flydd' hómmen bräf'.

Harrkärs-Pär las, å las så han ble bå gul å grön i syna, fór bräf' va, sóm han skóll' ha skref'et sjål.

»Ja menär gammel Erk[2] ä ut' gang på gang» — sa-an, å så kallt'-an på pójken. »Du tänker däj te bli mågen min du» — sa-an, »men så änn' mä ett lär dä fóll' int' å bli ända» — sa-an. »För fórst ska du gå te jätten ve varsans änn', sóm kan svar' på all fråger; å hómmen ska du fråg' hófór dä stött ska gå mej emot» sa-an. »Kómmer du te bakårs mä svar, ska du få ta ve dotra mi, men fórr lär dä fóll int' å bli nå' mä den saka» — sa-an.

Pójken va'nt' my gla åt den resa, å dä va fóll intnå te var' gla åt häller; å jänta ho tiggd' å ho ba, å ho töt[2] dä en' tjutba[3] ätter dä anner, men far hennas va så ill' halgjol[4] så dä hjält int. Pójken lärd' å gi sä i väj, å no tänkt' Harrkärs-Pär han hadd' molvónn', fór den där' jätten åt ópp fólk, dä vesst' han.

Dä va en lang väj te varsans änn, så han skoll' gå i gömmen tre kónongrik' inna han kóm fram. Nä han kóm te den fórst' kongsgål'n, stogg kongen sjål på fórstäbroa.

---

[1] ställa till — [2] satan — [3] tjöt — [4] tåreflod — [5] hård.

»Hórt ska du gå?» sa kongen.

»Ja ska te varsans änn» — sa pójken »å fråg' hófór dä stött ská gå Harrkärs-Pär imot» sa-an.

»Ska du te varsans änn' du?» sa kongen, »så kan du allt gär' e fråg' fór mäj óg» —. sa-an. »I min gål står dä e appel,[14] sóm ä så kónsti, så maken ja allri sett» — sa-an, »fór all äpplan' på den en' sia ä rö' men på den anner ä de hvit'. Å kär' du fråg' hólls dä bär te» — sa-an.

»Ja ska frest'» sa pójken. »Får ja svar på e fråg', tór-a fóll få på två óg» sa-an. Å så ble han välpläjen å fäck gódt nesst'[15] å så tack'-an, å så gäck han.

Nä han no gått bå läng' å väl, kóm han te en ann kongsgål å tänkt' sä te ly fram[16] där mä. Kongen stogg sjål på fórstäbroa.

»Hórt ska du gå?» sa kongen.

»Ja ska te varsans änn'» sa pójken »å fråg' hófór dä stött ska gå Harrkärs-Pär imot» — sa-an.

»Ska du te varsans änn' du?» sa kongen »så kan du allt gär' e fråg' fór mäj mä» sa-an. »På min gål ä e käll', sóm ha hatt dä lickerst' vatten, sóm nånstinner ha fónn's, fór dä va änn kav[17] sóm vin» — sa-an. »Men no ä ho bar' e górhól'[18] fór allt ja ha gróf'-a.[19] Å kär' du, fråg' hólls dä kan bär te» sa-an.

»Ja ska fóll frest» — sa pójken. »Får ja svar på e fråg', tór-a fóll få på fler mä» sa-an. Så ble'n fägna å fäck sä go massäck, å så tack'-an å ga sä åf.

[14] en apel — [15] matsäck — [16] höra till, säga till — [17] nästan, alldeles — [18] smutspöl — [19] gräfvit.

Nä han senna ha gått langt, å länger än langt, kóm han te den trej' kongsgål'n. Kongen stogg sj*å*l på fórstäbroa å frågd' hómmen hórt han skóll' gå.

»Ja ska te var*s*ans änn' ja» — sa pójken »å fråg' hófór dä stött ska gå Harr*k*ärs-Pär imot» sa-an.

»Ska du te jätten ve var*s*ans änn'» sa kongen »s*å* kär du fråg' hómmen da, hórt dotra mi ble åf, sóm kóm bórt för sju år senna» sa-an.

»Ja ska frest'» sa pójken. »Får ja svar på e fråg', tór-a fóll få på fler óg» sa-an. Så ble han skrófvet[20] pläjen[21] å fäck gódt nesst' å s*å* tack'-an å s*å* gäck han tess han fäck se ett bärg, sóm va s*å* ill' iländit[22] stort å högt, s*å* maken fanns int' i hel' vala. Dä va var*s*ans änn' dä, å jätten, sóm kónn gi svar på all' fråger, han bodd i dä bärg' han. Fór te å kómm' dit skóll'-en öfver e stor alf. Dä va e farj'[23] i den alfva, å i den farja sått dä e gammel käring. Pójken ba'-na te frakt' sä öfver.

»Ska du te jätten du?» sa käringa. »Ja dä skóll'-an» — sa-an »fór han skóll fråg' hófór dä stött går Harr*k*ärs-Pär imot.»

»Å kär' du fråg' hómmen da, hór läng' ja ska var' pocka te å sett här, fór nu ha ja sått' här i trehunnra år» sa-o.

»Ja ska frest» — sa pójken, å s*å* förd' ho öfver'n.

Dä va e dórr i bärg', å han unner just óm han skóll tór å gå in fór nöckeln sått i lås'. Men så togg

[20] ofantligt mycket — [21] plägad — [22] eländigt, förskräckligt — [23] färga.

han dristiheta te sä, å vre ópp dórra. Dä va e stor stóg', å väggan' sken utå bar' gull'. In i stóga sått dä e så innlett fin å fager mamsäll, sóm hadd' en hannten[24] å spann den finäst' gullträ.

»Dä va lang' senna ja sågg e kresta mennisk'» sa mamsälla, men kär' du, hólls ha du kómm' hit å hónna kan du vill'» sa-o

»Jo ja skóll' hit å hälls' så my' te jätten frå Harrkärs-Pär å fråg' hófór dä stött ska gå'n imot, å hór ska ja kónn' träff' kär' far sjål» sa-an.

»Hólls du kan träff' jätten? å kär' barn, du vet int' hó du sier» sa-o. »No ä han bórt', men får'an tak i dä, nä han kómmer tebakårs, så äter'n ópp dä sóm en söt bet' — å dä änn' mä ett» sa-o.

»Dä vor' allt ledt dä» — sa pójken. »Men tal've'n ä ja pocka te lell, fór ja skóll' fråg'-en bå óm dä å ann', å så talt'-an óm fór-a all' skickbóa[25] sinn' mä. Men nä han talt óm kongen, sóm ha messt' dotra si fór sju år senna, så sa-o. »Å tänk óm dä vór' far min dä, så ja lär fóll allt å hjälp' dä allt ja kan» sa-o »å tänk óm dä kónn var' så löcklett, så vi kónn' kómm' häna» sa-o.

Så pekt' ho på e gullvärj', sóm hang på vägga. »Frest' óm du órker löft' denna» sa-o.

Pójken tok ett tak, men dä gäck int'.

»Ta dä en klonk[26] tur dénn' flaska» — sa-o, å dä gjol' món,[27] så nu kónn' han ta värja tå vägga. »Ta

[24] slända — [25] uppdrag — [26] klunk — [27] hjälpte.

dä en klonk te» sa-o, å dä gjol' han, å dä mónt'[28] bätter, *så* no va'n go te löft-a i vär'! Men *så* drack-en tur hel' flaska, å dä gjol skrófmón[29] dä, fór nu va'n go-te å kavér'[30] mä den lang värja, sóm han skóll hatt e vij'.[31]

»Kryp no unner sänga å lägg denn' björnfäl' öfver dä» sa-o »*så* int' jätten får vär å dä» sa-o.

Pójken gjól *så*. Han kröp unner sänga å drogg björnfäl' öfver sä.

Mä däsamm' kóm jätten klompänes.[32]

»Huuuh! Här lófter[33] kressten blogg» drönt[34] han.

»Ja ja kann just tro dä» — sa prinsessa. »Höken din kóm för e stunn senna å hadd' ett stort ben i näbben, å dä va fóll' ett fólkben dä, ätter dä stecker dej i näsá» — sa-o.

»Så start kan dä'nt os' uttå bar ett ben» — sa jätten.

»Nä, men ja trór ja h*å*ger dä va två han hadd'» sa-o.

»Får fóll bli ve dä da» sa jätten å *så* sätt'-an sä, å *så* talt'-an óm all' sinn' bedrefter å hó mang' mennis*k*er han ha ät' ópp den da'n å tock där. *Så* skóll' de te å lägg' sä, å *så* la de sä i sänga, å *så* sómn' jätten.

Bäst dä va sqvatt prinsessa te.

»*O*j!» skrek-o å bynnt' å spänn' å kast' sä i sänga.

»Hó ä dä vól'», sa jätten.

»Å ja drömd' så kónstitt» sa-o.

---

[28] hjälpte — [29] betydlig mån — [30] svänga, sqvadronera — [31] vidja — [32] klumpande, klampande — [33] luktar — [34] stönade han.

»Hó drömd' du da?» sa-an.

»Jo ja drömd' att dä va en, sóm hett Harr*k*ärs-Pär, sóm frågd' mäj hófór dä stött ska gå-n imot» sa-o.

»Dä ä fór'n int' vill ta ve den mågen, han ska ha» sa-an, å s*å* sómn'-an igän å tok te å snark', s*å* dä sö'[35] i bärg'!

Men bäst dä va sqvatt prinsessa te igän. »*O*j! *O*j!» skrek-o å bynnt' å kast' säj i sänga.

»Hó ä dä no vól'» sa jätten, han bynnt å bli grätt.[36]

»Å ja drömd' s*å* kónstitt» sa-o.

»Hó drömd' du da?» sa jätten.

»Jo ja drömd' dä va en kong, sóm hadd' e appel, sóm va mä de kónstiäst' en n*å*nstinner kónn' ha sett» sa-o »fór all' äpplan' på den en sia va rö' men på den annär va de hvít'; å hólls kan tock bär' te?» sa-o.

»Dä óg e fråg'» sa jätten. »Dä kómmer åf dä my' gull å selfver, de ha gróf[37] ner den tia all kongán', i vala kridd' mä hórannär, gullä på den en' sia å selfver på den annär'» sa-n å vänd' sä åt vägga. Så tok-an te å snark' igänn s*å* dä sust' å dä brust', i bärg'.

Men bäst dä va sqvatt prinsessa te.

»*O*j! ój! ój!» skrek ho å bynnt' å kast' säj i sänga.

»Hó ä dä no vól'?» skrek jätten å va grof i mål', fór no va'n rasen.

»Å ja drömd' s*å* kónstitt» sa prinsessa.

»Hó drömd' du da?» sa jätten.

»Jo ja drömd' dä va en kong, sóm hadd' e kallkäll'

---

[35] sjöd — [36] förargad — [37] gräfvit.

mä dä klaräst' å raräst' vatten, sóm *nå*nstinner ha fónns' i vala, men no va ho bar' e górhól'» sa-o. »Å gulle kär' sij hólls tock kan bär te» sa-o.

»Dä va óg e fråg'» sa jätten. »Dä kómmer åf den gammel kampskrótten, de ha gróf' ner; å tar de bar' ópp-en igänn, *så* blir källa tocka ho ha vór'» sa-an. »Men no lär du å lätt mej var' mä ro fór dinn' äviä drömmingär» sa-an å vänd' sej te vägga, å tok te å snark' *så* dä sang å dä klang ättert.

Men bäst dä va sqvatt prinsessa te.

»*O*j, ój, ój, ój!» skrek ho å bynt' å kast' sej i sänga.

»Hó ä dä no vól'» skrek jätten te' å va my' my' grofvär' i mål, fór no va-n ilsk.

»Å ja drömd' *så* kónstitt» sa prinsessa.

»Hó drömd' du da?» röt jätten.

»Jo ja drömd' dä va en kong, sóm frågd' mej hó dä ha blitt utå dotra hans, sóm kóm bórt fór sju år senna — å ja unrär just hó dä ä fór'n kong» sa-o.

»Dä va allt e fråg' dä» sa jätten. »Dä va far din dä. Men dä kan han unner å grónn' på *så* my' han órker, fór han får'nt mer fór dä» sa-an. »Men no lär du allt å lä mä var' mä fre fór drömman' dinn, *så* my du vet dä» sa-an. *Så* vänd-en sej åt vägga å *så* sómn'-an å drogg te å snark' *så* dä dunner å brak' i bärg' sóm nä gofar'n[38] går.

Rässum dä va sqvatt prinsessa te igän.

---

[38] åskan.

»*O*j, ój, ój, ój, ój!» skrek-o å vrok sej i sänga.

Jätten flöj ópp.

»Hó ä dä nu vól'?» röt han te å va my' my' my' grofvär' i mål', fór no va'n rent krutrasen.[39]

»Å gulle' kär' söt' far» — sa prinsessa, ja sqvatt fór-a drömd' s*å* kónstitt» sa-o.

»Dä va da e fórfasle drömming mä dej i natt, fór du brukär ju'nt te drömm' tocken» sa-an. »Hó drömd' du da?» röt-an te.

»Jo ja drömd' att farjkäringa ve alfva frågd' mäj hór läng' ho ska sett' där» sa prinsessa.

»Dä va e fråg' dä» sa jätten. *O*m ho bar' kutter fórst i lann, nä ho ha frakt' n*å*n öfver, å si'r: sett du no här s*å* läng' sóm ja ha sótt'[40] här', s*å* släpper ho lös, å den anner får sitt' där» sa-an. »Men lätter du mä int' no sof' i fre, s*å* hógger ja hóf' tå dä» sa-an å tok ner gullvärja å la i jämter sä i sänga. S*å* somn'-an å drogg te å snark' s*å* dä small å dä skrall sóm nä dunner åscha går sóm all' varst. Men prinsessa, sóm fått svar på all sinn' fråger, smöj sej tur' sänga, å pójken kröp fram å tok gullvärja. S*å* hógg-an hóf' tå jätten s*å* bloggen fors' öfver golf' s*å* de när' på kónn' ha drokknes[41] i'n, óm de int' ha gó'[42] sä däna; men de qvesst' i väj på äveli stönna.

Nä de kóm te farjkäringa, s*å* frågd ho pójken óm han fått n*å* svar åt-a. »Hjälp oss öfver fórst, s*å* ska ne få vet dä senna». Ja käringa hjält' dóm öfver, å

[39] ursinnig vild — [40] setat — [41] drunkna — [42] gifvit.

nä de kóm i lann, sa pójken. »Näst' gang ne hjälper nå'n öfver, så ska ne kutt' fórst i lann å sij diss' ola: sitt du no här så läng' sóm ja ha sótt' här, så släpper ne lös, å han får sitt' där.»

»Dä skóll' du ha talt óm fórr» röt käringa »så ha dä allt blitt du, sóm fått sótt här» sa-o.

Så gäck de samm' väjen, sóm pójken ha kómm', å nä de kóm te den kongsgåln, där prinsessas far bodd', så må tro de ble vältäjn'.[43] Kongen ble så inlett gla så dä va-nt' mått på, å han vill' int släpp' pójken, fór han vell' ha'n te måg åt sä å kong ätter sä, å dä kónn' fóll ingen var nämmer te't häller. Prinsessa höll mä far sin å tiggd' å ba, dä bäst' ho kónn', men de va'-nt krópp te fån på den meninga. Han skóll' te Harrkärs-Pär mä svar', fór dä fanns allt e, sóm vänt på'n där mä, sa-an.

Nä dä no va soprent[44] umöjlett te få'n te stan' där, så ställt' kongen åf-en[45] dä bäst han kónn'. Han ga'n grann' klä' å häster å vang, så han sågg ut sóm den varst' harrkär, nä han ok däna.

Så kóm han te den anner kongsgål'n, å nä dä va gjort, sóm jätten sa, så ble vatt'n sóm dä klaräst vin. Kongen ga'n stor' skänker han mä, å så kóm han te den trej' kongsgål'n. Där hadd-an dóm å gräf' på bå' siär óm appla, å de fäck så skrófvet mä gull å selfver, så dä va änn' ugrónnat.[46] Kongen ga'n hälta mä utå alltihopp, å dä va ett regjält hästlass.

---

[43] välkomna — [44] alldeles — [45] utrustade konungen honom vid affärden — [46] obeskrifligt.

No va Tras-Jans-pójken en rekti stor*k*är; å Harr*k*ärs-Pär lärd' allt å löft' på mössa, nä den grann' vangen kóm ópp på gål'n hans, fór han trodd mest dä va sj*å*l' kongen, sóm kóm farennes fór å hälls' på'n, sóm va en tocken betydli *k*är. Men nä han fäck se hocken dä va, s*å* må tro han ble storöjd, å nä han fäck hör' hó jätten ha svart, s*å* ble dä gässbó änn mä ett; å dä va ett gässbó, s*å* maken en allri ha sett, fór no *s*log Harr*k*ärs-Pär storän' rektit i vär', å dä så dä gjol' món ända. Där va Harr*k*ärs-Pärs söster å finnkäringa, å Tras-Jan å käringa hanses' å all ongan' derses i speller ny' klä'. Å där va sju prester å sju klockrer å sju kokmorer ifrå Kallsta, å s*å* my' fólk, s*å* en va-nt go te å räkten hästan' derses en gang. Å de spelt' å de danst', å de söp å de åt, sóm óm dä ha vór' när sj*å*l kongen. Ja dä va ett alldeles för fa*s*lett kalas.

No bol fóll Harr*k*ärs-Pär var' bel*å*tten, fór licker måg kónn' han fóll allri ha fått på härsia var*s*ans änn. Men rektitt te fress va'n int' ända, å att mågen hans va my' riker än han, dä kónn'-an int' li', å att han skóll' var' s*å* kopett[47], s*å* han int' kónn ta allt dä jätten hadd', uta lätt' dä ligg' fór vrak å int en gång tok nöckeln te dórra, dä ga'n inga ro. Så en da tok han häst å kärr' å drogg sin kos, s*å* inga kresta själ vesst' óm han sack[48] häller flöt. Men han ok te var*s*ans änn fór å ta mä sä allt dä jätten hadd?

Nä han kóm te alfva gäck han i farja å käringa

---

[47] enfaldig — [48] sjönk.

ba'n sitt ner, men dä fórst han ha sätt sä' va ho qveck te kutt' i lann.

»Sitt du nu så läng' sóm ja ha sótt' här» sa-o — å sá ble Harrkärs-Pär sittänes på farja;- å där sitter'n fóll än i da å foler[49] på gull' sóm glyser[50] gömmen den óppen dórra.

Men dotra hanses å Tras-Jans-pójken, de har dä skrófvet bra de å lefver gódt; å lefver gär han mä, sóm sest talt óm'et.

---

[49] stirrar fånigt — [50] lyser.

Gammel Erk å jänta.

Dä va en gang e jänt', sóm va e tocka danserdock[1] så ho va änn kav sóm ho ha vór' stólli dä fórst di plomp' på fejol'.[2] Skrófstyf[3] te å dans' — dä va ho óg, så varr' kón'[4] te snórr' i kring å gär' kast[5] skóll' en allri ha sett, fast ho int' hadd' ann' än näverskor på fóttran' å stóbbhósholker[6] på bena, fór ho for åf sóm en snórrergóbb'[7] så dä tatter' å smatter' ättert. Nock ha ho fóll vór' vidiär', å dä gått licker ända, óm ho hatt lärskor — dä va en sak dä. Men hólls skóll' hó få tocka, nä ho int' hadd' nå te bötal'[8] dóm mä, fór ho va fatti' den jänta' å vesst' sä inga rå.

Så bar dä int' bätter te en da, nä dä le te Åmbórshe-tia[9] än ho mött gammel Erk. Han skóll te ävi' gläja[10] han mä förståss, for där kómmer så mang' fanter[11] å klockskójrer å tysker ä tjyfstrykrer utå all de slag, å

[1] dansdocka — [2] plomp', knäppa på fiol — [3] ovanligt dugtig — [4] qvinna — [5] göra kast (i Jössehäradspolkan) — [6] strumpskaft utan fötter — [7] snurra — [8] betala — [9] tiden för Åmbergsheds marknad — [10] eviga glädjen, benämning på marknaden på Åmbergsheden — [11] landtstrykare, tattare.

i tocka komeljer[12] ä han pocka te var mä han óg. »Hó grónner du på?» sa gammel Erk, — han vesst' nock hólls dä stogg te han.

»Ja grónner på hólls ja ska få mä lär'skor te å dans' mä» — sa jänta, »fór ja har intnå te bötal' dóm mä», sa-o.

»Å dä'nt nå varrer? så ska dä fóll bli väl mä dä» sa gammel Erk å togg fram ett par lärskor å tedd'-a. »Liker du diss hära?»[13] sa-an.

Jänta ble stå'n' å stir' på skoan. Att dä kónn finnes så grann' å fin' skor, dä ha ho allri kónn' trott, fór dä va ing' beksómskor[14] dä, uta[15] rekti' tysk' rannskor ä dä så fransk' sóm likt te kónn' var. »Ä dä kutt[16] i dóm mä?» sa ho.

»Ja dä du kan lit' på» — sa gammel Erk »å vill du ha dóm?» Ja dunnra rasa tre! Dä va e sak dä; å hólls di jänk' å akkoder' om bötalinga, så ble di sams óm den mä. Ho skóll få ha dóm e' helt år fór intnå', bar' ho vill' dans' fór gammel Erks räktning å hör' hómmen te senna.

Dä va fóll' int' smörköp[17] dä, men gammel Erk va ingen väschött,[18] sóm lätt' prut' mä sä. Men da skóll' dä óg var' tocka kutt i dóm' så inga mennisk' skóll' var' krópp te å sverv' ikring[19] varrer häller kutt', höjer i vär' än ho, å va dä'nt tocken, så skóll' han ta dóm te bakårs for int', å ho var fri fór'n.

---

[12] samlingar (eg. komedier) — [13] tycker du om dessa? — [14] becksömsskor — [15] utan — [16] hopp, skutt — [17] billigt pris — [18] vestgöte — [19] svänga ikring.

Dämmä skeldes di *å*t.

No må tro vart dä lif i jänta'. Ho flöj rasen[20] på all danser, den en' natta ätter den anner. Men hóvärs ho danst' ho, s*å* fórr'n ho vesst ol' utå va år' slut, å gammel Erk kóm å vill' ha bötalinga.

»Dä va fór uschli skor ja fäck» — sa jänta, »fór dä va ing' kutt i dóm» — sa-o.

»Ä dä'nt' kutt i skoan', s*å* va fóll dä óg kónstitt?» sa gammel Erk.

»Nää da!» sa jänta »da ä allt näverskoan minn' my' licker, fór mä dóm kómmer'n bätter unna än mä disshär' uschlingan'!» — sa-o.

»Du svänger dej du, sóm du vór' på dans» sa gammel Erk — »men no lär du fóll allt å få dans' mä mäj lell.»

»Vill du'nt tró ola minn' s*å* tror du fóll öja dinn'» sa-o. »Ta grannskoan[21] å frest' dóm sj*å*l» sa-o, »s*å* tar ja näfverskoan minn' å s*å* ska vi kappränn',[22] s*å* får du fóll se hó de dóger te» sa-o.

Ja dä kónn' han fóll' int' gå ifrå än dä va rätt, å e skäle fal[23] tyckt' han fóll dä va óg. Så entes di óm te å kappränn' fram å tebak*å*rs på hór si si' óm Fryken. Vart ho fórst, skóll' ho var' fri, men vart ho ätter, skóll' han ha-a.

Men jänta va pocka å lägg' åf hem*å*tt ett tag fórst, fór ho hadd' en väf *å*t presten, å den lärd' ho å lemn' ifrå sä inna ho ga säj i kast mä gammel Erk — Ja dä

[20] obetänksamt, vildt — [21] de fyra skorna — [22] kappspringa — [23] måttlig sak.

skóll' ho da få, fór presten, den va'n rädd fór, men på trej'[24] da'n skóll' de börj' å kappäs.

No bar dä int bätter te fór gammel Erk än att jänta hadd' e söster, sóm va så lik-a så dä va rakt umöjle te å känn' i sär dóm — fór di va tvillingsonger di jäntan'!

Men söstra ho flöj allri rasen ho, så gammel Erk hadd' ing' vär på-a. No ba jänta henn' te å ställ' sä[25] ve Fryckstaʼ, å sjål ga ho sä åf te Frycksänn'.

Ho hadd' näverskoan å gammel Erk lärskoan, å så ga di sä i väj på hór si si' óm sjöen. Jänta kutt' int' så langt ho, fór ho vesst' nock hólls ho hadd'et, men gammel Erk la te på *tängen*[26] my' varrer än en ä kar te å kör' på rallväjen.[27] Men nä han kóm te Fryckstа, va ho lång' där; å nä han kóm tebakårs te Frycksänn' så va ho där óg.

»Ser du no» — sa jänta.

»Ja fóll' ser ja» — sa gammel Erk; men han va'nt den, sóm ga sä tafft i fórst' tag. »Men en gang ä ingen gang, dä vet du fóll'» sa-an.

»Så ränner vi fóll' ett tak te» — sa jänta.

Ja dä va'n mä óm, fór sólan' i skoan va mest i traser, å da kónn' han allt vet' hólls dä skóll' var' mä näverskoan' tyckt-an.

De la i väj anner hvarf', å gammel Erk klådd' unna så dä vren[28] i knutan' bå i Sónn' sockna[29] å Vester Emtervika. Men nä han kóm te Fryksta, så va ho

[24] tredje — [25] sig — [26] sprang i full fart — [27] jernvägen — [28] hven — [29] Sunne socken.

där, å nä hån kóm tebaåkrs te Fryksänn', så va-o fór'n där mä.

»Ser du no hocken sóm ble fórsten» — sa-o.

»Ja, ja ser fóll dä» sa gammel Erk å lärd' å törk' svetten tur öja, dä va den sur' te jänt' te å ränn' — tänkt-an. »Men ser du» — sa-an »två ganger ä bar' en half gang, dä ä trej' gangen sóm ä fullfresten» sa-an.

»Så ränner ve fóll ett tak te da» sa jänta.

Ja dä va-n mä óm, fór gammel Erk ä evetten[30] han, å nä lärskoan va sönnersleten så bloggen rann óm fóttran' på-n, så kónn' han allt vet' hólls dä skóll' var' mä näverskoan, tyckt' han.

Å så gnodd' de i väj igen. Gammel Erk la te i langkutt[31] sóm dä varst blåsenvär — fór no va-n flyjrasen — å for utå, så taka löfft' sä, å dä smatter å dä brak' i skiggålan'[32] å stógknutan' i hel' Sónn' sockna å bå' Emtervikan'. Men nä han kóm te Fryycksta, så va ho där; å när han kóm tebakårs te Frycksänn', så va ho där mä.

No va fóttran' hans så ill 'iländitt i traser, så kyttfillan'[33] hang å slang på 'dóm, å han va så annfådd, så han flås' så dä gall[34] i bärga. Jänta tyckt' mest dä va sönn om den gammel skrótten[35] så le han än va.

»Ser du no da att dä ä bätter kutt i näverskoan' minn' än i lärskoan' din'n» sa-o — Lärskoan' ä intnå' igän utå, men näverskoan' håller allt ett tak te, óm du vill' frest'» sa-o.

---

[30] envis — [31] långskutt — [32] gärdesgårdarne — [33] köttflingorna — [34] gaf genljud — [35] kroppen.

Nä, no lärd' gammel Erk å bli skamnóm[36] å ga-na fri. »Maken te qvennfólk ja allri ha sett» sa-an. »Men kutter du tocken i all dinn dagär, så råkäs ve fóll ett tak te» sa-an.

»Nää da!» sa jänta, å ho danst' int senna, fór dä ä int all' ganger dä löckäs te ränn' unna fór gammel Erk.

---

[36] öfvervunnen.

Hó ska ongen hett'.

Dä va en gang ett regjällt[1] å välståennes[2] fólk, sóm lefd' sóm gris i mält,[3] fór di hadd' full' hänneran' utå allt, sóm gódt va. Men bárn hadd' de da int' mang'; fór dä va bar' e doter i hus', å henna kallt' di Greta, men kressningsnamnä[4] va Margreta förståss. Hóvärs[5] dä no va mä jäntongen, óm ho va ful å le häller dä va nå' ann' sóm felt'-a, så ble ho stor' tösa på sinn' fem å tjug', men ingen frijär' vill' titt' te-a ända.

Nock va fóll dä unn'lett, töckt' góbben han — far hennas — fór nock vesst' all' góssan' i sockna att han ägd' en tå de frackest'[6] gålan' å mang' mang' hunnra riksdaler i penningär därte; å att han va en tocken kär, så han kónn' gi dotra si bå oxär å kjör,[7] getter å sö'r[8] i skåla, å lätt' mågen sin ta an hel' gål'n å fö i hjal gamlan',[9] dä hadd' han int' spart på te tal' óm fór dóm. Ja de va rent stöni'[10] å vinn' i skall'[11] sóm int' vill'

---

[1] ordentligt — [2] välburget — [3] som gris i mältan eller i maltet — [4] dopnamnet — [5] huru — [6] förnämsta — [7] kor — [8] får — [9] gifva de gamla undantag för lifstiden — [10] tokiga — [11] vinda, vridna i hufvudet.

kómm' te e tocka läjenhet[12] å få den earva[13] dotra, ment' bå góbben å käringa hass. Greta hóll allt mä på däsamm' ho, fast ho int kóm sej te å tal' óm-ä; men góssan' ble int' licker' fór dä, å den en' da'n geck ätter den anner, å dä en' år' ätter dä anner, men dä kóm ingen frijär' ända.

Så bar dä så te en sommerqväll, mä góbben sått å koxt' ner at väjen å völndes[14] ätter frijärär, att en tå socknas frackäst' å gilläst' gålguter[15] kóm stassenes ópp-fór lia.

»Mor, mor!» roft' han. »No menär-a han kómmer. Opp mä kórpgluggan' dinn'!»

Matmora in i stóga å te å glomm'[17].

»Ja så vesst va dä ja tänkt'» sa-o, »ä dä int' Pär i Sörgåln? Jo Gu ä dä han!»

Ho ut igänn fór å styr' å ställ' i kóven[18] å kall' på Greta.

»Pass no på jäntongen min, no kómmer-n.»

»Hocken menär ne mor?»

»Håh kórs frijårn din, vet ja.»

»Åh nä-ä, hó siär ne mor!» Å Greta ble så gla så ho va soprent ifrå sej kómmen[19].

Men no ble dä brått mä te å pönt'[20] å hams'[21] säj å lag' te nå te å pläj'[22] den rar' främmatten mä, fór en tocken-en kónn'-en fóll int' vänt' all' dagär.

---

[12] lägenhet — [13] som ensam skulle ärfva — [14] längta — [15] gårdsegare-son — [16] stirra, nyfiket betrakta — [17] kammaren bredvid stugan — [18] alldeles utom sig — [19] putsa — [20] snygga sig — [21] pläga, undfägna.

Amma[22] geck frijårn — de gisst' allt rätt fór en tocken va dä — in i stóga, å helst': »Gu afta!»

»Gussing', sa góbben å ba hómmen sitt ner. En kan allt träng' te å hvil', nä en ha gått óppfór den här' langlia[23] sa-an.

Nä guten va nöbóen[24]. Han vesst' int óm han kónn' vär' vältäjen[25], sa-an, å da va dä bäst han stannt'[26] ve dórra tess han fått tal' óm ärn' sitt, sa-an.

Dä rektitt klack i hjärt' på góbben. Ett tock' ärn' hadd' han völnäs ätter i mang år, å han vesst' nock hórat[27] dä pekt'.

»Hó kónn dä da vär' fór-t ärn'?»

»Jo dä ä ett vektit frågsmål[28]» sa frijårn.

Góbben te å kall' på käringa si, å ho in på tvara å te hels' på guten.

»Mej fór lŏf, óm ja får fräj'» sa guten. »Finns dä e ong vacker fleck' här mä namnä Margreta?»

Jo mennan[29] fanns dä e tocka, enäst' barnä deras stor' vóxn' tösa — Å så snäll ho va te å gär' mä hänneran' sinn'. Ho kónn' sy å sömm', spinn' å väv', å dä bå rätt å slätt, å rannet å roset, men må tro ho kónn' allt stryk' gullringan' tå fingran' å ta i på tongen mä,[30] óm en vill' ha-a te-t. Å så va ho earva dotra derses; skóll' få hel' gål'n, å oxär å kjör, getter å sör, selfver å gull, klär å penningär å väver tå all' de slag i brurskåla — Góbben å gómma te å slammer' å smal'[31] óm

[22] emellertid — [23] brant backe — [24] nödbjuden — [25] välkommen — [26] stannade — [27] hvartåt — [28] spörjsmål — [29] jo visserligen — [30] taga i tungt arbete — [31] prata.

hóranner, å kóm så i drefta[32] att dä va mä nö de vill' lätt' frijårn bär' fram sett ärn'.

»Just den jänta va dä han sökt!» sa han, å nä han int' hadd' bönkär[33] mä säj, så löt[34] han å gär' tjänsta sjål å tal' óm hóvärs han hadd-et hemm' när säj fór å hör' óm de. sóm hennas förällrer va, kónn vär' te fress mä de fäck kómm' ihopp» sa-an.

Åh dä va nock så vól' mä dä, så dä konn' bär' säj ment' góbben, å han sjål[35] va no så gammel å utfårn,[36] å bröten tå ekta[37]» sa-an, så han trängd' óm de få nå'n, sóm tok an gål'n, å da kónn' han fóll int' vansk' ett gódt tebó'» sa-an.

Men int' kónn'-en tal' óm tock' ve dórra! Guten va pocken te å gå fram å håll' te goer litt' fägna, tock mor kónn bju på. »Men dä kan ja fóll ända sij'» sa góbben å gjol' säj jussóm litt' storakti, »att dä ä allt mang', sóm talt ve mäj óm den saka, men just däj, ser du, just däj ha já vänt' på» sa-an, »å sällvart däj[38] att du int' kóm te ättermess'[39]. Å matmora, ser du, ho vill allt sóm ja, häller hólls du mor?»

Gómma hadd' så my' å styr' å ställ mä, men ho vill' sóm hóssbónn, sa-o. »Å Greta» sa góbben, »ho ä e så lättvölja[40] tös. så ho gär allt sóm vi vill.»

Greta stogg å glótt'[41] på kóvdórra å titt' ból mä[42] dórrgåten,[43] å vill' nock stras lägg sett jakol[44] te óm

---

[32] farten — [33] talman — [34] måste — [35] själf — [36] utfaren, medtagen — [37] gikt — [38] lycklig du — [39] för sent — [40] medgörlig — [41] gläntade — [42] utmed — [43] dörröppningen — [44] bifall.

dä bar' ha pass't säj. Men ho kónn' fóll int' vis' säj s*å* angeläjen häller.

No bynnt' góbben å frij*å*rn te å smak' på pläjinga[45] å snack' óm gålan' sinn', om årväjen[46] å hó mang' krötter[47] de kónn' vinterfö' te mans å ann' tock' där, männa gómma va i fal mä[48] å stuss' ópp[49] Greta, fór ho hadd s*å* fått giftäsrona på öja,[50] s*å* ho va rent skamnom[51] fór å gär' n*å*' sj*å*l. Men pönta'[52] ble ho å fin, s*å* ho sken sóm sola i Kallsta, å s*å* skóll' ho da in te frij*å*rn sin förståss.

Men tomhändt kónn' ho fól int' kómm'; å da hitt' mor hennas på — fór se käringan' de dä da allti illisti'[53] — att ho skóll' gå ätter öl i käll*å*rn å hels' frij*å*rn mä dä stor' sölfstopä i hanna.

Männa ho no gäck åt käll*å*rn, flöj dä på-a att nä ho ble gifta, s*å* konn' dä allt' hitt' på å hänn' säj att ho fäck barn ho sóm annär, å no bynnt' ho å grónn'[54] på, hó ho skóll' kall' fórst' ongen sin, fór ett namn skóll' han da ha; men hó skóll' dä vär'? Ja hónna skóll' ho kall'-en?

Dä va ho int' krópp te grónn' ut, fast ho tok te å fóndér'[55] så ho rent glömd' utå bå käll*å*rn å ölä å frij*å*rn å hel' vala[56].

Dä va fóll int lätt å sij' dä häller, fór ho kónn' da int' vet' óm dä ble en pójk' häller e jänt'; men

[45] välfägnaden — [46] årsväxten — [47] kreatur — [48] var i färd med — [49] putsa upp — [50] af giftastankar hindras att se — [51] urståndsatt, oförmögen — [52] pyntad — [53] slug, listig — [54] tänka efter, begrunda — [55] fundera — [56] verlden.

hock sóm,[57] namn skóll' ongen ha å ett rektitt rart namn, dä begrips.

Men hó skóll' dä vär'?

Ja hór skóll' han hett'?

Mä ho no stogg där i sinn' fónderingär sått góbben å frijårn inn' i stóga å smakt' på fängninga, ost å mes'[58] å spekkytt[59] å allt gómma hadd', å åt den en'-klengåsa[60] ätter den annär, mä di vänt' på ölä å jänta, å bynnt å tro att pajsan'[61] ha tatt'-a, ätter ho int' kóm te bakårs.

»Ho ä så pyret[62] å blyjvóln[63] jäntóngen min» sa gómma, »så näggum[64] ja tror ho tór[65] gå in. Ja löter[66] fóll allt å gå ätter-a ja». Dämmä så skunnt'[67] ho säj ut ätter Greta, sóm stogg där så grónnrik[68] i giftäs-tankan'.

»Du va Noaks kórp du! Hó kómmer dä åt dej stor' pij'a, sóm blir stå'nes tocken. Ja menär du ä kaf stólli, sóm int' går in te frijårn din» sa gómma. »Hónnt tänker du på?»

»Å gull' söt' mor» sa Greta, »Ja grónnär på hó fórst' ongen min ska hett'. Kan ne sij' dä, mor?»

»Näggum jä dä kan» sa käringa, »men nå' namn ska-n fóll ha' den lell, sötnäbben. Å ett rart namn må dä da vär'. Men hó ska dä bli? Lä mej si!»

Så ble ho stå-nes där ho mä.

---

[57] hvilket som, i alla händelser — [58] mesost — [59] spickekött — [60] smörgås, bredd med tummen — [61] vargarne — [62] barnslig — [63] blyg — [64] »nej vid gud om» — [65] törs — [66] måste — [67] skyndade — [68] fundersam.

Nä no hvarsken jänta häller käringa kóm te bakårs, ble góbben illsvien.[69] »Dä va fóll skröple dä här» — sa-an »att Greta kan gär' sej så nöpecket,[70] fór ho pla da int' vär' nå' tvartfórsträ,[71] å vell allt gi sett jakol licksa gärn' sóm nånstinner vi» — sa-an. »Ja löter fóll sjål å gå ätter-a.» Å så stónnt'[72] han ut dä fortest' han kónn'.

Nä han no fäck se gómma si å tösa stå'nes i källårsval'n, ble han krutrasen.[73] »Ja menär ne rakt ha tafft fråna,[74] sóm står såless sóm ena solvännerer,[75] nä ne ha frijårn i hus'; åh skunn er inatte'!»

»Ja vesst ja» — sa käringa, »men du må tro dä ä nånting grannlagt[76] vi grónnär på.»

»Na da! hó kan dä vär'?» sa góbben.

»Jo hó Gretas fórst' barn ska hett.»

»Ja sij dä» sa góbben å ble så mill i syna sóm óm han hatt óngen på arman' sinn'. »Ja sij dä! Nock ska-an ha ett innle fint å rart namn, den lell' gussengeln. — Men hó ska-an hett'? Ja hó ska-an hett'?»

Han bynnt' å fónder', å klå sej i skall'n.

Han vesst' int' häller hólls dä kónn' hóms'[77] te, óm dä ble e gut häller e tös, men hock' sóm, namn skóll' ongen ha, å hó skóll'-an hett'? Ja hó skóll'-an hett'?»

Han va-nt' kär te kómm' te rätt' mä den saka, han häller, å så ble han stå'nes där, han óg.

---

[69] orolig — [70] nödbjuden — [71] en som sätter sig på tvären, spjärnar emot — [72] gå tungt och ovigt — [73] ursinnig — [74] förståndet — [75] solvisare — [76] grannlaga — [77] slumpa till.

Amma[78] satt frijårn ensåmmen[79] inn' i stóga å bynnt' å bli lett[80] ve den moroa;[81] å nä hvarsken fästepija häller gamlan' kóm te bakårs, så trodd' han att de gjol-et på mån,[82] å ha samsätt säj[83] te å för' spetakel mä-n; så han ble flyjrasen[84] å tok hatten sin å gäck.

Nä han kóm på bogål'n,[85] så sågg-an hóvärs de stogg all' tre i källårsval'n.

Góbben fäck fórst öja på-n.

»Du må tro, guten min,» sa-an »att vi står här å tänker på e vekti sak vi, å dä ä, nä basta bränner ópp,[86] hó Gretas fórst' barn ska hett'.»

»Håh kórs må dä» — sa frijårn. »Dä kan allt tål' å tänk' på, å dä kan ne nock behöf' å grónn på stött[87] i lang ti. Men int' kómmer dä te å hett' ätter mäj, dä ä da så vesst, sóm att sola gäck ópp i da.» Dämmä löft' han på hatten å gäck utfór lia.

Góbben te å róp' ätter-n, men dä hjält'[88] int'. Han gäck väjen nerat å kóm allri mer te bakårs.

Hólls dä ble senna, dä ha ja int' hört kny häller knätt óm; men kóm dä en frijär' än en gang, vesst fórvard' de säj[89] fór tocka unötti fónderingär; fór dä vet en fóll, att hór sak har si ti, å nä jarn' ä i varmen, ska en smi'.

[78] Emellertid — [79] ensam — [80] trött vid — [81] nöjet — [82] med flit — [83] förenat sig — [84] ursinnig, utom sig af vrede — [85] gården emellan husen — [86] badstugan brinner opp, säges om förestående barsöl — [87] ständigt — [88] hjälpte — [89] aktade de sig.

Fanten å käringa.

Dä va en gang en fant, sóm kóm knallänes langt nol på skoggan' där dä va s*å* giss't[1] emälla stógan' att han mest dräft våna[2] te å få lån' hus te natta. Men rässóm han gäck, fäck han se hór dä glyst'[3] mälla träa, fór dä va ett tórp där, å de hadd' på varmen[4] i spisen i stóga. Dä skóll' allt var hyven[5] å få bak' sej[6] ve den varmen å få litt' mälla tänneran' tyckt' han, å s*å* klöf[7] han fram te tórpä.

Dä kóm e käring imot-en.

»Gu afta å väl mött» — sa fanten.

»Gu afta igänn» sa käringa. »Hór ä denn' *k*ärn hemm'?»

»Sönna óm sola å östa óm tonglä»[8] sa fanten, »å no ska ja hem*å*tt igänn, fór no ha ja gått öfver hel' valá s*å* när sóm denn' sockna» — sa-an.

»Dä va en langfars[9] *k*är dä» — sa käringa. »Hó kónn' en tocken ha fór ärn'?»

---

[1] glest — [2] förlorat hoppet — [3] lyste — [4] elden — [5] präktigt — [6] värma sig — [7] klef — [8] månen — [9] långväga.

»Jo han vell' lån' hus te móran» — sa-an.

»Såå, kónn' fóll tro dä» sa käringa. »Men da va dä så gódt han ga säj tå mä däsamm'» — sa-o, »fór hóssbonn va'nt' hemm', å dä va ingen gäschivergål»[10] sa-o.

»Åh gulle söt' mor», sa fanten; »Ne ska int' var' så gresk[11] å grätt[12] tå er, fór ve ä fóll mensker bå', å tocka ska hjälp' hóranner, fór allt ja vet» sa-an.

»Hjälp' hóranner!» sa käringa »hjälp'» sa-o. »Ha en skóll' hört tock'? Nä stälp'[13] hóranner, dä ä sóm fólk pla[14] gär'» sa-o. »Hocken hjälper mej trör du, fast ja int' har e matsmól'[15] i hus? Nä da! han va pocken å sök ann' qvarter», sa-o.

Men se fanten va sóm tocka pla var'; Han ga sej int' i fórst' hógg,[16] å hór käringa klådd' å nekt', så va han lik' evetten, å gnodd' mäa sóm en hunn i e skofvet gryt',[17] så ho löt[18] allt å ge säj fór tafft[19] te sist', å så skoll' han da få ligg' på gólf' öfver natta.

Dä va ett gódt tebó, å dä skóll' ho ha tack fór, mept' han. »Bätter på gólf å vakten'[20] än ligg' ból i skoggen å klakten'»[21] sa-an — fór dä va en stóllrole[22] kär den fanten, å en tittlavars[23] hadd' han te ress i all' vänningär.

Nä han no kóm in i stóga, fäck han se att dä int' va så ill' uschlett fór käringskrócka,[24] sóm ho gnall te,

---

[10] gästgifvargård — [11] omedgörlig — [12] kinklg — [13] stjälpa — [14] pläga — [15] matsmula — [16] hugg — [17] som en hund när han söker att lossa skofvorna i en urtömd grötgryta — [18] måste — [19] gifva efter — [20] vakna — [21] stelfrysa — [22] lustig — [23] rimmadt ordspråk — [24] käring-kroppen.

men ho va gnisk[25] å snål käringa, å e svelus[26] utå varst' välta.[27]

No gjol han sej fin må tro, å ba så innlett vackert att han skóll' få säj nå' te mat.

»Hór ska ja ta tock'?» sa käringa'. »Ja ha-nt' sjål smakt guschlån på hel' dan» sa-o.

Men fanten va inmari hån.

»Åh stackårs svärmora mi» sa-an »da lär ne allt å var' bra svólten[28] å turtommen.[29] Så ja lyter[30] fóll sjål å bli den, sóm bjur på kalas da» sa-an.

»Bju' på kalas» sa käringa. »Dä ä da int' skamle å hör' lössa host' i raggvantan'![31] En tocken bju' på kalas! Hó kónn' han ha te bju' på?»

»Den vi'[32] far blir mangt var,[33] å den my' ha sett tappär hvarsken från[34] häller vett» sa fanten. »Bätter te var liflös än rå'lös» sa-an. »Lån' mej e gryt' mor!»

No bynnt' käringa å bli fórveten[35] må tro, å så fäck han gryta.

Han slogg vatten i-a å satt'-a på varmen, å så bles han så lågen flöj róndtómkring gryta. Så tok han fram en firtómsspik[36] tur fecka, vänd-en i hanna tre ganger å la-n i gryta.

Käringa ble storöjd.

»Hó ska tock bli», sa-o.

---

[25] nidsk — [26] en som gnäller och klagar för allting — [27] af värsta slaget — [28] svulten — [29] tom, hungrig — [30] måste — [31] höra lössen hosta i raggvantarne om något oförskämdt eller enfaldigt yttrande — [32] vida — [33] varse — [34] förstånd — [35] nyfiken — [36] fyrtumsspik.

»Spiksó'»[37] sa fanten å bynnt' å rör' i vattnä mä grötkäppen.

»Spiksó'!» sa käringa.

»Ja-ha, spiksó'» sa fanten.

My' hadd' käringa sett, å my' hadd' ho hört i sinn' dagär, men att en va go' te å kok' só' på en spik, dä hadd' ho allri hört tal på.

»Dä va e kónst fór fattit fólk dä, å den kónsta kónn' ho ha lust te stäl' utå'n», sa-o.

»Dä ingen vill ha, vill ingen ta» sa fanten. »Men vell' ho lär' den kónsta, *så* skóll' ho bar' se på» sa-an å *så* rörd' han i gryta.

Käringa te å huk' ihopp säj mä hänneran' på knäa, å öja geck rónt ómkring ätter sóm fanten rörd' i gryta.

»Dä här pla bli ett rart só'» sa-an, »men litt' skrännt[38] blir dä allt denn' gangen, fór ja ha hel' veka kokt på ideli samm' spik. Men hadd' en bar' en näf'[39] skrämjöl[40] te å lägg i, *så* skóll dä hjälpäs» sa-an.

»Men tock' en int' kan få, nötter[41] int' å ätter trå» å så rörd' han mä grötkäppen.

»Jo men käringa hadd' allt litt' mjöldam tock dä va» sa-o, å så gäck ho ätter mjölä, å dä va bå fint å rart.

Fanten te å rör', å käringa te å glomm'[42] än på fanten än i gryta, *så* öja va när' ve' te å kutt' ur skal'[43] på-a.

»Dä här blir só te bju frammen[44] på» sa-an å la i den

---

[37] spiksoppa — [38] magert — [39] en hand full — [40] skrädt hafremjöl — [41] tjenas — [42] stirra — [43] skallen — [44] främmande.

en' mjölnypa ätter den annär. Men hadd' en bar' en litten salt kyttbete'[45] å n*å*r små joläppler å lägg te, s*å* skóll' dä bli mat fór fint härrskap, óm di va aller s*å* vemmelmaga»[46] sa-an.

»Men tock' en int' kan få, nötter int' å ätter trå» å så rörd' han i gryta.

Jo men nä käringa bynnt' å grónn' ätter, så hadd' ho allt n*å*r' joläppler; ja ho hadd allt en kyttbet' mä, å dä flydd'[47] ho fanten. Han te å rör' igänn, å ho te å stir'.[48]

»Dä här blir tocken mat, sóm en kan bju' adelsfólk» sa-an.

»Ja sij dä» sa käringa »å dä bar på en spik ända.»

Dä va en rekti kónstmäster den fanten. Han kónn' mer än sup' tur å sätt jämter säj,[49] han.

»Hadd' en litt' gryn å litt' mjölkdógg,[50] s*å* kónn' en bju sj*å*l' kongen å smak', fór tock spisär han hór ävele afta» sa fanten — »dä vesst' han, fór han hadd' vór' kökspójk när kongen», sa-an.

»Åh nä-ä, åh nä-ä! Bju sj*å*l' kongen på!» å käringa te å *slå* säj på knäa sinn' å storgruf' säj fór den fanten tocken stor*k*är dä va.

»Men tock' en int' kan få, nötter int' å ätter trå» sa fanten.

»Jo men käringa hadd' allt litt' gryn å mjólka tröt int' häller», sa-o, fór licksta koa hennes va nybór'n — å s*å* gäck ho ätter bå dä en' å dä annär.

---

[45] köttbit — [46] kräsmagade — [47] lemnade — [48] stirra — [49] supa ur och sätta glaset bredvid sig — [50] mjölktår.

Fanten te å rör', å käringa te å stir' än på hómmen å än i gryta.

Rässóm dä va tok fanten ópp spiken.

»Nu ä de falet,[51] å nu ska ve gär' oss ett regjällt kongämål» sa-an. »Men te tocken supenmat brukär allt kongen å kongsa[52] te ta säj en sup häller två, å e gåskak'[53] te minstingen.[54] Å så har de duk på bolä nä de spisär» sa-an.

»Men tock' en int' kan få nötter int' å ätter trå», sa-an å rätt' på króppen.

Men no va käringa stor på saka må tro, å va dä int' nå ann', sóm felt' fór å få't akkerat sóm kongen hadd'et, så tyckt' ho dä kónn' var' e moro te ha dä tocken en gang, å lek' kong å kongs' mä fanten. Ho nol i skåpä på äveli stönna å fram mä e bränvinsflásk' å supesglas, å smör å ust[55] å spekkytt[56] å kalfdans, så dä vart ett rektitt storkalas. Allri på tia ha käringa hatt dä så rart, å allri ha ho smakt tocken supenmat häller — å dä bar på en spik ända!

Ho va så inneli gla å fäjen fór den nötte' lärdomen, så ho vesst' rakt int' hólls ho skóll' bär' säj mä fanten, sóm lärt-a e tocka kónst. Men de spist' å de söp, å de söp å di spist' tess Langjong[57] kóm å lejd' säj bå' dräng å pig'.[58]

Nu skóll' fanten te å lägg' säj på gólf'. Men dä kónn' da stött int' bär' säj. Va dä möjle dä? ment'

---

[51] färdigt — [52] drottningen — [53] smörgås — [54] åtminstone — [55] ost — [56] spickekött — [57] Jon Blund — [58] gjorde dem båda sömniga.

käringa. »Nä-ä da! En tocken storkar va pocken te ligg' i sänga, sa-o.

Fanten va'nt' nöpecket[59] häller.

»Här blir rektitt lell' go' vala»[60] sa-an. »Å ne va den bäst' mora ja råkt i da. Hå hå ja! Gu sign' den, sóm kómmer te gódt fólk!» sa-an å la sej i. sänga, å så somn' han.

Men kaffekóppen å flaska va dä fórst, han fäck i hanna, nä han vakten' óm móran.

Nä han skóll' te å gå, ga käringa hómmen en blank daler.

»Å tack å tack, å mang tacker fốr den nötte lärdomen», sa-o. »No kan ja gär' mäj go' dagär senna ja lärt å kok' só på en spik» sa-o.

»Håh den kónsta ä-nt' stor den, bar' en har nå gódt å gär' på mä»[61] sa fanten, å så gäck han däna.

Käringa stogg i farsta[62] å fol[63] ätter'n.

»Tock fólk växer'nt på hór bósk» sa-o.

---

[59] nödbjuden — [60] en gyllene tid, egentligen tiden emellan Thomasmessan och jul, då alla visa sig frikostiga mot tiggare och vandrare — [61] reda utaf eller lägga uti en maträtt — [62] förstugan — [63] stirrade.

Askpóten.

Dä va en gang en kong, sóm hadd' e enäst' doter, å ho va så[1] fin å fager, så ingen va kar te sij' hór[2] fager ho va, fór allri i vala[3] ha en sett hennas lik', å int' va ho vinn i skóllten[4] häller, fór ho va den qveckäst' å snodiäst'[5] te å gi sludiä[6] svar, sóm en nånstinner[7] ha hört tal óm; å dä va stört[8] umöjle te å gär'-a svarslös. Att e tocka-ne sköll' få mang' frijärer[9] — dä va e sak dä; å konger å primsär[10] å annär höj' harrkärer[11] kóm sulänn's frå all' varsens[12] kanter fór te å frij' te-a. Men ho ga dóm tocka svar, så di vart rent skamnóm[13] å lärd' å gi säj däna å knall' utå hemått[14] tebakårs. Så tok dä te å bli giss't[15] emälla frijran', så kongen ble jussóm messlönnt på-a, fór ho vansk'[16] hór äveli en,[17] sóm kóm.

---

[1] så — [2] huru — [3] verlden — [4] vind i hufvudet — [5] raska, flinka — [6] klyftiga — [7] någonsin — [8] alldeles — [9] friare — [10] prinsar — [11] herrkarlar, herremän — [12] verldens — [13] oförmögne att reda sig — [14] hemåt — [15] gisset, glest — [16] ratade, tillbakavisade — [17] hvar enda en.

»Du spóttär *å*t kongär å primsär å storkarär du tess du blir e tocka-ne gammel pijkäring[18], s*å* int' en bonne vill ta ve däj en gang» sa-an.

»Bönner 'ä óg fólk» sa primsessa, »å s*å* gärn' tar-a en klok bonne sóm en kopet[19] konge» sa-o.

Di ola hennes flöj[20] ikring hel' kongens rik' å kóm langt ból i åväflan'[21], där dä bodd' en *k*är, som hadd' tre sönjer. Två utå de sönjan' va stor' å röstle'[22] pójkär, men den minst' va en perk,[23] sóm sått i spisen å pót'[24] i aska for jämna. Han sågg fóll int' s*å* dómm ut han häller, men dä va en tocken sölkódd[25] s*å* en kónn' mä nö sij' hólls[26] han va i syna, fór s*å* ill' iländitt nerpönta'[27] å belabba'[28] va-n. Hómmen[29] kallt'de Askpóten.

Nä nu far derses[30] fäck hör' hónna[31] primsessa ha sagt, s*å* tok han de bå' störst' pójkan' te säj å tald' óm dä fór dóm; fór dä kónn' allt var' n*å*'[32] licker te å bli kongens måg än te h*å*ll's ból i skoggan'[33] å mol' å fur'[34] å fäll' trär å res' milär, tyckt' han.

Ja pójkan' tyckt' s*å* mä de — dä va lickt dä — å s*å* skóll' de frest' si löck' å gå te kongsgål'n. »Våg' ä vinn'» sa de.

Nä nu Askpóten fäck hör' tock' tal, s*å* vell' han mä han óg. »Dä kónn' var' e moro[35] te si hólls dä

[18] gammal mö — [19] halftokig — [20] flögo — [21] aflägsna bygder, fjerran från väg — [22] starka, lifliga — [23] stackare, som ej har någon styrka — [24] petade — [25] en som trifves i smuts — [26] huruledes, hurudan [27] nedsmord — [28] besudlad — [29] honom — [30] deras — [31] huru — [32] något — [33] skogarne — [34] släpa och träla — [35] nöje.

sågg ut på en kongsgål» sa-an, fór dä hadd' hann allri sett.

»Ah du kan gärn' bli hemm' du» sa pójkan', fór dä må du tro ä ann' *s*lag dä än te å sitt' å perk'[36] i aska», sa' de. Men hólls han gnall[37] å gnugg'[38] mä far sin, *så* skóll' kan da få lägg' följ' mä brö'ra sinn' å bär' massäckskónten[39] åt dóm. Han te å kar'[40] lorten tå säj dä bäst' han kónn', å *så* bar dä i väg mä dóm.

Männa[41] de nu gäck, bynnt' pójkan' te å språkäs ve óm den vegtiä saka, å *så* entes de óm, att hocken tå dóm sóm ble kongens måg, *så* skóll' han gi den anner hälta utå alltihop — *så* när sóm primsessa för*s*tåss, fór den skóll' han da ha ubytt[42] for eja[43] räktning.

»Hó gir ne mäj da?» sa Askpóten.

»Däj?» sa brö'ran', »däj! Jo däj gir vi lóf te å taffel'[44] utå hem*ä*tt te bak*ä*rs å sitt' i spisen å kar'[45] i aska tess du róttnär,[46] fór du dóger da int' n*å*' ann' te» sa de.

»Så-å!» sa' Askpóten. »Dä ä ja nöjd mä. Dä en får, ska en ta, dä en gir, ska en ha; å mäj ha ne nu gó'[47] dä enäst' ne kan» sa-an.

Rässóm de gäck, *så* tok Askpóten ópp e dö *skat'*[48]

»Hó ska du gär' mä den?» sa pójkan'. Ho ä slätt int' n*å*' tess[49].

---

[36] peta — [37] gnällde — [38] bestormade med böner — [39] bärkorg af näfver — [40] skrapa — [41] medan — [42] utan lott och byte — [43] egen — [44] tassa, gå som små barn — [45] raka, rifva — [46] ruttnar — [47] gifvet — [48] skata — [49] intet duglig till något.

»Nä räfven int' har höns, får han ät' skater» sa Askpóten, »å ho kan allt bli te nöttes[50] en gang, ho óg» sa-an å la-a i kónten sin.

»Stóllen har mang' role' stönner[52]» sa pójkan' å *så* gäkk de i gänn.

Rässóm dä va tok Askpóten ópp ett *horn.*

»Hó ska du mä dä å gär'» sa pójkan'. »Dä ä int' *nå*' tess.

»Ja vånnär ja hadd' horn» sa kammak*å*rn, nä lössa snodd' hårrep i skólten på-n å ville dra-n te alfva» sa Askpóten, »å dä kan allt bli te nöttes en gang dä óg» sa-an å la-t i kónten sin.

Så gäck de igänn.

Rässóm dä va tok Askpóten ópp en *hanck.*

»Hó ska du mä·den å gär'» sa pójkan'. Han ä int' *nå*' tess.

»Hanck ska dä på, óm skygåln[52] ska stå» sa Askpóten, »å han kan allt bli te nöttes en gang han óg» sa-an, å la-n i kónten sin.

S*å* gäck de igänn.

Rässóm dä va tok Askpóten ópp en *bjärkäblej*[53].

»Hó ska du mä den å gär'?» sa pójkan'. »Han ä int' *nå*' tess.»

»Mä hal'[54] slag å stark blej klyfves stabben *så* lätt sóm en svej[55]» sa Askpóten, »å han kan allt bli te nöttes en gang han óg» sa-an å la'-n i kónten sin.

S*å* gäck de igänn.

---

[50] till nytta — [51] token har många roliga stunder — [52] gärdesgården — [53] björkkil — [54] hårda — [55] sveg, spö, vidja.

Rässóm dä va tok Askpóten ópp ett par gammel' *skosólär.*

»Hó ska du gär' mä tóck', sóm fólk ha rännt unna säj?» sa pójkan'. »Di ä slättes int' nå̂ tess» sa de.

»Han sa-nt' dä han, sóm geck barfótt[56] på sinnerhöjen[57]» sa Askpóten, å de kan allt bli te nöttes en gang de óg» sa-an, å la dóm i kónten sin.

Så̂ gäck di igänn; å nä de så̂ sóm fram te kongsgål'n, så̂ geck den älst' pójken in fórst å skóll' frij' te primsessa. Men nä han fäck se-a, hó rasvacker[58] å kelär smisket[59] å kallsöt[60] ho va, så̂ ble han soprent[61] ifrå säj kómmen[62], så̂ han stogg där å stir'[63] sóm en ann kådås.[64]

»Ne har skrofvet[65] var't här» sa-an.

»Varrer ä dä i bakommen[66] min», sa primsessa.

Han ble rakt skamnóm, å va-nt' *k*ar å sij' nå̂' mer häller bär' fram ärn' sett. Så̂ stogg han där å fol[67] på-a e stönn, men så̂ länd'-an å gi säj på dórra, å va änn' kaf i orna,[68] nä han kóm stromlen's[69] te bakå̂rs.

Så̂ skóll' den anner in han å frest; men dä bar-nt' bätter te fór hómmen häller, å nä han fäck si den vacker' primsessa å hó innelett väl fónta[70] ho va, ble han änn' kaf sóm han ha tafft fråna.[71]

»Ne har skrófvet var't här» sa-an.

»Varrer ä dä i bakommen min» sa prinsessa.

---

[56] barfotad — [57] slagghög — [58] utmärkt vacker — [59] inbjudande till älskog — [60] den som har karltycke — [61] alldeles — [62] bortkommen, förvirrad — [63] stirrade — [64] dåsig, dum meniska — [65] mycket — [66] bakugnen — [67] fånigt begapande — [68] yr i hufvudet — [69] vacklande, med ostadiga ben — [70] skapad, beskaffad — [71] tappat vettet.

Nu va-nt' han kar te å tal óm sitt ärn' han häller. Han ble stå'nnes där å glomm', så̂ han kónn' ha ät' ópp-a mä öja, å nä han ståått e stönn, ble han så̂ skälfven'[72] så̂ han lärd' å gi säj på dórra han mä.

Nu góssan' fäck de allt fäll' ner fjäran',[73] å de va-nt' tócka brerefver[74] å bregåser,[75] sóm nä de geck in.

»Dä mått' fóll var' ett hår utå sjå̂l' gammel-Erk[76] den här' primsessa, sóm ä kar te gär' fólk så̂ hófgaln'[77]» sa Askpóten. Ja lär fóll mäst å kutt' in[78] te-a ja mä ett tak, fór å se hólls e tócka-ne kan se ut» sa-an.

Ja den moroa messunt' de hómmen int'. Han te å fammel'[79] i hopp all' sinn' gräjer[80] å pjatt'[81] säj in i kongstóga.

Primsessa kóm i mot-en.

»Poff!» sa Askpóten. »Dä va skrøfvet var't ne har» sa-an.

»Varrer ä dä i bakommen min» sa primsessa.

»Dä ulikär ja int'[82]» sa Askpoten. »Å gullä[83] fin' å vacker' primsessa får-a stek' en litten fóggel där» sa-an.

»Åh dä ska gärn' var'» sa primsessa.

Så satt' Askpóten in skata i den ommen.

»Smóltä[84] rinner» sa primsessa.

»*Horn* unner» sa Askpóten.»

---

[72] darrande — [73] stäfja sitt öfvermod — [74] stormodig menniska, som ej gerna tål någon bredvid sig — [75] öfvermodig men dum tiltika — [76] af sjelfva skam — [77] tokiga, förvirrade — [78] springa in — [79] plocka, samla — [80] småsaker — [81] smyga på tåna — [82] det håller jag ej för osannolikt — [83] ni som är god som guld — [84] flottet.

»Horn' sprekker» sa primsessa.

»*Hanck* óm-ä» sa Askpóten.

»Hancken ä fór stor» sa primsessa.

»*Blejen* tränger-n[85]» sa Askpóten.

»Snóltä rinner tur» sa primsessa.

»*Lók* öfver» sa Askpóten å la på den en' skosóla.

»Allri i vala ja maken ha sett» sa primsessa.

»Jo här ä han» sa Askpóten å tok fram den anner.

Nu lärd' primsessa å gi säj fór tafft[86]

»Du har'nt' hófve påbonn' mä vijär du[87]» sa-o. »Å en tócken beragen[88] å snodi' kar vill ja ha te *kär*[88]» sa-o, óm du hällest vill ta ve mäj?

»En pla int' å lätt' i gänn dórra, nä en vacker fóggel vill flyj'[90] in» sa Askpóten. »Å bätter kónn' ja fóll tänk' mäj, men sämmer kónn' ja få. Tack fór gódt tebó' sa-an.

Nu må tro ble dä hannräckning[91] utå, å dä änn' på tvara.[92] Askpóten ble kongens måg å fäck hälta tå allt kongen hadd, å nä kongen do, fäck han hel' smal'n.[93] Men brö'ran' sinn' ga han stor' å frack'[94] gålär, å selfver å gull, s*å* my'[95] de n*å*nstinner vill' ha.

Tócken kar ble dä utå Askpóten.

---

[85] gör den trängre — [86] gifva sig öfvervunnen — [87] du har ej ditt hufvud fastbundet med vidjor du, d. v. s. har hufvudet på rätta stället — [88] klok, förtänksam — [89] äkta man — [90] flyga — [91] trolofning — [92] genast — [93] allt samman — [94] utmärkta — [95] mycket.

ANMÄRKNINGAR

OCH

ORDLISTA

Anmärkningar.

Lille Prick.

Denna är en af våra allmännaste jättesagor och lefver i otaliga varianter. Flera sådane anföras af *Hyltén-Cavallius* och *Stephens* i deras *Svenska Folksagor och Äfventyr* (Stockholm 1844) under n:r 3 Pojken som stal jättens dyrgripar. Under n:r 36 Päck har *Bondeson* i sina *Svenska Folksagor* lemnat en uppteckning från Vermland, och i *Norske Folke-Eventyr* (Femte udgave, Christiania 1874) meddela *Asbjörnsen* och *Moe* samma saga under n:r 1 Askeladden, som stjal Troldets Sølvender, Sengetæppe og Guldharpe.

Här lemnade uppteckning är efter muntligt meddelande af en gammal sagoförtäljerska och vissångerska i Norrbyås, i lifstiden känd under namnet »*Oppstu Stina*». Till slutreflexionen är hon dock oskyldig. Den är den siste förtäljarens egen; men med detta tillägg har han dock icke gjort annat än — hvad sagoförtäljare vanligen pläga tillåta sig — en liten jemnförande tillämpning på det närvarande.

Lasse min dräng.

Den gamla österländska sagan om *Aladdin* och hans lampa uppträder här i nordisk omklädnad, och är denna icke den enda, hvarunder hon uppenbarar sig; ty många motstycken kunna angifvas om ock de flesta äro mindre kända. I Danmark har *Svend Grundtvig*

påträffat flera, hvilka förvaras i hans handskrifna samlingar, och i sina *Danske Folkeæventyr* (ny samling, Kjöbenhavn 1878) meddelat en: Ønskedaasen. Närbeslägtade äro dessutom: Das blaue Licht hos *Grimm;* Gutten, som skulde tjene tre aar uden Løn hos *Asbjörnsen, Norske Folke-Eventyr* (ny samling, Christiania 1871); Just-ingenting hos *Hertzberg, Finska folksagor* (Helsingfors 1880), m. fl.

Den uppteckning, som här meddelas, är gjord efter muntligt meddelande af nu 93-åriga m:lle *Eva Helena Norberg,* en gammal väninna, hvars utomordentliga förmåga att berätta framkallat och underhållit kärlek och intresse för våra folksagor, ej blott hos utg., utan hos många andra, hvilka egt tillfällen att lyssna till hennes lifliga dramatiska föredrag, hvaruti hon torde blifva oupphunnen.

Di båga skrina.

Af denna mycket allmänna folksaga lemnas flera uppteckningar af *Hyltén-Cavallius* och *Stephens* under n:r 22 i deras samling. *Asbjörnséns* och *Moes* Manddattern og Kjæringdattern samt *Winthers* Den onde Stedmoder (*Danske folkeeventyr,* Kjöbenhavn 1823), äro norska och danska sidostycken.

Sagan, sådan hon här lemnas, grundar sig på muntliga meddelanden — hufvudsakligast af förutnämda *Oppstu Stina.*

Jätten å Ekórr'n.

Denna saga eger ganska många varianter, hvilka föga skilja sig från hvarandra utom hvad beträffar benämningarne på och arten af de djur, som möta i sagan. Tvänne sådane: n:r 19 Mor Fasta och n:r 20 Undantagskäringen anföras af *Bondeson* i *Svenska Folksagor.*

Närvarande uppteckning, lemnad af m:lle *E. H. Norberg,* har förut varit tryckt på vanlig svenska uti utgifvarens skrift: *Ur Nerikes Folkspråk och Folklif,* Örebro 1860.

Allt hva ja har!

I *Bondesons Svenska sagor* finnes under n:r 18 en beslägtad berättelse: Den snåla frun. — I den form, sagan här meddelas, har hon erhållits af en gammal trotjenarinna inom utg:s familj *Stina Ferm* († 1876 vid 93 års ålder) samt förut varit publicerad i Tidskriften *Svenska Familje-Journalen* för år 1878.

Lärdom ä bra, men lagum ä lickst.

Uti en handskrifven sagobok, som af en lycklig slump fallit i utg:s händer, träffades denna saga. Öfverflyttad i Nerikesmål, har hon förut meddelats i *Svenska Landsmålsföreningarnes Tidskrift* för 1879 och 80, och är samma saga, som finnes hos *Bondeson, L. C.* under n:r 88 De tre doktorerna.

Titta Grå.

Under namnet *Titta* eller *Kitta Grå* förekommer uti flera svenska landsändar ett troll af svåraste art men dock af fullkomligt menskig gestalt. Folksagan har i henne velat framställa en bild af all den med elakhet parade list, som kunnat tänkas hos en ond qvinna, och dermed sökt visa, att för en sådan måste till och med sjelfva afgrundsfursten bäfva.

Titta Grå kan sägas bilda en egen sagocykel, ty hon förekommer i trenne särskilda äfventyr, af hvilka de två ofta förenats till ett. Hennes första uppträdande är i en kapplöpning, deri hon genom svek besegrar den onde, och sålunda friar sig från hans våld. Då denne sedermera fruktlöst försökt alla medel till att bringa ofred emellan ett par äkta makar, vänder han sig till Titta Grå, och hon lyckas häruti på ett sätt, som framkallar sjelfva djefvulens afsky och fasa till den grad, att han ej vågar att närma sig henne. Af denna hans rädsla begagnar hon sig sedermera för att frälsa en försvuren Vestgötahandlande och detta är det tredje äfventyret. Alla dessa finnas hos *Bondeson, L. C.*, nämligen det första under n:r 60 Gamle Erik och Tita Grå springa kapp och de båda andra

under n:r 59 Skam och Kitta Grå. Såsom en hvar lätt torde finna, äro dock de två äfventyr, som bilda den sista sagan, för vidt skilda till karaktär för att i en saga förenas. Den djupt tragiska berättelsen om den störda husfriden stämmer ej väl öfverens med den mera skämtsamma episoden om Vestgöten, hvarföre de böra åtskiljas.

Både i Nerike och Vermland äro alla dessa tre sagor kända; men då utg. i Vermland erhöll Kapplöpningen såsom särskild saga oberoende af Titta Grås äfventyr och här äfven återgifvit densamma, har han ansett det olämpligt att berätta den 2 gånger. Hvad åter angår den störda husfriden, hvilken saga af »*Oppstu Stina*» föredrogs med en helt annan ton, min och hållning än de båda öfriga, är utg. ej så alldeles säker, om den ursprungligen tillskrifvits Titta Grå. Den förekommer äfven i Tyskland, och berättas der enligt *K. Bartsch* Sagen, Mährchen und Gebäüche aus Mecklenburg, på ett med våra svenska uppteckningar fullt öfverensstämmande sätt, och det är icke osannolikt att detta äfventyr sedermera anknutits till Titta Grås äldre.

Skam å Knallárn.

Återfinnes hos *Bondeson, L. C.* under n:r 59 Skam och Kitta Grå. Se för öfrigt hvad här näst ofvan anförts.

Pójken å räfven.

Denna saga, meddelad af framlidne brukspatronen m. m. *G. E. af Geijerstam* har förut varit tryckt uti skriften: *Ur Nerikes folkspråk och folklif.*

Tuppen å tofshöná.

Af denna saga, hvars muntliga återgifvande fordrar en viss skicklighet att härma hönsens olika läten vid olika tillfällen, hafva uppteckningar erhållits både från Södermanland och Nerike, och då den innehåller en icke förkastlig lärdom för den qvinliga ungdomen, torde den försvara sin plats.

Gubben å gummá, sóm gjole arbetsbyte.

Denna saga är förut meddelad, dels på Nerikesmål uti tidskriften *Förr och Nu* för 1878 sid. 31, dels på vanlig svenska, men med uteslutande af episoden om barnet, uti skriften *Ur Nerikes folkspråk och folklif.* Den finnes för öfrigt på norska hos *Asbjörnsen* och *Moe* under n:r 43 Manden, som skulle stelle hjemme.

Sådan hon här meddelas, är hon en frukt af flera meddelade uppteckningar efter Nerikesgummors muntliga föredrag, och tyckes hafva varit en älsklingssaga för det qvinliga slägtet, såsom utvisande männens oförmåga att reda sig på egen hand.

Den listige drängen.

Ett motstycke till denna saga, hvilken, så förändrad hon under tidernas lopp blifvit, dock är af hög ålder, finnes hos *Bondeson, Svenska sagor* n:r 11 Rike Pär och fattig Pär, och liknande drag förekomma äfven uti *Bondesons* Bonnen, sóm skólle gau te Bättlehem. *Halländska sagor* n:r 26, samt hos *Asbjörnsen* och *Moe* uti n:r 26 Paal Andrestuen.

Sagans närvarande form grundar sig på flera uppteckningar deribland synnerligast de af skomakaren *Fallqvist* i Kihls socken lemnade varit de bestämmande. Hon har förut meddelats i tidskriften *Nu* för 1876 sid. 41 och 68.

Sante Per å Käringár.

Denna saga förekommer flerstädes både i Sverge och Danmark såsom sägn till förklarande af mindre sjöars uppkomst. Glottra sjö i Nerike säges hafva en liknande tilldragelse att tacka för sin tillvaro.

Såsom sagan här berättas är hon utg. meddelad af »*Oppstu Stina*».

Guss fre'. — Yxäskaft.

En mycket allmän och öfver hela norden spridd berättelse, återgifven på Halländska af *Bondeson, Halländska sagor* n:r 31, samt på norska af *Asbjörnsen* n:r 33 Goddag mand! — Øxeskaft.

Stengubben.

Är förut tryckt uti kalendern Nornan för år 1878, der den dock meddelats på vanlig svenska. Den här förekommande lille halte djefvulen — Asmodeus — röjer sagans främmande ursprung. Uppteckningen efter m:lle *Eva Helena Norbergs* muntliga föredrag.

Kórfven.

Upptecknad efter muntligt föredrag af *Stina Ferm.* Ett motstycke finnes hos *Bondeson, Sv. sagor* n:r 41.

Hur dä kómmer te att mästerman' ska skällas Assessor.

Efter berättelse af en stensprängare *P. Norberg* 1842.

Boen å skogaråa.

Ett nästan ordagrannt lika samspråk från Senjen i Nordland i Norge finnes hos *Aasen, Prøver af Landsmaalet i Norge,* Christiania 1853, sid. 6.

Uppteckning från Qvisbro bergslag.

Store Pelle å lille Pelle.

Då denna saga så nära öfverensstämmer med *Andersens* Store Claes og lille Claes, hvilken mången torde anse helt utsprungen ur den frejdade sagoförtäljarens egen fantasi, torde en närmare förklaring här vara af nöden. Sagan är *icke* diktad af Andersen, hvilken här troget återgifvit en gammal folksaga, som han hört någonstädes; och nästan alldeles sådan hon här meddelas, förtäldes hon för omkring 60 år sedan af en gammal barnjungfru på Trästena i Vestergötland, af hvars då ungdomliga åhörare utg. fått den. Att denna jungfru lika litet som skomakaren *Fallqvist* i Kihl, hvilken äfven lemnat en uppteckning, någonsin hört eller sport något om H. C. Andersens Store Claes och lille Claes är ganska visst. Slutligen har äfven från Fellingbro erhållits en uppteckning hvaruti de båda

bönderne göras till bröder, ja till och med tvillingsbröder, hvilket antagligen är en yngre förbättring, som tillkommit, sedan reflexionen mera än förr inkräktat på den af orimligheter obesvärade fantasiens område, för att förklara den ständiga förvexlingen emellan de båda bönderna. Utg. har derföre följt de båda äldre uppteckningarne, som ej känna detta slägtskapsförhållande.

Motstycken till sagan finnas hos *Asbjörnsen* och *Moe* n:r 53 Store Per og vesle Per samt hos *Bondeson* i n:r 9 Rusthållaren och vaktepojken.

Presten å Klóckár'n.

Denna saga, af utg. upptecknad dels i Gåsborn i Vermland, dels i Sköllersta i Nerike, der en för längesedan afliden klockare *Vesterdahl* var sagesmannen och dels i Norrbyås, hvars för omkring 30 år sedan ännu lefvande klockare *A. Bovall* med förkärlek berättade densamma, har veterligen icke förut varit utgifven.

Gummá å Fisken.

Denna saga, märkelig såsom förklarande ursprunget till talesättet »få lång näsa», är upptecknad efter muntligt meddelande af Stina Ferm samt förut tryckt i tidskriften *Nu* 1874—75 sid. 291. Uti *Halländska sagor* hos *Bondeson* meddelas en variant under n:r 8 Käringen, sóm fekk et, sóm hun velle samt uti *Svenska sagor* i n:r 76 Pojken och Fisken ett motstycke. *Grundtvigs* Ønskene (*Danske Folkeæventyr* n:r 9) hvilar på samma grund.

Qvistmuntus, Kobäljantus, Abórrnäsius.

En variant af denna saga efter meddelande af prostinnan *Ebba Gylander* född *Falk* är förut tryckt i skriften *Ur Nerikes folkspråk och folklif*. Sådan hon nu meddelas är sagan hemtad från förutnämnde klockare *Bovall*. Såsom vid sagans första utgifvande (L. C. sid. 83) anmärktes, eger hon vissa beröringspunkter med de Sju vise mästare (*Bäckström, Sv. folkböcker I* n:r 1) och *Historien*

om konung Apollonius af Tyrus, Stockh. 1636 samt med En lustig berättelse om en rik bonde, som på framtiden blef prest etc. (*Bäckström* L. C. 2. sid. 84).

Tuppen.

Lemnas här hufvudsakligast efter muntligt meddelande af en 6-årig flicka *Inez Laurell.* Vid det muntliga föredraget gäller det att kunna återgifva de olika djurens läten. Något motstycke till denna saga har icke veterligen varit synligt i svenskt tryck; men hos *Krauss, Sagen und Mährchen der Süd-Slaven* Leipzig 1883 finnes ett sådant under n:r 26 Hahn und Henne.

Göken, Tuppen å Orr'n.

Denna saga, hvilken förut varit intagen i skriften: *Ur Nerikes folkspråk och folklif,* sid. 83, eger ett motstycke hos *Asbjörnsen* och *Moe* n:r 23 Hanen, Gjögen og Aarhanen.

Åskäpóten.

Denna saga, meddelad af framlidne öfversten m. m. *N. G. Årmann,* har förut varit tryckt som språkprof, dels uti skriften: *Ur Nerikes folkspråk och folklif,* sid. 34 och dels tillika med en öfversättning på Qvisbro-bergslagsmål uti *H. Hofbergs Nerikes Gamla minnen,* Örebro 1868 sid. 81 och 82. Liknande ordagranna öfversättningar på flere olika Dalabygdemål hafva publicerats i *Dalarnes fornminnesförenings tidskrift.* Då sådana ordagranna öfversättningar icke kunna uttrycka hvad de derjemte böra uttrycka, folklynnet i den trakt, sagan skall representera, har jag här äfven meddelat denna saga, sådan hon lefver i Vermland, just för att visa nödvändigheten att ej i dylika fall till språkprof välja öfversättningar utan originalupptеckningar.

Motstycken till denna saga hafva lemnats af *Bondeson,* Askeprinsen å riddarne. N:r 3 bland hans *Halländska sagor,* och af *Asbjörnsen* och *Moe* uti n:r 4 Spurningen och 49 Per og Paal

og Esben Askelad. Slutligen må äfven nämnas att hos *Krauss, Sagen und Mährchen der Süd-Slaven* n:r 53 Die drei Brüder i sin sista del fullkomligt öfverensstämmer med de svenska uppteckningarne af Åskäpóten och att han mera troget och fördomsfritt följt det muntliga meddelandet.

Harrkärs Pär å Tras-Jans-pójken.

Denna saga är i grunden densamma, som den välbekanta sagan om Rike Pär Krämare, hvilken i *Möllers Ordbok öfver Halländska landskapsmålet* under titel »Jättens fyra skäggstrå» meddelats såsom språkprof, och vidare berättats dels af *Nicolovius, Folklifvet i Skytts härad,* samt af *Bondeson, Svenska folksagor* n:r 42. Motstycken finnas dels hos *Asbjörnsen* och *Moe* n:r 5 Rige Per Kræmmer, dels hos *Grundtvig* n:r 12 Drömmene. Uppteckningen är gjord 1848 i Grums härad i Vermland.

Gammel Erk å Tösa.

Efter en uppteckning gjord i Fryksdalen 1866. Om sagans förbindelse med *Titta Grå,* se här ofvan.

Hó ska ongen hett'.

Upptecknad i Gåsborn 1840 efter *Finn-Lisas* meddelande och förut tryckt i *Svenska fornminnesföreningens tidskrift,* 2:dra bandet. En liknande uppteckning från Nerike har erhållits genom m:lle *Eva Helena Norberg.*

Fanten å Käringa.

Denna saga, märkelig såsom förklarande talesättet »koka soppa på en spik», är bekant både i Vermland oah Nerike och hafva uppteckningar från båda dessa håll emottagits. Den nu meddelade redaktionen skulle egentligen börja sålunda: »Dä ä mä fanten sóm mä hästlórten — en råker'n på all' vägär». Våra bildade läsares och enkannerligen läsarinnors vid folkspråkets rättframhet ovana öron

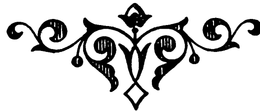
framtvungo en förändring, då sagan publicerades i tidskriften *Nu* (årgången 1875 sid. 355), och utg. har ej vågat en restitution. Men han håller dock för mycket på den träffande bilden för att ej åtminstone i anmärkningarne, dit väl inga qvinliga och alltför finkänsliga ögon förirra sig, omnämna förhållandet.

Askpóten.

Skälet till denna sagas förnyade intagande i samlingen har här ofvan anförts.

* * *

Till sist får utgifvaren med tacksamhet erkänna det välvilliga och kraftiga biträde han erhållit af riksdagsmannen J. Magnusson i Granbäckstorp, hvilken grundlige kännare af Fryksdalens munart genomsett de 5 sagor från Vermland, som här lemnats.

ORDLISTA

a) till Sagorna på Närikesmål.

Abórrpinne, m. liten aborre.
Afla, v. a. förvärfva.
Afliger, (*afli' aflitt*) adj. frodig, stark, kraftig.
Agcdera, v. n. ackordera.
Ajiane, mäckcta då V. G. utrop af klagan.
Aktiver, adj. uppmärksam, ser, gifver *akt* på.
Alla di den i uttrycken *utå alla di den*, som sjelfvaste den = *utå alla di hunnár.*
Allmänskader, adj. öfver menskligt mått, ofantlig.
Allmänt, adv. i allmänhet, alldeles, *för allmänt,* allmänneligen, beständigt.
Allä, adv. allra, synnerligen, i sammansättningar *allä bäst, allä värscht,* o. s. v.
Anna, annat än, utom.
Annacka, v. a. anfäkta (i mildare svordom).
Antura, v. a. = annacka refl. skepa sig, göra sig till.
Arfva, v. a. ärfva.
Armadänge, v. tungt arbete.
Arstuga, f. grannstuga; deraf *Arstufar* eller blott *Arstugcn,* m. grannen. *Arstumor,* f. grannqvinna.
Arta, f. ärta.
Artamjölspångkaka, f. ärtmjölspannkaka.

Babbla, v. n. tala oredigt.
Bakars, tc bakars tillbaka.
Bakätróg, n. baktråg.
Banka, v. n. slå.
Bankovitten, m. ¼ skilling banko.
Basa v. a. o. n. värma, piska, slå, äfven springa, *kómma basannes, i ett basanne* o. s. v.
Be, (ba, bett cl. bedd) bedja, *bc um sina smuler:* tigga.
Behjälfter, adj. hulpen.
Begära, v. a. i den speciela bemärkelsen begära till äkta.
Belcfvader, adj. belefvad, *ha belcfvade ol i scj* uttrycka sig fint och städadt.
Beluxa, v. a. bedraga, *beluxar* adj. lurad.
Besmi, n. ifrigt och strängt arbete.
Binge, m. sädesbinge. deraf *bingärak, bingäsop* sista sädesförrådet, som rakas eller sopas ihop i bingen.
Bittersta, allri dä bittersta: icke det minsta, ingenting.
Bju, (bjö' bjutt el *bjudd)* v. a. bjuda.
Bjälläring, m. bjällerring, läderring med bjällror.
Bla, n. (pl. *blar*) blad.

Bleka, v. a. göra blek v. n. blixtra.
Blicka, v. n. hugga märken i träden genom afskalning af barken till utmärkande af väg eller råskilnad.
Blog, m. blod.
Blä, v. n. bläddra, vända om bladen i en bok.
Bo, f. bud; *göra bo te nå'n* säges om budskickning i älskog, då man låter anmäla att man är till äktenskap hugad.
Bol, f. bord.
Ból, adv. bort
Bóler, adj. båld, stolt, förnämlig.
Boning, f. väggprydnad, bonad, tapet.
Bonne, m. (i best. f. *boen*) bonde *bonnakrake* n. dålig bonde.
Bórmästare, m. borgmästare.
Bór-Olle, binamn på döden.
Bórta, adv. borta.
Bórtkummen, adj. som ej vet till sig, förvirrad.
Bose, m. hudafdragare.
Bra, adv. *var bra å gör,* var god och gör: *skicklitt bra;* ganska bra.
Bradiger, adj. dugtig, förträfflig.
Bravat, n. dåd, gerning, hvaraf man skryter.
Bre, v. a. o. n. breda; *bre på;* piska upp, äfven gifva ngn bannor; *bre ut:* lägga ut en berättelse på sanningens bekostnad, o. s. v.
Bróllóp, n. bröllop.
Bróte, en oordnad hop, mängd.
Bru, f. brud.
Bråfeger, adj. som snart skall dö.
Bråkast, n. i bråkastä, snarligen.
Brö, m. bröd.
Bröbinge, m. låda, der man förvarar bröd.
Brölöser, adj. utan bröd.
Brömal, m. en, som äter mycket bröd.
Bröqvarn, f. mun.
Bubbla, v. n. kuttra (om orrar och kalkoner) äfven prata oredigt.
Bynna, v. a. (*bynnte, bynt*) begynna.
Byta, v. a. (*bytte* och *böt, bytt* och *byti*) byta, skifta.
Byte, n. byte (*på sista byté* till sist) äfven laga skifte, vanligen benämdt landtmätarbyte.
Bå, conj. både.
Bå, eller *Båga* adj. båda, begge.
Båthatt, m. trekantig hatt.
Bälja, v. n. ilsket böla (om fäkreatur).
Bära, v. a. o. n. (*bar, bóri*) bära, *bära i väg,* springa.
Böla, f. börda.
Böra, (*bole, bolt* el. *bort*) v. n. böra.
Bösta, v. n. söka tränga sig fram, bråka, väsnas.
Böste, n. svinbog.
Böxaskinn, m. skinn till byxor.
Böxsäck, m. byxsäck, ficka.

Da, adv. där.
Danna, adv. där.
Di, pron. de. *Dihäre* de här, *Didäre* de der.
Dimpa, (*damp, dumpi*) v. n. falla tungt
Dingla, v. n. sväfva, svänga.
Diss, desto, ju.
Dóga,. v. n. duga (*dógde, dógd;* men äfven *dög, dóga).*
Dóktare, m. läkare, deraf *dóktärelära* f. medecinskt studium; *dóktärskär* läkare, *dóktärskónst* f. läkarekonst o. s. v.
Dóktrera, v. n. utöfva läkarekonsten.
Dóm, pron. pers. dem.
Dótt, m. tapp, stopp.
Dra, (*drog, draji*) v. a. draga, *dra känsel på:* känna igen; *dra timmerstóckar:* snarka.
Dromma, v. n. slå.
Drumm, m. stor säck.
Drygschel, f. egenskapen att vara dryg; *få drygschla i husä:* få tillgångarne att räcka till.
Dröna, v. n. böla, eg. om fäkreaturens läte då de vänta på fodring.
Dundrera, v. n. tala högt, föra oljud, dundra.
Dyfla, v. n. söka att öfvertala, tvista.
Dåmma, v. n. uppväcka dam, *dåmma på,* piska på, *kómma indåmmanes* komma in med fart (så att dammet ryker).

Dåra, v. a. bedraga, besvika, *göken dårar* (narrar) den, som får höra honom innan han ännu förtärt något på morgonen.
Dämmä, adv. dermed.
Dän, adv. undan, äfven *däna* (dädan).
Dänna, dännar, adv. der.
Där, å hvar adv. här och der.

E, fem. af en, pron. och räkneord.
Ebänder, adj. motsträfvig.
Egennyttiger, adj. egennyttig, ogen, lat, i sista bemärkelsen företrädesvis om dragare.
Ella, v. a. och n. tända upp eld, framkalla gnistor, *ella ljus* tända eller bränna ljus.
Ellflaga, f. stor eldgnista.
Enka, adj. enda, *nån enka gång* någon enda gång.
Enkómmes, adj. något alldeles särskildt, väl ordnadt.
Enlettader, el. *enlettar* adj. enfärgad (företrädesvis om kreatur, motsatsen är *krusuger* om fäkreatur, *brokuger* om hästar.
Ens, adj. plur. *ensna:* ense.
Entomme, n. blott i uttrycket *i entomme:* afsides, enskildt.
Entomihet, f. ensamhet.
Enuk, n. ok för blott en oxe, *köra, plöja* o. s. v. *enuk.*
Eran, (*era, erat*) pl. Eder. När man med en gift qvinna (eller en tjenare) talar om *Eran* m. menas mannen (husbonden), likaså kallas under liknande förhållanden hustrun (matmodern) *Era* f. och deras hem *Erat* n. jfr. *Våran, Våra* och *Vårat.*
Etter, i sammansättningen *etter värre:* ännu värre.
Ettranne, adj. bitter, frätande som etter, *ettranne kallt, surt, ilsken* o. s. v.
Exmera, v. a. värdera, uppskatta, anse — af estimera.

Fali, adv. särdeles, *fali väl, fali illa* o. s. v.
Fall, n. afröjd backe i närheten af en by, dit backstugorna fordom förlades.
Fanster, n. fönster.
Fast, conj. fastän, ehuru.
Fatahylla, f. hylla, hvarå fat och tallrickar uppställas till beskådande.
Fel, i uttrycket *bli fel*: gå miste om, misslyckas.
Feskal, m. fiskal.
Filikrickareskjuss, m. smygresa, smygärende.
Finurliger, adj. slipad, slug, äfven konstfärdigt anordnad.
Fläck, m. i uttrycket *på fläck:* på stället, ögonblickligen, genast.
Flötta, (*flötte, flött*) v. a. och n. flytta.
Fnissa, v. n. småskratta.
Fnittra, v. n. småskratta.
Fóle, m. fåle, föl.
Fólunge, m. fölunge.
Fólk, n. menniska, hjonelag, familj.
Fólkamat, m. mensklig föda.
Fólkamarsch, m. en folkmassa i rörelse.
Fólkamål, n. talförmåga, menskligt språk.
Fólkaslag, n. ett slags folk, familj, ätt.
Fólkilsken, adj. ond på menniskor, företrädesvis om kreatur.
Fora, v. a. och n. gifva eller få foder; fora sej: förse sig med föda.
Fórr, adv. förr.
Fórr'n, adv. förrän.
Fórrklä, n. förkläde.
Fórscht, adv. först, deraf *Fórschten,* den förste
Fot, (pl. *Fótter*) m. fot.
Fotlag, n. sätt att röra fötterna.
Fotteral, n. fodral.
Frakta, sej v. refl. reda sig, berga sig.
Framfäl, f. framfärd, förmåga att taga sig fram.
Fre, f. fred, *vara mä fre,* lemnas orörd, ostörd; *te fress,* till freds.
Fresta, v. a försöka. — *Frestanne n.* försök.
Frimodiger, adj. frimodig, af friskt utseende, hurtig.
Frukust, m. frukost, deraf *frukustapinne,* frukostsup.

Fräga, v. a. fråga, *dä va ingen frägan um,* det sattes icke (eller kunde ej sättas) i fråga.
Främmat, en främmande.
Ful, adj. ful, deraf *den fule* = satan.
Fuling, m. ful menniska.
Fyll, n. rus, *begifven på fyll, få fyll* o. s. v.
Fyrfota, f. ödla.
Fyrfotastol, m. pall af ett brädstycke med fyra deri inborrade fötter.
Fång, n. famn.
Fäghus, n. boskapshus.
Fägna, v. a. undfägna.
Fägna, f. undfägnad, traktering.
Fäjen, adj. glad, hufvudsakligast om glädjen såsom afspeglande sig i uttrycket.
Fäjs, sammandraget af *fäghus.*
Fäl, f. färd, *skäli fäl, måttan fäl.*
Fälas, v. n. färdas, bete sig ,vanligast: föra oväsen, bråka.
Fälle, äfven *Fällan* conj. väl, likväl.
Fö, v. a. föda.
Föa, f. föda, mat.
Fölls, v. n. följas (uttalas nästan som *förrs* lika som imperf. *földes* såsom fördes.
Fördel, m. i den speciela betydelsen lifstidsförmån, lifränta af fast egendom utgående i både penningar och varor.
Förfasliger, adj. förskräcklig, ofantlig.
Förlor, n. förlust, *gå i förlor,* förlora.
Förstning, f. början.

Gagna, v. a. begagna, bruka.
Gapa, v. n. i vanlig bemärkelse, deraf se på med gapande mun, äfven skrika, gifva hals.
Gascht, m. spöke, gast.
Gaschta, v. n. och reflex. skrika som en gast.
Gefla, v. n. vända munnen på ett besynnerligt eller tillgjordt sätt, om den, som antingen har svårt at tala eller vill göra sig fin.
Gemen, adj. nedlåtande *gement folk,* tarfligt folk.
Gi, v. a. (*gir, ga' gufvi*) gifva, *gi sej,* gifva efter, *gi sej te,* taga sig till, blifva något, *gi sej illa,* klaga, *gi sej lefvannes öfver,* förlora fattningen af sorg eller förvåning, *gi taften,* gifva sig öfvervunnen o. s. v.
Gjästakruka, f. kruka med jäst.
Glina, v. n. grina, skratta på ett opassande sätt.
Glingra, v. a. glittra.
Glo, v. n. se med vreda eller dumt stirrande ögon.
Glomma, se med uttryck af förvåning.
Glåmuger, adj. skjuklig, utmattad till utseendet.
Gnatta, f. grand.
Gnia, (*gne, gnii*) v. n. springa.
Gno, v. n. springa.
Gnälla, (*gnall, gnälli*) v. n. gnälla, qvida, klaga.
Goer, go, gött, adj. god, *go för* eller *go te,* i stånd till.
Górma, v. n. föra oljud, träta.
Górsnåler, adj. ytterligt snål.
Govigg, m. flintkil, »åskvigg».
Grafölsstass, m. grafölstillredning, likfölje.
Grannlått, m. grannlåt.
Grinnhól, n. grindöppning i ett stängsel.
Grufva sej, v. refl. beklaga sig, förundra sig.
Grunna, v. n. begrunda, besinna, eftertänka.
Gråna, v. n. gifva ett doft genljud.
Grånn, n. grand.
Grånn, adj. grann.
Grånnäten, adj. som äter litet.
Gräfva, (*grof, gräfvi*) gräfva.
Gränga, v. n. gråta.
Gubbafuling, m. ful, listig gubbe.
Gubbastut, m. gubbstut, smekord för gubbe, men äfven brukadt som oqvädningsord.
Gula, f. sämre stokreatur.
Gullspejel, m. spegel med förgyld ram.
Gullförgylder, adj. förgyld.
Gullflöjel, m. förgyld flöjel.
Guss kålgål, i uttrycket *sitta i Guss kålgål,* hafva allt man kan önska.

Gussinne, Gud signe, svar på en helsning.
Gussols fotteral, n. prest.
Gussols läsa, f. andliga skrifter.
Gynum, prep. igenom.
Gyschel, f. gödsel.
Gåck, imperf. gack af gå.
Gåladel, f. hemmansdel.
Gålatal, n. mantal.
Gångkar, m. gående person.
Gångstol, en stol, hvaruti barnen inträdas för att sjelfva lära sig gå.
Gångäväg, m. gångstig.
Gäddäslänga, f. liten gädda.
Gängsen, adj. gångbar, begärlig, ofta förekommande.
Gärschle, v. gärdsle.
Gästbó, n. gästabud.
Gäten, adj. omtyckt.
Göra (*gjole, gjolt*), v. a. göra, göra ut, utmåla, beskrifva, *göra món,* hjelpa, förbättra.
Göra, n. arbete, göromål.

Hajö, hajöss! farväl.
Halltönna, f. half tunna.
Haltäbolink, m. halt menniska.
Hammar, m. stöd för spjelarne i en grind.
Hanses el. *Hansas,* m. gen. hans.
Harma, v. a. och n. förarga, känna harm.
Harmgirigt, adv. häftigt, ilsket.
Harmlitt, adv. förargligt.
Harre, m. herre.
Haschläkäpp, m. hasselkäpp.
Hastmodiger, adj. häftig, lättretlig.
Hélda (uttalas nästan herda), helgdag.
Hemma, i uttrycket *ha hemma,* hafva sitt hem, vara boende.
Hemsamten, adj. ensam.
Hemsker, adj. dyster, orolig.
Hena, v. a. bryna, hvässa med bryne.
Hennas, hennes.
Hinka, v. a. och n. dröja.
Hjälpa (*hjalp* el. *hjälfte, hjälft*), hjelpa.
Hjälpäprest, m. adjunkt.
Ho, pron. pers. hon (ho, hennas, henna).
Hócken, pron. hvilken.
Hóckä för då, hvarföre.
Hófdes, adj. hufvudstupa, på hufvudet.
Hóga, v. a minnas.
Hógsen, adj. hugad.
Hólk, m. kärl att förvara mjöl etc. uti.
Homör, v. lynne, sinne.
Homörliger, adj. vid godt lynne.
Hufvä, v. hufvud.
Hufväknópp, hufvud.
Hufväröscharc, m. lugg, rifning eller ryckning i håret.
Huka sej, v. refl. böja sig ned.
Hungerbuker, m. hungrig menniska.
Hungruger, adj. hungrig.
Hunnár (i uttrycken *å hunnár! dä va fäll óg hunnár* o. s. v.), hundarne?
Husbergera, v. a. herbergera, finna utrymme för.
Hvar, i uttrycken *hvar tackar án,* hvar kan tacka annan, det är intet att skryta med, i *hvararc* el. *hvararum,* understundom.
Hvarsken el. *hvasken,* hvarken.
Hvetering, m. kringla.
Hvyla, v. a. n. hvila.
Hvyscha, v. n. susa, hviska.
Hvyschla, v. n. hvisla.
Hygge, n. ställe i skogen, der man för tillfället tager sitt virkes-behof.
Hålfödder, adj. hårdfödd.
Hållen, m. hållandet af ett löfte.
Hånn, f. hand.
Hånnslag, f. handslag.
Hånk, m. hank till gärdning.
Hånka, v. n. vinda upp, hanka.
Hälla, v. n. luta, slutta, *hälla mä, hälla mot; — hälla mä hufvé,* luta hufvudet, hafva hufvudet hängande.
Hälsot, f. dödlig sjukdom.
Hält, f. hälft.
Häna, adv. hädan.
Hännasse, adv. här.
Hänga, v. n. (*hång, hängt*), och a. (*hängde, hängd*), hänga.
Härting, m. hertig.
Hästalidiger, adj. som förlorat sin häst.

Häschästång, f. häsjestång.
Hörker, adj. dugtig, rask.

Ifriger, adj. orolig, förskräckt.
Indåmmannes, kómma indåmmanes, v. *dåmma.*
Inmariger, adj. slug, listig.
Innasjuker, adj. sjuk invärtes.
Insulannes, kómma insulannes, komma hastigt in.

Jakol, n. bifall.
Jol, f. jord.
Jolajänkare, m. landtmätare.
Jolpärer, n. potatis; *jolpäräbete,* litet potatisland; *jolpäräfat,* fat med potatis.
Julkuse, m. julbröd af egendomlig form.
Jur, n. jufver.
Jussóm, just som, alldeles som, lika som.
Jämna, för jämná, beständigt.
Jämndeliger, adj. lika god, jemngod.
Jämter, jemte, bredvid.
Jättakäring, f. jätteqvinna.

Kafva, v. n. ro med svårighet, röra på armarne såsom vid rodd.
Kaksta, m. ställe, der kakorna nedläggas, mage; *dä kliar i kakstan,* hungern infinner sig.
Kala, v. a. karda.
Kaluf, m. hufvudhår, lugg.
Kassera, v. a. (tonvigten på första stafvelsen) kassera, vraka.
Kastäklott, n. boll.
Katiger, adj. morsk, dugtig.
Katt, i uttrycket *osa katt,* se farligt ut (uttrycket troligtvis lånadt från sjön och den s. k. katten ombord.)
Kattägull, n. glimmer, äfven qvartz, deraf
Kattägullasten, m. en sten insprängd med glimmer eller af qvartz.
Kilta, v. n. hugga, hacka, deraf oupphörligt påminna, tala om samma sak.
Kinkuger, adj. kinkig.
Kjeja, f. kedja.
Kleta, v. a. o. n. smörja, smeta.
Klippa (klöpp och *kliffte, klifft)* v. a. o. n. klippa.
Klå, v. a. piska, slå; v. n. springa *klå i väg, unna* o. s. v.
Klåe, m. klåda.
Klä, v. a. kläda.
Kläe, n. kläde; *klär,* pl. käder.
Kläcka (*klack,* sup. obrukl.), känna en häftig rörelse, skrämsel.
Knafft, adj. knappast.
Knallare, m. gårdfarihandlare, som vandrar med påsen på ryggen.
Knalt, adv. uselt, fattigt.
Knoga, v. n. arbeta med möda och ansträngning (med svigtande knän), deraf *knóga i väg, kómma knogannes,* gå, komma med svigtande knän.
Knäja, v. n. gå med svigtande knän.
Knäsveg, n. knäveck.
Kófve, m. kammare innanför stugan, stuga med blott ett rum, *stugäkófve.*
Kómma, v. n. *(kómmer, kom, kumma),* komma — *kómma te,* födas, *kómma ihop,* giftas.
Kómsänser, (förekommer ej i singularis) bekanta, vänner, antagligen af det fransyska connaissance.
Komärs, n. handel, köpslagan.
Kónstiger, adj. konstig, vriden.
Kórra, v. n. kurra, gifva ett kurrande läte.
Kórk, m. hals, *styf i kórken,* stolt.
Kórpglugg, m. öga i skämtsam bemärkelse.
Kórsten, m. skorsten.
Kos, i uttrycken *te kos,* bort.
Kotaba, n. ett bad åt ryggkotorna, stryk.
Kramasch, n. prydnad, utskärning.
Kratta, f. liten och svag häst.
Krave, m. krage, deraf *kravatag,* kragtag.
Kreta, v. n. tälja, snickra utan något egentligt syfte.
Kringer, adj. rask, som lätt rör sig, *kringer i fóttera,* rask att springa, *kringer i käften,* talför, munvig.
Krissherre, m. officer.

Kritter, n. kreatur, *fäkritter,* hornboskap, *käringakritter* o. s. v.
Krokadyl, m. snerkel, i krokar fortlöpande ornament.
Kröpp, en menniska, *vara kröpp te,* förmå.
Krovera, v. refl. kråma sig (möjligen af *krove,* kräfva.
Krumsen, adj. stelfrusen, styf och stel af köld, brukas endast om fingrar och tår.
Krusera, v. n. krusa, göra sig till.
Krusidull, m. samladt ornament, utskärning.
Krusiger, adj. brokig (om kreatur).
Kräfstinner, adj. stolt, öfvermodig.
Kräjsen, adj. nogräknad, nödbjuden.
Krälla, v. n. krypa, kräla i stor mängd.
Kränga, v. a. vända ut och in.
Kula, v. n. springa.
Kumsjon, m. egentligen kommission, *på den kumsjon,* på det vilkoret.
Kuntrakt, n. kontrakt.
Kuse, hufvudman, den främste.
Kymra, v. a. och n. bekymra, *kymra dej inte,* gör dig inga onödiga omsorger.
Kymrar, adj. bekymrad, *lika kymrar,* föga benägen för en sak.
Kytta, v. n. springa; *kytt* n. språng.
Kåker, adj. bleklagd, af sjukligt utseende.
Kåmm, m. kam; *kåmma* v. a. kamma.
Kånka, v. n. bära på något med svigtande axlar.
Käcka, v. n. rycka: *käcka i,* hugga tag i, *käcka te,* rycka till.
Käft, mun, trut, deraf menniska, *ingen käft,* ingen menniska; *hvaräveli käft,* alla.
Käfta, v. n. säga emot.
Käftas, v. n. munhuggas, tvista.
Käl, n. kärl.
Källäbro, f. brunnstak.
Källäbuse, m. ett manligt troll, som antages bo i botten af en brunn och för hvilken man skrämmer barnen.
Källäfru, f. ett qvinligt och vänligt troll, som antages bo i källor.
Källäkrok, m. krok, hvarpå man hänger byttan vid vattenhemtning.
Kält, oupphörliga bannor, af *kälta,* banna.
Kännas ve, v. n. känna igen.
Känning, m. bekant.
Känsel, i uttr. *dra känsel på,* erinra sig, ihågkomma, igenkänna.
Kär, m. karl, äkta man.
Käravis, n. *på käravis,* på karlavis, på ett hedrande sätt, *på käravischen i banko,* öfverdådigt, präktigt.
Käravulen, adj. karlaktig. manlig.
Käringaskrälle, n., *käringaskrött,* m., *käringakritter,* n. mer eller mindre föraktliga binamn på gamla qvinnor.
Köfva, v. a. qväfva.
Köpa (köfte, köft), v. a. köpa.
Köra, f. *i e köra,* i ett tag, eller på en gång utan uppehåll.
Körrgål, m. kyrkogård.

Labbäländska, f. ett obegripligt tungomål, deraf allmogens egen förklaring *labbäländska ä hvasken tyska häller svenska.*
Lagum, adv. lagom.
Latsmidiger, adj. lat, som gerna håller sig undan.
Le, adj. ful, stygg.
Le, adv. förkortning af *fälle,* väl, likväl.
Len i ola, mild i tal.
Letter, adj. utledsen, trött.
Lia (le, lii,) v. a. lida.
Licka, adv. bekräftelseord efter ett föregående *fälle* eller *nock.*
Licker, lickst, adj. bättre, bäst.
Lidiger, adj. ledig, fri ifrån, i saknad af, t. ex. *pengalidiger, hästalidiger,* o. s. v.
Liggäplass, m. liggplats.
Liggäsöffa, f. liggsoffa i motsats till *sittsoffa.*
Likrote, m. grannlag, rote, hvarinom alla hafva anspråk att bjudas till graföl efter en inom roten afliden person.
Liten (ltta, litä), adj. liten.

Lófven, m. lofvandet, i motsats till *hållen,* hållandet af ett löfte.
Lóhufvä, n. hufvud, hvarå växer ull eller ludd (ló) i st. f. hår, fårhufvud, dumhufvud.
Lók, n. lock.
Lomma, v. n. gå sakta, lunka.
Lomhörder, adj. döf.
Lortlarpa, f. smutsig qvinna.
Lósa, v. a. lossa.
Lulla, f. vagga.
Lungsurer, adj. genomvåt.
Luska, v. n. smyga, lura, *kómma luskannes.*
Luxa, v. a. lura, bedraga.
Ly, v. n. lyssna.
Lya, f. bostad för vilddjur.
Lå ve, v. vidlåda, fastna vid.
Låna hus, söka nattqvarter.
Långe, adv. redan.
Långesenna, adv. längesedan.
Långnäster, adj. flat, förlägen.
Långvägg, f. sidovägg.
Låsa, v. n. läsa med lås.
Låss (*låddes, låddas*), låtsa.
Låt, m. musik.
Låtävark, n. musikaliskt instrument.
Lägga (*la* eller *lag, lajd*), v. a. lägga.
Lämm, m. lucka.
Läna, v. a. låna.
Lärsväf, m. lärftsväf.
Läsa (*las, lässt*), v. n, läsa.
Läsa, f. skrift, *gussolsläsa,* andaktsbok.
Läsning, f. bön, läsande.
Lätta (*latte latt*), v. n. låta, tillåta.
Löcka, f. lycka.
Löckas, v. n. lyckas
Löcklier, adj. lycklig.
Löfta, v. a. lyfta.
Löjdar, m. Lördag.
Lökta, v. a. sluta.
Löktänek, f. sista sädeskärfven, som bindes för året.
Lösken, adj. lös, fri.
Löska, v. a. befria från ohyra.

Maka, v. n. ställa till, *maka ondt,* ställa till ofred.
Maksyss eller *maksiss* rop till kattor, då man håller båda händerna förenade framför dem för att förmå dem att hoppa deröfver; deraf *lära någon maksyss* eller *kytta maksyss,* göra honom lydig.
Marken, m, marknad.
Martofva, f. en af insekter vållad sammangyttring af barr på en tallgren, deraf något oredigt sammangyttradt i allmänhet, synnerligast om hår, garn och dylikt.
Massäck, m. matsäck.
Masterat, m. magistrat.
Mej, pron. mig.
Messlynter, adj. misslynt.
Messunna, v. a. missunna.
Middar, m. middag.
Mella, prep. emellan.
Millapójke, m. den mellersta af 3 söner. Man kan dock tala om *äldste* och *yngste, störste* och *minste millapójken* när det gäller fyra.
Mellerti, adv. emellertid.
Minner, adj. comparat. mindre.
Mistum, adv. i uttrycket *gå mistum,* misslyckas.
Mjólk, f. mjölk.
Mjuker, adj. ödmjuk, medgörlig.
Mjöla, v. a. beströ med mjöl.
Modier, adj, modig, *på sina modia åtteti år,* fullt åttio år gammal.
Moka, v. n. träla, ifrigt arbeta, men med föga framgång.
Mol. adv. alldeles.
Món, f. mån, hjelp.
Mordera, v. a. visa sig mordisk, morsk i tal och åthäfvor.
Mórä, f. morgon, i best. f. *móran.*
Mósuger, adj. nedstämd, nedslagen, sorgsen i följd af sjuklighet.
Mot, i uttrycket *mot um,* emot.
Móttra, v. n. puttra, knorra.
Mums, i uttrycket *smaka mums,* smaka godt.
Muntera, v. a. o. refl. utrusta, ställa i ordning.
Mursken, adj. murken.
Myllra, v. n. vimla i stor mängd.
Måtte' fäll' dä, måste väl det, naturligtvis.

Måttan fäl, måttlig sak, ringa ting — såsom utrop, välan, låt gå!
Mä, prep. med, adv. medan, under tiden.
Mäa, adv. emellertid.
Mägta, v. n. förmå.
Mähåll, n. medhåll.
Mästerman, m. bödel.
Mätte, n. så mycket mat, att man deraf mättas.
Mögluger, adj. möglig.
Mörtt, adj. n. mörkt.

Nakuger, adj. naken.
Nimme, n. fattningsgåfva.
Nisker, adj. nidsk, snål.
Nock, adv. nog, *nock sakta,* tillräckligt.
Nogater, adj. nogräknad.
Nyliga, adv. nyligen, nyss.
Nå, v. n. nå, få, tillåtas.
Någen, (*någa, någa*) eller *nån* (*nåa, nåä*), någon, *dä va någen,* det var märkvärdigt.
Når, adv. när.
Nä, Nää, interj. nej.
Näfve, m. hand, äfven så mycket som rymmes i handen.
Nämma, adv. nära, *(nämmer* och *nämst),* närmare, närmast.
Nännas, v. n. ha hjerta till, ha råd till.
Närsöken, adj. påträngande, oförskämd.
Näscha, v. n. sticka fram näsan, våga.
Näsglas, n. glasögon utan skalmar.
Nästa, v. n. sy löst och med långa stygn.
Nästa, prep. hos.
Nästägål, m. granngård.
Nästägålsdräng, m. drängen i granngården.
Nö, f. nöd, *mä nö,* knappast.
Nödier, adj. nödig, i behof af, (*nödier um*).
Nöbjudder, adj. nödbjuden.

Oförsumliger, adj. mycket försumlig.
Og, conj. ock, också.
Okristlitt, adj. n. okristligt, offantligt.
Ol, n. ord.
Olhållen, adj. ordhållig.
Omissnöjder, adj. mycket missnöjd.
Omöjlier, adj. omöjlig, omedgörlig; *för tusen omöjlitt,* alldeles omöjligt.
Opartisker, adj. främmande, som ej har med saken att göra.
Oppstalder, adj. uppstäld.
Oppstillar, adj. uppstillad, mätt, — egentligen om kreatur och deras vederlikar.
Opptåg, n. upptåg, påhitt, infall.
Orka, v. a. orka, förmå.
Orna ve, v. n. qvickna vid efter sömn eller domning.
Orning, f. ordning, ätter orning, ordentligt, grundligt.
Ostabröskifva, f. en skifva bröd med ett stycke ost på.
Ottäsup, m. en sup på ottan, d. v. s. före kl. 5.
Otålen, adj. otålig.
Ovett, n. brist på vett.
Ovuling, m. ovårdsam, slarfvig person.

Palta, v. n. gå med vacklande steg.
Paltäbrösbete, m. stycke paltbröd.
Pass, i uttrycken *hva pass, hur pass,* hvad ungefär, huru mycket, till hvilken grad.
Passerliger, adj. passande.
Pastyr, n. ordning, *hålla i pastyr.*
Personalja, f. personalia, skildring af en persons lif vid hans begrafning.
Peschaft, n. sigillstamp.
Pickolamössa, f. toppmössa.
Pin, adv. alldeles; *pin packande full,* öfverfull.
Pinal, i uttrycken *fara ópp, fara i väg sóm en pinal,* komma med ovanlig hast.
Pionaros, f. pion,
Plass, m. plats.
Plä, v. n. pläga.
Pócka, v. n. fordra med pock.
Póckar, adj. tvungen, nödgad.
Pöjkakytting, m. liten pojke.
Póttra, v. n. puttra, knorra, småknota.
Presisst, adv. alldeles.
Profpräddika, f. profpredikan, (tonvigten på ä).

Prostera, v. n. pocka, fordra med bestämdhet.
Präddika, v. n. predika; *Präddikastol,* m. predikstol, (i båda orden tonvigten på ä).
Pungsugen, adj. med hårdt medtagen penningpung.
Pylla, v. n. pyssla, sköta om.
Pångkaka, f. pannkaka.
Påpack, n. stryk; *påpacksbevillning,* f. tilläggsbevillning till staten.
Päla, v. n. och a. perla, göra perlor, (om får och getter).
Pärä, n. päron.

Qvia, (*qve, qvii*), v. n. qvida.
Qvicker, adj. lefvande, qvick, rask, *qvicka tag, qvicka tankar,* raska tag, raska tankar.
Qväller, m. qväll, *te qväller,* till aftonen.
Qvällning, f. aftonens början, skymning.

Rackare, m. bödelsdräng, men äfven hudafdragare, enär detta ofta var bödelsdrängens extra syssla.
Radamsa, f. lång osammanhängande mening.
Raka, v. a. rifva, rycka, *raka te husä,* skaffa te huset; *raka sta,* rycka åstad.
Rak å rest, i uttrycket *ligga för rak å rest,* vara alldeles otjenstbar, oduglig.
Raks, adv. alldeles; *raks på tok, raks inte.*
Rankalöser, adj. rankig, ostadig i leder eller fogar.
Rapper, adj. qvick, liflig, *rappa tag.*
Ref, n. rifvande, ifrigt sökande.
Regér, n. buller, oväsen.
Regera, v. a. och n. regera i vanlig mening, föra oväsen, handskas hårdt med någon.
Regjäl, adj. dugtig, ordentlig.
Ressel, n. reda, ordning.
Róg, m. råg.
Roka, v. n. gå med vaggande gång.
Rómpa, f. svans.
Ropa, (rofte, roft), v. n. ropa.
Ros, f. blomma i allmänhet.
Rotadryger, adj. bred öfver höfterna, (endast om qvinnor).
Rótkófve, n. förfallen backstuga.
Rovark, n. något hvarmed man kan ro.
Rugga, v. a. rubba, bringa ur fattning.
Rugguger, adj. ruggig, vantrifven.
Rula ihop, bringa tillsammans utan ordning.
Rundter i kring, rundt omkring.
Rusch, m. handel, rörelse.
Rå, f. råd, *inga rå mä,* ingen hjelp.
Rålöser, adj. rådlös.
Rånnuger, adj. randig.
Ränta, f. inelfvor af ett slagtadt kreatur.
Rässum, rätt som, just som.
Röck, n. ryck, tag, *i ett röck,* på en gång.
Röcka, (röck ell. *röckte, röckt),* rycka.
Rögrönblår, adj. skiftande i regnbågens färger.
Rökfång, n. rököppning på taket af en gammaldags bondstuga.

Samsas, v. recipr. enas, komma öfverens.
Sanner, sönder.
Schas, n. jägtande, *i ett schas,* på en gång.
Segla, v. n. segla (om hökens flygt).
Senna, adv. sedan.
Senna mer, till och med, än mer.
Si, (*såg, sitt*), v. a. och n. se.
Sia, f. sida.
Sicken, adj. sammandraget af *si tócken,* se sådan en.
Sickenen, m. skälm.
Sibräe, n. sidbräde.
Silsup, m. smakdryck vid mjölkning.
Siref, m. sidben, plur. bröstkorg.
Sinnter, adj. retad, ond, äfven drucken.
Sitta, (sått, sutta), v. n. sitta.
Sittägöra, f. arbete, som förrättas i sittande ställning.
Sisters, i uttrycken *i sistersä, härum sisters,* för någon tid sedan.
Sjucka, (*sjack, sjócki*), v. n. sjunka.

Sjudugtiger, adj. dugtig som sju, utmärkt.
Sjuka, f. sjukdom.
Sjunga, (sjang, sjungi), v. n. och a. sjunga.
Självväxter, adj. bibehållen i sitt ursprungliga läge, *sjelfväxter sten:* jordfast sten.
Sjö, (pl. både *sjöar* och *sjögar),* f. sjö.
Ska (skulle, skulla'), hjelpv. skola.
Skala, v. n. springa.
Skam, m. afgrundsfursten.
Skatasmaler, adj. eg. smal i skaten (toppen) deraf smal om lifvet och öfver axlarna.
Skepa sej, v. refl. göra sig till, hafva ovanliga later.
Skeljas, (skeldes, skelds), v. n. skiljas.
Skelne, m. skilnad.
Ski, f. sked.
Skjufva, (sköf, skuvi), v. n. skjuta, skjufva.
Skogarå, f. skogsrå.
Skola, v. a. undervisa i skola, deraf
Skolater, adj. undervisad i skola.
Skosóla, f. skosula.
Skref, n. det ställe, der båda låren förenas.
Skróck, m. kropp.
Skrócka, v. n. låta som en höna med kycklingar.
Skróppa, v. n. tala högt och öfvermodigt.
Skróppriker, adj. ofantligt rik.
Skråfälling, m. en person af sjukligt och svagt utseende.
Skrångliger, adj. mager och gänglig.
Skråpuk, m. spöke.
Skräfla, v. n. skryta.
Skräner, adj. mager, tunn.
Skräppa, v. n. skryta.
Skräptapp, m. risbränsle.
Skubba, v. n. stryka sig emot något.
Skulla, v. n. lysa, glänsa.
Skulla, (af skuld), v. a. stå i skuld hos, äfven
Skylla, v. a.
Skånk, m. skank, ben.
Skäl, i väf.
Skäll, adj. blåsur (om mjölk).
Skälla, v. a. oqväda, *skällas för:* tituleras.
Sköfve, n. skjul, der man kan skjuta (skjufva) in redskap.
Slicka ópp, v. a. samla upp i smyg.
Slinka, (slånk, slunki), v. n. slinka.
Sloka, v. a. fälla ner; *sloka fjädrár,* fälla ned fjädrarne, tappa modet.
Sluka, (imperf. *slök),* v. a. sluka — *sluka vär,* blifva utan mat.
Slunk, m. slump, återstod.
Slunka, v. a. bortslumpa.
Slänga, v. a. *slänga käft:* tvista, munhuggas.
Släppa, (släffte, släfft), v. a. släppa,
Slöger, adj. slö.
Smita, (smet, smiti), v. n. smita, slå.
Smólck, m. orenlighet, dam; *smolck i mjólka:* dam i mjölken, frö till misshälligheter.
Smula, f. i uttrycket *be um sina smuler,* tigga.
Smågrol, n. en massa af små lefvande varelser.
Smälta, f. oordnad hop.
Snaska, v. a. äta (om svin).
Sno, i uttrycket *sno rep:* snarka.
Snudiger, adj. qvick, liflig, fyndig.
Snuskammartak, n. näsa.
Snålsjuka, f. snålhet, såsom sjukdom betraktad.
So, i uttrycket: *So i samma skinn:* oskiljaktiga vänner.
Sófva (sóf, sufvi), v. n. sofva.
Sóffälock, n. sofflock.
Sóggel, sofvel.
Sóle, någonting ovanligt stort i sitt slag.
Solhylla, kallas när man med handen skuggar öfver ögonen för att kunna se mot solen; deraf uttrycket: *titta solhylla.*
Solkatt, m. reflex från något af solen belyst föremål.
Sólkäpóse, m. orenlig, snuskig person.
Sómma, adj. somliga.
Sómnuger, adj. sömnig.
Són, (pl. *sönjer),* son.
Spekelant, m. spekulant, köpare.

Spelikant, m. musikant.
Spendera, visa sig frikostig, tråktera.
Spenderböxer, i uttrycket: *ta spenderböxera på* = spendera.
Spendersammer, adj. frikostig.
Spesker, adj. spenslig.
Spiller, adv. alldeles, *spiller ny,* alldeles ny.
Spirtus, m. spiritus, en liten förkroppsligad ande, som förvaras i dosor eller andra portativa förvaringsrum.
Spordage, m. spaning, spår.
Springa, (sprang, sprungi') v. n. springa.
Springskinn, n. *få springskinn under fottera,* få brådtom.
Spänarak, n. hopsopade spånor och dam.
Späner, (pl. af spån) spånor.
Spänta, v. n. spjärna.
Spänntag, n. angrepp sedan man förskaffat sig fotfäste till förstärkande af armkraften.
Sqvalrinna, v. n. rinna med ohejdad fart.
Sqvätta, (sqvatt och *sqvätte, sqvätt),* v. n. blifva förskräckt, rycka till af förskräckelse.
Stabba, v. n. gå med stötande gång.
Stackare, m. i uttrycken: *stackare han! Stackare den!* samt *dä ska stackar' den göra:* den är att beklaga, som gör det.
Stackra, v. a. kalla för stackare, beklaga, ömka.
Stass, m. högtidlig samling, *brustass, graföl*s*stass,* o. s. v.
Stelk, m. stjelk.
Stilla, v. a. lugna; gifva kreaturen foder.
Stillsammer, adj. saktmodig, lugn.
Stinnstura, v. n. se med utspända ögon.
Stinnöjder, adj. storögd, förvånad.
Stólleter, adj. V.G., tokig.
Storgrufva sej, vara ytterligt förundrad eller förfärad.
Stórkna, v. n. tappa andan, qväfvas af att få något i halsen.
Storkuse, m. mäktig man.
Streke, m. strömdrag, strömsättning.
Strómphólk, m. strumpholk, strumpskaft utan fot.
Strånnsatter, adj., strandsatt, bragt i trångmål.
Strätta, stöta och sträcka med benen under gåendet.
Stufver, m. V. G., styfver.
Stugäkófve, m. backstuga med blott ett rum.
Stura, v. n. se på med stirrande ögon.
Stå, (stog, stått), v. n. stå.
Stånna, f. ståndkar, högt cylinderformigt laggkärl med lock.
Stä, v. a. städja, gifva fästepenning åt tjenare.
Ställa, (stalde, stald), v. a. ställa.
Stälpa, (stalp, stulpi), v. a. och n. stjelpa.
Stämma, f. ätt, slägt.
Stäschel, f. städja.
Suganne, (part. af suga), hungrig.
Sufräner, stolt (af souverain).
Sula, v. n. gå med släpande fötter.
Suldat, m. soldat.
Sutta, v. a. kasta, slunga.
Svara, (svarte, men *svara),* v. a. svara.
Svia, (sve, svii), v. n. svida.
Svicka, f. tunntapp.
Svinaröra, f. svinföda.
Svårmodiger, adj. icke blott svårmodig i vanlig bemärkelse, utan äfven om den, som genom sitt utseende framkallar medömkan hos andra, besynnerlig, konstig, sorglig.
Sväng, m. i uttrycket: *vara i svängen* eller *vara mä' i svängen:* lefva högt och vara eftersökt.
Syta, v. a. tillfredsställa, tysta, lugna.
Sångra, v. n. gifva ljud, som när man slår på en tom tunna.
Såslöpare, m. betjent.
Säcka ópp, v. lyfta upp, höja upp en säck dels för att vid dess fyllande bereda mera rum, och dels sedan den blifvit fyld och lagd på ryggen genom en stöt med nedre delen af kroppen få trycket bättre fördeladt.

Säcken, m. den siste.
Säja, (sa, sajd), v. a. säga, *säja ifrån:* tala stormodigt och skrytsamt, *säja te:* titta in, göra besök i förbifarten.
Sämmer, adj. comp. sämre.
Sämst, i uttrycket: *vara sóm sämst:* ganska illa.
Sängapall, m. lång pall eller låda nedanför sängen.
Säslidiger, adj. utan säd.
Söcknit, adv. hvardagslikt, tarfligt, ledsamt.

Ta, (tog, taji eller *tatt),* v. a. taga, *ta lag:* gå väl, lyckas; *ta i håll mä:* begynna (ett arbete) — *ta på* begynna; *ta 've* fortsätta; i fråga om köp: antaga ett gjordt anbud.
Taft, i uttrycket: *gi taften:* gifva efter, anse en sak förlorad, blifva öfvervunnen.
Tag, n. tag, gång; *i ett tag:* på en gång; *i dä tagä:* den gången, *tag på tag:* oupphörligt, utan uppehåll.
Te, prop. till.
Tebehör, n. tillbehör.
Teklådder, adj. illa åtgången, hårdt slagen.
Testalder, adj. tillstäld, äfven nedsmutsad af *ställa te:* smutsa ned.
Tinasä, f. tiondespanmål.
Tittähól, n. glugg att se igenom.
Tjyf, m. tjuf.
Tjyftittare, m. i uttrycket: *ta sej en tjyftittare:* se i smyg.
Tjänsta, v. a. betjena.
Trasst, adv. straxt.
Trifven, adj. som trifves, är frisk och liflig; *trifven te äta:* ha god matlust.
Trótter, adj. trött.
Tróttna, v. n. tröttna.
Trubbuger, adj. trubbig.
Trå, v. n. tråda, trampa.
Tvåkuger, adj. tråkig.
Tryssa, f. trissa.
Träliger, adj. besvärlig, mödosam.
Tränga um, v. behöfva.
Trösta, v. n. drista, våga; *trösta ssj:* fördrista sig.
Tófshöna, f. höna med tofs i nacken; i öfverförd bemärkelse: behagsjuk qvinna.
Tórstuger, adj. törstig.
Tvarrt, adv. tvärt, hastigt.
Tvärvre, n. *i ett tvärvre:* i hast, utan betänketid.
Ty, v. n. räcka, förslå; *ty te:* räcka till.
Tya eller *ty,* v. r. hylla sig till, *ty sej te nå'n:* söka skydd och hjelp hos någon.
Tyta, f. mun i föraktlig bemärkelse.
Tyta, (töt, tyti), tjuta; (formen töt nu mera ensam eljest *tjuta* och *tjutit).*
Tå'll'tre, två eller tre.
Töfva, v. n. dröja.
Töla, v. n. ifrigt bedja, uttrötta med böner.
Tönna, f. tunna.
Töras, (toles, torts eller *tors* och äfven *tolas),* v. n. töras.
Töster, adj. tyst.
Tösta, v. a. tysta.

Ullsudd, m. tapp ull.
Um, prep. och conj. om.
Umslag, n. förändring, omslag; *göra på umslag:* göra något på skämt, till tidsfödrif.
Unna, adv. undan, *unna för unna:* smått efter hand.
Unnatag, n. se *fördel.*
Unlitt, adv. underligt.
Uschel och *uschliger,* adj. usel.
Uschelhet, f. uselhet, fattigdom, äfven de delar af kroppen, som städse böra skylas.
Uta te, utantill, *uta på,* utanpå.
Utarbete, m. arbete på åker och äng, i skog och mark.
Utfula sej, v. refl. egentligen bära sig illa åt, men äfven i skämtsam mening göra sitt bästa ehuru på ett otympligt sätt.

Utlajder, adj. utlagd, grof, starkt bygd.
Utre sej, v. r. reda sig, sköta sig.
Uttre, compar. yttre, *hålla uttra ringen:* sköta de yttre göromålen, när frågan är om karlar, men springa i stugorna, när det gäller qvinnor.
Utum, utom.

Vang, m. vagn.
Vangsstol, m. vagnsstol.
Varer, adj. varsam, vaken, uppmärksam.
Varma, v. a. värma.
Vart, adv. *han kóm ingen vart mä honom:* han förmådde ingenting öfver honom.
Vart, (imperf. af obrukliga varda) blef.
Veornader, adj. kommen till lifs, uppvaknad ur sömn eller efter domning.
Vepa, f. täcke, filt af nöthår.
Verätta, f. sans, fullt förstånd, i talesätten, *vara ve, kómma te verätta.*
Vesköfve, n. vedhus af stolpvirke och bräder.
Vilkór, n. *intä på vilkór:* under intet vilkor.
Villa, v. a. förvilla, förtrolla.
Villa, (ville, villa'), v. n. vilja.
Viller, adj. ond, vild.
Villgräs, n. ett slags gräs, som anses hafva förmågan att förvilla den, som går deröfver.
Vinnare, m. den som vinner.
Vulen, adj. (vorden), beskaffad.
Vurpa, f. kast gång.
Vurta, (sup. af obrukl. varda) blifvit.
Våga, v. a. slå vad, sätta upp vid vadslagning.
Våkenhus, n. vapenhus, förhus i en kyrka.
Våla sej, v. refl. göra sig besvär, bry sig om.
Vån, m. utsigt, hopp, möjlighet.
Vånn se *våran.*
Vånna, v. a. gifva akt på, lyda, önska.
Våran eller *vånn (våra, vårat)* pr. vår. I barns och tjenares mun beteckna de substantiva *våran* eller *vånn,* m. husfadren, *våra,* f. husmodren och *vårat,* n. det gemensamma hemmet. Jfr *Eran.*
Väl, f. verld.
Vänga, v. vänja.
Vänna, f. gång, hvarf.
Vär, n. väder; *få vär um:* få spaning på, kunskap om. *Sluka vär:* blifva utan något, som man väntar efter — företrädesvis föda.
Värskyldiger, adj. skyldig, pligtig.
Värscht, adj. värst *inte så värscht:* icke så särdeles.
Värschten, m. den värste, *dä va värschtens,* det var det värsta, uttryck af förvåning.
Väschötte, m. vestgöte, gårdfarihandlande.

Ymse, adj. ömse, båda, *ymse lann:* båda stränderna, *ymse hänner,* o. s. v.
Ymsum, adv. ömsom, olika.
Yngla, v. n. få ungar.
Ynka, v. a. ömka, beklaga.

Å, conj. och.
Å, conj. att, såsom infinitivmärke.
Åbäke, n. något stort, fult eller vanskapligt.
Åf, prep. af.
Åfunn, f. afund.
Åhälle, olycksbarn, som gör allt bakfram.
Åka. (ok, åki), v. n. åka.
Åkvark, n. åkdon.
Ånger, adj. ångerköpt, som önskar det gjorda ogjordt.
Åsch, interj. asch.
Åt, m. ohyra, bitande insekter.
Åter å fram = fram och tillbaka.
Åvara, v. a. undvara.
Åvälse, adv. aflägset, fjerran.
Åxla ópp: flytta närmare axlarne en börda, som man bär på ryggen.
Åxlaskillra, f. skuldra.
Ä, (præs. af vara), är.

Älänne, n. elände.
Änna, adv. alldeles, *änna på fläck:* genast.
Äple, (plur. *äpler),* n. äple.
Ärne, n. ärende.
Äscha, f. liten ask.
Äta, f. mat.
Ätter, prep. och conj. efter, emedan, eftersom.
Ätterlåten, adj. efterlåten.
Ätterminatt, f. tiden mellan 12 och 4.
Ätterst, adj. efterst, sist.

Ödelajder, adj. ödelagd, förstörd, gjord alldeles utfattig.
Ödnar, adj. af ödet bestämd.
Ögälök, n. ögonlock.
Ögäsyn, f. ansigte.
Ömliger, adj. ömklig, svag, klen.
Öxa, f. yxa.

---

b) till sagorna på Värmlandsmål.

Akkoder, v. n. accordera.
Alf, f. elf.
Amma, emedlertid.
Anger, m. ånger; adj. ångerköpt, som önskar något gjordt ogjordt.
Appel, f. apel
Arf', v. a. ärfva.

Bakomm, m. bakugn.
Barfött. adj. barfotad.
Basta, f. badstuga.
Belabba', adj. besudlad, smutsig.
Beragen, adj. klok, förslagen.
Bjärk, f. björk.
Blej, m. kil, vigg.
Blogg, m. blod.
Blyjvöl'n, adj. blyg, blygsam.
Blås' (bles, blåst), v. n. blåsa.
Blåsenvär, n. blåst, storm.
Bogål, m. gård emellan åbyggnaderna.
Böl, adv. bort.
Bött, v. a. skuffa.
Bötten, adj. skuffad.
Bregås, f. dumdryg menniska.
Breref, m. stolt, öfvermodig person.
Bröt, m. bråte, mängd.
Bynn'. v. a. begynna.
Bär', (bar, bör'), v. a. och n. bära.
Bötal', v. a. betala.
Bötaling, f. betalning.

Da, conj. och adv. då
Derses, gen. deras.
Dömm, adj. dum.
Dörrgåt, m. dörröppning.
Drocknes, v. n. druckna.
Däna, adv. dädan.

Earfven, (earfva), adj. som ensam ärfver.
Ejen, (eja, ejä), adj. egen.
Ekt, f. gikt.
Ell, (best. f. *El')* m. eld.
Ensåmmen, adj. ensam.
Evetten, adj. envis.

Fal, f. färd.
Fali, adj. färdig.
Fammel, v. n. famla, plocka, samla.
Fant, m. landstrykare, tiggare.
Fantong', m. tiggarunge.
Fejol, m. fiol.
Fill', (pl. *filler),* trasa.
Fjär, m. fjäder; *fäll' ner fjäran':* fälla modet.
Fol', v. n. stirra med ett dumt och fånigt ansigtsuttryck.
Foll, adv. väl, likväl.
Folster', v. a. fostra, uppfostra.
Folsterbarn, n. fosterbarn.
Fönder, v. n. fundera.
Fönta, adj. f. funtad, beskaffad, skapad.

Forveten, adj. nyfiken.
Frack, adj. ypperlig, förträfflig.
Frackt' sej, v. refl. reda sig, sköta sig.
Frammen, adj. främmande.
Från, f. förstånd, vett, *tapp' fråna:* förlora förståndet.
Fråg', f. fråga.
Frågsmål, n fråga, spörjsmål.
Fur', v. n. träla, hafva ett mödosamt arbete.
Få, (fäck, fått), v. a. få.
Fästerpij, f. fästemö.
Fö i hjal: gifva föda till dödagar, gifva lifstidsunderhåll. Se fördel (Närikes-ordlistan).

Gammel, adj. gammal, deraf
Gammel Erk, benämning på djefvulen.
Gammeln, (pl. *gamlan'),* den gamle, de gamle (far och mor eller ännu längre till rygga i ätten).
Gemen, adj. nedlåtande.
Giftasrona i uttrycket: *få giftasrona på öja:* blifva giftaslysten.
Giss'n, (Gisst), adj. gissen, gles.
Glomm', v. n. se på med stirrande ögon.
Glött', v. n. glutta, glänta.
Glys', v. n. lysa, blänka, glittra.
Gnisk, adj. nidsk, snål.
Gno, v. n. i uttrycket: *gno söm en hunn i e skofvet gryt':* med ifver och ansträngning gå på.
Gnugg', v. n. ifrigt ansätta, kämpa, tvista med någon.
Gnäll, (gnall, gnöll'), v. n. gnälla.
Goffar, m. åskan.
Gorhol', f. smutspöl.
Grannlagt, adj. n. något grannlaga.
Grannsko, m. fin sko, lädersko.
Gresk, adj. omedgörlig, ovillig.
Grönn', v. n. grunda, begrunda.
Grönnrik, adj. fundersam, försänkt i djupa tankar.
Gräf', (grof, gröf'), v. a. gräfva.
Gräjer, f. (plur.) småsaker.
Grätt, adj. svår att göra till lags.
Gull', i uttrycken: *gull'söt', gull'go',* o. s. v.
Gullfar, m. gudfader.
Gåskak', f. smörgås.
Gäll', (imperf. *gall)* gälla, gifva genljud.
Gär', (gjol', gjolt), göra; *gär'på:* reda utaf en maträtt.

Hal, adj. hård.
Halgjol', adj. motsträfvig, förstockad.
Hams' sej, v. r. snygga sig.
Hannräckning, f. trolofning.
Hannten, m. slända.
Harrkär, m. herreman.
Havver, m. hafre.
Hjälp, (hjält', hjält), v. a. hjelpa.
Hö, hvad.
Höfgal'n, adj. sinnesrubbad.
Hög', v. a. huga, komma i håg, minnas.
Hölls, huruledes.
Hömmen, pron. honom.
Höms' sej, v. a. hända sig, slumpa till.
Hönna, adv. huru, hvad.
Hör, adv. huru.
Hör, pron. hvar; *höranner,* hvarandra.
Hörat, adv. hvartåt.
Hössbönn, m. husbonde.
Hövärs, adv. huru.
Huk', v. a. huka, sitta på huk.
Hunnstyck, n. skälmstycke, knep.
Hyven, adv. förträffligt.
Häna, adv. hädan.
Höjfäl, f. högfärd.

Ill', adv. illa.
Illsvien, adj. orolig, rädd.
Iländi, adj. eländig.
Inlitt, adv. innerligt.
Inmari, adj. listig. slug.

Jakol, n. bifall.
Joläppel, n. jordäple, potatis.
Jänt', f. flicka.

Kaf, adv. alldeles.
Kajol, m. karriol, ensitsig kärra.
Kallsöt, adj. inbjudande, som har karltycke.
Kar', v. a. och n. skrapa, raka.

Kaver', v. n. svänga, sqvadronera.
Kelärsmisket, adj. behaglig.
Kjör, pl. af ko.
Klakten', v. n. stelfrysa.
Klengås, f. smörgås, (egentligen en sådan, som är bredd med tummen).
Klif' (klöf, klif'), v. n. klifva.
Klomp', v. n. gå tungt, klampa.
Kongs', f. drottning.
Kopet, adj. enfaldig, dum.
Köv, m. kammare.
Kressingsnamn, n. dopman.
Kröpp, m. kropp; i öfverförd bemärkelse, menniska; *var' kröpp tc:* vara i stånd till, förmå.
Krutrasen, adj. ursinnig.
Krötter, n. kreatur.
Kutt, n. språng, hopp.
Kutt', v. n. springa, hoppa.
Kytt, n. kött.
Kyttfill', f. köttflinga.
Kådås, m. dåsig, dum menniska.
Käringskrock', f. käring.

Langfars, adj. långväga.
Lang Jong, (Långe Jon) benämning på sömnen; *Lang Jong lejer'n te dräng:* säges om den, som är sömnig.
Langkutt, n. starkt språng, stort hopp.
Le, f. led, håll, rigtning.
Letter, adj. led, trött.
Li, f. backe; *langli,* f. lång backe.
Löft', v. n. lukta.
Lyter, löt, v. n. måste, vara tvungen.
Låt, f. melodi, ton, visa.
Lättvöljen, adj. lättvillig, medgörlig.

Mang', adj. många.
Masomm, m. masugn.
Masomskrans, m. kanten kring masugnspipan.
Mennan, visserligen; *jo mennan, nej mennan.*
Messunn', v. a. missunna.
Mjölkdögg, n. mjölktår.
Mjölnyp', f. så mycket mjöl, som man kan taga mellan fingrarne.
Mol', v. n. arbeta strängt.
Mol, såsom förställningsord; *molstark:* ovanligt stark, *molvönn':* fullkomligt vunnet.
Moro, nöje.
Mån, f. *gär' mån:* hjelpa, göra till, *gär' på mån:* göra något med fullt uppsåt, med flit.
Månna, medan, under tiden.

Nesst', n. nisste, matsäck.
Nol, norr.
Nån, (nåa, nå'), pron. någon *nå litt':* en smula.
Nånstinner, adv. någonsin.
Nybör'n, adj. nyburen.
Nöpecket, adj. nödbjuden.
Nött', v. n. nytta, tjena till.
Nötte, adj. nyttig.

Omm, m. ugn.
Ong', m. unge.
Orna, i uttrycket: *var' änn' kaf i orna:* hafva förlorat sansen.

Pajs, m. varg.
Perk, m. svag stackare.
Pijkär'ng, f. mö på öfverblifna kartan.
Pjatt', v. n. smyga, tassa.
Pla, pläga.
Plömp, v. n. plumpa, knäppa på en fiol.
Pläj', v. a. undfägna.
Pläjing, f. undfägnad, traktering.
Pocken, adj. nödgad, tvungen.
Pöt', v. u. peta.
Pyret, adj. barnslig.
Pönt', v. a. pynta, hyfsa.

Raggwant', m. vante af getragg.
Rallväg, m. jernväg.
Regjär', (regjord,' regjord), v. a. regera, styra, v. n. uppföra sig bullersamt.
Role, adj. rolig.
Rötten, adj. rutten.
Räkten, v. a. räkna.
Röstle, adj. stark, liflig, hurtig.

Samsätt' sej, v. refl. enas.
Se (sägg, sett), v. a. se.

Sinner, m. slagg.
Själf, pr. sjelf.
Sjong', (sang, sjong'), v. a. sjunga.
Sju, (sö, sju'), v. a. och n. sjuda.
Skamle, adj. skamlig.
Skamnóm, adv. oförmögen att reda sig.
Skickbó, n. uppdrag.
Skofvet, adj. full af skofvor, (mat som svalnat och hårdnat vid grytan).
Skóllt, m. hufvud; *rinn i skóllten:* oredig, dum.
Skróf, förställningsord, n. *skrófgla,* adj. mycket glad, *skrófstyf,* adj. mycket styf, o. s. v.
Skrófvet, adv. ovanligt, särdeles.
Skrämjöl, n. skrädt hafremjöl.
Skränn, mager, tunn.
Skröpple, adj. besynnerligt, underligt.
Skunn' (skunnt', skunnt), v. n. och refl. skynda.
Skyggål, m. gärdesgård.
Skälfven, adj. skälfvande, rädd.
Sludi, adj. slug, klyftig.
Slättes, adv. slätt, alldeles.
Smal', m. hop, hög.
Smal', v. n. smallra, prata.
Smólt, n. flott.
Smörköp, n. godt köp.
Snodi, adj. rask, flink.
Snórr', v. n. snurra.
Snórrergóbb, m. snurra.
Só, soppa.
Solvänner, m. solvisare.
Soprent, alldeles, rent af.
Spekkytt, n. spickekött.
Spiksó, f. spiksoppa.
Sprick' (spràck, sprõck'), v. n. spricka.
Stann' (stannt', stannt), v. n. stanna.
Stir', v. n. stirra.
Stóbbhóshólk, m. strumpa utan fot.
Stóllrole, adj. lustig, skämtsam.
Storakti, adj. högfärdig, stolt.
Storgruf', v. refl. blifva utom sig af förundran.
Storkar, m. betydande man.
Storänn, m. storända; *slå storänn' i vär':* slå på stort.
Strommel, v. n. vackla; *kómm stromlens:* komma med vacklande steg.
Strónnt', v. n. gå tungt och ovigt.
Stuss' opp, v. a. putsa, snygga.
Stå, (stogg, stått), v. n. stå.
Stäl' (stal, stól), v. a. stjäla.
Stälp', v. a. stjelpa.
Stönn, f. stund.
Stött, adv. alltid, beständigt.
Stött, adv, alldeles.
Svej, pl. spö, vidja (sveg).
Svelus, f. en som gnäller för allting, är svår att göra till lags.
Svólten, adj. svulten.
Svärmor, tilltal till äldre gifta qvinnor af ogift folk.
Sällvart däj! = lycklig du!
Sätsam, adj. lydig, medgörlig.
Sö, (pl. sör), n. får.
Sölkódd, m. smutsig, orenlig menniska.
Ta, (tok, täji), v. a. taga.
Taffel, v. n. tassa som små barn.
Tafft, ge sej fór tafft: gifva efter.
Tebó, n. tillbud.
Ti, f. tid.
Tittlavars, m. skämtevers, rimmadt ordspråk.
Tjut' (töt, tjut'), v. a. tjuta, gråta.
Tjutba, n. tårebad.
Tong, adj. tung; *ta i på tongen:* syssla med tungt arbete.
Tongel, m. måne.
Tór, (tol, tort), v. n. töras.
Trå, v. u. längta.
Tur, prep. utur.
Turtommen, adj. uttömd, tom, hungrig.
Tvartfórsträ, n. tvärträd; säges om den, som är omedgörlig.
Täng, m. fyrsprång, häftigt språng.
Tätt, i uttrycket: *håll' tätt:* tiga.

Ubóttle, adj. bottenlöst.
Ugrónna, adv. ofantligt, otroligt.
Uschlett, adj. usel.
Utfårn, adj. utpinad, medtagen.
Vakten, v. n. vakna.
Val, f. verld, *lelle go vala* = tiden emellan Thomedag och jul, tiggarnes gyllene tid.
Var', (ä, va, vór), hjelpa, vara.

Varm', m. eld.
Varrer, adj. värre.
Vemmelmagen, adj. kråsmagad.
Vidi', adj. vig, ledig, lätt.
Vij', f. vidja.
Vo'ln,' adj. vulen, beskaffad.
Vrin', (vren, vrin'), v. n. hvina, gnissla.
Vån, f. hopp, utsigt; *dräp' våna:* förlora hoppet.
Välståen', adj. välmående, burgen.
Välta, i uttrycket: *åf varscht' välta:* af värsta (äfven förnämsta) slaget.
Vältäjen, adj. välkommen.
Völnes, v. n. längta.

Åmbörshetia, f. tiden för Åmbergsheds marknad.
Årväj, m. årsväxt.
Åvar', v. a. undvara.
Åväflan', böl i åväflan': långt bort, fjärran från väg och bygd.

Än, conj. eller.
Ättermess, f. *kömm' tc ättermess:* för sent.
Äviä gläja, f eviga glädjen; benämning på Åmbergsheds marknad.

Innehåll.

Sagor på Vermländsmål

